

Pázmány Péter Katolikus Egyetem  
Jog-és Államtudományi Kar  
Jog-és Államtudományi Doktori Iskola

**Mennyire korlátolt a jogi személy gazdasági  
társaságok tagjainak felelőssége?  
A felelősség-áttörés hazánkban és a “lepelátszúrás”  
doktrínája az Amerikai Egyesült Államokban**

*(Ph.D. értekezés)*

*Szerző: dr. Brehószki Márta*

*Témavezető: Dr. Miskolczi-Bodnár Péter*

*Társtémavezető: Dr. Jobbágyi Gábor*

## Tartalomjegyzék

<b>Előszó.....</b>	<b>6</b>
<b>1.A hazai szabályozás történeti gyökerei.....</b>	<b>11</b>
1.1. Alapvetések a hazai szabályozáshoz.....	17
<b>2. A társaság tagjainak felelőssége a társaságba bevitt nem pénzbeli hozzájárulásért.....</b>	<b>22</b>
2.1. A pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulás aránya, teljesítés ideje és módja.....	23
2.2. Néhány gondolat a kötelező jegyzett-tőkeminimum leszállításához.....	24
2.3. Az apport tárgya.....	26
2.4. Az apport értékének meghatározása.....	29
2.5. Felelősségi kérdések.....	31
2.5.1. Polgári jogi felelősség.....	31
2.5.1.1. Az apportot szolgáltató tag helytállási kötelezettsége.....	31
2.5.1.2. Az apportot elfogadó tagok felelőssége.....	34
2.5.1.3. Az apport értékét megállapító könyvvizsgáló felelőssége.....	37
2.5.2. Büntetőjogi felelősség.....	40
2.5.3. Ki érzékelheti az apport felülértékelését? .....	43
<b>3. Lepelátszúrás a hitelezők védelmének érdekében.....</b>	<b>45</b>
3.1. A felelősség megállapításának előfeltétele (Avagy mögöttes vagy közvetlen-e a tag felelőssége?).....	46
3.2. A felelősség megállapításának nevesített esetei.....	48
3.3. A társaság megszűnése utáni tagi felelősség és a konszernfelelősség elhatárolása a bírói gyakorlatban.....	54
3.4. Egyetemleges felelősség, az okozatosság kérdése.....	56
3.5. A felelősség elévülésének kérdése.....	57
<b>4. Felelősség-áttörés a befolyásszerzés alapján (konszernfelelősség).....</b>	<b>60</b>
4.1. Alanyi kör.....	62
4.2. A tartósan hátrányos üzletpolitika.....	63
4.3. Néhány perjogi kérdés.....	64
4.4. Minősített befolyásszerzés.....	66
4.5. A minősített befolyásszerző felelőssége a Csődtörvény alapján.....	68

4.6. A többségi befolyással rendelkező tag felelőssége az ismeretlen székhelyű cég megszűntetése esetén.....	68
4.6.1 A felelősség megállapításának előfeltételei.....	69
4.6.2. Kimentési lehetőség.....	70
4.6.3. A tagsági jogát átruházó volt tag felelősségének problematikája.....	71
4.6.4. A Cégtörvény és a Csődtörvény felelősségi rendszerének összekapcsolása.....	72

## **5. A társaság korlátozott felelősségének áttörése felszámolási eljárásban, megállapítási per v. csődbűncselekmény.....74**

5.1. Megállapítási per.....	74
5.1.1. Ki minősül az adós vezetőjének?.....	77
5.1.2. A fizetéseképtelenség problematikája.....	79
5.2. Megállapítási per és csődbűncselekmény.....	83
5.2.1. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet.....	84
5.2.2. Az eljárás megindítása.....	85
5.2.3. A fizetéseképtelenség problematikája.....	87
5.2.4. A csődbűncselekmény első fordulójának elkövetési magatartása v. megállapítási per.....	88
5.2.5. Bűnösség.....	89
5.2.6. Megállapítási per alanya v. a csődbűncselekmény elkövetője.....	90
5.2.7. Megállapítási per v. csődbűncselekmény.....	92
5.2.8. A dilemma: felelősség-áttörés vagy deliktuális kárfelelősség?.....	94
5.2.9. Elévülés.....	96
5.3. Marasztalási per.....	97

## **6. A társasági lepel átszúrása – Bevezető gondolatok az amerikai gyakorlathoz.....99**

6.1 A korlátozott felelősség és a lepelátszúrás doktrínájának kialakulása az Amerikai Egyesült Államokban.....	103
6.1.1. A Berkey v. Third Avenue Railroad Co-ügy (1926).....	104
6.1.2. Maurice Wormser „Piercing the Veil of the Corporate Entity” tanulmánya.....	105
6.1.3. Frederick J. Powell „Parent and Subsidiary Corporations” című munkája.....	109
6.1.4. Barber elmélete.....	113

## **7. A társaságok lepelének lerántása Nagy-Britannia gyakorlatában.....115**

7.1. A bírói gyakorlatban megszilárdult esetek köre.....	118
7.2. A Companies Act-ben nevesített felelősség-áttörésre irányuló esetköre.....	119

<b>8. A lepelátszúrás tartalma.....</b>	<b>120</b>
8.1. A társasági lepel mögé kukucskálás („Peeping Behind the Veil”).....	121
8.2. A társasági lepel átszúrása („Penetrating the Veil”).....	123
8.3. A társaság leplének kiterjesztése („Extending the Veil”).....	126
8.4. A társaság leplének figyelmen kívül hagyása („Ignoring The Veil”).....	129
<b>9. Az USA szövetségi- és tagállami szintű szabályozása.....</b>	<b>131</b>
9.1. A lepellerántás alanya.....	131
9.2. Érvek és ellenérvek a lepellerántás doktrínájához.....	133
9.2.1. A lepellerántás ellenzői:.....	134
9.2.1.1. Douglas C. Michael elmélete.....	135
9.2.1.2. Bainbridge elmélete.....	135
9.2.1.3. Callison elmélete.....	137
9.2.2. Érvek a lepellerántás mellett:.....	138
9.2.2.1. Henry Hansmann és Reinier Kraakman elmélete.....	138
9.2.2.2. Manne professzor tézisei.....	142
9.2.3. A kompromisszumos megoldások:.....	145
9.2.3.1. Robert C. Clark teóriája.....	145
9.2.3.2. Kurt A. Strasser elmélete.....	145
9.3. Szövetségi szabályok és a tagállami gyakorlat a társaság tagjainak felelőssége terén.....	148
9.3.1. Texas.....	149
9.3.2. New York.....	150
9.3.3. Wisconsin.....	152
9.3.4. California.....	152
9.3.4.1. California gyakorlata a Szövetségi Alkotmány tükrében.....	154
9.3.4.2. A californiai társasági törvény 2115. §-a.....	157
9.3.4.3. Egyéb rendelkezések a CCC-ben, amelyeket külföldi társaságokra is alkalmazni kell.....	160
9.3.4.4. Másik állam joga alkalmazásának kikötése.....	162
9.3.5. Montana.....	167
9.3.6. Nevada.....	169
9.3.7. Michigan.....	170
<b>10. Statisztikai eredmények az amerikai bírósági gyakorlatban (A Thompson-féle elemzés).....</b>	<b>172</b>
<b>11. A Limited Liability Company-t (LLC-t) érintő felelősségi kérdések.....</b>	<b>187</b>
11.1. Mennyire korlátolt az LLC felelőssége?.....	190
11.1.1. Connecticut.....	192

11.1.2. Illinois.....	192
11.1.3. Wyoming.....	193
11.1.4. Georgia.....	193
11.2. A tagállamok törvényeibe foglalt mentesülési lehetőségek.....	195
<b>12. A magyar felelősség-átörésre vonatkozó szabályok és az amerikai lepelátszúrás összefoglaló elemzése.....</b>	<b>198</b>
12.1. Az alultőkésítettség kérdése.....	199
12.2. A tag joggal való visszaélése.....	201
12.3. A tag felelőssége a társaságban való befolyásszerzés alapján.....	203
<b>Záró gondolatok.....</b>	<b>206</b>
<b>Felhasznált irodalom.....</b>	<b>211</b>
<b>Felhasznált magyar jogesetek.....</b>	<b>218</b>
<b>Felhasznált külföldi jogesetek.....</b>	<b>219</b>

*“the state, by the creation of the artificial persons constituting the elements of the combination and failing to limit and restrain their powers, becomes itself the responsible creator, the voluntary cause, of an aggregation of capital “<sup>1</sup>*

## **Előszó**

Mind az angolszász, mind a kontinentális jogrendszerekben alapvető elv, hogy a jogi személyeket önálló entitásként kezeljük, amelyek elhatárolhatóak saját tagjaitól. A jogi személy gazdasági társaságok esetében is ez a helyzet: a tagok egy előre vállalt pénzbeli vagy nem pénzbeli hozzájárulás fejében részesednek a társaság működésének előnyeiből és hátrányaiból, azzal a tudattal, hogy saját magánvagyonukkal nem fognak felelni az esetlegesen a társaságra nehezedő kötelezettségekért.<sup>2</sup>

*„The hallmark of the corporation is limited liability. This is usually the central reason for incorporation”<sup>3</sup>*A társaságok ismertetőjegye azok korlátolt felelőssége, amely egyben a jogi személy gazdasági társaságok alapításának egyik legfőbb oka. A társaság tagoktól elhatárolt felelősségének megjelenése a jogi személyek önálló entitásként való kezelésére vezethető vissza, amely mögött az amerikai jogtudomány szerint elsődlegesen az a gazdaságpolitikai megfontolás áll, hogy bátorítsa a magánszemélyeket a gazdasági életben való szerepvállalásra.

Ennek a nézetnek a képviselőjében N. M. Butler kifejtette, hogy a 19. század legjelentősebb találmánya a korlátolt felelősség intézményének megalkotása volt, amelyet még a gőz és az elektromosság felfedezésénél is jelentősebbnek értékelt, mivel véleménye szerint a korlátolt felelősségű társasági forma nélkül az előbbieket életképtelenségre lettek volna ítélve.<sup>4</sup> Osztotta ezt a véleményt Charles William Eliot is, aki szerint a társaságok legfontosabb ismertetőjegye

---

<sup>1</sup> (New York 1890) PEOPLE V. NORTH RIVER SUGAR REFINING CORP., 24 N. E. 834

<sup>2</sup> Model Business Corporation Act § 6.22. b)

<sup>3</sup> Roger E. Meiners, James S. Mofsky, Robert D. Tollison: Piercing the veil of limited liability [Delaware Journal of Corporate Law 1979] 351.

<sup>4</sup> Nicholas Murray Butler, A New York-i Kereskedelmi Kamara éves bankettjén tartott beszédében (1911) „In my judgement the limited liability corporation is the greatest single discovery of modern times.... Even steam and electricity are far less important than the limited liability corporation, and they would be reduced to comparative importance without it”

Lásd: Roger E. Meiners, James S. Mofsky, Robert D. Tollison: Piercing the veil of limited liability [Delaware Journal of Corporate Law 1979] 351.

korlátolt felelősségük, melynek megjelenése a 19. század legnagyobb hatással bíró felfedezése volt.<sup>5</sup>

A tőketársaságok egyik fő felelősségi vonzéspontja a tagi korlátozott felelősség. Erősítője a társulási szabadságnak, mert az adott társasági forma által nyújtott tagi felelősség limitálhatósága befolyásolja a vállalkozók döntését is. A cégek alapításának üzleti szempontú mérlegelésénél a kockázat és a felelősség előzetes felmérése meghatározó. A korlátolt felelősség többletkockázat vállalását rója a társaság hitelezőire, valamint a korlátlan felelősségű tagokra is. A korlátolt felelősség megengedése ellensúlyozást kíván a hitelezők, a közérdek és a korlátlanul felelős tagok védelme miatt.<sup>6</sup>

A jogi személyek önálló entitásából fakadó korlátolt felelőssége éppen ezért korántsem abszolút jellegű. Az amerikai bírói gyakorlatban több mint egy évszázada jelent meg az a nézet, hogy bár főszabály a társaság tagjainak korlátolt felelőssége, azonban vannak olyan helyzetek, amikor *méltánytalan lenne* a társaság „leplének védelmét” a tagokon fenntartani a hitelezőkkel szemben, ezért a bíróság meghatározott esetekben „lerántja” ezt a védelmet jelentő „leplet” a tagokról. Így azok nemcsak a társaságba bevitt vagyoni hozzájárulásukig felelnek a társaság által vállalt kötelezettségeikért, hanem saját magánvagyonukkal is.

A jogtudományt a „lepellerántási doktrína” megjelenése óta az foglalkoztatja a leginkább, hogy vajon hogyan magyarázható meg a társaságok elkülönült – jogszabályban is deklarált - jogalanyiségének mellőzése annak érdekében, hogy tagjait felelősségre lehessen vonni a társaság által vagy annak nevében elkövetett cselekményért. Ez az a kérdés, ami engem is a kutatásaimra ösztönzött.

A magyar társasági jogban is a jogi személy gazdasági társaságok önálló felelősséggel bírnak. Ugyanakkor a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV., majd a 2006. évi IV. törvény is kodifikálta azokat a tényállásokat, melyek alapján a bíróság kimondhatja a társaság mögött álló személyek magánjogi felelősségét.

Vajon honnan ered ez a felelősség-áttörő szemlélet?

Mi annak az oka, hogy bár a magyar jogban több mint 10 éve ismert ez a speciális felelősségi doktrína, a jogszabály kifejezetten lehetőséget biztosít a

---

<sup>5</sup> Roger E. Meiners, James S. Mofsky, Robert D. Tollison: Piercing the veil of limited liability [Delaware Journal of Corporate Law 1979] 351.

<sup>6</sup> Nocht Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban [Dialog Campus Kiadó Budapest-Pécs 2005.] 12-13.

bíróságnak annak alkalmazására, mégsem gyökeresedett meg még a magyar joggyakorlatban?

A hitelezők védelmének számos eszköze van mind az angolszász, mind a kontinentális jogban. Ennek véleményem szerint egyik leghatékonyabb módja a tagok mögöttes, korlátlan felelősségének megállapítása lehet.

A hatályos társasági törvényünk számos ponton engedni próbált elődjéhez képest, azzal a céllal, hogy elősegítse a társaságok alapítását, megkönnyítse azok működését. Gondolhatunk itt például a kötelező jegyzett tőke-minimumra, illetve az apport teljesítésére vonatkozó szabályok enyhítésére, vagy a könyvvizsgálati kötelezettségre vonatkozó előírások lazulására. Azonban a hitelezők védelmének érdekében a mérleg másik oldalát sem lenne szabad üresen hagynunk, muszáj lenne ellensúlyokat rápakolni, még akkor is, ha azok alkalmazása nem lenne olyan látványos, vagy általánosan elfogadott.

Ilyen ellensúlynak tartom és tartanám a felelősség-áttörés doktrínájának magyar bírói gyakorlatban való megszilárdulását, amely véleményem szerint megfelelő eszköz lehetne a hitelezők kezében a társaság mögött álló személyek visszaélészerű magatartásainak megfékezésére.

Ahogy Nochta Tibor fogalmaz: *„Egy társaság jogi személyisége...nem biztosíthat abszolút felelősségi védettséget a tagi felelősségkorlátozás vagy kizárás által. A tag (részvényes) szerepe a társaság működésében a legfőbb döntéshozatali fórumon (taggyűlés, közgyűlés) való részvétele útján lehet meghatározó is. Nem teremthet - sem hitelezővédelmi, sem a közérdek védelme miatt - a korlátozott tagi felelősség érinthetetlenséget jelentő szabadító levelet. A csalárd és jogellenes eljárások ugyanis nem oldhatók fel a társaság jogi személyiségében, a jogi személyiség kérge tehát nem áttörhetetlen, a korlátozott felelősséggel való visszaélés áthatolhatóvá teszi.”<sup>7</sup>*

Dolgozatom két nagy tematikai egységből áll.

Az első nagy része a dolgozatnak a magyar szabályozás elemzésével foglalkozik. Megvizsgálom azokat a jogszabályi előírásokat, melyek lehetővé teszik a gazdasági társaság tagjai mögöttes felelősségének megállapítását. Megpróbálok rávilágítást nyerni, hogy vajon a magyar bírói gyakorlat miért idegenkedik ennek a felelősségi doktrínának az alkalmazásától. Vajon a szabályozás nem megfelelő? Vagy a bírói gondolkodás túl megfontolt ebben a kérdésben?

---

<sup>7</sup> Nochta Tibor: Társasági Jog [Dialóg Campus Kiadó Budapest-Pécs] 227.-228.

Vajon összhangban vannak-e a társasági jogi előírások a büntetőjogi szabályokkal? Szükséges volt-e a valótlán érték megállapításának büntetett hatályon kívül helyezni akkor, amikor a társasági törvény teljességgel fellazította az apportra vonatkozó szabályokat és kivette a hitelezők kezéből a tagok perlésének lehetőségét? Mi védi a hitelezők érdekeit, ha már a büntetőjog sem szolgál prevencióval számukra?

Megfelelő volt-e az angol jogban „wrongful trading-ként” ismert felelősségi szabályok átemelése a Csődtörvénybe? Vajon ennek a felelősségnek a megállapítása megalapozza-e egyben a büntetőjogi felelősség megállapítását is?

Láthatjuk, hogy igen átfogó kérdéskörrel van szó. Nemcsak a társasági jog, hanem a büntetőjog területére is ki kell terjesztenünk vizsgálatainkat és a szabályok egymással való kölcsönhatását sem szabad figyelmen kívül hagynunk.

Csak így kaphatunk megfelelő képet arról, hogy vajon szükséges-e módosítani a hatályos szabályokat. Az előbb említett súlyok és ellensúlyok megfelelő alkalmazásának érdekében e kérdéskörök komplex vizsgálatára teszek dolgozatomban kísérletet.

Kemenes István a piaczgazdaság anomáliájának tartja, amikor jogi személy gazdasági társaságot csalárd célból, akár bűncselekményt is megvalósító tevékenység folytatására hoznak létre, valamint működtetnek, és a jogi személy korlátozott felelősségével visszaélve kíván a természetes személy tag a magánjogi felelősség alól szabadulni, vagy amikor a társasági vagyont a tagok eltüntetik, „átmentik” és a céget fantomizálják. A probléma a különböző jogágak felelősségi intézményeit egyaránt érintik, és komplex problémákat okoznak a gazdasági, polgári és büntető bíróság joggyakorlatában.<sup>8</sup>

A magyar szabályozás feldolgozása során gyakran a területhez szorosan kapcsolódó kérdések merültek fel, amelyek a dolgozat egészének ismeretében „mellékágnak” tűnhetnek. Ide tartozik például az apport értékelése kapcsán a könyvvizsgáló felelősségének kérdése, illetve a kérdéskörhöz kapcsolódó büntetőjogi tényállások elemzése. Úgy gondolom azonban, hogy a vizsgált terület teljes feldolgozásához ezek a részek is szorosan hozzátartoznak. A hazai szabályozás vizsgált problémakörhöz tartozó ellentmondásainak feltárása segíthet minket a megfelelő jogalkotási lépések megtételére.

---

<sup>8</sup> Kemenes István: Felelősségi kérdések és visszaélésszerű joggyakorlás a gazdaságban [Gazdaság és Jog 5/2001.] 12.

A második nagyobb részben a lepellerántási doktrínának a megjelenését és elterjedését fogom elemezni az Amerikai Egyesült Államokban. Megvizsgálom, hogy mi vezetett el ahhoz, hogy minden egyes tagállam bírósága, hol szigorúbb, hol enyhébb feltételek fennállta esetén megállapítja a tagok korlátlan és egyetemleges felelősségét a társaság hitelezőivel szemben. Számos bírósági határozatot elemeztem, az ezekből levont következtetéseket ismertetni fogom.

Látni fogjuk, hogy közel sem mondható egységesnek az amerikai bírói gyakorlat. Így nem közömbös tényező az, hogy hol kívánja a társaság a tevékenységét folytatni. A tagoknak igen körültekintően kell megválasztani a társaság bejegyzésének a helyét, ám olykor a tényleges tevékenység helyét is, hiszen vannak tagállamok, melyek saját joghatóságukat kiterjesztően értelmezik más tagállamban bejegyzett társaságokra is. Ennek szemléltetésére néhány tagállam gyakorlatát is be kívánom mutatni.

Aktuális probléma az amerikai jogirodalomban, hogy vajon a viszonylag fiatal Limited Liability Company (LLC) esetében is megengedhető-e a bírói gyakorlatban kifejlesztett korlátlan tagi felelősség megállapításának alkalmazása. Megvizsgálom, hogy az egyes tagállamok bíróságai hogyan állnak ehhez a kérdéshez, ugyanakkor az egyes jogtudósok álláspontjait is ütköztetni fogom.

Itt szeretném megköszönni a kutatóhelyi vitán felkért hozzászólóimnak Dr. Szikora Veronikának és Dr. Nochta Tibornak azt a munkát, amit a dolgozatom értékelésére fordítottak, és Mindazoknak, akik résztvettek a vitán és véleményükkel, javaslatukkal segítették a dolgozat kijavítását.

Külön köszönöm Dr. Miskolczi-Bodnár Péternek és Dr. Csehi Zoltánnak a segítő szakmai tanácsokat, javaslatokat, építő kritikákat, amelyekkel folyamatosan segítették a kutatásaimat és a dolgozat elkészítését.

## 1. A hazai szabályozás történeti gyökerei

Dolgozatom fő vizsgálati pontját elsősorban az amerikai és a hazai felelősség-áttörés doktrínája jelenti, illetve ezek összehasonlítása. Mielőtt magát a jelenséget a magyar jogrendszerben részletesen elemezném, szükségesnek tartom az intézmény kialakulásának hazai gyökereit megvizsgálni.

A hazai első kereskedelmi törvény az 1875. évi XXXVII. tc. (továbbiakban: Kt.) a német törvénykönyv alapulvételével jött létre. A kodifikációval megbízott Apáthy István a hazai kereskedelmi törvénykönyv német kereskedelmi törvényhez való viszonyát a következőképpen fogalmazta meg: *„a kereskedelmi törvénykönyvünk a német kódex és külön később alkotott törvények alapelveire leend fektetendő, azonban hazánk külön forgalmi s kereskedelmi viszonyai a németországi időközi tapasztalatok, nemkülönben a legújabb tudomány álláspontja kellő tekintetbe veendő.”*<sup>9</sup>

Nemcsak az 1875. évi Kt., hanem az 1930. évi V. tc. a korlátolt felelősségű társaságokról és a csendes társaságokról is a német társasági jog jegyeit hordozta. Ezért néhány gondolat erejéig megemlékezek a német jogfejlődésről, szem előtt tartva, hogy nem ez a jogterület jelenti vizsgáladásom középpontját.

A magyar társasági jog német típusú társasági jogként alakult ki a 19. században és fejlődött 1945-ig. A rendszerváltozással ismét a társadalmi – gazdasági élet középpontjába jutó magyar társasági jog az 1988-as Gt.-vel visszakerült a német társasági jogi csoportba - amely dogmatikai vonulatot az 1997-es Gt. is megerősítette.<sup>10</sup>

A kontinentális jogcsaládok társasági jogfejlesztésében is alapvető szerepet játszik a bírói gyakorlat. Ide hozható fel példának a német bírói gyakorlat, amely a 20. században a társaság korlátolt felelősségét először törte át a kontinentális Európában a „Durchgriffshaftung” intézményével.<sup>11</sup>

A német társasági jogban a felelősség áttörésének jelenségét („Haftungsdurchgriff”) a Trennungsprinzip-elv (miszerint élesen elhatárolható egymástól a társaság és a tag, illetőleg a társasági vagyon és a tagi magánvagyon) alóli sajátos kivételnek tekintik. A felelősség áttörésének („institutionelle Durchgriffslehre”) a német jogirodalom alapján egy jogsértés (amely a társaság jogi személyiségével való visszaélésben nyilvánul meg), vagy

---

<sup>9</sup> Apáthy István: A magyar kereskedelmi törvény tervezete [Budapest 1873.] 69-70.

Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban [Dialóg Campus Kiadó Budapest-Pécs 2005.] 20.

<sup>10</sup> Sárközy Tamás: A magyar társasági jog Európában 237.

<sup>11</sup> Szintén a német bírói gyakorlat vitte át a törvényen alapuló konzernjogot a kft.-re.

a jóhiszeműség (Treu und Glauben) követelményének megsértése szolgáltathat alapot.<sup>12</sup>

A Trennungsprinzip elvét gyakran a bíróság és a jogtudomány „Haftungstrennung”-ként kezeli, vagyis a tag és a társaság felelősségének elválasztására hegyezi ki a hangsúlyt. A Bundesgerichtshof a következőképpen fogalmazta meg a Trennungsprinzip elvét: *„A társaság által okozott károkért kizárólag a GmbH felel a vagyonával, a tag pedig a saját maga által okozott károkért. A GmbH és tagja nemcsak önállóak, egymástól teljesen független jogalanyok, de különálló vagyonnal is rendelkeznek, amivel saját hitelezőik irányába felelnek.”*<sup>13</sup>

A Német Legfelsőbb Bíróság számos döntésében utalt arra, hogy e két jogsértés esetén meg kell állapítani a tag személyes felelősségét a társasági tartozásokért. A társaság jogi személyiségével való visszaélésnek konkrét esetét jelenti a társaság alulkapitalizálása, az egyszemélyes társaságban az üzletrész olyan harmadik személyre történő átruházása, amely mögött az egyszemélyes társaság tagja áll.

A „Haftungsdurchgriff” Németországban a bírói gyakorlatban jelent meg és fejlődött ki.<sup>14</sup> Először a Birodalmi Bíróság (Reichsgericht) 1920-ban hozott határozata mondta ki: „noha valóban különböző személyekkel állunk szemben, a bíró feladata hogy a jogi konstrukciót mellőzve a valóság tényeit és azok tartalmát vegye figyelembe. Így többek között azt, hogy egyszemélyes kft. esetén az *egyedüli tagnak akkora befolyása van a társaságra, hogy a társaság önállósága csupán névleges, ezért a tag maga kötelezhető a társaság tartozásainak kiegyenlítésére és üzleti könyvek kiadására.*”<sup>15</sup> Ez a szemlélet, mint majd láthatjuk, lényegében azonos az amerikai bíróság által használt „alter ego” doktrínával.

A következő esetkör a Bundesgerichtshof nevesítette 1956-ban hozott határozatában, melyben ismét egyszemélyes társaságról volt szó, ám a hangsúly a jóhiszeműség és tisztesség elvének megsértésében állt. A bíróság kifejtette, hogy a Durchgriff akkor lenne indokolt, ha az egyedüli tag és a társaság közötti különbségtételt a Treu und Glauben elvébe ütközően használta volna ki a tag.

---

<sup>12</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 93.

<sup>13</sup> Jörg Mühlens: Der sogenannte Haftungsdurchgriff im deutschen und englischen Recht [Mohr Siebeck Tübingen 2006.] 24.

<sup>14</sup> Claudia Schmidt: Der Haftungsdurchgriff und seine Umkehrung im internationalen Privatrecht [J.C.B. Mohr Tübingen 1993.] 5.

<sup>15</sup> Maria Isabel Haas: Der Durchgriff im deutschen und spanischen Gesellschaftsrecht [Peter Lang GmbH 2003.] 41.

Lásd még: Varga István: „Durchgriff”- A jogi személyiség áttörése [Collega II. évfolyam 8. szám] 18.

Ha tehát a kft.-t csak saját maga helyett „előretolta” volna, hogy ezzel önmagát mentesítse a felelősség alól és csökkentse a hitelezők kielégítési alapját.<sup>16</sup>

A jóhiszeműség elve megsértésének felelősségátfordító szankciójaként szerepel a tagnak harmadik személyekkel kötött olyan szerződése is, amely a társasággal szemben támaszt elsődlegesen kötelezettséget.<sup>17</sup>

A német Haftungsdurchgriff osztályozására többféle megközelítés létezik. Két szerző Maria Isabel Haas és Jörg Mühlens rendszertanát szeretném a következőekben bemutatni.

Haas a német gyakorlatban három esetkört különböztetett meg:

- a) Személyi és vagyoni összemosódás, egyszemélyes társaságok
- b) Alultőkésítettség
- c) Konzernfelelősség

a) Vagyoni összemosódás („Vermögensvermischung”) alatt azt kell érteni, amikor a könyvvezetés hiányossága, hanyagsága vagy egyéb ok miatt nem lehet szétválasztani a társaság vagyonát (nem egyes vagyontárgyakat, hanem a vagyontömeg összességét) a tag magánvagyonától, aminek következtében a tőkekövetelményi előírásoknak sem tud megfelelni a társaság.

A Bundesgerichtshof ebben az esetben áttöri a társaság korlátolt felelősségét, és a tag magánvagyonára is kiterjedő helytállását mondja ki. Azok a tagok felelnek, akik tudtak a vagyoni összemosódásról és olyan mértékű befolyással rendelkeznek a társaságban, hogy felelősségük megállapítható. Így a kisebbségben lévő tagok felelősségét nem lehet kimondani.<sup>18</sup>

Ennek a vagyoni összemosódásnak elsősorban a társaság fizetéseképtelenné válása esetén van jelentősége Haas szerint.

Tulajdonképpen a vagyoni összemosódás és az alultőkésítettség között nincs éles határvonal, mivel az „elválasztás elvének” mellözése éppen a tőkeelőírások figyelmen kívül hagyásának a következménye, ahogyan azt a Bundesgerichtshof döntésében megfogalmazta.<sup>19</sup>

A személyi összemosódás („Sphärenvermischung”) körébe például a következő esetek tartoznak: ugyanazon székhely alatt több társaság működik, több hasonló tevékenységet folytató társaságnak ugyanazok a vezetői, vagy nem lehet szervezetenként elkülöníteni két társaságot. A bíróság ebben az esetben a

---

<sup>16</sup> Varga István: „Durchgriff”- A jogi személyiség áttörése [Collega II. évfolyam 8. szám] 18.

<sup>17</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 93.

<sup>18</sup> Maria Isabel Haas: Der Durchgriff im deutschen und spanischen Gesellschaftrecht [Peter Lang GmbH 2003.] 84-86.

<sup>19</sup> BGH BB 1985, 77.

*jóhiszeműség és tisztesség elvére hivatkozva* tekint el a Trennungsprinzip elvétől és a tag felelősségét megállapítja harmadik személyekkel szemben.<sup>20</sup>

Egyszemélyes társaságok esetében az a probléma, hogy nagy a lehetősége a vagyoni összemosódásnak, arról nem is szólva, hogy szervezetileg az egyetlen tag az, aki a társaság tevékenységét irányítja. Mint már a fentiekben említettem a német bírói gyakorlatban először egy 1920-ban hozott határozat mondta ki, hogy a társaság és a tag „elválasztásának” az elve mellőzhető, ha az érdekek teljes egyezése alapján a tagot azonosítani lehet a társasággal.

A német bírói gyakorlatban a leggyakoribb eset az egyszemélyes társaságok felelősségi burkának áttörése, és bár tartalmát tekintve a vagyoni és személyi összemosódás körébe tartozik, az általam hivatkozott szerzők mégis külön kiemelik ezt az esetkört.

b) A német jogban az alultőkésítettség („Unterkapitalisierung”) miatti felelősség-áttörés a korlátolt felelősségű társaságnál (GmbH) jelent meg, majd áterjedt a részvénytársaságokra (Aktiengesellschaft) is.

Jelenleg 25.000 euro jegyzett tőkével alapítható GmbH Németországban, aminek következtében sokan inkább az Egyesült Királyságban alapítanak társaságot. Ezt felismerve 2008. június 26-án a Bundestag elfogadta a GmbH-k modernizálásáról és a visszaélések elleni küzdelemről szóló törvényt.<sup>21</sup> Ez a törvény a társaság alapítását és működését is lényegesen megkönnyíti. A kötelező jegyzett-tőke 25.000 euro marad, bár voltak javaslatok a 10.000 euro-ra történő leszállításra, amit a Bundestag nem fogadott el.

A törvény lehetővé teszi, hogy a GmbH-nak egy speciális változatát alapítsák, amit „Unternehmergesellschaft (haftungsbeschränkt)“-nek nevez, aminek nincs kötelező tőkeminimum előírása (jelképes 1 euro-val alapítható), viszont a tagok korlátolt felelősség mellett tevékenykedhetnek.<sup>22</sup> A jogalkotó célja az volt, hogy megkönnyítse és felgyorsítsa a társaságok alapítását, és megalapozza a német GmbH nemzetközi versenyképességét.

A cég nevében fel kell tüntetni az Unternehmergesellschaft (haftungsbeschränkt) cégformát, és semmiképpen nem elegendő a cégforma rövidítését (UG) használni.

Minden év végén a nyereség egynegyedét tartalékba kell a társaságnak helyeznie, addig, amíg nem éri el a 25.000 eurot, ami által az UG átalakul GmbH-vá, így többé nem lesz szükséges kötelező tartalékot képeznie. A közjegyző előtti eljárási díj 20 euro, szemben a GmbH-nál előírt 300 euroval.

---

<sup>20</sup> Maria Isabel Haas: Der Durchgriff im deutschen und spanischen Gesellschaftrecht 87-89..

<sup>21</sup> Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen (MoMiG)

<sup>22</sup> <http://de.wikipedia.org/wiki/Unternehmergesellschaft>

### c) Konzernfelelősség

Haas szerint a Haftungsdurchgriff alkalmazása az uralkodó taggal szemben minősített többséget biztosító befolyás esetén releváns kérdés, amit a Bundesgerichtshof számos döntésével alátámasztott.<sup>23</sup>

A bíróság rávilágított, hogy az uralkodó tag egyszeri hibás üzleti döntése nem alapozhatja meg a felelősség-áttörés alkalmazását. Minden esetben szükséges az uralkodó társaság tartós és kiterjedt vezetésének bizonyítása az ellenőrzött társaságban, amivel ennek a társaságnak hátrányt, érdeksérelmet okoz. Ez a felelősség objektív jellegű, tehát az uralkodó tag felróhatóságának bizonyítása nem szükséges a felelősség megállapításához.

A konzernfelelősség altípusaként nevesíti Haas a tag olyan mértékű befolyásának gyakorlását, amely ellehetetleníti a társaság működését („existenzvernichtender Eingriff”). Ez a felelősségi típus konkrétan a 2001-ben hozott Bremer Vulkan-ügyhöz (BGH, Urteil vom 17.9.2001 - II ZR 178/ 99; OLG Bremen; LG Bremen) kapcsolódik, ahol a felelősség megállapíthatóságának feltételeit először nevesítette a Bundesgerichtshof. Tulajdonképpen egyszemélyes társaságok *egyedüli tagjának* felelősségének megállapítására szolgál a tényállás akkor, amikor a *tag teljesen figyelmen kívül hagyja a társaság érdekeit a döntései meghozatalánál, és kizárólag saját személyes érdekei alapján dönt.*

A felelősség megállapításához egy tényállási elem még szükséges: a társaság ne tudja a tőkéjét olyan mértékben pótolni, amely a hitelezők kielégítésére megfelelő volna, és így gyakorlatilag *fizetéseképtelen állapotba kerül.* A Bundesgerichtshof álláspontja szerint ebben az esetben nem konzernfelelősségről van szó, hanem egy sajátos felelősségi tényállásról, amelynek szankciója a felszámolási eljárás megindítása mellett az egyedüli tag felelősségének megállapítása lesz a társaság hitelezőivel szemben.<sup>24</sup>

Ez a felelősségi típus hézagpótló jellegű, vagyis elsősorban akkor alkalmazza a bíróság, ha egyéb jogszabályi előírások alapján a tag felelősségét nem lehetne megállapítani (pl. § 826 BGB alapján).<sup>25</sup>

<sup>23</sup> Maria Isabel Haas: Der Durchgriff im deutschen und spanischen Gesellschaftsrecht 142.

<sup>24</sup> Maria Isabel Haas: Der Durchgriff im deutschen und spanischen Gesellschaftsrecht 148-149.

<sup>25</sup> Rechtsanwalt Stephan Dornbusch: Durchgriffshaftung auf GmbH-Gesellschafter wegen „existenzvernichtender Eingriffe” <http://www.meyer-koering.de/de/aktuell/durchgriffshaftung-auf-gmbh-gesellschafter%0Dwegen-existenzvernichtender-eingriffe.html>

BGB § 826 Sittenwidrige vorsätzliche Schädigung

„Wer in einer gegen die guten Sitten verstoßenden Weise einem anderen vorsätzlich Schaden zufügt, ist dem anderen zum Ersatz des Schadens verpflichtet. „

Jörg Mühlens a német „Haftungsdurchgriff” esetköreit a következőképpen csoportosította:

- a) Személyi-és vagyoni összemosódás
- b) Uralkodó társaság felelőssége
- c) Alultőkésítettség
- d) A társaság működésének ellehetetlenítése
- e) Intézményes visszaélés

Látható, hogy a társaság működésének ellehetetlenítése („existenzvernichtender Eingriff”) a szerző olvasatában a konzernfelelősségtől elkülönült esetkört képez.

Magyarázatra csak a legutolsó kategória szorul.

Az intézményes visszaélés („Institutsmissbrauch”) Jörg Mühlens értelmezésében azt jelenti, hogy bár a jogszabályoknak megfelelően hozzák létre a társaságot, azonban azt visszaélésszerűen működtetik a tagok. Például, amikor a kötelezettségek a társaságot terhelik, ám a tevékenységből való nyereség már nem a társaságban realizálódik, hanem közvetlenül a tagnál. Ezt a szerző „Aschenputtelgesellschaft”-nak vagyis „Hamupipőke-társaságnak” nevezi.<sup>26</sup> Valójában ez a kategória szervesen beilleszthető az előző esetkörökbe.

---

<sup>26</sup> Jörg Mühlens: Der sogenannte Haftungsdurchgriff im deutschen und englischen Recht 68.

## 1.1. Alapvetések a hazai szabályozáshoz

Hazánkban – akárcsak az Egyesült Államokban - a jogi személy gazdasági társaságok elkülönült önálló jogalanyiségének egyik legfontosabb jellemzője a társaság önálló felelőssége a nevében vállalt kötelezettségeikért. Az elkülönült felelősség a jogi személy jogképességéből következik.<sup>27</sup>

A társaság felelőssége abszolútnak mondható, vagyis teljes vagyonával felel a hitelezők irányában, azonban a másik oldalról a tagoknak és a vezető tisztségviselőknek a felelőssége korlátolt. Ez azt jelenti, hogy a tagok kizárólag a társaságba bevitt vagyonnal felelnek a társaság tartozásaiért.<sup>28</sup>

*„A felelősség korlátozásának szükségessége mögött itt alapvetően egy, a vállalkozási és üzleti tevékenységet jellemző, az átlagost meghaladó fokú gazdasági kockázat és veszély jelenléte húzódik meg. E kiemelkedő gazdasági kockázat és veszély vállalásának egyfajta „honorariuma” is a korlátozott tagi felelősség lehetősége.”<sup>29</sup>*

A korabeli hazai jogirodalom egyértelműen állást foglalt abban a kérdésben, hogy a jogi személyiség nem jelenti azt, hogy a társaság tagjai saját magánvagyonukkal ne lennének a társaság tartozásaiért felelősségre vonhatóak akkor, ha egyébként a korlátolt tagi felelősség érvényesíthetőségét a tagok jogellenes ténye akadályozza meg.<sup>30</sup>

Ilyen esetnek számított a gyakorlatban az, ha a tagok a korlátolt felelősségük határán túl igénybe vett hitel összegét egy általuk alapított más társaság vagyonába fektették, akkor a hitelezők e másik társaság ellen annak ellenére követelhetnek kielégítést, hogy az első társaságban a tagok felelőssége korlátozott volt. A tagi korlátozott felelősség áttörésének lehetősége és szükségessége – döntően hitelezővédelmi okokból – markánsan jelen volt a Kt. joggyakorlatában és elméletében.<sup>31</sup>

Mint ahogyan azt az amerikai gyakorlatban is látni fogjuk - elsősorban hitelezővédelmi okokból - indokolt lehet ettől a korlátozott felelősségtől eltekinteni, és a tagok magánvagyonára is kiterjedő felelősségét megállapítani.

---

<sup>27</sup> Kemenes István: Felelősségi kérdések és visszaélésszerű joggyakorlás a gazdaságban [Gazdaság és Jog 5/2001.] 13.

<sup>28</sup> 2006. évi IV. tv.. 111.§ (1); 171. § (1)

<sup>29</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 57..

<sup>30</sup> Bozóky Géza: Magyar kereskedelmi jog I. [Budapest 1928.] 359.

Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban [Dialog Campus Kiadó Budapest-Pécs 2005.] 25.

<sup>31</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban [Dialog Campus Kiadó Budapest-Pécs 2005.] 25.

*„A tagi felelősség korlátozása - fékek és ellensúlyok nélkül – a kockázatvállalás ingáját nem kívánatosan a tagról a társaság hitelezői vagy a korlátlanul felelős tag irányába téríti el.”<sup>32</sup>*

A társasági jogban a hitelezők érdekeit védő garanciális szabályokat többféle preferenciarendszer szerint rangsorolhatjuk.<sup>33</sup> Álláspontom szerint elsősorban a tagok és vezető tisztségviselők magatartását értékelő felelősségi szabályok azok, melyek a legalkalmasabbak a hitelezők érdekeit biztosítani, hiszen nemcsak prevencióra, de az okozott kár helyreállítására is szolgálnak.

A common law és a kontinentális jogrendszerekben is megjelent a fenti probléma orvoslásának igénye. Először az Amerikai Egyesült Államok bírói gyakorlata kísérelte meg a corporation felelősségi burkát megrepesztetni és a mögötte álló tagok felelősségét megállapítani. Ezt a szisztematikus, ám nagymértékben a szubjektív bírói mérlegelésen alapuló „lepelátszűrési doktrínát” a következő nagy szerkezeti egységben fogom tárgyalni. Hazánkban azonban nem a joggyakorlat, hanem a jogalkotás reagált a problémára, és jogszabályi szinten határoztunk meg olyan kritériumokat, melyek megszegése ugyanazon jogkövetkezményekkel jár, mint az amerikai gyakorlatban.

A jelenleg hatályos társasági törvényünk és elődje is tartalmazott már olyan rendelkezéseket, melyek kimondják, hogy bizonyos esetekben a társaság tartozásaiért a tagok illetve a vezető tisztségviselők felelősségre vonhatók.

Gyakran úgy érzem, hogy a jogirodalomban elmosódik a határvonal a felelősség-áttörés terén. Vagyis hogy mi tartozik ebbe a kategóriába és mi nem. Ugyanis a társasági jogunk számos ponton mondja ki, hogy a társaság tagja, vezetője felelőssé tehető. Azonban vannak esetek, amikor kizárólag a társasággal szemben tehető felelőssé, és vannak rendelkezések, amikor a társaság hitelezője közvetlenül pert indíthat a társaság tagjával, illetve vezetőjével szemben.

Dolgozatomban megkísérlem rendszerbe szedni a hatályos magyar jogszabályba foglalt felelősség-áttörésre vonatkozó azon eseteket, amelyek a hitelezők perindítási jogát teszik lehetővé a társaság tulajdonosával szemben.

Szeretném hangsúlyozni, hogy *a „lepelátszűrás” doktrínája és a felelősség-áttörés nem szinonim fogalmak.*

---

<sup>32</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 58.

<sup>33</sup> Tamásné Nagy Erzsébet kiemelte a jegyzett tőke rejtett leszállításának problémáját és a jegyzett tőkén felüli vagyon kivonásának lehetőségét a társaság működése során a hitelezők megkérdezése nélkül. [Gazdaság –és Jog 9/1995 HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft.]

*A „lepelátszúrás”, mint majd látni fogjuk egy common law jogrendszerekben kialakult fogalom, önálló felelősségi típus, és elsősorban a tagok felelősségének megállapítására szolgál.*

*A felelősség-áttörés véleményem szerint tágabb kategória, hiszen nemcsak a lepelátszúrást foglalja magába, hanem ebbe a kategóriába sorolhatjuk azokat az eseteket, amikor nemcsak a hitelezőkkel szemben, hanem akár magával a társasággal szemben is kimondható a tagok, vezetők felelőssége.*

A magyar szabályozást vizsgálva ezért inkább a felelősség-áttörésről (felelősség átfordításról<sup>34</sup>) beszélhetünk. Szerencsésebbnek is tartom ennek a fogalomnak a használatát, mert így az nem mosódik össze az amerikai felelősségi doktrínával.

Másik lényeges eltérés a lepelátszúrás és a felelősség-áttörés között, hogy az előbbi kifejezetten bírói gyakorlatban kialakult intézmény, amelyet egyetlen tagállam sem kodifikált, míg hazánkban a tagok felelősségre vonhatóságát jogszabályban meghatározott tényállási elemek megvalósulása esetében alkalmazhatja a bíróság.

Bizonyos esetekben a hazai szabályok lehetővé teszik, hogy a bíróság a jogi személy gazdasági társaságok korlátolt felelősségét áttörve, a jogi személy mögött álló tagok vagy vezető tisztségviselők felelősségét állapítsa meg. *„Ha a jogalanyiség fogalmát arra használják, hogy a közérdeket megsértsék, hogy jogellenességet takarjanak el vele, vagy hogy csalárdságot, bűncselekményeket kövessenek el általa, a jog úgy fog tekinteni a gazdasági társaságokra, mint személyek társulására.”*<sup>35</sup>

A magyar társasági jog ismer olyan – kivételes – eseteket, amikor a bíróság megtöri a jogi személy társaságok felelősségi burkát, és a mögötte álló személyek hitelezőkkel szemben fennálló magánvagyonukra is kiterjedő felelősségét állapíthatja meg.

A szabályokat elsősorban a 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról (továbbiakban: Gt.) tartalmazza.

a) Az 1997. évi CXLIV. törvény a nem pénzbeli hozzájárulás szolgáltatása kapcsán tartalmazott olyan felelősség-áttörésre vonatkozó rendelkezést, mely szerint a hitelező a valótlán értéken bevitt apport szolgáltatásából eredő kárát közvetlenül a tagoktól perelhette. Ez a rendelkezés módosítva került be a hatályos társasági törvénybe. A kérdéssel részletesen kívánok foglalkozni, mivel nem értek egyet a hatályos szabályozás módosítás nélküli fenntartásával.

---

<sup>34</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 99.

<sup>35</sup> S. Ottolenghi: From peeping behind the corporate veil, to ignoring it completely (The Modern Law Review 5/1990) 339.

Molnár Gábor Lajos: Bevezetés az angol társasági jogba [BIP, Budapest 2002.] 93.

b) A hatályos törvény a hitelezővédelem keretében kimondja, hogy a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság jogutód nélküli megszűnése esetén nem hivatkozhat korlátolt felelősségére az a tag, aki ezzel visszaélt. A kft. és az rt. azon tagjai, akik korlátolt felelősségükkel, illetve a társaság elkülönült jogi személyiségével a hitelezők rovására visszaéltak, *korlátlanul és egyetemlegesen* felelnek a megszűnt társaság ki nem elégített kötelezettségeiért. A korlátlan és egyetemleges felelősség különösen akkor állapítható meg, ha a tagok a társaság vagyonával sajátjukként rendelkeztek, a társasági vagyont saját vagy más személyek javára úgy csökkentették, hogy tudták, illetve az általában elvárható gondosság tanúsítása esetén tudniuk kellett volna, hogy:

- ezáltal a társaság a kötelezettségeit harmadik személyek részére nem lesz képes teljesíteni, illetve

- a Gt. 13. § (4) bekezdésének megvalósulása esetén; amely kimondja, hogy azok a tagok, akik valamely tag nem pénzbeli hozzájárulását tudomásuk ellenére a szolgáltatáskori értéket meghaladó értékkel fogadták el, a nem vagyoni szolgáltatást teljesítővel együtt *egyetemlegesen és korlátlanul* felelnek a társaság felé az abból származó károkért.

A Gt. ezen rendelkezéseit alkalmazni kell a betéti társaság kültagjára is.<sup>36</sup>

c) A következő felelősség-áttörő szabályt a Gt. a minősített többséget biztosító befolyásszerzésre irányadó szabályok között tartalmazza. A Gt. alapján minősített többséget biztosító befolyásnak számít, ha a minősített befolyásszerző az ellenőrzött társaságban - közvetlenül vagy közvetve - a szavazatok legalább 75 %-val rendelkezik.

Ha ilyen arányú befolyásszerzés valósul meg, és az ellenőrzött társaság felszámolásra kerül, a minősített befolyásszerző korlátlan felelősséggel tartozik a társaság minden olyan kötelezettségéért, amelynek kielégítését a felszámolási eljárás során az adós ellenőrzött társaság vagyona nem fedezi, ha hitelezőinek a felszámolási eljárás során benyújtott keresete alapján a bíróság - az adós társaság felé érvényesített tartósan hátrányos üzletpolitikájára figyelemmel - megállapítja a minősített befolyásszerző *korlátlan és teljes* felelősségét.<sup>37</sup>

d) A csődeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XL. törvény (továbbiakban: Cstv.) 2006. július 1-ig nem tartalmazott a tagok mögöttes felelősségét megállapító szabályokat. Ekkor azonban a Cstv. átfogó módosításon esett át és így meghatározott feltételek fennállása esetén lehetőséget biztosít arra, hogy a felszámolás alá került társaság felelősségét áttörje, és annak tartozásaiért mind a társaság tagjainak, mind a vezető tisztségviselőinek mögöttes felelősségét és magánvagyonukra és kiterjedő helytállási

---

<sup>36</sup> 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról 50. § (1)-(3)

<sup>37</sup> 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról 54. § (2)

kötelezettségét is kimondja. Az eljárásoknak, rövid életkoruk miatt nincs még gyakorlati háttere, azonban a szabályok elemzése kapcsán több probléma is felmerül.

Láthatjuk, hogy a magyar szabályozás igen heterogén. Főleg akkor, ha a mindenképpen ragaszkodunk a lepelátszúrás terén kialakult amerikai megközelítéshez. Ezt a doktrínát ugyanis tisztán nem fogjuk megtalálni a magyar jogszabályokban.

## 2. A társaság tagjainak felelőssége a társaságba bevitt nem pénzbeli hozzájárulásért

A társaság alapítása során a létesítő okirat kötelező tartalmi elemét képezi a társasági vagyon (jegyzett tőke) meghatározása. A társaság alapításkori vagyona a tagok hozzájárulásaiból tevődik össze, amely pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulásból állhat. Az 1997. évi CXLIV. törvény a gazdasági társaságokról és annak elődje az 1988. évi VI. törvény a létesítő okirat kötelező elemei között nem kívánták meg, hogy az egyes tagok vagyoni hozzájárulásának mértékét számszerűsítsék.<sup>38</sup> Más kérdés, hogy ezt a jogszabály az egyes társaságoknál külön megkövetelte. A hatályos 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról (továbbiakban Gt.) – igazodva a gyakorlathoz – már a létesítő okirat kötelező elemei közzé sorolja a tagok vagyoni hozzájárulásának mértékének meghatározását.<sup>39</sup>

*A gazdasági társaságba bevitt nem pénzbeli hozzájárulás elsősorban a társaság gazdálkodását, tényleges működését hivatott szolgálni, azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül az apportnak azt a tulajdonságát sem, hogy mint a társaság vagyona adott helyzetekben garanciát, információt jelent a hitelezőnek, hogy milyen tőkeerős cég is az ő partnere.*

Az a személet, miszerint a társaság tőkéjének hitelezővédelmi szempontból jelentősége van, már a múlt század kereskedelmi jogi szemléletében is megtalálható volt. Kuncz Ödön a kft. törzstőkéjére és az rt. alaptőkéjére egyaránt úgy tekintett, mint ami a „*minimális garanciája a társasági hitelezőknek.*”<sup>40</sup>

Menyhárd Attila azonban felhívja a figyelmet, miszerint mind külföldön, mind a hazai szakirodalomban terjed az a nézet, hogy a társaság jegyzett tőkéje és annak kötelező minimum előírása nem szükségképpen hitelezővédelmi eszköz.<sup>41</sup> Szegedi András például meghaladottnak tartja az általa „fontolva haladóknak” nevezett irányzatot, mely a hitelezővédelem eszközének tekinti a kötelező tőkeminimum előírását, és az „ezer forintos” kft. mellett teszi le a voksát.<sup>42</sup>

<sup>38</sup> 1997. évi CXLIV. tv. 11. §, 1988. évi VI. tv. 21. § (1)

<sup>39</sup> 2006. évi IV. tv.. 12.§(1) d)

<sup>40</sup> Kuncz Ödön: A magyar kereskedelmi-és váltójog tankönyve [Grill Károly Könyvkiadó Vállalata Budapest, 1938.] 201.

<sup>41</sup> Menyhárd Attila: A know-how apportálhatósága [Emlékkönyv Lontai Endre egyetemi tanár tiszteletére ELTE-ÁJK Polgári Jogi Tanszék Budapest 2005.] 138.

<sup>42</sup> Szegedi András: Az „ezer forintos kft.” védelmében [Gazdaság és Jog 3/2007.] 8-13.

Jelen fejezetben a társaságba bevitt nem pénzbeli hozzájárulásért való felelősség szabályait elemzem, mégpedig olyan módon, hogy külön vizsgálom az apport tényleges értékéért való tagi helytállási kötelezettséget, és az apportörnek, valamint az apportot elfogadó tagoknak törvény alapján fennálló felelősségét. Mindezek mellett a büntetőjogi felelősség kérdéskörét sem szabad elhanyagolnunk, hiszen számos esetben, amikor a Gt. vagy a Csódtörvény a korlátolt tagi felelősséget áttöri, a cselekményben felismerhetünk egyes elkövetési magatartásokat a gazdasági bűncselekmények köréből. Ennek megfelelően az apport felül- és bizonyos esetekben alulértékelése 2007. június 1-ig kimerítette a valótlan érték megjelölésének büntetettét.<sup>43</sup> Mint ahogy látni fogjuk a hatályos Gt. apportra vonatkozó rendelkezéseit átgondolva nem volt szerencsés jogalkotói lépés a bűncselekmény törvényi tényállásának hatályon kívül helyezése.

## 2.1. A pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulás aránya, teljesítés ideje és módja

Az 1988. évi VI. törvény szerint kft-nél a pénzbetétek összege alapításkor nem lehetett kevesebb a tőzstőke 30 %-nál és 500 ezer forintnál (a kötelező tőkeminimum ekkor még 1 millió forint volt). Bejegyzésre csak azután kerülhetett sor, ha a társaság igazolta, hogy minden egyes pénzbetétnek a felét, de összesen legalább ötszázezer forintot a társaság rendelkezésére bocsátották.<sup>44</sup> Részvénytársaságokra vonatkozóan az 1988. évi VI. törvény kimondta, hogy a kötelező tőkeminimumnak (10 millió forintnak) a 30 százaléka, de legalább 5 millió forint pénzbeli hozzájárulásból kellett állnia.<sup>45</sup>

Az 1997. évi CXLIV. törvény a kft-k esetén előírta, hogy a pénzbetétek összege nem lehetett kevesebb a tőzstőke 30 %-ánál, és 1 millió forintnál.<sup>46</sup> Tehát ha 10 millió forint a társaság jegyzett tőkéje, akkor ennek 30%-át legalább pénzbetét kellett hogy adja. A kft. alapításakor a bejegyzési kérelem benyújtásáig az apportot teljes mértékben rendelkezésre kellett bocsátani, és minden egyes pénzbetét felét, de legalább 1 millió forintot a társaság számlájára be kellett fizetni.<sup>47</sup>

A 1997. évi CXLIV törvény felemelte a részvénytársaságok kötelező tőkeminimumát 20 millió forintra, ezzel együtt kimondta, hogy az alaptőke 30 százalékát, de minimum 10 millió forintot pénzbeli hozzájárulásként kell

---

<sup>43</sup> Az 1978. évi IV. tv. a Büntető törvénykönyvről 298/C. §-át a 2007. évi XXVII. tv. 89. § (3) a) helyezte hatályon kívül

<sup>44</sup> 1988. évi VI. tv. 160-161. §

<sup>45</sup> 1988. évi VI. tv. 251. § (1)-(2)

<sup>46</sup> 1997. évi CXLIV: tv 124. § (5)

<sup>47</sup> 1997. évi CXLIV: tv 126. § (1)

teljesíteni a tagoknak. Mindezek mellett az apportot minden esetben a bejegyzési kérelem benyújtásáig szolgáltatni kellett.<sup>48</sup>

A hatályos szabályozás szerint a társasági vagyon pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulásból tevődhet össze. A hatályos törvény nem kívánja meg egyetlen társasági formánál sem, hogy ezek meghatározott arányban szerepeljenek a társasági vagyonban. Sőt jelenleg kizárólag apporttal is létrehozható jogi személyiségű gazdasági társaság.<sup>49</sup> Természetesen vannak speciális törvények, melyek a pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulás arányát előírhatják. Ide tartoznak a pénzügyi intézmények, amelyeknél a jegyzett tőke 100 százalékat pénzben kell teljesíteni, vagy a biztosító részvénytársaságok, ahol a törvény előírja, hogy az alaptőke 70 százaléka pénzbeli hozzájárulásból kell álljon, és nem lehet apportálni a Számviteli törvény szerinti inmateriális javakat.<sup>50</sup>

A 2006. évi IV. törvény hatályba lépésével nem változtak a társaságokra vonatkozó tőkekövetelmények. Azonban 2007. szeptember 1-vel módosult a kft-re és a zártkörűen működő részvénytársaságra előírt kötelező jegyzett tőke minimum. A módosítás óta kft-t 500 ezer forinttal, zártkörűen működő részvénytársaságot pedig 5 millió forinttal is lehet alapítani.<sup>51</sup>

A társaság alapításához valamennyi tagnak hozzá kell járulnia, ennek arányát és a teljesítés idejét és módját is meg kell határozni a létesítő okiratban. A kft. és az rt. kötelező tőkeminimumának teljesítésére a törvény időkorlátot szab. Ha a kft. jegyzett tőkéjének legalább a fele apportból áll, akkor azt alapításkor teljes egészben a társaság rendelkezésére kell bocsátani. Ha az apport aránya ennél kisebb a jegyzett tőkéhez viszonyítva, akkor azt a társaság cégbejegyzésétől számított 3 éven belül kell teljesíteni.<sup>52</sup> Részvénytársaság esetében, ha az alaptőke értékének 25 százalékat eléri az apport értéke, akkor azt a bejegyzési kérelem benyújtásáig szolgáltatni kell, ellenkező esetben 5 éven belül.

## 2.2. Néhány gondolat a kötelező jegyzett-tőkeminimum leszállításához

Megjegyzem, hogy a kötelező tőkeminimum leszállításával nem értek egyet. A későbbiekben is látni fogjuk, hogy az apportra vonatkozó szabályok jelentősen fellazultak, amely ellensúlyozása, vagyis a hitelezők megfelelő védelme nem lett átgondolva. A hitelezők védelmének egyik pillére – elismerem: nem a leghatékonyabb – a kötelező tőkeminimum. Nem arra gondolok, hogy az a 3

---

<sup>48</sup> 1997. évi CXLIV: tv. 211. §

<sup>49</sup> 2006. évi IV. tv. 116. § és 207.§ (2)

<sup>50</sup> 1996. évi CXII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról 10. § (1)

2003. évi LX. törvény a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről. 11. § (2)

<sup>51</sup> 2006. évi IV. tv. 114. § (1), 207. § (1)

<sup>52</sup> 2006. évi IV. tv. 116. §

millió forint ott van a társaságban a működés során, hiszen tudjuk, hogy gyakran nincs, ám mégis egy szűrőt jelentett a társaság alapításánál: megfelelően komolyak-e az alapítók szándéka vagy sem? Úgy gondolom, hogy a gazdasági életben 3 millió forint nem jelentős összeg. Azonban ezt még alacsonyabb összegre szállítani indokolatlan volt. Másképpen fogalmazva: a törzstőke minimum a korlátozott tagi felelősség megváltásának az ára.

A tagok saját vagyonától elkülönült társasági vagyonnal biztosítható mindenekelőtt az, hogy a társaság önálló felelősségi jogalanyisági pajzsa mögött álló tagok felelőssége korlátozott lehessen a törvény által.<sup>53</sup>

A társasági jog időről időre felmerülő kérdése, hogy szükséges-e a jogi személyiségű gazdasági társaságok esetében kötelező jegyzett tőke minimumot előírni.

Általában a kötelező tőkeminimum eltörlése mellett két érv hangzik el: az egyik az, hogy az alapítás után azonnal kivonható a tőke, a cég tartozásait ebből fedezni nem lehet. Szegedi András szerint a törzstőke minimum csökkentésének másik legfőbb indoka a társasági jogok közötti szabályozási verseny, amelyben véleménye szerint alulmarad az, aki nem képes az új idők hívó szavára megfelelni.<sup>54</sup> Vagyis véleménye szerint a kötelező tőke nehezíti a vállalat alapítást, ami a székhelyválasztáskor hátrányos helyzetbe hozza az országot.

Ahogy Szalai Ákos fogalmaz: az első érv nem elégséges, a második pedig etikailag támadható. Ha ugyanis az a probléma, hogy a tőkét úgymint kivonják a társaságból, akkor ezt a tőkekivonást kell megakadályozni. Ennek lehet egy eszköze például, hogy a vállalatok pénzügyi garanciát adjanak, amikor egy projektbe belekezdenek, vagy ha fizetéképtelen állapotban az adós vagyona a minimális vagyonnagyságtól elmarad, akkor a tulajdonosokat pótbefizetésre kötelezzék, vagy magánvagyonukkal a hiányzó kötelező tőke erejéig feleljenek.<sup>55</sup>

Az sem lehet elfogadható érv, hogy ezáltal hazánk a társaságok alapításának versenyében alulmaradhat, hiszen nem a miénk az egyetlen ország ahol van kötelezően előírt jegyzett tőke.<sup>56</sup> Sőt, mint ahogyan már említettem Németország sem volt hajlandó a GmbH-k kötelező 25.000 euro-s jegyzett tőkéjét leszállítani, helyette inkább létrehozott egy új társasági formát, amelynél jóval liberálisabban kezelik a tőkekövetelményt. Úgy gondolom, hogy a székhelyválasztás során a

---

<sup>53</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 59.

<sup>54</sup> Szegedi András: Az „ezer forintos kft.” védelmében [Gazdaság és Jog 3/2007.] 13.

<sup>55</sup> Szalai Ákos: A tőkeminimum leszállítása korlátolt felelősségű vállalatokban [Magyar Jog és Közgazdaságtan Társaság Műhelytanulmányok 2007.] 1.

<sup>56</sup> Szegedi András: Az „ezer forintos kft.” védelmében 11-12.

kötelező jegyzett tőke kevésbé döntő tényező ahhoz képest, hogy a társaság működése során mekkora adóterhet kell felvállalnia.<sup>57</sup>

Álláspontom szerint egy egyszerűbb, átláthatóbb, kiszámíthatóbb adórendszer, amely még kedvező adózási lehetőségeket is magában rejt, jobban ösztönzi a társaságok alapítását, és a székhelyválasztásnál is mérvadóbb, mint egy egyszeri 3 millió forintos jegyzett tőke minimum szolgáltatási kötelezettség.

Ugyanakkor az európai tendencia azt mutatja, hogy nemcsak az egyes országok, hanem az Európai Közösségek jogalkotása is a jegyzett tőke-minimum szerepének visszaszorítására törekszik. Az Európai Közösségek rendelettervezete szerint, egy új társasági formával lehetőséget szeretne biztosítani elsősorban kis-és középvállalkozások számára egy minimális jegyzett-tőke igényű társaság alapítására, amelyben a tagok felelősége mindössze az általuk vállalt betét összegéig terjed. Ez a társasági forma az Európai Magán Vállalkozás (European Private Company, Societas Privata Europaea, „SPE”). Bár a társaság jogi személyiséggel rendelkezik a tervezet szerint, azonban a kötelező jegyzett-tőke minimuma 1 euro. A tervezet szerint szakítani szükséges azzal a „tradicionális” nézettel, miszerint a jegyzett tőke-minimum a hitelezők érdekeinek védelmét szolgálja. A tervezet szerint tanulmányok azt bizonyítják, hogy a jegyzett tőke helyett a hitelezők más szempontokat vesznek figyelembe, így elsősorban a társaság cash flow-ját, amely a fizetőképesség szempontjából relevánsabb tényező, mint a jegyzett tőke.

Az SPE-re vonatkozóan a témánk szempontjából említést érdemel, hogy a csődjogi, munkajogi és adójogi kérdésekben annak a tagállamnak a joga az irányadó, amelyben a társaságot nyilvántartásba veszik.<sup>58</sup> Ezen kívül a tagokra vonatkozó felelősségi szabályokat a rendelettervezet nem tartalmaz, azt a tagállamok saját joga szerint kell megítélni.

### 2.3. Az apport tárgya

A nem pénzbeli hozzájárulás bármilyen vagyoni értékkel rendelkező dolog (ingó vagy ingatlan), szellemi alkotáshoz fűződő vagy egyéb vagyoni értékű jog -

---

<sup>57</sup> Elég belegondolni abba, hogy az osztalékként felvett pénz legalább 60 %-át le kell adózni hazánkban (társasági adó: 16%, különadó: 4%, osztalékadó: 25% és ehhez 14% egészségügyi hozzájárulás, vagy egyéb esetben az osztalékadó: 35% és ehhez 14% egészségügyi hozzájárulás). Vegyünk egy másik országot: Szlovákia 2004-ben egységes és egykulcsos 19 %-os adórendszert vezetett be. Tehát a személyi jövedelemadó, az ÁFA és a társasági adó kulcsa is egységesen 19%. Továbbá az osztalékadó mértékét 0 %-ra csökkentették, valamint az osztalékot nem terheli egészségügyi hozzájárulás megfizetése. Helyi jellegű, például iparűzési adó sincs. Az adórendszer előnye nem csupán az alacsony mértékű adófizetési kötelezettség, hanem az átláthatóság is.

Lásd még: <http://www.szlovakeg.eu/>

<sup>58</sup> [http://ec.europa.eu/internal\\_market/company/docs/epc/proposal\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/epc/proposal_en.pdf)

ideértve az adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelést is - lehet.<sup>59</sup>

A 1988-as törvény szerint apport bármilyen vagyoni értékkel rendelkező forgalomképes dolog, szellemi alkotás és vagyoni értékű jog lehetett.<sup>60</sup> 1991-ben módosult a törvény és a „végrehajthatóság” is az apport fogalmi elemévé vált, amit az 1997-es társasági törvény is megtartott.

Számos bírósági határozat foglalkozik a szellemi alkotás végrehajthatóság alá vonásával. Így a BH 2001.540., amelyben egy kft alapításánál a 3 millió forintos jegyzett tőkéből 2 millió forintot nem pénzbeli hozzájárulásként szolgáltatottak a tagok. Ez az apport két, a tagok tulajdonában álló szellemi alkotás volt, amelyek műszaki és gyártási dokumentációját a tagok a cégbejegyzési kérelem benyújtása előtt a társaság rendelkezésére bocsátottak. A cégbíróság elutasította a bejegyzési kérelmet arra hivatkozással, hogy az apport nem végrehajtható. A társaság a fellebbezésben arra hivatkozott az apport megítélésének nem az az elsődleges ismérve, hogy végrehajtható-e vagy sem, hanem az, hogy azt utóbb a gazdasági társaság harmadik személy hozzájárulása nélkül átruházhatja. A társaság véleménye szerint a csatolt apportnyilatkozat ennek a kritériumnak megfelel, tekintettel arra, hogy az apportálni kívánt tárgyak, illetve azok teljes gyártási dokumentációja a tagok szellemi termékeit képezik, azok a harmadik személy hozzájárulása nélkül átruházhatóak voltak. Álláspontjuk szerint az apportot képező tárgyak legyártott állapotban voltak, így azok a cégbíróság megállapításával ellentétben végrehajtás alá vonhatóak. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy sem a társasági szerződés, sem az apportlista nem tartalmazta a jegyzett tőke (a tagok vagyoni hozzájárulása) rendelkezésre bocsátásának módját és idejét. Azonban ezek a társasági szerződés kógens tartami elemei, így ezen rendelkezések nélkül nemcsak a szerződés érvénytelen, hanem a végrehajtás alá vonhatóság feltételeit rögzítő előírás megvalósulása sem vizsgálható. Az elsőfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha a hiánypótlási eljárásban felhívta volna a jogi képviselőt, hogy nyilatkozzon arról, hogy az apportként szolgáltatott szellemi alkotások minek minősülnek. Szabadalmi oltalom hiányában a társaság döntésétől függ, hogy az anyagi formában megtestesülő, vagyoni értékű ismeretek a „know-how” kritériumainak megfelelően apportként a társaság rendelkezésére bocsáthatóak-e. Másrészt nyilatkoznia kellett volna arról, hogy a nem pénzbeli betétek rendelkezésre

---

<sup>59</sup> Papp Tekla részletesen vizsgálta az apportálható dolgok és jogok körét a Legfelsőbb Bíróság joggyakorlatában. Rámutatott, hogy ingók apportálhatóságával kapcsolatban elenyésző döntés született, ingatlanok kapcsán azonban színes a joggyakorlat.

Papp Tekla: Az apport megítélése a Legfelsőbb Bíróság döntéseiben és a Társasági törvény apportálásra vonatkozó szabályainak hatása a joggyakorlatra [Tanulmányok Dr. Veres József egyetemi tanár 70. születésnapjára Szeged 1999.] 259-261.

<sup>60</sup> 1988. évi VI. tv. 22. § (2)

bocsátása azok tulajdonba adásával történik-e és az milyen időpontban történik (ez utóbbi kérdésben a társasági szerződés kiegészítése lett volna szükséges).<sup>61</sup>

Az 1997-es Gt. kizárólag rt.-nél és kft.-nél nevesítette külön a szellemi alkotást és a vagyoni értékű jogot, mint az apport lehetséges tárgyait. Mivel ez a rendelkezés nem került be a Gt. általános részébe, így elvileg a bt.-k és kkt.-k esetében szellemi alkotás és vagyoni értékű jog nem lehetett apport tárgya. Wellmann György szerint szerencsésebb lett volna, ha a Gt. nem tulajdonba adásról rendelkezett volna, hanem a társaság vagyonába adásáról, vagy kizárólag a dolgokra vonatkoztatta volna a tulajdonba adás kritériumait oly módon, hogy „apport a társaság tulajdonába adott dolog, valamint szellemi alkotás és vagyoni értékű jog lehet” ugyanis akkor egyértelműen megteremthető lett volna az összhang a Ptk. rendelkezéseivel.<sup>62</sup> Ugyanis a Gt. általános rendelkezéseit a Ptk.-val összhangban értelmezve arra a szerencsétlen megállapításra juthatunk, hogy a Gt. általános része csak a birtokba vehető dolgok apportálását tette lehetővé, hiszen a Ptk. szerint főszabályként ezek lehetnek tulajdonjog tárgyai. Ezt a hézagot a gyakorlat az imént említett Legfelsőbb Bírósági határozatban is olvasható megoldással hidalta át: tárgyasult formában kell az apportálni kívánt vagyoni értékű jogot, szellemi alkotást leképezni, mert így már a társaság által birtokba vehető, és a társaság tulajdonjogot szerezhethet rajta.

A Gt. speciális rendelkezései tehát csak a kft. és rt. esetére tartalmaztak kiterjesztő szabályt. Ez az elvileg hiányos szabályozás a gyakorlatban nem jelentett problémát, a kft.-re vonatkozó rendelkezéseket generálisan alkalmazták mindegyik társasági formára.

A „végrehajthatóság” a 2006. évi IV. törvény hatálybalépésével kikerült az apport kritériumai közül, amit egyébként már az Európai Közösség 77/91/EGK társasági jogi irányelve sem tartalmaz.<sup>63</sup> Az irányelv szerint jegyzett tőke kizárólag vagyoni értékkel rendelkező dolog lehet. Ellenben a munkavégzéshez vagy szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó kötelezettségvállalások nem képezhetik vagyoni hozzájárulás tárgyát.<sup>64</sup>

A forgalomképességet az 1988-as és az 1997-es törvény is feltételként követelte meg, amit Legfelsőbb Bíróság az apport tárgyának kérdésköre kapcsán számos esetben vizsgált, így kimondta, hogy vagyoni értékű jognak minősül egy cég „good will”-je, de egy természetes személy jó hírneve (üzleti hírneve) már nem,

---

<sup>61</sup> Legf. Bír. Cgf. II. 32.018/1999. sz.

<sup>62</sup> Wellmann György: A társasági, illetve a polgári jogban mi lehet tulajdon, és ebből következően apportálás, illetve átruházás tárgya [Gazdasági és Jog 10/2003.]

<sup>63</sup> 1991. évi LXV. törvény a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény, valamint a bírósági cégnyilvántartásról és a cégek törvényességi felügyeletéről szóló 1989. évi 23. tvr. módosításáról

<sup>64</sup> 77/91/EGK társasági jogi irányelve 7. cikk

mivel az nem forgalomképes.<sup>65</sup> A Legfelsőbb Bíróság több határozatában is hangsúlyozza, hogy ha az apport tárgya „know how” (amit a GK. 52. számú állásfoglalásában úgy határozott meg, mint „vagyon értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismeretek és tapasztalatok összességét”), akkor azt a tag tárgyasult formában köteles a társaság rendelkezésére bocsátani, ugyanis kizárólag ilyen módon kerülhet a társaság birtokába, ekkor válik forgalomképessé.<sup>66</sup>

Bár a hatályos Gt. már kifejezetten nem követeli meg a forgalomképességet, abból nem következik és véleményem szerint nem következhet az, hogy forgalomképtelen dolgok apportálhatóak lennének. Az apporton ugyanis tulajdonjogot vagy egyéb jogot (pl. haszonélvezetet) szerez a gazdasági társaság, amihez legalább korlátozottan forgalomképesnek kell lennie az apportálni kívánt dolognak. Kisfaludi András szerint is a forgalomképesség egy immanens követelmény az apport tárgyával szemben, amelyet elhagyni nem lehet.<sup>67</sup>

Az apport tárgya tekintetében az 1997-es törvény megkülönböztette az apportra vonatkozó általános szabályokat, melyek minden gazdasági társaságra irányadóak voltak, ugyanakkor 2004. január 1-től az rt.-re speciális rendelkezéseket vezetett be. Ennek értelmében az adós által elismert vagy a jogerős bírósági határozaton alapuló követelés már nem vagyoni hozzájárulás tárgyát képezhet. Tulajdonképpen ez az a szabály, ami a 2006. évi IV. törvény hatályba lépésével generálissá vált, tehát jelenleg bármely gazdasági társaságban lehet adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelés apport tárgya.<sup>68</sup>

Így nincs kizárva, hogy egy személy írásbeli – ügyvéd által ellenjegyzett - elismerő nyilatkozatára, amely szerint ő tartozik egy másik személynek 500 ezer forinttal, erre az a személy társaságot alapíthat, mégpedig korlátolt felelősséggel. Többek között ez az oka annak, hogy az apport értékelését hitelezővédelmi szempontból vizsgálnunk kell.

A tag munkavégzésre vagy más személyes közreműködésre, illetve szolgáltatás nyújtására irányuló kötelezettségvállalását nem pénzbeli hozzájárulásként figyelembe venni nem lehet.

## 2.4. Az apport értékének meghatározása

Gyakorlatilag mind az 1988-as, mind az 1997-es társasági törvényünk úgy rendelkezett, hogy az apport értékét a szolgáltató tag határozhatja meg a többi

<sup>65</sup> Legf. Bír. Cgf. II. 30.724/1990. sz. (BH. 1990.476), Legf. Bír. Cgf. II. 30.656/1991. sz. (1992. 537)

<sup>66</sup> Legf. Bír. Cgf. VII. 33.322/1998. sz. (BH. 2000.219)

<sup>67</sup> Kisfaludi András: Társasági Jog [CompLex Kiadó Jogi-és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. Budapest, 2007.] 99.

<sup>68</sup> 1997. évi CXLIV: tv. 208. § (2)

taggal egyetértésben, persze arra is volt lehetőség, olykor kötelezettség, hogy az apport reális forgalmi értékét független könyvvizsgáló állapítsa meg.

Természetesen a nem pénzbeli hozzájárulás értékének megállapítására a könyvvizsgáló gyakran szakértőt vagy szakértőket vesz igénybe (pl. műszaki szakértőt, ingatlan-értékbecslőt), és azok véleményére támaszkodva határozza meg az értéket. A bírói gyakorlat is hangsúlyozza: a könyvvizsgálótól elvárható, hogy a vagyontárgy értékére megfelelően alátámasztott, lehetőség szerint összehasonlító adatokat is tartalmazó értékelést adjon. Nem zárható ki ugyan, hogy a vagyontárgyat a könyvszerinti értékkel azonos értékben állapítsa meg a könyvvizsgáló, azonban ebben az esetben is meg kell kívánni azoknak a szempontoknak a meghatározását, amelyek véleménye kialakításánál szerepet játszottak.<sup>69</sup>

A 2006. évi IV. törvény alapján a nem pénzbeli hozzájárulás értékét továbbra is a tag állapíthatja meg, ám a többi tagnak azt az értéket jóvá kell hagynia. Természetesen nincs akadálya annak, hogy az apport értékének meghatározásához könyvvizsgálót vegyen igénybe a társaság. A hatályos törvénybe nem került be az a szabály, hogy ha könyvvizsgáló állapítja meg az apport értékét, akkor annál magasabb értéken nem vihetik be a tagok az apportot, mint amit a könyvvizsgáló megállapított (felülértékelési tilalom).<sup>70</sup> Valószínű, hogy nem szándékosan maradt ki az új törvényből ez a szabály.

Részvénytársaság esetén sem kell könyvvizsgálóval megállapíttatni az apport értékét, mindazonáltal a könyvvizsgáló jelentést kell készítsen az apport leírásáról és értékeléséről, aminek tartalmaznia kell, hogy a nem pénzbeli hozzájárulásnak az alapítók által előzetesen megállapított értéke egyensúlyban van-e az ellenében adandó részvények számával, névértékével -, valamint az alkalmazott értékelési szempontok ismertetését (előzetes felülvizsgálat).<sup>71</sup> Az apportról nem készíthet jelentést az rt. állandó könyvvizsgálója, tehát a jelentés elkészítésére egy eseti könyvvizsgálói szerződést kell kötni.

Nincs szükség a könyvvizsgálói jelentésre, ha a nem pénzbeli szolgáltatást nyújtó részvényes a szolgáltatás időpontjához képest három hónapnál nem régebbi, számviteli törvény szerinti beszámolóval rendelkezik, amely a hozzájárulás értékét tartalmazza, vagy ha a nem pénzbeli hozzájárulás olyan értékpapírokból áll, amelyek piaci értéke megállapítható. A könyvvizsgáló jelentését az igazgatóság a bejegyzési kérelem benyújtásával egyidejűleg a Cégléletről közzé kell tennie.

---

<sup>69</sup> Legf. Bír. Cg törv. II. 31.118/1990. sz. (BH 1991.289)

<sup>70</sup> 1988. évi VI. tv. 22. § (3), 1997. évi CXLIV. tv. 12. § (3)-(4)

<sup>71</sup> 2006. évi IV. tv. 209. § (1)-(2)

lásd még: 77/91/EGK társasági jogi irányelve 27. cikk (2)

## 2.5. Felelősségi kérdések

### 2.5.1. Polgári jogi felelősség

Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az apport valótlan értéken történő bevitelét a társaságba a törvény kétféleképpen szankcionálja, „*kétlépcsős intézményt*” biztosít a társaság számára a sérelmes helyzet kiküszöbölése érdekében. Az apportot szolgáltató tag esetében egy helytállási, míg ugyanezen tag és az apportot meghatározott értékén elfogadó többi tag esetén sajátos felelősséget megállapító klauzula alkalmazására nyújt lehetőséget. Mindezek mellett nem hagyhatjuk figyelmen kívül az apport értékét megállapító könyvvizsgáló kárfelelősségét sem.

#### 2.5.1.1. Az apportot szolgáltató tag helytállási kötelezettsége

Az 1875. Kt. 17. §-a az apportőr felelősségét a következőképpen szabályozta: az a társasági tag, aki törzsbetétét nem pénzbeli betéttel szolgáltatja, a társaság bejegyzésétől számított 5 éven át felelős volt a társaságnak azért, hogy a szolgáltatás tárgyának értéke a beszolgáltatás idején a társasági szerződésben foglalt értéknek megfelelt. E felelősség alól őt a társaság nem menthette fel. Mentésült azonban a törvény alapján a felelősség alól – kivéve a betét jogi hiányait és csalárd eljárását -, ha nem pénzbeli betétének értéke helyességét a bejegyzés előtt a bírósági szakértő írásbeli véleménye igazolta.<sup>72</sup>

A hatályos törvény szerint a nem pénzbeli hozzájárulást szolgáltató tag (részvényes) a hozzájárulás szolgáltatásától számított öt éves jogvesztő határidőn belül *helytállni tartozik* a gazdasági társaságnak azért, hogy a társasági szerződésben megjelölt érték nem haladja meg az apportnak a szolgáltatás idején fennálló értékét.<sup>73</sup> Ezt a szabályt az 1997-es Gt. is így ismerte. Az 1988-as törvény a következőt tartalmazta: „A nem pénzbeli betétet szolgáltató tag a betét szolgáltatásától számított öt éven át *felelős* a társaságnak azért, hogy betétjének értéke a szolgáltatás idején a társasági szerződésben megjelölt értéknek megfelelt”.<sup>74</sup>

Látható, hogy míg az első társasági törvényünk azt mondta ki, hogy az apport reális forgalmi értékéért a tag felel a társasággal szemben, addig az 1997-es, és a

<sup>72</sup>Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 35.

<sup>73</sup>2006. évi IV. tv. 13. § (4)

<sup>74</sup>1988. évi VI. tv. 22. § (3), 1997. évi CXLIV.tv. 12. § (4)

hatályos társasági törvény szerint helytállni tartozik annak valós értékéért. Az első társasági törvény alapján a tagok kártérítési felelősségét állapítja meg a nem pénzbeli hozzájárulás tényleges értékéért, míg az újabb törvények nem felelősséget, hanem helytállási kötelezettséget várnak el a tagtól. Véleményem szerint ennek a szabálynak két oka lehet:

- látni fogjuk, hogy az apportot a reálisnál magasabb értéken elfogadó tagok felelnek az ebből eredő károkért, és ez a szabály az apportőrre is vonatkozik
- másrészt a helytállás azt jelenti, hogy a valós érték és a magasabb érték közötti különbözetet köteles a tag megtéríteni a társaságnak még akkor is, ha ezzel nem okozott kárt a társaságnak

A helytállási kötelezettség alapja abban rejlik, hogy a valótlán értéken történő szolgáltatás a tag „szerződésszegésének” minősül, hiszen a társasági szerződésben vállalt kötelezettségének nem tett eleget. Ha a szerződésszegésével a társaságnak kárt okozott, akkor azért kártérítési felelőssége is fennáll.

A tagnak tehát kizárólag a felülértékelés miatt nincs kártérítési kötelezettsége a társasággal szemben, álláspontom szerint még akkor sem, ha megtévesztette a tagokat az apport reális értékét illetően. Ebben az esetben a társaság kizárólag az értékkülönbözet megtérítésére indíthat pert a taggal szemben. Keresetindítási jog a többi tagnak nincs, mint ahogy azt a Legfelsőbb Bíróság a BH. 1996. évi 335. sz. határozatában is kimondta. Az eset érdekessége, hogy a két tag által alapított kft.-be az egyik tag 170 millió forintot vitte be az apportot, aminek értékét könyvvizsgáló is elfogadta. A bejegyzést követően a másik tag felülértékeltette az apportot és a szakértő 20-25 millió forint reális értéket jelölt meg. Az apport társasági szerződésben megjelölt értéke és a szakértő által megállapított tényleges érték között tehát megközelítőleg 150 millió forint különbség volt. Az esetben a sérelmes tag indított pert a másik taggal és a társasággal szemben, amire nem volt joga.<sup>75</sup> Az esetből mindazonáltal egy kérdés nyitott marad: nevezetesen a könyvvizsgáló kártérítési felelőssége

Az 1997-es törvény a tag helytállási kötelezettségére a nem pénzbeli hozzájárulás szolgáltatásától számított 5 éves határidőt állapított meg, ám vitatható volt, hogy ez elévülési vagy jogvesztő határidő-e. Sárközy Tamás szerint ez jogvesztő határidő, ugyanis az 5 évet nem hosszabbítja meg az elévülés nyugvása vagy félbeszakadása.<sup>76</sup> Itt arra utal a szerző, hogy ha elévülési idő lett volna az 5 év, akkor arra a társasági törvény külön nem utalna, hiszen az a Ptk.-ból mint mögöttes jogszabályból egyébként is következne. Ugyanakkor felhívja a figyelmet a szerző, hogy a rendelkezés hiányos, hiszen ha a határidő jogvesztő jellegű, akkor azt a törvénynek kifejezetten ki kellene mondania. Ezt a

<sup>75</sup> Legf. Bír. Bf. III. 2103/1995. sz.

<sup>76</sup> Sárközy Tamás: Társasági törvény, cégtörvény [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2000] 65.

problémát kiküszöbölendő a hatályos Gt. kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a tag 5 éves jogvesztő határidőn belül köteles helytállni az apport szolgáltatása idején meglevő tényleges értékéért.

Mivel az új törvény szerint a tagok megállapodhatnak abban, hogy az apportot későbbi időpontban bocsátja a társaság rendelkezésére az apportőr, ezért az 5 éves határidő számításával kapcsolatban a következő kérdések merülnek fel:

- Hogyan állapítják meg a tagok évekkel előre a nem pénzbeli hozzájárulás értékét és az apportlistán hogyan tüntetik fel a később teljesítendő nem pénzbeli hozzájárulást? A válasz valószínűleg az, hogy előre meghatározzák a konkrét vagyontárgyat, és annak a későbbi teljesítés időpontjában várható értékét, és az apportot ezen a várható értéken jelölik meg. Ez azonban újabb kérdéseket vet fel:
- Mi történik akkor, ha a tag – mielőtt a társaság rendelkezésére bocsátaná az apportot – azt elidegeníti? Rendelkezhet-e jogszerűen a tag az általa a társaságnak – egy későbbi időpontban - felajánlott vagyontárggyal? Véleményem szerint nem, hiszen a mérlegben fel kell tüntetni a később szolgáltatandó apportot is, mint jegyzett, de be nem fizetett tőke lesz.

A hatályos szabály, mint ahogy azt már láttuk a kft. esetén 3 éves, az rt. esetén 5 éves türelmi időt ad az apport teljesítésére, ha az apport értéke nem éri el a jegyzett tőke meghatározott százalékát. A létesítő okiratban azonban rendelkezni kell arról, hogy tagoknak az apportot milyen módon, és mikor kell rendelkezésre bocsátani.<sup>77</sup> Úgy gondolom, hogy a „teljesítés”, a „rendelkezésre bocsátás” és a „szolgáltatás” szinonim fogalmak, tehát ha a tag nem a bejegyzéskor, hanem később bocsátja az apportot a társaság rendelkezésére, akkor a jogvesztő határidő számítása a későbbi – létesítő okiratban is meghatározott - időpontban kezdődik. Ezt az álláspontomat támasztja alá, hogy a késleltetve szolgáltatott apport „jegyzett, de be nem fizetett tőkének” minősül,<sup>78</sup> amivel a társaság nem rendelkezhet, tulajdonosi vagy egyéb jogait (pl. haszonélvezetet) csak a tag későbbi teljesítésétől gyakorolhatja. A mérleg másik oldalán „alapítókkal szembeni követelésként” kell az ilyen vagyont kimutatni.

A tag társasági jogait kizárólag a már teljesített vagyoni hozzájárulása arányában gyakorolhatja, így osztalékra kizárólag a törzsbetétjének abban az arányában jogosult, amennyit ténylegesen teljesített a társaság felé.

---

<sup>77</sup> 2006. évi IV. törvény 116. § (3), 210. § (4)

<sup>78</sup> 2000. évi C. tv. a számvitelről 35. § (8) . „Jegyzett, de még be nem fizetett tőkeként kell kimutatni alapításkor, illetve a jegyzett tőke emeléskor a 35. § (3) bekezdés szerint a cégbírószágon bejegyzett tőkének a tulajdonosok (a tagok) által még be nem fizetett, nem pénzbeli hozzájárulás esetén a társaság rendelkezésére még nem bocsátott összegét, ha a bejegyzés utáni befizetést, rendelkezésre bocsátást jogszabályi felhatalmazás alapján a létesítő okirat, illetve annak módosítása megengedi.”

### 2.5.1.2. Az apportot elfogadó tagok felelőssége

Az 1875. Kt. 11. §-a szerint, akik valamely tag nem pénzbeli betétét a valódi értéket meghaladó értékkel fogadtatták el a társasággal, vagy akik az alakuláskor csalárdul jártak el, személyesen és egyetemlegesen feleltek minden ebből eredő kárért. Ha a társaság a felelősség alól felmentette a tagot, akkor e felmentés a hitelezők irányába nem volt hatályos. Az ilyen kártérítési követelések a társaság bejegyzésének közzétételétől számított 5 év alatt évültek el, csalárd eljárás esetén az elévülési idő 32 év volt.<sup>79</sup>

A tagok felelősségét az 1988-as társasági törvény a következőképpen határozta meg: „Azok a társasági tagok, akik valamely tag nem pénzbeli betétjét tudomásuk ellenére a valódi értéket meghaladó értékkel fogadtatták el a társasággal, vagy akik a létesítés során egyébként csalárd módon jártak el, *korlátlanul és egyetemlegesen felelnek* minden ebből eredő kárért. A felelősség alóli felmentés a társaság hitelezőivel szemben hatálytalan.”<sup>80</sup> A contrario a törvény lehetőséget biztosított arra, hogy a taggyűlés a felelősség alól felmentse a tagot vagy tagokat. A felmentés a társaság *hitelezőivel szemben hatálytalan* volt.

A 1997-es törvény ilyen felmentési lehetőséget már nem tartalmazott, egyébként a felelősségi szabályt változatlanul átvette elődjétől.<sup>81</sup> A társaság illetve a társaság hitelezője, amennyiben őket a tag (tagok) magatartása folytán kár érte, közvetlenül a taghoz fordulhattak a kár megtérítése iránt. A tag ekkor - Komáromi Gábor szerint - a magánvagyonával is korlátlanul felelt a *hitelezők* illetve a *többi tag* irányában.<sup>82</sup> Én ezzel szemben azt gondolom, hogy a tagok a *hitelezők* és a *társaság* irányában feleltek korlátlanul magánvagyonuk terhére is. Megjegyzem, hogy mindkét említett törvény a kft.-nél helyezte el azt a felelősség-átörő klauzulát, nyilván azért mert a bt, kkt. és a közös vállalat esetében a tagok mögöttesen egyébként is kötelesek helytállni a társaság azon tartozásaiért, melyeket a társaság nem tud teljesíteni.

A hatályos törvény egységes szabályokat vezetett be nemcsak az apport tárgyát illetően, hanem az apportot a reálisnál magasabb értéken elfogadó tagokkal szemben is. A törvény kimondja, hogy azok a tagok, akik valamely tag nem pénzbeli hozzájárulását tudomásuk ellenére a szolgáltatáskori értéket meghaladó értékkel fogadták el, a nem vagyoni szolgáltatást teljesítővel együtt egyetemlegesen és korlátlanul felelnek a társaság felé az abból származó

<sup>79</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 35.

<sup>80</sup> 1988. évi VI. tv. 162. § (2)

<sup>81</sup> 1997. évi CXLIV. tv. 128 §.

<sup>82</sup> Sárközy Tamás: Társasági törvény, cégtörvény [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2000] 271

károkért. Tehát az apportot szolgáltató tag, illetve azok a tagok, akik közreműködnek az apport felülrértékelésében a *társasággal szemben* korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a társaságnak ezzel okozott károkért. Láthatjuk, hogy a 2006. évi IV. törvény jelentősen megváltoztatta a nem vagyoni hozzájárulás felülrértékelésével okozott kárért való felelősség szabályait, hiszen jelenleg kizárólag a társaságnak adja meg a törvény a jogot arra, hogy kártérítési igénytel lépjen fel a tagjaival szemben, a hitelezőknek ezen joga 2006. július 1-től jelentősen korlátozódott. A következő fejezetben látni fogjuk, hogy a hitelezők ezen jogát a jogalkotó a 2006. évi IV. törvény 50. § (1) –(2) bekezdésben helyezte el, így a keresetindítási jogukat kizárólag fizetéseképtelenség esetén történt jogutód nélküli megszűnés esetén érvényesíthetik, vagyis ha nem indult a társasággal szemben felszámolási eljárás, akkor nem.

- Az 2.5.1.1. pontban ismertetett helytállási kötelezettséget és a most ismertetett korlátlan kártérítési felelősséget az határolja el egymástól, hogy a tag mindenképpen helyt kell álljon az általa bevitt apportért, tehát a társaság még akkor is indíthat vele szemben eljárást az apport megfelelő kiegészítésére, ha egyébként kárt ez nem okozott a társaságnak. A kártérítési felelősség akkor merül fel, ha a felülrértékeléssel, illetve az apport valótlán értéken való megjelölésével a társaságnak kárt okoz a tag, vagy az apportot elfogadó tagok.
- Másrészt rendkívül lényeges változás, hogy 2006. július 1-től fogva kizárólag a társaságnak van lehetősége a tagok korlátozott felelősségének áttörésére, ha az apport felülrértékeléséből kára származik. A hitelezők az apport értékeléséből származó káraikat főszabályként a társasággal szemben érvényesíthetik, a taggal szemben csak akkor fordulhatnak, ha a társaság jogutód nélkül megszűnik, és igényüket a felszámolási eljárásban nem térítették meg.

Az egyetemlegesség alapján bármely tag, vagy több tag egyszerre perelhető a társaság által, mindaddig, míg követelését meg nem kapja. (Megjegyzem, hogy azért a tagokra nem jellemző hogy egy másik tag vagyoni hozzájárulását szándékosan magasabb értéken fogadják el, mint a valós érték, aminek oka, hogy általában vagyoni hozzájárulás alapján kapják a tagok az osztalékot, így saját magukat is hátrányosabb helyzetbe hoznák.<sup>83</sup>

A következő lényeges kérdés a *kár és az apport felülrértékelése közötti okozati összefüggés* vizsgálata. Ugyanis ahhoz, hogy a tagok kártérítési felelőssége megálljon a társasággal szemben, az szükséges, hogy az apport

---

<sup>83</sup> Persze a gyakorlatban nem kizárt a szindikátusi szerződések alkalmazása, hogy a társasági szerződéstől eltérő módon osztják fel egymás között az osztalékot.

felülértékeléséből a társaságnak kára keletkezzen. Ez lehet tényleges kár, de akár elmaradt haszon is. A nehézség abban áll, hogy míg a tag helytállási kötelezettsége már akkor fennáll, ha bizonyítható a nem pénzbeli hozzájárulás felülértékelése, addig magánvagyonát érintő kártérítési felelőssége csak akkor állhat meg, ha bizonyítható az okozati összefüggés a felülértékelés és a társaságnak okozott kár között.

Vegyünk egy példát: *X. apportként egy ingatlant szolgáltat 50 millió forintért ZZ Kft-be, amit a taggyűlés jóváhagy. Az apport reális értéke azonban csak 25 millió forint.*

*Melyek azok az esetek, amikor a valórtlan érték megjelölése úgy derülhet ki, hogy közben kára is keletkezik a társaságnak?*

*ZZ Kft. egy uniós (például humán erőforrás fejlesztési) pályázatot készítetett egy pályázatíró céggel, amihez önerő is kell. A pályázatíró cég számítása szerint a 60 millió forint összértékű pályázat 25 százalékát, vagyis 15 millió forintot kell majd önerőként igazolni. A cég arra számít, hogy ha elnyeri a támogatást, akkor a támogatási szerződés aláírása előtt hitelt vesz fel egy banktól az önerő igazolására, amire a fedezetet az 50 millió forint értékű ingatlan fogja biztosítani. ZZ Kft. miután értesítik a pályázat sikeréről megkeresi a hitelintézetet, hogy az önerő biztosítása végett felvegye a hitelt. A bank ingatlan szakértője szerint az ingatlan 25 millió forintot ér, amire a bank legfeljebb 10-12 millió forint kölcsönt tud nyújtani, a szükséges 15 millió helyett. Ha az ingatlan 50 millió forintot ért volna, akkor arra kb. 20 millió forint kölcsön is folyósítható lett volna ZZ Kft. így nem tudja aláírni a támogatási szerződést, és elesik a pályázati pénztől.*

*Milyen kára keletkezett a társaságnak?*

- *a pályázatírás költsége*
- *a pályázatíró cég sikerdíját ki kell fizetni, hiszen a támogatást elnyerték*
- *a társaság elmaradt haszna: a nagy összegű támogatást nem kapta meg a társaság.*

Ebben a példában egyértelműen kimutatható az okozati összefüggés a kár és az apport felülértékelése között, tehát a bíróságtól a társaság kérheti X. kártérítési felelősségének megállapítását és marasztalását. Mindezek mellett X.-nek helyt kell állnia az apport tényleges értékéért, tehát a társaság azt is kérheti, hogy a bíróság kötelezze őt a vagyon hozzájárulása kiegészítésére.

A következő lényeges kérdés, hogy *mikor kezdődik az 5 éves jogvesztő határidő.* 2006. július 1-ig ez nem is volt kérdés, hiszen az apportot már a cégbejegyzési kérelem benyújtásáig teljesíteni kellett. A hatályos szabályok, mint ahogy azt már láttuk a kft. esetén 3 éves, az rt. esetén 5 éves türelmi időt ad az apport teljesítésére, ha az apport értéke nem éri el a jegyzett tőke meghatározott százalékát. A létesítő okiratban azonban rendelkezni kell arról, hogy a tagoknak

az apportot milyen módon, és mikor kell rendelkezésre bocsátani.<sup>84</sup> Mint ahogy már a tag helytállási kötelezettségénél is utaltam rá, a szolgáltatáskori érték véleményem szerint az apport tényleges rendelkezésre bocsátásának időpontjával egyezik meg. Ezt az álláspontomat támasztja alá, hogy a késleltetve szolgáltatott apport „jegyzett, de be nem fizetett tőkének” minősül, amivel a társaság nem rendelkezhet, tulajdonosi vagy egyéb jogait (pl. hasznélvezetet) csak a tag későbbi teljesítésétől gyakorolhatja. A mérleg másik oldalán „alapítókkal szembeni követelésként” kell kimutatni. A problémához kapcsolódik, az is, hogy a tag társasági jogait kizárólag a már teljesített vagyoni hozzájárulása arányában gyakorolhatja, vagyis ha 3 év múlva teljesíti a vagyoni hozzájárulása nagy részét, vagy egy hányadát, akkor ez után szavazati jogot nem gyakorolhat, osztalékhoz való joga a be nem fizetett pénzbeli hozzájárulás után nincsen.

### 2.5.1.3. Az apport értékét megállapító könyvvizsgáló felelőssége

A társaság tagjai felelősségének elemzését követően az apport értékét jóváhagyó, azt megállapító könyvvizsgáló felelősségi kérdését is elemezni szükséges. Ez a kérdéskör, ahogy a dolgozatom elején fogalmaztam „mellékága” a vizsgált területnek, ám elsődleges céloom a témakörhöz kapcsolódó ellentmondások és problémák lehető legteljesebb feltárása volt, amelynek a jelenlegi szabályozás tükrében a könyvvizsgáló is része.

A fő kérdés az, hogy marasztalható-e a könyvvizsgáló, az apport értékét a valós értékénél magasabban állapítja meg.

A hatályos törvény alapján főszabályként a tagok állapíthatják meg az apport értékét, de az sincs kizárva, hogy könyvvizsgálót kérjenek fel az apport értékelésére. A könyvvizsgáló nem ingatlan értékbecslő, és általában műszaki végzettséggel sem rendelkezik, ezért a leggyakrabban ő maga is egy vagy több szakértővel értékelteti fel a nem pénzbeli hozzájárulást. Egyébként a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standard nem tartalmaz útmutatást a könyvvizsgálóknak ilyen jellegű megbízásra.

Az 1988-as törvény kimondta, hogy ha a társaságnál könyvvizsgáló működik, tilos a nem pénzbeli betét értékét a könyvvizsgáló által meghatározottnál magasabb értékben megállapítani.<sup>85</sup> Ez azt jelentette, hogy ha a társaságnak volt megbízott könyvvizsgálója, akkor az apportot mindenképpen véleményeztetni kellett. Ennél nagyobb értéken a társaság tagjai a nem pénzbeli hozzájárulást nem fogadhatták el.

---

<sup>84</sup> 2006. évi IV. törvény 116. § (3), 210. § (4)

<sup>85</sup> 1988. évi VI. tv. 162. § (1)

Az 1997-es törvény tartalmilag ugyanúgy tiltja az apport könyvvizsgáló által megállapított értékénél magasabb értéken történő bevitelét a társaságba, mint az elődje, csak a megfogalmazás más. Már nem a tilalmon van a hangsúly, hanem hogy a könyvvizsgáló által megállapított értéknél alacsonyabb összegben is meghatározhatják a tagok az apport értékét.<sup>86</sup>

Az rt. alapítóinak is kifejezetten lehetővé tette a törvény, hogy a nem pénzbeli hozzájárulást az apportőr a független könyvvizsgáló által megállapított értéknél alacsonyabb értéken vigye be a társaságba. Ez esetben az alapítók írásbeli nyilatkozatát az alapító okirattal együtt meg kellett küldeni a cégbíróságnak.<sup>87</sup>

Az 1988-as társasági törvény. tiltotta az apport könyvvizsgáló által megállapított értékénél alacsonyabb értéken történő bevitelét a társaságba, akkor, ha annak tárgya az államháztartás alrendszereihez tartozó illetve az állami, önkormányzati tulajdonban álló vagyontárgy volt. A jogalkotó az 1997-es Gt. hatályba lépésével egyidejűleg az államháztartásról szóló törvénybe beiktatta azt a szabályt, hogy az imént említett vagyontárgyakat kizárólag könyvvizsgáló értékelheti, amihez a társaság tagjainak tartani kell magukat. Ez a szabály jelenleg is hatályban van.<sup>88</sup> Előrebocsátom, hogy 2007. június 1-ig a büntetőjog is tiltotta az apport alulértékelését, ha az apport állami, önkormányzati tulajdonban álló vagy az államháztartás alrendszereihez tartozó vagyontárgy.

A hatályos törvény gyökeresen változtatott a szabályokon, hiszen ezentúl az apport értékének meghatározása kizárólag a tagok joga, a könyvvizsgáló nem kell hogy értékelje vagy egyáltalán hogy megállapítsa annak értékét.

Viszont részvénytársaságba bevitt nem pénzbeli hozzájárulás esetén egy eseti könyvvizsgálónak jelentést kell készítenie arról, hogy a nem pénzbeli hozzájárulásnak az alapítók által előzetesen megállapított értéke egyensúlyban van-e az ellenében adandó részvények számával, névértékével -, valamint az alkalmazott értékelési szempontok ismertetését (előzetes felülvizsgálat).<sup>89</sup> Ezt a szabályt mind nyrt, mind zrt. esetében az 1997-es társasági törvény 2004. január 1-jei módosítása is előírta.<sup>90</sup>

Három fontos dolgot emelnék ki a könyvvizsgáló előzetes felülvizsgálatával kapcsolatban:

- ez egy eseti megbízás (az apportról nem készíthet jelentést a részvénytársaság állandó könyvvizsgálója)

---

<sup>86</sup> 1997. évi CXLIV. tv. 12. § (3)

<sup>87</sup> 1997. évi CXLIV. tv. 209. §

<sup>88</sup> 1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartásról 108. § (3)

<sup>89</sup> 2006. évi IV. tv. 209. § (1)–(2)

<sup>90</sup> 1997. évi CXLIV. tv. 207. § (2) bek. a) és 212. § (3) bek. f)

- a könyvvizsgáló nem értékeli az apportot, hanem megvizsgálja, hogy értékegyensúly van-e az apport értéke és az annak ellenében adott részvények névértéke, száma között.
- jelentését a Céglönlönyben közzé kell tenni

Nincs szükség a könyvvizsgálói felülvizsgálatra (jelentésre), ha a nem pénzbeli szolgáltatást nyújtó részvényes a szolgáltatás időpontjához képest három hónapnál nem régebbi, számviteli törvény szerinti beszámolóval rendelkezik, amely a hozzájárulás értékét tartalmazza, vagy ha a nem pénzbeli hozzájárulás olyan értékpapírokból áll, amelyek piaci értéke megállapítható.

A hatályos társasági törvénnyel látványosan csökkent a könyvvizsgálók szerepe az apport valós vagy valótlán értékének megállapítása terén. Természetesen a lehetősége most is megvan a társaságoknak, hogy az apport értékelését könyvvizsgálóval végeztessék el, ám ezzel valószínűleg nem élnek majd. Ettől függetlenül vizsgáljuk meg, hogy a könyvvizsgáló kártérítési felelőssége milyen esetben merülhet fel.

A már általam vizsgált BH 1996.335. számú határozatban az egyik tag által bevitt apport reális és könyvszerinti értéke között 150 millió forint különbség volt az utóbbi javára, aminek értékét könyvvizsgáló is elfogadta. A bejegyzést követően a másik tag felülértékelte az apportot, amire a szakértő 20-25 millió forint reális értéket jelölt meg. Az esetben a sérelmes tag indított pert a másik taggal és a társasággal szemben, amire természetesen nem volt joga.<sup>91</sup> Azonban felmerülhet a könyvvizsgáló kártérítési felelőssége is a következő feltételek fennállása esetén:

- az apport felülértékeléséből a társaságnak kára származott (ezt a társaságnak kell bizonyítania)
- okozati összefüggés van a kár és az apport valótlán értékének megállapítása között (a társaság bizonyítja)
- felróható a könyvvizsgálónak a valótlán értéken való megjelölés

Véleményem szerint legnehezebb az okozati összefüggés bizonyítása a bekövetkezett kár és a könyvvizsgáló magatartása között. A fenti példából nem derül ki, hogy keletkezett-e kára a társaságnak a felülértékelésből, mindenesetre az kitűnik, hogy a könyvvizsgáló nem támaszkodott szakértőre az apport értékének megállapítása során. Márpedig a kártérítési felelősség alól csak akkor mentesülhet, ha bizonyítja, hogy úgy járt el ahogy az általában elvárható. Könyvvizsgálók esetén elvárható, hogy mivel nem rendelkeznek megfelelő szakismerettel bizonyos vagyontárgyak értékének megbecsüléséhez, ezért szakértőt vegyen igénybe. Ha kétsége van a szakértői munkát illetően, megfelelő

---

<sup>91</sup> Legf. Bír. Bf. III. 2103/1995. sz.

gondossággal akkor jár el, ha egy újabb véleményt kér ahhoz, hogy precíz, saját kimentését is megalapozó szakvéleményt tudjon adni.

A hatályos szabályok szerint rt. esetén kell könyvvizsgálót választani az apport felülvizsgálatára. Azt mondja a törvény, hogy a könyvvizsgálónak indokolnia kell álláspontját, és meg kell neveznie azokat a szempontokat, amelyek értékelésénél szerepet játszottak. Az értékelési szempontok döntőek lehetnek annak bizonyítása során, hogy megfelelő gondossággal járt-e el a jelentése elkészítésekor.

## 2.5.2. Büntetőjogi felelősség

A felülértékelt apportot szolgáltató tag illetve az azt elfogadó tagok 2007. június 1-ig nemcsak a polgári jogi felelősségi szabályok szerint voltak kötelesek helytállni, hanem felmerült a valótlan érték megjelölése miatti büntetőjogi felelősségre vonás lehetősége is.<sup>92</sup>

*Az 1978. évi IV. törvény a Büntető törvénykönyvről (továbbiakban Btk.) 298/C. § (1) bekezdése kimondta: „Aki közreműködik abban, hogy a gazdasági társaság részére szolgáltatott nem pénzbeli hozzájárulás (nem pénzbeli betét) értékét a társasági szerződésben a szolgáltatás időpontjában fennálló értéknél, ha pedig a nem pénzbeli hozzájárulás értékét könyvvizsgáló állapította meg, a könyvvizsgáló által megjelölt értéknél magasabb értéken jelöljék meg, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

*(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki közreműködik abban, hogy a gazdasági társaság részére nem pénzbeli hozzájárulásként (nem pénzbeli betétként) szolgáltatott, az államháztartás alrendszeréhez tartozó, illetve az állami, önkormányzati tulajdonban álló vagyon értékét a társasági szerződésben a könyvvizsgáló által megjelölt értéknél alacsonyabb értéken jelöljék meg.”*

A tényállás az 1994. május 15-én lépett hatályba<sup>93</sup> és 2007. június 1-jén veszítette hatályát. A büntetőjogi szakirodalom mindig is kifejezetten „idegen testként” kezelte ezt a büntetett, és idejét vesztettnek tartotta a tényállás Btk.-ban való tartását.<sup>94</sup>

Ne feledjük azonban, hogy 2006-ban megjelent az új társasági törvény. Ennek következtében a társaságok alapítása egyszerűbbé vált, ami alatt azt is értem, hogy már kizárólag apporttal is létre lehet hozni akár jogi személy gazdasági

---

<sup>92</sup> A valótlan érték megjelölésének büntetettét hatályon kívül helyezte a 2007. évi XXVII. tv. 89. § (3) a)

<sup>93</sup> 1994. évi IX. törvény a büntető jogszabályok módosításáról

<sup>94</sup> Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények [KJK-KERSZÖV Jogi-és Üzleti Kiadó Kft. Budapest 2002] 256.

társaságokat is, és ami nagyon fontos hitelezővédelmi szempontból: adós által elismert követelés is lehet apport tárgya. Másrészt az apport értékelésének megállapítására és a társaságok könyvvizsgáló választási kötelezettségére vonatkozó szabályok is fellazultak. Úgy érzem, hogy ezekkel a szabályokkal, kedvezményekkel kizárólag az alapító tagok helyzetét tette könnyebbé a jogalkotó, a hitelezőket (és a felszámolókat) azonban egyáltalán nem. Éppen ezért nézetem szerint indokolatlan volt a bűncselekmény törvényi tényállásának hatályon kívül helyezése.

Vizsgáljuk meg a valótlan érték megjelölésének tényállását, és annak a társasági törvénnyel való összhangját, valamint hogy valóban indokolt volt-e a tényállás hatályon kívül helyezése.

*A bűncselekmény jogi tárgya* a társaságok törvényes működéséhez ezen belül is a tagoknak a társaság vagyonához történő reális hozzájárulásában megtestesülő érdek volt, ami mind a tagoknak, mind a hitelezőknek, mind a felszámolónak érdeke.

A Btk. a felülértékelést mindenképpen büntetni rendelte, az alulértékelést csak abban az esetben, ha az állami, önkormányzati vagyon értékeléséről volt szó. A tényállás azt is egyértelműen kifejezte, hogy a bűncselekmény alanya bárki lehetett, aki az apport értékelését végezte, illetve az is, aki a könyvvizsgáló által megállapított értéken felülértékelte a vagyont. A leggyakrabban a tagok állapítják meg az apport értékét, sőt a 2006. évi IV. törvény már nem vette át elődje szabályát, ami szintén tiltotta, hogy a könyvvizsgáló által megállapított értéknél magasabb értéken állapítsák meg a nem pénzbeli hozzájárulás értékét. Tehát itt valóban ütközött a Btk. tényállása a társasági törvény rendelkezéseivel, hiszen az előbbi szankcionálta ezt a magatartást, ám a hatályos társasági törvényünk már nem tiltotta. Természetesen a tagoknak törekedni kell és kellett is a valós érték megállapítására, de az a hatályos szabályok szerint kizárólag saját belátásukon és nem a könyvvizsgálón múlik, hiszen már nem kötelező kikérni a könyvvizsgáló véleményét, akkor sem, ha a törvény kötelezően előírja a társaság számára könyvvizsgáló kinevezését.

Bár a Btk. elkövetési magatartásként a „közreműködést” határozta meg, Tóth Mihállyal ellentétben én úgy gondolom, hogy az apport értékéről adott szóbeli tanácsadás még nem merítette ki a tényállást, hiszen arról apportlistát kell készíteni, írásban indokolni kell, hogy miért annyi az értéke a nem vagyoni hozzájárulásnak, és ezt az apportlistát ügyvéddel vagy jogtanácsossal ellenjegyezni kell. Közreműködő lehetett a többi tag, a szakértő, a könyvvizsgáló illetve az ügyvéd, aki ellenjegyezte az apportlistát. A bűncselekmény kizárólag szándékosan volt elkövethető, tehát a tagoknak, szakértőnek, a könyvvizsgálónak és az ügyvédnek is fel kellett ismernie, hogy az apport tárgya a reális értéknél magasabb értéken került megállapításra.

Az elkövetés idejét tekintve a büntetőjogi szakirodalom kétféle nézőpontot ismert.<sup>95</sup>

Az első szerint az elkövetés ideje az az időpont volt, amikor az apportot ténylegesen szolgáltatja a tag. Ez az 1997-es Gt. szerint nem jelentett problémát, hiszen legkésőbb a társaság bejegyzéséig szolgáltatni kellett az apportot. A 2006. évi társasági törvény erre kft.-k esetén a bejegyzéstől számított 3 évet ír elő, ha a törzstőke értékének felét nem éri el az apport értéke, rt. esetén 5 évet, ha az alaptőke értékének kevesebb, mint 25 százalékát teszi ki az apport, tehát a hatályos törvény szerint időben elválhat az apport megjelölése és a tényleges szolgáltatása.

Másik álláspont, hogy az elkövetés ideje az az időpont volt, amikor a nem pénzbeli hozzájárulás értékét a társasági szerződésben a szolgáltatáskori értéktől eltérő értékben feltüntetik.<sup>96</sup> Véleményem szerint ez utóbbi értelmezés volt a helytálló, hiszen a bűncselekmény elnevezése is arra utalt, hogy a tagok az apportot valótlán értéken *jelölték meg*, nem pedig valótlán értéken *szolgáltatták*. Addig nem volt a tényállással probléma, amíg az apportot a cégbejegyzési kérelem benyújtásáig teljes egészében teljesíteni kellett, azonban a késleltetett szolgáltatás kapcsán megválaszolásra váró problémák merültek fel:

- A bűncselekmény büntethetősége elévülhetett, amire a tag ténylegesen (5 év múlva) szolgáltatta a nem pénzbeli hozzájárulást.
- Hogyan lett volna bizonyítható, hogy az apport értékét nem gondatlanságból, hanem szándékosan állapították meg a jövőbeni szolgáltatáskori értéknél magasabb értéken a tagok? Nyilván az eset összes körülményeinek mérlegelésével lehet ezt megállapítani, például fontos tényező az apport reális értéke és a megjelölt érték közötti különbség. A már említett bírósági határozatban (BH. 1996. évi 335.) olyan nagy a két érték közötti különbség, hogy itt gondatlanságról szó sem lehet.<sup>97</sup>

A bűncselekmény nem követelte meg, hogy az apport felülértékeléséből kára származzon bárkinek, azonban úgy vélem, hogy önmagában a felülértékelésnek csak akkor van jelentősége, ha azzal sérül, vagy sérülhet valaki (általában a hitelezők) érdeke. Nézetem szerint a gyakorlathoz igazodhatott volna a tényállás, ha eredmény-bűncselekmény lett volna, és a bűncselekmény akkor vált volna befejezetté, ha a felülértékelés (az államháztartás alrendszereihez tartozó vagyontárgyak esetén pedig az alulértékelés) a társaság vagy a hitelezők érdekét veszélyeztették volna.

---

<sup>95</sup> Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények, KJK-KERSZÖV Jogi-és Üzleti Kiadó Kft. Budapest 2002, 260

<sup>96</sup> Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények 260.

<sup>97</sup> Lásd: 2.4.1.1. pontban

Álláspontom szerint a következő tényállás megfogalmazása megállná a helyét a társasági törvénnyel karöltve.

*„Az a tag, aki a gazdasági társaság részére szolgáltatott nem pénzbeli hozzájárulást (nem pénzbeli betétet) a létesítő okiratban megjelölt értékhez képest alacsonyabb értékben szolgáltatja, és ezzel a társaság érdekét vagy annak hitelezőjének vagy hitelezőinek kielégítését veszélyezteteti büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”*

A tényállás szerint az apport valótlan értéken való szolgáltatása lenne az elkövetés időpontja. Másrészt kizárólag a szolgáltató tag büntetőjogi felelősségének megállapítását megfelelően preventívnek tartanám. A felülértékelési tilalom kikerülhetne a tényállásból, hiszen a legtöbb társaság már nem alkalmaz könyvvizsgálót az apport értékelésére. Ha mégis, akkor sem szükséges külön nevesíteni a tényállásban a felülértékelést, mivel véleményem szerint akkor is megvalósul az elkövetési magatartás, ha könyvvizsgálóval állapítják meg annak az értékét. A javaslatomban szereplő tényállás még egy lényeges különbséget tartalmaz elődjéhez képest, mégpedig azt hogy eredménybűncselekménnyé vált. Vagyis szükséges a társasági érdek, illetve a hitelezői érdek legalább veszélyeztetése a bűncselekmény megvalósulásához.

### 2.5.3. Ki érzékelheti az apport felülértékelését?

Az apport felülértékelésének problémája a gyakorlatban elsősorban a társaság átalakulásánál jelentkezhet, amikor az átalakulást végző könyvvizsgáló (és ekkor már kötelező a könyvvizsgáló) az átalakulási vagyonszámoló-tervezetben látja az átalakuló társaság vagyont.

A következő előfordulási lehetőség a társaságok jogutód nélküli megszűnésének esete, amikor a hitelező érzékeli a társaság fizetőképességében beálló problémákat. Általában az APEH az a hitelező, aki a leghamarabb észleli a fizetési nehézségeket, és meg is indítja a felszámolási eljárást a cég ellen. A gyakorlat azonban azt is mutatja, hogy a felszámolási eljárások nagy része egyszerűsített módon zajlik le, mert már a felszámolási költségek fedezetére sincs rendelkezésre álló vagyon. Ebből kitűnik, hogy milyen veszélyei lehetnek a felülértékelésnek.

A másik sérelmet szenvedő fél a hitelintézetet lehet, ugyanis általában a fedezetértékelési szabályzata lehetővé teszi, hogy kockázatvállalással járó ügyletek esetén az auditált éves beszámolóban szereplő könyvszerinti értéket vegyék figyelembe: a mérlegkészítés időpontjától számított 1 évig,

Ez mit jelent? Például egy ingatlan tényleges értéke 10 millió forint, ám a társaság könyveiben 15 millió forinton kerül kimutatásra. Ha hitelt szeretne felvenni, akkor a hitelintézet a 15 millió forint biztosítéki érték után határozza meg, hogy mekkora hitelt tud folyósítani. A valós érték alapján kb. 5 millió forint hitelt kaphatna, így pedig 8-9 milliót is kaphat. Ha fizetéseképtelenné válik az adós, és felszámolás indul ellene, akkor jó esetben a hitelintézet „b” kategóriás hitelező lesz, és ha szerencséje van, akkor egy részét megkaphatja az általa nyújtott kölcsönnek, de ha még a késedelmi kamatokat is számításba vesszük, akkor nagyon valószínű, hogy a hitelintézet veszteségesen jön ki az ügyletből.

Az apportért való tagi felelősség szabályai nem kerültek átgondolásra akkor, amikor a törvényalkotó lehetőséget engedett a tagoknak arra, hogy akár évek múltán teljesítsék nem pénzbeli hozzájárulásukat. Még nem késő lépni, hiszen a probléma akkor válik majd valóssá, amikor a törvény által lehetőségként biztosított szolgáltatási határidők letelnek, és ténylegesen rendelkezésre kell majd bocsátani az apportot.

### 3. Lepelátszúrás a hitelezők védelmének érdekében

Az 1988. évi VI. törvény nem tartalmazott felelősség-áttörésre vonatkozó rendelkezéseket arra az esetre, ha a tulajdonos a társaság jogi személyiségével visszaélt. Az 1997. évi törvény kommentárja szerint a társasági jog támogatja a rendeltetésszerű joggyakorlást. Ennek alapján a nyugati országokban kialakult a felelősség-átvitel intézménye. A társasági törvény kommentárja szerint ezt a felelősség-átvitelt az európai államok többségében a bírói gyakorlat kifejezett törvényi alátámasztás nélkül gyakorolja, azonban az 1988. évi VI. törvény hatályba lépését követően a cégek kiürítésével szembeni bírói gyakorlat nem alakult ki hazánkban. Ezért az 1993-as szlovén és horvát társasági törvényhozás mintájára a magyar jogalkotás is kifejezetten tételes jogi alapokat teremtett a felelősség-átvitelre az 1997. évi CXLIV. törvényben. A kommentár hangsúlyozza, hogy egy kivételes felelősségi alakzatról van szó, és legalább annyira hibás lenne a bírói gyakorlat, ha általánosságban alkalmazná azt, mintha az továbbra is teljesen hiányozna a bírói gyakorlatból.<sup>98</sup>

A hatályos társasági törvény a hitelezővédelem keretében kimondja, hogy a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság jogutód nélküli megszűnése esetén nem hivatkozhat korlátolt felelősségére az a tag, aki ezzel visszaélt. A kft. és az rt. azon tagjai, akik korlátolt felelősségükkel, illetve a társaság elkülönült jogi személyiségével a hitelezők rovására visszaéltek, *korlátlanul és egyetemlegesen* felelnek a megszűnt társaság ki nem elégített kötelezettségeiért. A törvény ezen rendelkezését alkalmazni kell a betéti társaság kültagjára is.

Ez a rendelkezés az 1997. évi CXLIV. törvény 56. § (3)-(4) bekezdésében is megfogalmazást nyert, bár a betéti társaság kültagjaira kifejezetten csak a 2006. évi IV. törvény terjesztette ki a rendelkezés hatályát.<sup>99</sup> Ez azonban nem jelentette azt, hogy a kültag korlátlan felelősségét nem mondhatta volna ki a bíróság, mivel az 56. § (3) bekezdésének első mondata általánosságban mondta ki, hogy nem hivatkozhat korlátolt felelősségére az a tag, aki ezzel visszaélt.<sup>100</sup> A kommentár szerint ebbe a szabályozási körbe a kültag is beletartozik.

<sup>98</sup> Sárközy Tamás: Társasági törvény, cégtörvény [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Budapest 2000.] 130-131.

<sup>99</sup> 1997. évi CXLIV 56. § (3) „*Nem hivatkozhat korlátozott felelősségére az a tag, aki ezzel visszaélt. Így a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság azon tagjai, akik a társaság elkülönült jogi személyiségével és korlátlan felelősségével a hitelezők rovására visszaéltek, korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a megszűnt társaság ki nem elégített kötelezettségeiért.*

(4) *Különösen fennáll a tagok (3) bekezdés szerinti felelőssége, ha a társaság vagyonával sajátjukként rendelkeztek, illetve, ha a társasági vagyont saját vagy más személyek javára úgy csökkentették, hogy tudták, illetve kellő gondosság tanúsítása esetén tudniuk kellett volna, hogy ez által a társaság a kötelezettségeit harmadik személyek részére nem lesz képes teljesíteni.*”

<sup>100</sup> Sárközy Tamás: A társasági és a cégtörvény kommentárja [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Budapest 2004.] 248-49.

Mindenesetre a 2006-os törvény már külön nevesíti a kültag felelősségének megállapíthatóságát is.

A konszernfelelősség mellett a társasági törvény fenti rendelkezése hasonlít leginkább az amerikai lepelátszúrás doktrínájához. Ebben az esetben ugyanis arról van szó, hogy a társaság tagjainak magánvagyonára is kiterjedő felelősségét a bíróság megállapíthatja akkor, ha a társaságban lévő tagsági jogait arra használja a tag, hogy befolyásolja a társaság működését. A tag ezzel a befolyással azonban a hitelezők kielégítési alapját elvonja, hiszen az eredmény ez esetben a társaság fizetéképtelen állapota következtében megmaradt kielégítetlen hitelezői igények.

### 3.1. A felelősség megállapításának előfeltétele (Avagy mögöttes vagy közvetlen-e a tag felelőssége?)

Jogszabályunk egy nagyon lényeges előfeltételt támaszt a tényállás alkalmazásával szemben: fizetéképtelenség miatt a társaságot felszámolják. Vagyis álláspontom szerint a taggal szemben azok a hitelezők léphetnek fel, akik a felszámolási eljárásban nem kapták meg követelésüket. Ezen a véleményen van Kisfaludi András is, aki szerint mögöttes felelősségről van szó, hiszen csak azok a hitelezők kérelmezhetik a tagtól a kártérítést, és csak olyan mértékben, amelyet felszámolás során a társaság vagyonából nem kaptak meg.<sup>101</sup> Vagy ahogyan a Legfelsőbb Bíróság döntésében fogalmazott: „a felszámolás alá került adós gazdasági társasággal szemben fennálló követelésének megfelelő bejelentése és nyilvántartásba vétele az igény érvényesíthetőségének feltétele volt...az igények a mögöttes felelőssel, az alperessel szembeni érvényesítésének egyik előfeltétele az eredeti adóssal szembeni szabályszerű igényérvényesítés...”<sup>102</sup>

A mögöttes felelősség nem más, mint egy más személy valamely vagyoni kötelezettségének a teljesítéséért való másodlagos, közvetett helytállási kötelezettség. A mögöttes felelősség mindig járulékos jellegű, ami azt jelenti, hogy a mögöttes felelős helyzete a főkötelezett helyzetéhez igazodik.<sup>103</sup>

Ebből véleményem szerint az következik, hogy azok a hitelezők, akiknek az igényét a felszámoló nem vette fel a nyilvántartásba nem indíthatnak a tag ellen kártérítésre irányuló eljárást a törvény ezen rendelkezése alapján.

---

<sup>101</sup> Kisfaludi András: Társasági Jog 269.

<sup>102</sup> Legf. Bír. Gvf. E. 30.306/2005/2. sz.

Lásd: G. Farkas Judit: Mögöttes tagi felelősség a magyar társasági jogban [Gazdaság és Jog 6-7/2006.] 27.

<sup>103</sup> Wellmann György: Felelősségátvitel társasági jogunkban [Céghírnök 12/2006.] 4.

Török Tamás ezzel ellentétben arra az álláspontra helyezkedik, hogy ebben az esetben a tag felelőssége elsődleges, felróhatóságon alapuló deliktuális felelősség-típus. Véleménye szerint a tag saját felróható magatartásáért tartozik felelősséggel a hitelezők irányába. A tag által kifejtett felróható magatartás okaként kell hogy lecsökkenjen, elveszzen a társaság önálló vagyona, és ezen ok miatt marad a hitelezői követelés kielégítetlen.<sup>104</sup>

Látni fogjuk, hogy az amerikai jogban a bírói gyakorlat nem kívánja meg a fizetéseképtelenség tényének bekövetkeztét, tehát nem feltétlenül szűnik meg a társaság jogutód nélkül, amelynek tagjainak felelősségét kimondja a bíróság. Ebben az értelemben *nem mögöttes felelősségről van szó* mint hazánkban, hanem *közvetlenről*. A sérelmet szenvedett fél közvetlenül perelheti a tagot a bíróság előtt, tekintet nélkül arra, hogy a társaság tovább folytatja gazdálkodási tevékenységét.

A magyar gyakorlat (lásd például: BH 2004. 194.) az eredmény bekövetkeztéhez – vagyis a felszámolási eljárás lefolytatása során kielégítetlenül maradt hitelezői igényhez – köti a tag marasztalását.<sup>105</sup> Ez azt is jelenti, hogy önmagában az a magatartása a tagnak, amivel a hitelezők rovására visszaélt korlátolt felelősségével, illetve a társaság elkülönült jogi személyiségével nem jár a tag felelősségének megállapításával. Ennek az oka, hogy amíg fizetőképese a társaság, addig a hitelezők igényekhez végrehajtás során hozzájuthatnak, míg ha az eredménytelen, vagy az adós cég a hitelező fizetési felszólítására sem teljesít, akkor beáll a fizetéseképtelenség vélelme és felszámolás indítható a társasággal szemben.<sup>106</sup>

Egyetértek Török Tamással, aki szerint indokolatlan a társaság megszűnéséhez kötni a felelősség-áttörés alkalmazhatóságát. Véleménye szerint a társaság elkülönült jogalanyiségével visszaélő tulajdonos felelősségét a gazdasági társaság minden létszakára ki kellene terjeszteni.<sup>107</sup>

---

<sup>104</sup> Török Tamás: Felelősség a társasági jogban [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2007.] 268.

<sup>105</sup> „...A (1997. évi CXLIV.) Gt. 56. §-ának (3) és (4) bekezdése pedig - kivételes esetekben - lehetőséget nyújt a tagok korlátlan és egyetemleges felelősségének megállapítására is. Erre azonban csak a tagok ellen az általános hatáskörű bíróság előtt indított perben van lehetőség, ahol a tagok felelősségét megalapozó - a Gt.-ben meghatározott - feltételek fennállását a hitelezőnek bizonyítania kell. A tagok felelősségének jogerős bírósági megállapítását követően lesz a hitelező abban a helyzetben, hogy a követelését velük szemben végrehajtási eljárás, illetve esetlegesen - gazdálkodó szervezet tag esetében, eredménytelen végrehajtást követően - felszámolás útján érvényesítse...”

(Fővárosi Ítéltábla 12. Fpkf. 40.892/2003. sz.)

<sup>106</sup> 1991. évi II. törvény 27. § (2)

<sup>107</sup> Török Tamás: Felelősség a társasági jogban 300.

### 3.2. A felelősség megállapításának nevesített esetei

A korábbi ítélkezési gyakorlat kísérletet tett a jogi személyiséggel való visszaélés értelmezésére. Ennek keretében a Legfelsőbb Bíróság 1999-ben (még az 1988. évi VI. törvényt értelmezve) kifejtette, hogy ha az alperesek azért működtették a kft-t, hogy azzal felelőségüket korlátozva bűncselekménysorozatot kövessenek el, nem hivatkozhatnak a károsultakkal szemben a kft. tagjának korlátozott felelőségére, és a bűncselekményből eredő károkért helytállni tartoznak. Itt azonban még a bíróság a Ptk. 339. §-a alapján mondta ki a tagok felelőségét, mivel az 1988-as Gt. még nem tartalmazta az általam jelen fejezetben elemzett szabályt (BH 1999.465.).<sup>108</sup> A német tudomány szerint ez az eset a „nem valódi” felelőség-áttörés csoportjába tartozik.<sup>109</sup>

Polgári jogi alapelv, hogy saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki nem hivatkozhat, ami a társaság tagjának korlátozott felelősége esetében is érvényesül. Vagyis, ha a tag a korlátozott felelőségével visszaél és szándékos vagy rosszhiszemű magatartásával a hitelezők előtt a fedezetet elvonja, akkor a bíróság feloldja az rt. és a kft. tagjainak korlátolt felelőségét és átviszi a felelőséget oda, ahová a kiürített társaságból kimenekített vagyon bizonyíthatóan került.<sup>110</sup>

2002-ben a Csongrád Megyei Bíróság eseti döntésében kimondta, hogy „piramisjáték” szervezésére irányuló tevékenység esetén a jogi személy elkülönült felelőségének áttörése valósul meg, és a kft. természetes személy ügyvezetőjének és tagjainak magánvagyonai felelősége áll be *a joggal való visszaélés* miatt. Az ügyben az alperes tagok bűncselekményt is megvalósító magatartásukkal közrehatottak abban, hogy a befektetéseket kezelő kft. gazdasági tevékenysége átláthatatlanná, ellenőrizhetetlenné váljon. A *jogi személyiséggel való visszaélést* valósítja meg a tag, ha a jogi személy választott célja csak látszólagos, a külvilág félrevezetését célozza, és a jogi személyt létrehozó természetes személyek valójában a jogrendbe ütköző, még bűncselekményt is megvalósító tevékenységet folytatnak. Ez esetben a szigorú elválasztás elve, vagyis a jogi személy lényegéhez tartozó elkülönült felelősége

---

<sup>108</sup> Legf. Bír. Gfv. II. 31.962/1998. sz.

Az ítélet indoklásában a Legfelsőbb Bíróság utal a német társasági jogi gyakorlatra. A német bírói gyakorlatban a felelőség-áttörés mintegy ultima ratio-ként szolgál olyan esetekben, amikor a kft. tagjai durván visszaélnak a kft. tagjainak korlátozott felelőségével. Például a társaság vagyona a tulajdonos privát vagyonával, egyéb vállalkozásai vagyonával összemosódik, a társaság tőzrstőkéje igen alacsony és a társaság hitelezőinek terhére kockázatos ügyletet köt.

<sup>109</sup> Jörg Mühlens: Der sogenannte Haftungsdurchgriff im deutschen und englischen Recht 8.

<sup>110</sup> Sárközy Tamás: Társasági törvény, cégtörvény 131.

nem érvényesül, a joggal való visszaélést megvalósító esetekben a kft. tagjának közvetlen felelőssége a hitelezőkkel szemben megállapítható.<sup>111</sup>

Ide tartoznak a következő példák: az egyszemélyes kft. nagy összegű banki hitelt vesz fel, úgy hogy a tulajdonosa azt eleve nem kívánja visszafizetni, hanem az összeget magáncéljaira fordítja, illetve ha az őrző-védő kft. tagjai a pénzzállítást közben az őrzött pénzt eltulajdonítják, felhasználják, majd a kártérítési felelősség körében arra hivatkoznak, hogy a kft. tagjaként jártak el.<sup>112</sup>

A hatályos törvény megmagyarázza, hogy mit jelent a társaság elkülönült jogi személyiségével illetve korlátolt felelősségével való *visszaélés*. Így a törvény szerint a tagok korlátlan és egyetemleges felelőssége különösen akkor állapítható meg, ha a tagok a társaság vagyonával sajátjukként rendelkeztek, a társasági vagyont saját vagy más személyek javára úgy csökkentették, hogy tudták, illetve az általában elvárható gondosság tanúsítása esetén tudniuk kellett volna, hogy:

- ezáltal a társaság a kötelezettségeit harmadik személyek részére nem lesz képes teljesíteni, illetve

- a Gt. 13. § (4) bekezdésének megvalósulása esetén; amely kimondja, hogy azok a tagok, akik valamely tag nem pénzbeli hozzájárulását tudomásuk ellenére a szolgáltatáskori értéket meghaladó értékkel fogadták el, a nem vagyoni szolgáltatást teljesítővel együtt *egyetemlegesen és korlátlanul* felelnek a társaság felé az abból származó károkért.<sup>113</sup>

A visszaélésszerű magatartás, vagyis a joggal való visszaélés a társasági törvény szerint akkor állapítható meg, ha a tag vagy tagok a társaság vagyonával sajátjukként rendelkeztek, vagyis elmosódik a határvonal a tag és a társaság önálló jogalanyiséga között. A tag úgy viselkedik, mintha saját vagyonáról lenne szó, és ehhez mérten elidegeníti, megterheli a társaság vagyonát. Arról van tehát szó, hogy harmadik személyekkel szemben a tag a társaság vagyonát, mint sajátját tünteti fel, és rendelkezik vele.

A Szegedi ítéltábla Polgári Kollégiumának ajánlása egyedülállóan – és álláspontom szerint helyesen - közelíti meg a társaság tulajdonosának joggal való visszaélését, ugyanis működő társaságoknál a Ptk. alapelveinek megsértése esetén megállapíthatónak tartja a tag és a társaság egyetemleges marasztalását a hitelezőkkel szemben.<sup>114</sup> Tehát a kollégiumi ajánlás a külföldi joggyakorlattal összhangban a hazai jogszabályi háttér alapján a magánjog törvényi alapelvi

---

<sup>111</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 102.

<sup>112</sup> Kemenes István: Felelősségi kérdések és visszaélésszerű joggyakorlás a gazdaságban [Gazdaság és Jog 5/2001.] 13.

<sup>113</sup> 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról 50. § (1)-(3)

<sup>114</sup> A Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 1/2005. (VI.17.) számú Kollégiumi ajánlása  
Török Tamás: Felelősség a társasági jogban 296.

rendelkezéseinek értelmezésével kivételesen megállapíthatónak tartja a jogi személyiség valódi áttörését, a mögöttesen felelős tag(ok) valódi helytállását.<sup>115</sup> Az ajánlás kiemeli, hogy egy *kivételes felelősségi alakzatról* van szó, vagyis korántsem az a cél, hogy olyan általánossá váló joggyakorlat alakuljon ki, hogy a jogi személy gazdasági társaságok tagjait felelősségre vonják. A Polgári Kollégium ajánlásának kiindulópontja az a kérdésfelvetés volt, hogy a jogi személy szerződészegése vagy más jogellenes magatartása miatt a külső harmadik személy a jogi személy tagjával (ügyvezetőjével) szemben érvényesíthet-e közvetlenül valamilyen polgári jogi igényt. A válaszadáshoz az elkülönült jogalanyiség természetéből, lényegi elemeiből indult ki a bíróság, majd külön elemezte a kontraktuális és deliktuális károkozásokért való felelősség esetköreit.

*„Önmagában bűncselekmény elkövetése nem jelenti azt, hogy a tag (alkalmazott) nem a jogi személy tevékenységi körében járt el; bűncselekményt megvalósító magatartás a tag részéről a jogi személy működési körében a tagsági viszonyával összefüggésben is elkövethető. A tag (alkalmazott) részéről bűncselekmény elkövetése – a jogi személy működési körében eljárva - nem feltételezi továbbá szükségképpen azt sem, hogy a tag magánvagyonára javára a jogaival visszaélt volna..... A jogi személy tagjával szemben harmadik személy részéről a polgári jogi következmények közvetlenül ezért akkor sem alkalmazhatók, ha a tag – a jogi személy tevékenységi körében, tagsági viszonyával összefüggésben eljárva – bűncselekményt követett el. Polgári jogi felelősséggel ilyenkor is a jogi személy tartozik, a tag közvetlen felelősségét külső harmadik személy irányában – az elválasztás elvének áttörésével (felelősség-áttörés) – további többlet tényállási elemek, nevezetesen a joggal való visszaélés tilalma polgári jogi törvényi tényállásának súlyos sérelme okozhatja.”*

Az ajánlás szerint a jogilag létező (működő) jogi személy elkülönült felelősségéből származó előnyökkel az ebből eredő jogosultságával szándékosan visszaélt tagnak felelőssége áll fenn a jogi személy hitelezőivel szemben a Ptk. 4. § (1) és (4) bekezdése, és a Ptk. 5. § (1) bekezdése alapján. *A jogi személy elkülönült felelősségével való visszaélés valósul meg különösen akkor, ha a jogi személyt olyan célből működtetik, amely a jogrenddel ellentétes, a hitelezők kifejezett megkárosítását célozza. Joggal való visszaélést jelent az is, ha a tag külsőleg azt a látszatot kelti, hogy a jogi személy nevében és érdekében jár el, ténylegesen azonban a vagyoni előnyöket a magánvagyonára javára vonja el. A joggal való visszaélés következménye, hogy a tag a jogi személy elkülönült felelősségére nem hivatkozhat, ezért a jogi személlyel szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyban álló harmadik személy ugyanazokat a polgári*

---

<sup>115</sup> Kemenes István: Mögöttes felelősség és felelősség-átvitel –egy cikk apropóján [Céghírnök 4/2007.] 3.

jogi felelősségi következményeket érvényesítheti közvetlenül a taggal szemben, mint a jogi személlyel szemben. A felelősség-átvitel, amint arra elnevezése is utal, hogy a hitelező követelésének jogcímét nem változtatja meg, hanem a kötelezett társaság helyébe, illetve mellé belép a tag és – magánvagyonra terhére – az eredeti jogcímen köteles helytállni, annak minden jogkövetkezményével együtt (esedékesség, elévülés, biztosítékok).

A tag felelőssége nem önálló deliktuális tényállás, hanem a joggal való visszaélés jogkövetkezménye a tag közvetlen helytállási kötelezettsége. A jogi személy és a tag felelőssége ilyen esetben *egyetemleges*.

Török Tamás vitatja az ajánlásban foglaltakat, mivel véleménye szerint a hatályos társasági jogban az intézményes felelősség-átvitel alapvetően a konszernjog területére tartozik. Ehhez képest véleménye szerint kivételnek minősül az általános társasági jog területére tartozó felelősség-átvitel szabálya. Másrészt véleménye szerint a jogalkotó szándéka egyértelmű: kizárólag a jogutód nélkül megszűnt társaság volt tagjának felelősségét kívánta megteremteni a hitelezőkkel szemben a társaság elkülönült jogalanyiságával való visszaélés esetén. Harmadrészt pedig az ajánlás nincs összhangban az Alkotmány 2.§ (1) bekezdésében foglalt jogállamiság szerves részét képező jogbiztonság követelményével, ugyanis a jogalanyok számára kiszámíthatatlan, előre nem látható az, hogy a bíróság esetről-esetre mikor állapítja meg a Ptk.-ban rögzített alapelvekre hivatkozással a tag felelősségét a hitelezőkkel szemben.<sup>116</sup>

Wellmann György is aggályosnak tartja az ajánlást, aminek tartalmával csak akkor tudna egyetérteni, ha a még létező társaság tagjainak közvetlen, a társasággal egyetemleges felelősségét felelősség-átvitel címén törvény mondaná ki. Jogszabály nélkül véleménye szerint az ajánlás követése jogbizonytalanságot eredményezne.<sup>117</sup>

Véleményem szerint a Szegedi Ítélőtábla ajánlása helyes, és iránymutató lehetne a magyar bírói gyakorlat számára. Hiszen nem arról van szó, hogy a társasági törvénnyel szemben és a jogalkotó szándékával ellentétesen tesz javaslatot a működő társaság tagjainak felelősségét megállapító tényállásra, hanem egy nagyobb rendszerbe ágyazottan vizsgálja a jogi személy társaság tagjainak felelősségét, és így a Ptk.-ra való hivatkozással a Gt.-ben explicite nem nevesített felelősségi tényállást bontott ki. Hasonlóan a német bírói gyakorlathoz, ahol szintén nem jogszabály mondja ki a Haftungsdurchgriff lehetőségét. Nem értek egyet Török Tamásnak azzal az érvelésével sem, hogy ez az ajánlás az Alkotmányba ütközik, hiszen akkor a Ptk. alapelvére a bíróság nem

<sup>116</sup> Török Tamás: Felelősség a társasági jogban 296.

<sup>117</sup> Wellmann György: Felelősségátvitel társasági jogunkban [Céghírnök 12/2006.] 6.

hivatkozhatna döntésében, mivel az ellentétes lenne a jogbiztonság követelményével. A Kollégiumi Ajánlást végigolvasva világos képet kapunk arról, hogy milyen esetekben tartja elfogadhatónak a bíróság a működő társaságok tagjai mögöttes felelősségének megállapíthatóságát, hangsúlyozva, hogy egy kivételes felelősségi alakzatról van szó.

Valójában a magyar jogalkotás ennél a rendelkezésnél (is) értékeli a befolyásoltság tényét. Ugyanis a társaság vagyonával a tag akkor képes rendelkezni, ha képes befolyásolni a társaság működését, vagyis például többségi befolyással rendelkezik, vagy ő látja el egyben a vezető tisztséget is, és ezért képes a társaság nevében ügyleteket kötni.

Kisfaludi András egy egyszemélyes kft.-t hoz fel példának, ahol a tag egyben ügyvezető is. Ez esetben problémát jelent a tulajdonosi és az ügyvezetői minőségben való cselekvés elhatárolása.<sup>118</sup>

A „nemo plus iuris” elve alapján nem fogja a tag által kötött jogügylet elérni a kívánt joghatást, mivel a harmadik fél nem a társaságtól, mint tulajdonostól szerez jogot, így a társaság vissza tudja perelni a vagyonát. Ez esetben a harmadik személy indíthat ilyen felelősség-áttörésre irányuló pert a jogtalanul eljáró taggal szemben, ha a felszámolás során nem térült meg az igénye.

A *visszaélésszerű magatartás* másik fordulata a Gt.-ben, amikor a tag/tagok a társasági vagyont saját vagy más személyek javára úgy csökkentették, hogy tudták, illetve az általában elvárható gondosság tanúsítása esetén tudniuk kellett volna, hogy:

- ezáltal a társaság a kötelezettségeit harmadik személyek részére nem lesz képes teljesíteni, illetve
- a Gt. 13. § (4) bekezdésének megvalósulása esetén.

Egyetértek Kisfaludival abban, hogy ennek a tényállásnak az első fordulata nehéz elhatárolni az előbb részletezett magatartástól, miszerint a tag sajátjaként rendelkezett a társasági vagyonnal. Véleményem szerint annyiban lehet eltérés, hogy az előbb ismertetett sajátjaként rendelkezésnél a tag, mint tulajdonos lép fel, míg ebben a második esetben a társaság, mint tulajdonos képviselőjében köt ügyletet, Joghatását tekintve ez utóbbi lehet érvényes ügylet, vagyis a társaság nem feltétlenül tudja sikeresen visszakövetelni a harmadik jóhiszemű féltől az eltékozolt vagyont.

A Gt. 13. § (4) bekezdése kimondja, hogy a nem pénzbeli hozzájárulást szolgáltató tag (részvényes) a hozzájárulás szolgáltatásától számított ötéves jogvesztő határidőn belül helytállni tartozik a gazdasági társaságnak azért, hogy

---

<sup>118</sup> Kisfaludi András: Társasági Jog 268.

a társasági szerződésben megjelölt érték nem haladja meg a nem pénzbeli hozzájárulásnak a szolgáltatás idején fennálló értékét. Azok a tagok, akik valamely tag nem pénzbeli hozzájárulását tudomásuk ellenére a szolgáltatáskori értéket meghaladó értékkel fogadták el, a nem vagyoni szolgáltatást teljesítővel együtt egyetemlegesen és korlátlanul felelnek a társaság felé az abból származó károkért.

Ezzel a rendelkezéssel az előző nagy tematikai egységben foglalkoztam. A rendelkezés „összekapcsolása” a hitelezővédelemmel indokolt, ám maga a szabályozás nem átgondolt. Hiszen már az előzőekben is írtam róla, hogy az 1997. évi CXLIV. törvény még a hitelezőknek is lehetőséget biztosított az apport felülértékelése esetében arra, hogy közvetlenül pert indítsanak a taggal szemben. Ezt a jogot a 2006. évi IV. törvény megvonta a hitelezőktől és úgy próbálta ezt kompenzálni, hogy a hitelezővédelem keretében mégis adott perindítási jogot a taggal szemben. Csakhogy azzal a lényeges különbséggel, hogy a *hatályos szabályok szerint csak és kizárólag a felszámolás során kielégítetlen tartozások miatt indíthatnak ilyen eljárást*, ha a társaság nem szűnik meg jogutód nélkül, akkor nem.

A hatályos szabályozás kevésbé hitelezőbarát, hiszen ki kell várniuk a felszámolási eljárás befejezését ahhoz, hogy a volt tag kártérítési felelősségét megállapíthassa a bíróság. Így lehet, hogy csak a kár bekövetkeztét követően évekkel később tud pert indítani a társaság tagjaival szemben a hitelező. Erre a várakozásra szorítani a hitelezőt véleményem szerint indokolatlan. Hiszen a tag apportra vonatkozó félrevezető, megtévesztő magatartása és a károsodás közötti okozati összefüggés megállapítható attól függetlenül, hogy a felszámolási eljárás hogyan zajlik le.

Kisfaludi András szerint nem teljesen világos, hogy az apport felülértékelésével járó felelősség és a hitelezővédelem keretében meghatározott felelősségi rendszer hogyan viszonyul egymáshoz. Véleménye szerint nem feltétlenül látszik indokoltnak a hitelezőkkel szembeni helytállás akkor, ha a társaság már érvényesítette az apport értékéért való tagi felelősséget, és így a hitelezőket ért a helytelen értékelés miatt keletkezett hátrányt orvosolták.<sup>119</sup>

Véleményem szerint indokolt lenne a hitelezőknek visszaadni az apport valótlan értékelésével okozott károkért való követlen perlési jogot, hiszen a társaság nem feltétlenül indítja meg tulajdonosai ellen az eljárást, főleg akkor nem, ha az a tag többségi befolyással rendelkezik a társaságban.

---

<sup>119</sup> Kisfaludi András: Társasági Jog 268

Másrészt, ha a kártérítést megítéli a bíróság a hitelezőnek, akkor nyilvánvaló, hogy a felszámolási eljárásban a már megtérített összeget nem igényelhetné a társaságtól annak jogutód nélküli megszűnése során.

### 3.3. A társaság megszűnése utáni tagi felelősség és a konszernfelelősség elhatárolása a bírói gyakorlatban

A konszernfelelősséggel részletesen a következő fejezetben foglalkozom. Azonban a Legfelsőbb Bíróság több felülvizsgálati eljárás keretében foglalkozott már a két felelősségi rendszer alkalmazási körének meghatározásával és egymáshoz való viszonyával.

Az EBH 2005. 1228. számú határozatában a Legfelsőbb Bíróság a két felelősségi forma elhatárolási pontjaira hívta fel a figyelmet. A tényállás szerint egy önkormányzat létrehozott egy egyszemélyes kft.-t. A társaság rövid, kezdeti időszakától eltekintve veszteséggel küzdött, a működés során keletkezett hiányokat az alapító önkormányzat – későbbi alperes - finanszírozta kölcsön, pótbefizetés, adósságrendezés, vagy egyéb formában. A képviselő-testületi ülésen már ekkor felmerült, hogy a társaságot felszámolási eljárás útján meg kellene szüntetni.

A társaság fenti gazdasági helyzete ellenére az önkormányzat képviselő-testülete 1998.-ban újabb kölcsönt szavazott meg a kft.-nek. 2000-ben azonban megindult a társasággal szemben a felszámolási eljárás.

Felperes kőműves munkakörben dolgozott a kft.-nél, ahol üzemi balesetet szenvedett. Felperes a felszámolási eljárás alatt, a számára munkaügyi perben megítélt 2 000 000 Ft és járulékai megfizetése iránt terjesztett elő keresetet az alperes önkormányzattal szemben. Követelését az 1997. évi CXIV. törvény 56. §-ának (3) és (4) bekezdésére, valamint a Gt. 296. §-ának (1) bekezdésére (konszernfelelősségre) alapította. Alperes önkormányzat a kereset elutasítását kérve kifejtette azt az álláspontját, hogy a társaságban fennálló felelőssége korlátozott, a felszámolási eljárásban ő maga is olyan hitelező, akinek követelése nem lett kielégítve.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és közbenső ítéletével megállapította, hogy az alperes korlátlan felelőssége a megszűnt kft. tartozásaiért fennáll. Indokolása szerint az alperes befolyása következtében a kft. tartósan hátrányos üzletpolitikát folytatott, annak vagyonával sajátjaként rendelkezett, és a társasági vagyont akként csökkentette, hogy a felé fennálló tartozás növekedjen, ezért a Gt. 296. §-ának (1) és 56. §-ának (3) és (4)

*bekezdései alapján* alperes korlátlan felelőssége a megszűnt társaság tartozásaiért megállapítható.

Látható, hogy a másodfokú bíróság a két felelősségi alakzatot összemosta, és együttes alkalmazását tartotta indokoltnak.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül és megállapította, hogy a jogerős közbenső ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból az ügy érdemére kihatóan nem jogszabálysértő.

A 1997. évi CXLIV. törvény 56. §-a a *társaság megszűnése esetére* rendelkezik a korlátozott felelősségű tagok felelősségének korlátlanná válásáról. A felelősség főszabályként akkor áll be, ha társaság vagyonát a tagok szándékosan, vagy súlyosan gondatlan magatartást tanúsítva, a hitelezők elől részben vagy egészben elvonták.

Az 1997. évi CXLIV. törvény 296. §-ának (1) bekezdése értelmében, ha az ellenőrzött társaság az uralkodó tag legalább többségi irányítást biztosító befolyása következtében tartósan hátrányos üzletpolitikát folytat és ennek következtében az ellenőrzött társaság felszámolása esetén az ellenőrzött társaság vagyona a hitelezők kielégítésére nem nyújt fedezetet, a hitelező felszámolási eljárás során benyújtott keresete alapján a bíróság megállapíthatja az uralkodó tag korlátlan és teljes felelősségét az ellenőrzött társaság tartozásaiért.

A Gt. ezen szabálya a hitelezők részére a *felszámolási eljárás alatt* előterjesztett kérelme alapján ad lehetőséget korlátlan felelősség megállapítására, amennyiben az *uralkodó tag az ellenőrzött társaság terhére tartósan hátrányos üzletpolitikát folytatott*.

A fentiekből következik, hogy *a két felelősségi szabálynak ugyanazzal a személlyel szembeni, egyidejű alkalmazására nincs lehetőség. Az egyik szabály már nem létező társaság volt tagjának a felelősségére vonatkozik, függetlenül a részesedés mértékétől, (Gt. 56. §), a másik szabályt pedig akkor lehet alkalmazni, ha az ellenőrzött társaság jogilag még létezik ugyan, de felszámolás alatt áll, és az uralkodó tag meghatározott mértékű részesedéssel rendelkezik.*

A felelősségnek *más a jogalapja is*. Míg az egyik esetben azt a *vagyonelvonás* alapozza meg, a másik esetben a felelősség bekövetkezéséhez a *tartósan hátrányos üzletpolitika folytatása* kapcsolódik.

Mivel a felperes keresetét a felszámolási eljárás alatt terjesztette elő, annak tehát nem volt jogszabályi akadálya, hogy a bíróságok a Gt. 296. §-a szerinti tényállás megvalósulását vizsgálják.

A körülményeket együttesen értékelve a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy az alperes a megszűnt kft. terhére nem folytatott hátrányos üzletpolitikát.

Ellenkezőleg, az alperes éveken keresztül arra törekedett, hogy különböző, pénzügyi, társasági jogi, és polgári jogi eszközökkel a társaságot fenntartsa, működőképességét biztosítsa. Nem változtat ezen a helyzeten az sem, hogy döntései gazdaságilag nem állták meg a helyüket, a támogatás ellenére a cég folyamatosan veszteséget termelt.

Jogszabálysértő ezért a másodfokú bíróság közbenső ítéletének az a megállapítása, mely szerint az alperes az egyszemélyes társasága terhére hátrányos üzletpolitikát folytatott, és az alperes felelősségét e jogszabályi rendelkezésre is alapítva megállapíthatónak tartotta.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint helytálló a másodfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy az *alperes a kielégítési alapot, - ismerve a jogkövetkezményeket, - a hitelezők elől elvonta, ennek következtében a felszámolási eljárás lezárását, és a cég törlését követően kielégítetlen tartozások maradtak, amelyért a felelőssége a Gt. 56. §-ának (3)-(4) bekezdés értelmében fennáll.* A Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság ezért az érdemben helytálló jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartotta.<sup>120</sup>

Egy másik határozatában a Legfelsőbb Bíróság ismét kitért a két felelősségi forma elhatárolására. Kifejtette, hogy míg az 56. § alapján a vagyonelevonás, a korlátolt tagi felelősség jogintézményével való visszaélés alapozza meg a felelősséget, addig a 296. § alapján a felelősség bekövetkeztéhez a tartósan hátrányos üzletpolitika szükséges, mely az ellenőrzött társaság felszámolásához vezet. Az első vonatkozásban a felperesnek azt kell bizonyítani, hogy a tag a korlátozott tagi felelősséggel visszaélt, míg a második esetben, hogy a tag többségi befolyása folytán az ellenőrzött társaság vonatkozásában tartósan hátrányos üzletpolitikát folytatott.<sup>121</sup>

### 3.4. Egyetemleges felelősség, az okozatosság kérdése

A társasági törvény a társaság jogutód nélküli megszűnése utáni tagi felelősség tekintetében egyetemlegességet ír elő. Az egyetemleges felelősséget nem terjeszti ki a törvény automatikusan a társaság minden tagjára, ugyanis úgy fogalmaz, hogy „a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság *azon tagjai, akik...*”. Tehát a törvényhely nyelvtani értelmezése arra enged következtetni, hogy kizárólag azokat a tagokat terheli az egyetemleges és korlátlan felelősség, akik a jogszabályban foglalt csalárd magatartást

<sup>120</sup> Legf. Bír. Gfv. X. 30.249/2004. sz.

<sup>121</sup> Legf. Bír. Pvf. X.21.358/2006. sz.

tanúsították. Az egyetemlegesség tehát csak a joggal visszaélő, tehát jogellenes magatartást tanúsító tagokra vonatkozik.<sup>122</sup>

A rendelkezés kizárólag a társaság belső, a felek közötti jogviszonyában jelenthet problémákat. A hitelezőnek elegendő egy taggal szemben bizonyítani a visszaélésszerű magatartást, ám annak a tagnak érdekében állhat, hogy ne egyedül az ő felelősségét állapítsa meg a bíróság. Ezért a tagnak is érdeke fűződik ahhoz, hogy ne egyedül ő feleljen a hitelezővel szemben, hanem többen viseljék ezt a terhet. Ha a hitelező csak egyetlen taggal szemben indítja meg az eljárást, akkor annak a tagnak kell a társai felé fordulnia, és bebizonyítania, hogy ők is visszaéltek korlátozott felelősségükkel. Abban az esetben, ha ez a bizonyítás eredményes lesz, akkor a következő kérdés a tagok közötti felelősség megosztásának mikéntje lesz.

Természetesen a hitelezőnek lehetősége van több tagot, vagy minden tagot beperelni. Ez esetben a hitelező érdekének védelmét szolgálja a törvény, ugyanis a felelősség megállapításához nem kívánja meg az okozati összefüggés bizonyítását a károsodás és a jogellenes magatartás között. Elegendő a tag, vagy tagok visszaélésszerű magatartásának bizonyítása a felelősség kimondásához.

A társaság megszűnése időpontját megelőzően megvált tag nem perelhető. A tagok egyetemleges marasztalására irányuló kereset nem vonja maga után önmagában az elbírálás szükségképpen egységességét. A pertársak ugyanis eltérő védekezést, önálló, a másik pertárs felelősségét nem érintő kifogásokat is előterjeszhetnek. Az alperesként perelt tagok így nem alkotnak egységes (kényszerű) pertársaságot.<sup>123</sup>

### 3.5. A felelősség elévülésének kérdése

A Gt. 50. §-a nem tartalmaz konkrét rendelkezést arra vonatkozóan, hogy a társaság megszűnése előtt mennyi idővel tanúsított visszaélésszerű magatartások alapozzák meg a felelősség megállapítását.

Így elvileg nincs kizárva, hogy a társaság megszűnése előtt akár 10 évvel megvalósult visszaélés is megalapozhatná a tag felelősségét.<sup>124</sup>

Véleményem szerint ez esetben a Ptk. általános elévülési szabályait kell irányadónak tekinteni, tehát kizárólag a társaság megszűnését megelőző öt

---

<sup>122</sup> Ifj. Korsós Antal: Az intézményes felelősségátvitel problémája a társasági jogban [Gazdaság és Jog 5/1999.] 10.

<sup>123</sup> Török Tamás: Felelősség a társasági jogban 269.

<sup>124</sup> Kisfaludi András: Társasági Jog 270.

évben elkövetett visszaélésre lehet alapozni a tag felelősségének megállapítását. Erre az álláspontra helyezkedett Török Tamás is.<sup>125</sup>

Kisfaludi szerint a rendelkezés helyes értelmezése az lenne, hogy csak azokért a kielégítetlen tartozásokért feleljenek a korlátozott tagi felelősséggel visszaélő tagok, amelyek a visszaélésük eredményeként maradtak fedezet nélkül, és akkor is csak olyan mértékben, amilyen mértékben a visszaélés eredményeként a társaság vagyona csökkent.<sup>126</sup> Ezzel egyetértek, amellet, hogy mindekre hivatkozni csak az általános elévülési időn belül elkövetett visszaélések esetében van lehetősége a hitelezőnek.

Ezt az álláspontomat erősíti a BH. 2007.418. számú határozat is. Az esetben a hitelező és a társaság közötti szerződés teljesítési ideje 1997. szeptember 26. volt. A társaság felszámolás alá került 1999. március 25-én. Az elsőfokú bíróság 2004. április 6-án kelt nem jogerős végzésével döntött a társaság egyszerűsített felszámolásáról. A hitelező – eredménytelenül ugyan- de megfellebbezte ezt a döntést, majd a társaság tagja felelősségének megállapítása érdekében pert indított 2004. június 9-en. A másodfokú bíróság szerint a károsodás bekövetkeztekor kezdődött az igény elévülése, vagyis az álláspontja szerint 2002. szeptember 26-án letelt. Így a hitelező keresetét elévülés miatt elutasította.

A Legfelsőbb Bíróság abból indult ki, hogy a tag felelőssége mögöttes a társaság tartozásaiért, ennek megfelelően a felperes mindaddig nem volt köteles igényét a taggal szemben érvényesíteni, amíg fennállt a reális lehetősége annak, hogy követelése a főkötelezettől (vagyis a társaságtól) behajtható. Ezen időpontig követelése nem évülhet el, mert menthető okból nem érvényesíthette azt.<sup>127</sup>

Ezt a kérdést elemzi a Legfelsőbb Bíróság 1/2007. Polgári Jogegységi határozata a mögöttes felelősségről. A jogegységi eljárás oka az volt, hogy a Legfelsőbb Bíróság egyik tanácsa el kívánt térni az imént ismertetett Legfelsőbb Bírósági gyakorlattól (lényegében, hogy a főadóssal szemben foganatosított elévülést megszakító cselekmények megszakítják az elévülést a mögöttes felelőssel szemben is).<sup>128</sup>

A Jogegységi Tanács azonban arra az álláspontra helyezkedett, hogy az eddigi bírói gyakorlat helyes. A tanács szerint „*akkor beszélhetünk csak a jogosult és a*

---

<sup>125</sup> Török Tamás: Felelősség a társasági jogban 269.

<sup>126</sup> Kisfaludi András: Társasági Jog 270

<sup>127</sup> Legf. Bír. Pvf. X.21.358/2006. sz.

Lásd továbbá: Wellmann György: Felelősségátvitel társasági jogunkban [Céghírnök 12/2006.] 4.

G. Farkas Judit: Mögöttes tagi felelősség a magyar társasági jogban [Gazdaság és Jog 6-7/2006.] 29.

<sup>128</sup> 1/2007. Polgári Jogegységi határozat a mögöttes felelősségről I. pont

Lásd még: Pomeisl András József: A kezes és a gazdasági társaság tagja felelősségének (mögöttes felelősség) elévülése [Iustum Aequum Salutare 3/2007.] 191-200.

*mögöttes felelős viszonylatában „igényről”, vagyis az érvényesíthetőség a bírói úton való kikényszeríthetőség állapotában lévő alanyi jogról, amikor a jogosult már teljesítést is követelhet a mögöttes felelőstől. Amíg a jogosult nincs ebben a helyzetben, addig az elévülés nyugszik....Ha a követelés főkötelezettől való behajthatatlanságának a megállapíthatóságáig az elévülés a mögöttes felelőssel szemben nyugszik, akkor ez azt is jelenti, hogy addig nincs szükség az elévülés mögöttes felelőssel szembeni megszakítására, hiszen az elévülés nyugvása fogalmilag kizárja az elévülés megszakadását.”<sup>129</sup>*

---

<sup>129</sup> 1/2007. Polgári Jogegységi határozat a mögöttes felelősségről III. pont (ad.4.)

#### 4. Felelősség-áttörés befolyásszerzés alapján (konzernfelelősség)

A jogi személy autonómiájának elsődleges jegyei, hogy önálló felelősséggel, ügyintéző-képviselő szervvel, elkülönített vagyonnal rendelkezik. A gazdasági társaságok elkülönült jogalanyisága ezen az elgondoláson alapul, vagyis azon a hipotézisen, hogy mindezeket a jegyeket ötvözve a társaság képes önálló gazdasági döntések meghozatalára.

A gazdasági társaságban való részesedés mértékének jelentősége a társaság működése, és döntései meghozatala során óriási lehet. A társaság, mint cselekvőképességgel nem rendelkező jogalany helyett a döntéseket, és a képviselőket a mögötte álló személyeken keresztül gyakorolja. Előfordulhat, hogy a tag olyan mértékű részesedéssel rendelkezik a társaságban, hogy saját akaratát és érdekét előrehelyezve jár el, háttérbe szorítva a társaság érdekeit. Ennek klasszikusnak is mondható esete, amikor a vállalatcsoportosulás tagjai az uralkodó tagtól függenek.

A konzernjogi szabályozás élharcosa Németország, ahol már az 1937-es részvénytörvényben jelen voltak konzernjogi elemek, ám az igazi áttörést az 1965-ös részvénytörvény valósította meg, amely a világon először átfogó és intézményes konzernjogi szabályozást vezetett be.<sup>130</sup> Druey ezért arra a megállapításra jutott, hogy Európában, Dél-Amerikában és a Távols-Keleten is a német konzernjog recepciója folyik. Hammelhoff szerint az Európai Unióban valójában nincs mit harmonizálni, az EK legfeljebb csak annyit tehet, hogy irányelveken keresztül elősegíti a német konzernjog más tagállamokba való recepcióját.<sup>131</sup>

Németországban az 1990-es évek közepén készült kimutatás alapján a német részvénytársaságok kb. 75%-a vállalatcsoportosulás tagja és a kft.-k konzernfüggősége is 50%-ra volt tehető. A vállalatcsoportosulás tagjai az uralkodó döntéseitől függenek, az anyavállalat üzletpolitikája jelentősebb a leányvállalatok ügyvezető szervei számára, mint saját tagjainak érdeke.

Sárközy Tamás szerint a vállalatcsoportosuláshoz való tartozás felerősíti az rt. és a kft. korlátozott felelősségével való visszaélés lehetőségét, ezért a felelősség-

---

<sup>130</sup> Claudia Schmidt: Der Haftungsdurchgriff und seine Umkehrung im internationalen Privatrecht 16.

<sup>131</sup> Sárközy Tamás: A magyar társasági jog Európában 325.

átvitel intézményének alkalmazása iránti igény vállalatcsoportosulások esetén felerősödik.<sup>132</sup>

Az anyavállalat döntései a leányvállalat hitelezőknek, a társaság többi tagjának kárt okozhatnak. Ez esetben mind hazánkban, mint nemzetközi viszonylatban a bíróságok eltekinthetnek a társaság önálló jogalanyiságától és a tagot, mint az irányító akaratot felelőssé tehetik az okozott károkért.

A konszernjogban a tagi korlátlan felelősséget (a felelősség-áttörést, felelősség átcsapást<sup>133</sup>) a jogellenes tagi magatartás alapozza meg, nevezetesen az uralkodó tagnak az ellenőrzött társaságnak és hitelezőinek, illetve a többi tulajdonosnak hátrányára szolgáló, a rendes gazdálkodás elveit sértő gazdasági tevékenysége (befolyása) révén annak az ellenőrzött társaságra való rákényszerítése.<sup>134</sup>

A befolyásolás kialakulását nevezzük konszern tényállásnak, a befolyás megszerzőjét uralkodó tagnak, azt a társaságot, amelyben ez az uralmi pozíció kialakul ellenőrzött társaságnak.<sup>135</sup> Társasági törvényünk szerint mindkét pozícióban lehet gazdasági társaság, azonban mint látni fogjuk alávetett társaságként értékelést kizárólag a kft. és a zrt. nyer.

A felelősség-áttörés konszernjogban való elhelyezésének helyénvalóságát vitatja Komáromi Gábor, aki szerint a „felelősség átfordulására” vonatkozó szabályokat ki kellene emelni a konszernjog köréből és külön cím alatt, hasonló tartalommal kellene azokat kodifikálni. Álláspontja szerint itt nem a befolyásszerzés, mint jogi tény kerül értékelésre, hanem a tulajdonosi jogok ártalmas gyakorlása, aminek következménye a tagok felelősségének korlátlaná tétele lesz.<sup>136</sup> Bár ez a vélemény még 2003-ban hangzott el, a 2006-os törvény megtartotta elődje rendszerezését, és a „Befolyásszerzés, elismert vállalatcsoport” fejezetben ismét kodifikálta a konszernfelelősségre vonatkozó speciális szabályokat. Egyetértek Nochta Tiborral, aki arra az álláspontra helyezkedik, hogy mivel a konszernfelelősség alapvető feltétele a befolyásszerzés bekövetkezése, ezért a szabályok törvényben való elhelyezésének megváltoztatása indokolatlan lenne.<sup>137</sup>

---

<sup>132</sup> Sárközy Tamás: Szervezetrendszer és a polgári jogalanyiség a társasági-egyesületi és az alapítványi jogban [Gazdaság és Jog 9/2003.] 36-37.

Lásd még: Sárközy Tamás: Szervezetrendszer és a polgári jogi jogalanyiség [Ünnepi Tanulmánykötet Petrik Ferenc 70. születésnapjára Budapest 2003.] 222-223.

<sup>133</sup> Sándor Tamás: Vállalatfelvásárlás a magyar jogban [Eörsi Gyula emlékkönyv HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2002.] 139.

<sup>134</sup> G. Farkas Judit: Mögöttes tagi felelősség a magyar társasági jogban [Gazdaság és Jog 6-7/2006.] 25.

<sup>135</sup> Bodor Mária: Korlátolt felelősségű társaság [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2001.] 238.

<sup>136</sup> Komáromi Gábor: A korlátolt felelősségű társaságra és a zártkörűen működő részvénytársaságokra vonatkozó szabályozás összevetése de lege ferenda [Gazdaság és Jog 12/2003.] 13.

<sup>137</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 95.

## 4.1. Alanyi kör

A jelenleg hatályos szabályok szerint:

- a *korlátolt felelősségű társaság* és

- a *zártkörűen működő részvénytársaság*

*tagjaira* kell alkalmazni a befolyásszerzésre vonatkozó szabályokat, abban az esetben, ha közvetlenül vagy közvetve minősített többséget biztosító befolyást szereznek a társaságban. Minősített befolyásszerzésnek számít, ha a tag a szavazatok legalább 75 %-val rendelkezik.<sup>138</sup>

Látjuk, hogy a törvény az uralkodói pozícióban lévő személyek körét nem szűkíti le, az bármely személy lehet, alávetetti pozícióban értékelést azonban csak a zrt. és a kft. nyert.

A törvény kiterjeszti a befolyásszerzésre vonatkozó felelősségi szabályokat az *egyszemélyes részvénytársaság részvényesének* felelősségére is.<sup>139</sup>

A nyilvánosan működő részvénytársaság tagjai nem tartoznak a Gt. befolyásszerzésre és az ezzel járó konszernfelelősségre vonatkozó szabályainak hatálya alá.<sup>140</sup> Ez, mint látni fogjuk összecseng az amerikai lepelátszűrési doktrína alanyi körével.

A magyar szabályozásban – szemben az amerikaival - nem nyer külön értékelést a társasági tagok száma, mindössze a működési formának van relevanciája.

Érdekes, hogy hazánkban az 1988-as Gt.-ben a konszernfelelősség szabályainak hatálya még kizárólag a részvénytársaságokra vonatkozott. Kft.-re az 1997. évi CXLIV. törvény terjesztette ki a felelősség megállapíthatóságának lehetőségét.<sup>141</sup>

---

<sup>138</sup> 2006. évi IV. törvény 52. § (1)-(2)

<sup>139</sup> 2006. évi IV. törvény 284. § (5)

<sup>140</sup> A nyilvánosan működő rt.-ben való befolyásszerzésre a tőkepiaci törvény take-over szabályai irányadóak. Így a zrt.-re a törvényi konszernjog, míg az nyrt.-re csak a tőkepiaci törvényben rögzített vállalaltfelvásárlás szabályai vonatkoznak. Míg zrt. esetén a megoldás korrektnek tekinthető Miskolczi-Bodnár Péter szerint, addig az nyrt. hitelezőit az új Gt. megfosztja az 54. §-ban foglalt jogkövetkezményektől.

Miskolczi-Bodnár Péter: Az irányítást biztosító befolyás szabályozásának fő kérdései az 1988., az 1997. és a 2006. évi társasági törvényben [Sárközy Tamás ünnepi kötet HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2006.] 152.

<sup>141</sup> Pfv. X.22.341/2003/8.

Ekkor sokan hangsúlyozták, hogy a kibővített konszernszabályokkal a magyar jogba sikerült átültetni a német jogban is csak a bírói gyakorlat által kimunkált kft.-konszernjogot.<sup>142</sup>

#### 4.2. A tartósan hátrányos üzletpolitika

A tartósan hátrányos üzletpolitika megállapítása Nochta Tibor szerint többszörösen is okozatossági kérdés. Egyrészt azért, mert e tény megállapításához az üzletpolitika következményeiből lehet visszakövetkeztetni, hiszen ennek megállapítása a cég eredménytelenségén, vesztésén, felelőtlen gazdálkodásán alapulhat. Másrészt az uralkodó tag az ellenőrzött társaság kárára jogtalan vagyoni előnyhöz juthat. Ezért ha bizonyítást nyer, hogy a tartósan hátrányos üzletpolitika csak az ellenőrzött társaságra nézve volt hátrányos, az uralkodó tag saját vagyonát tekintve előnyökhöz jutott, akkor a tartósan hátrányos üzletpolitika megállapítása jelentősen könnyebbé válhat.<sup>143</sup> Ide sorolható például, ha az uralkodó tag hitelének fedezeteként az ellenőrzött társaság vagyonát kötik le. Tartósan hátrányos üzletpolitikának minősülhet az ellenőrzött társaság szerződési gyakorlatának túlzott kockázatvállalást előíró kialakítása, amely állhat tartozás fedezetének elvonásában, értékaránytalan szerződések kötésére kötelezésben, vagy az ellenőrzött társaság vagyonának biztosíték nélküli átengedésében.<sup>144</sup>

Miskolczi-Bodnár Péter felveti a kérdést, hogy vajon a vállalatcsoport szempontjából tágabb összefüggésben racionális, de mikroméreteken hátrányos döntéssorozat minősülhet-e hátrányos üzletpolitika folytatásának? A kérdésfelvetéssel egyetérték.<sup>145</sup> Ahogy Kurt Strasser is kifejtette, az anyavállalat az egész vállalatcsoport érdekeinek figyelembe tartásával gazdálkodik, alakítja ki piaci stratégiáját, és nem egyetlen leányvállalat vagy több „független” leányvállalat kizárólagos érdekeit mérlegeli. Így könnyen előfordulhat, hogy egy leányvállalatnak veszteségei keletkeznek, hosszabb vagy rövidebb távon rá nézve hátrányos üzletstratégiát követ az uralkodó tag, ám egészében a vállalatcsoportra nézve kedvező döntések születnek.

A társasági törvény alapján az uralkodó tag üzletpolitikáját az ellenőrzött társaság nézőpontjából kell vizsgálni, A társasági törvény kommentárja szerint ugyanis a felelősség-átvitel teremt meg annak a lehetőséget, hogy a „tágabb

---

<sup>142</sup> Miskolczi-Bodnár Péter: Az irányítást biztosító befolyás szabályozásának fő kérdései az 1988., az 1997. és a 2006. évi társasági törvényben 148.

<sup>143</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 98.

<sup>144</sup> Miskolczi-Bodnár Péter: Fekete lyukak a hatályba léptető rendelkezésekben [Gazdaság és Jog 4/1998.] 5.  
Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 98.

<sup>145</sup> Miskolczi-Bodnár Péter: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata [KJK-KERSZÖV Budapest 2002.]

értelemben racionális” vállalatvezetés előnyeiből az ellenőrzött társaság hitelezője is részesedhessen (veszteségét mérsékelhesse). Ha a vállalatcsoport egésze szempontjából ésszerű üzletpolitika alapul szolgálhatna a korlátlan felelősség megállapítására irányuló kérelem elutasításának, úgy a jogalkalmazó mintegy szentesítené az előnyök és hátrányok egyenlőtlen viselésének gyakorlatát.<sup>146</sup>

A Legfelsőbb Bíróság döntésében szintén az előbbieket erősítette meg, amikor a tartósan hátrányos üzletpolitika fogalmát elemezte. Határozatában a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy a *hátrányos üzletpolitika folytatását mindig az ellenőrzött társaság pozíciójából kell megítélni*. Ha a veszteség keletkezése objektív gazdasági folyamatokra és nem az uralkodó tag befolyásoló magatartására vezethető vissza, akkor az a racionális tulajdonosi döntés, amellyel az uralkodó tag meg kívánja szüntetni a veszteséges vállalata további működését, nem alapozhat meg konszernjogi felelősséget. Ha az uralkodó tagnak is csak veszteséget jelentő elhibázott üzleti döntés miatt keletkezett vesztesége az ellenőrzött társaságnál, az nem von maga után konszernjogi felelősséget.<sup>147</sup>

Mindezek mellett fontos megjegyezni, hogy a törvény a bíróságnak lehetőséget biztosít a felelősség megállapítására a rendelkezésben foglalt feltételek fennállása esetén. Azonban ez csak lehetőség, vagyis a bíróság még a tényállás megvalósulása esetén is dönthet úgy, hogy nem marasztalja a minősített befolyásszerző tagot.

#### 4.3. Néhány perjogi kérdés

A hatályos társasági törvény kimondja, hogy ha minősített többséget biztosító befolyásszerzés valósul meg, és az ellenőrzött társaság felszámolásra kerül, a minősített befolyásszerző korlátlan felelősséggel tartozik a társaság minden olyan kötelezettségéért, amelynek kielégítését a felszámolási eljárás során az adós ellenőrzött társaság vagyona nem fedezi. A korlátlan felelősség csak akkor áll meg, ha hitelezőinek a felszámolási eljárás során benyújtott keresete alapján a bíróság - az adós társaság felé érvényesített tartósan hátrányos üzletpolitikájára figyelemmel - megállapítja a minősített befolyásszerző *korlátlan és teljes* felelősségét.<sup>148</sup>

---

<sup>146</sup> Sárközy Tamás: A társasági és a cégtörvény kommentárja [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2004.] 1017.

<sup>147</sup> Pfv. X.22.341/2003/8.

<sup>148</sup> 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról 54. § (2)

A tagi korlátlan felelősséget megállapító kereseti kérelmet a hitelezők nyújthatják be. Az ellenőrzött társaság tagja kizárólag e minőségében ilyen irányú kereset benyújtására nem jogosult.

Ennek oka, hogy a felszámolási eljárás megindítását követően nyújtható csak be a kereset, és ekkor hitelezőnek minősül mindenki, akinek az adóssal szemben pénzben kifejezett vagyoni követelése van, amit a felszámoló nyilvántartásba vett.<sup>149</sup> Vagyis, ha a tagnak követelése van a társasággal szemben, akkor azt be kell jelentenie a felszámolónak, majd a követelés nyilvántartásba vételét követően, hitelezői minőségében már indíthat felelőség-áttörésre irányuló eljárást.

Másik fontos kérdés, hogy egy hitelező által indított eljárásban hozott marasztaló határozat vajon minden hitelezőre kiterjed-e, vagy minden hitelezőnek perben kell állnia ahhoz, hogy rá is kiterjedjen a határozat hatálya. Vezekényi Ursula szerint célszerű lenne, ha a befolyásszerző korlátlan és teljes felelősségét megállapító jogerős ítélet az ellenőrzött társaság valamennyi hitelezőjére kiterjedne, vagyis nem kellene minden hitelezőnek külön-külön pert indítania a befolyásszerző korlátlan és teljes felelőségének megállapítására. A szerző álláspontját alátámasztja, hogy a felperes személye tulajdonképpen a döntés meghozatala szempontjából irreleváns. A másik érv, amivel alá lehet támasztani ezt a nézőpontot, hogy eredetileg már az 1988. évi VI. törvény szerint is a marasztaló ítélet hatálya kiterjedt minden hitelezőre. A szabályozás annyiban volt kötött, hogy a hitelezői követelések legalább 20 %-ával rendelkező hitelezők indíthatták meg az eljárást.<sup>150</sup>

A szerző azonban a kereset elutasítását tartalmazó döntés hatályát nem tenné minden hitelezőre kiterjedő hatályúvá, mivel álláspontja szerint a per sikeressége a felperes pervitelének minőségétől is nagymértékben függhet. Mindezeknek a célszerűségi okoknak a mellőzésével azonban arra az álláspontra jutott a szerző, hogy az 1997-es törvény szerint csak azokra a hitelezőkre terjed ki az ítélet hatálya, akik perben álltak. Mivel a szabályozás ezen része nem módosult a 2006-os törvénnyel, ezért a szerző álláspontját vonatkoztathatjuk a hatályos társasági törvényre is.

Így a perben nem állt hitelezőknek külön pert kell indítaniuk a befolyásszerző korlátlan és teljes felelőségének megállapítására, amely eljárásban

---

<sup>149</sup> 1991. évi II. törvény 3.§ (1) bek. c)

<sup>150</sup> 1988. évi VI. tv. 326. § (3) „Ha az ellenőrzött részvénytársaság a többségi részesedéssel rendelkező részvénytársaság befolyása révén saját érdekeire tartósan hátrányos üzletpolitikát folytat, az ellenőrzött részvénytársaság tartozásainak legalább húsz százalékát képviselő hitelezők kérelmére a bíróság megállapíthatja a többségi részesedéssel rendelkező részvénytársaság korlátlan felelősségét az ellenőrzött részvénytársaság tartozásaiért.”

bizonyítékként hivatkozhatnak a korábban más hitelezők és a befolyásszerző közötti peres eljárásban született jogerős ítéletben megállapítottakra.<sup>151</sup>

#### 4.4. Minősített befolyásszerzés

A társasági törvényünk a minősített többséget biztosító befolyásszerzés létrejöttét, mint előfeltételt írja elő a konszernfelelősség tényállásának megvalósulásához.

Minősített befolyásszerzésnek számít, ha a tag az ellenőrzött társaságban közvetlenül vagy közvetve a szavazatok legalább 75 %-val rendelkezik.<sup>152</sup>

A befolyásszerzéshez kapcsolódó kötelezettségek és a konszernfelelősség szabályai is jelentősen megváltoztak a 2006. évi IV. törvény hatályba lépésével. A törvényünk jelenleg kizárólag a minősített befolyásszerzéshez kapcsolódóan ír elő szankciókat. Az 1997. évi CXLIV. törvény még három kategóriát különböztetett meg: jelentős befolyást, többségi, illetve közvetlen irányítást biztosító befolyásszerzésről beszélt igazodva a társasági döntéshozatal rendjéhez.

Jelentős befolyásszerzésnek minősült, ha a tag az ellenőrzött társaságban a szavazatok legalább 25 %-val rendelkezik, többségi irányítást biztosító befolyáshoz a szavazatok több mint 50 %-át, közvetlen irányítást biztosító befolyáshoz pedig a szavazatok legalább 75 %-át kellett megszerezni.<sup>153</sup>

A közvetlen irányítást biztosító befolyásszerzés konszernjogi értékelése megmaradt a 2006. évi IV. törvényben.

Az 1997-es társasági törvény a többségi irányítást biztosító befolyásszerzés esetén is lehetőséget biztosított a hitelezőknek arra, hogy a felszámolási eljárás során kérjék, hogy az uralkodó tag korlátlan és teljes felelősségét állapítsa meg a bíróság a kielégítetlen tartozásokért, mivel a tag tartósan hátrányos üzletpolitikája és a felszámolás között okozati összefüggés állt fenn.<sup>154</sup> Ez a szabály nem került be a 2006-os törvénybe.

Az 1997. évi CXLIV. törvény szigorú előírásainál enyhébb szabályokat vezetett be a hatályos törvény a minősített befolyással rendelkező tagokra nézve is. Hiszen a társasági jog eredetileg a közvetlen irányítást biztosító befolyásszerzés esetén nemcsak akkor írta elő az uralkodó tag korlátlan felelősségének

---

<sup>151</sup> Vezekényi Ursula: A konszernjogi felelősség kérdőjelei [Gazdaság és Jog 4/2002.] 13.

<sup>152</sup> 2006. évi IV. törvény 52. § (1)-(2)

<sup>153</sup> 1997. évi CXLIV. tv. 289-291. §

<sup>154</sup> 1997. évi CXLIV. tv. 296. § (1)

megállapíthatóságát, ha az ellenőrzött társaság fizetéseképtelensége következtében felszámolás alá került.

A társaság tagja illetve hitelezője már akkor is kérhette az uralkodó tag felelősségének megállapítását az ellenőrzött társaság tartozásaiért, ha a tartósan hátrányos üzletpolitika folytatásával *jelentősen veszélyeztette az ellenőrzött társaság kötelezettségeinek teljesítését*.<sup>155</sup> Tehát ebben az esetben a felszámolásnak, mint eredménynek be sem kellett következnie, elég volt bizonyítani az ellenőrzött társaság likviditásának veszélyeztetettségét a felelősség megállapításához. Ez a szabály nem került be a hatályos társasági törvénybe.

A befolyásszerzés a szavazati jog gyakorlásának pillanatától és nem a társaságban való részesedésnek a megszerzésétől függ. Önmagában az üzletrész, vagy a részvénytulajdonlás még nem váltja ki a konszernszabályok alkalmazását, csak ha a tulajdonosi részesedés 75 %-ot elérő szavazati joggal párosul. Így nem szerez befolyást az a tag, aki a részvénytulajdonlását követően nem jegyezteti be magát a részvénykönyvbe, hiszen addig szavazati jogát a közgyűlésen nem gyakorolhatja.<sup>156</sup> A kft.-ben való üzletrészszerzés és a szavazati jog ilyen módon nem válik el egymástól, ott az ügyvezetőnek a tagok személyében történő minden változást át kell vezetnie a tagjegyzékbe.<sup>157</sup>

A részvény (üzletrész) megszerzése akkor sem jár együtt a befolyásolási helyzet létrejöttével, ha az ellenőrzött társaság létesítő okirata alapján a részvény vagy üzletrész névértékében megtestesített értékhez képest csekélyebb mértékű szavazati jog gyakorlására ad lehetőséget.<sup>158</sup>

Ennek megfelelően a társaság legfőbb szervében a döntéshozatal útján történő befolyásolás tehát a szavazati jog megfelelő mértékéhez kapcsolódik, a tulajdoni arányhoz csak az ahhoz kapcsolódó szavazati jog áttételén kötődik. Miskolczi-Bodnár Péter megjegyzi, hogy egy másik társaságot nem csak a legfőbb szervének döntéshozatali eljárása révén lehet befolyásolni. Véleménye szerint célszerű lett volna a társasági jogban meghonosítani a versenyjogban már ismert és szabályozott irányítási kapcsolatokat. A Tpv. közvetlen irányításnak tekinti, ha valaki meghatározó befolyást gyakorol a másik felett szerződés alapján vagy akár a nélkül. Míg az elismert vállalatcsoport sok hasonlóságot mutat a szerződés alapján gyakorolt meghatározó befolyással, a tényleges vállalatcsoport pedig a szerződés nélküli meghatározó befolyásra emlékeztet. A problémát

---

<sup>155</sup> 1997. évi CXLIV. tv. 296. § (3)

<sup>156</sup> 2006. évi IV. tv. 202. § (3)

<sup>157</sup> 2006. évi IV. tv. 150. § (1)-(2)

<sup>158</sup> Sárközy Tamás: A társasági és a cégtörvény kommentárja [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2004.] 1003.

azonban ott látja a szerző, hogy egyik irányítási kapcsolatnak sincs törvényen alapuló közvetlen relevanciája a társasági jogban.<sup>159</sup>

#### 4.5. A minősített befolyásszerző felelőssége a Csődtörvény alapján

A társasági törvényben rendezett konszernfelelősség szabályait lényegében a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi IL. törvény megismétli. A Csődtörvény kimondja, hogy a minősített többséget biztosító befolyás alatt álló, valamint egyszemélyes gazdasági társaság felszámolása esetében a befolyással rendelkező, illetve az egyedüli tag (részvényes) korlátlan felelősséggel tartozik a társaság minden olyan kötelezettségéért, amelynek kielégítését a felszámolási eljárás során az adós vagyona nem fedezi.

Ennek előfeltétele, hogy a hitelezőnek a felszámolási eljárás során, vagy annak jogerős lezárását követő 90 napos jogvesztő határidőn belül benyújtott keresete alapján a bíróság megállapítsa e tagnak (részvényesnek) - az adós társaság felé érvényesített tartósan hátrányos üzletpolitikájára figyelemmel - korlátlan és teljes felelősségét a társaság tartozásaiért.<sup>160</sup>

A szabályozás legfontosabb eltérése a társasági törvényhez képest, hogy a hitelezőnek nemcsak a felszámolási eljárás során van joga kérni a tag korlátlan és teljes felelősségének megállapítását a bíróságtól, hanem a felszámolás jogerős lezárását követő 90 napig. Ez a határidő jogvesztő jellegű.

Másik lényeges eltérés, hogy a két tényállás között, hogy az egyszemélyes társaságok felszámolásával együtt járó, az egyedüli tag felelősségét érintő esetet a Csődtörvény külön nevesíti.

#### 4.6. A többségi befolyással rendelkező tag felelőssége az ismeretlen székhelyű cég megszüntetése esetén

Nemcsak a társasági törvényben, hanem a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvényben (továbbiakban: Ctv.) is találunk felelősség-áttörésre vonatkozó szabályokat. Azért ennek a fejezetnek a végén helyeztem el a kérdéskör vizsgálatát, mivel a felelősség megállapítása a társaságban való részesedéstől függ.

A Ctv. kimondja, hogy ha a többségi befolyással rendelkező tag (részvényes) felelőssége a cég tartozásaiért korlátozott volt, és a céget a cégbíróság

---

<sup>159</sup> Miskolczi-Bodnár Péter: Az irányítást biztosító befolyás szabályozásának fő kérdései az 1988., az 1997. és a 2006. évi társasági törvényben 154.

<sup>160</sup> 1991. évi IL. tv. 63. § (2)

megszüntetési eljárást követően törölte a cégjegyzékből úgy, hogy a cég a saját tőkéjének 50 százalékát meghaladó, ki nem elégített tartozást hagyott hátra, a cég hitelezőjének kereseti kérelmére a bíróság megállapítja, hogy:

- a tag (részvényes) korlátlanul felel a cég ki nem elégített tartozásaiért, kivéve, ha a tag bizonyítja, hogy a megszüntetési eljárás bekövetkezéséhez magatartásával nem járult hozzá.
- a megszüntetési eljárás megindulását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással rendelkező volt tag korlátlanul felel a cég ki nem elégített kötelezettségeiért. Mentésülhet a volt tag, ha bizonyítja, hogy a vagyoni hányada átruházásának időpontjában a cég fizetőképese volt, a vagyonvesztés csak ezt követően következett be, illetve a cég nem volt fizetőképese, de a tag az átruházás során jóhiszeműen járt el.<sup>161</sup>

Az ismeretlen székhelyű cégek megszüntetési eljárásban való törlése esetén a fenti szabályozás azért indokolt, mivel ezekben az esetekben nem zajlik le végelszámolási vagy felszámolási eljárás a társasággal szemben, és így a hitelezők igényeiket érvényesíteni sem tudják.

A hitelezők érdekét szolgálja tehát, hogy abban az esetben is fel tudjanak lépni a társaság volt tagjával szemben, ha annak felelőssége a társaságban eredetileg korlátozott volt. Ez alatt a részvénytársaság és a korlátolt felelősségű társaság tagjait kell érteni. A betéti társaság és a közkereseti társaság tagjaira ez a szabály nem vonatkozik, aminek oka feltehetőleg az, hogy annak tagjai, vagy legalábbis a tagok egy része (beltag) mindenképpen felel magánvagyonával is a hitelezők felé.

Viszont a rendelkezést nem lehet alkalmazni a betéti társaság kültagjára sem, mivel a Ptk. mint látni fogjuk a többségi befolyás megszerzését kizárólag jogi személy gazdasági társaságok esetén értékeli.

#### 4.6.1 A felelősség megállapításának előfeltételei

a) A felelősség megállapításának egyik előfeltétele, hogy a volt tag *többségi befolyással rendelkezett* a megszűnt társaságban. Ebben az esetben a törvény a Ptk. rendelkezéseire nyúl vissza, és magyarázza meg, mi minősül többségi befolyásnak.

---

<sup>161</sup> 2006. évi V. tv. 93. § (1)-(2)

A Ptk. a társasági törvénnyel szemben nemcsak a társaságban való szavazatok megszerzéséhez köti a többségi befolyást, hanem egyéb tények fennállása esetén is kimondja annak meglétét.

Többségi befolyásnak minősül az olyan kapcsolat, amelynek révén egy személy (befolyással rendelkező) egy jogi személyben a szavazatok több mint ötven százalékával vagy meghatározó befolyással rendelkezik.

A befolyással rendelkező akkor rendelkezik egy jogi személyben meghatározó befolyással, ha annak tagja (részvényese) és

- jogosult e jogi személy vezető tisztségviselői vagy felügyelőbizottsága tagjai többségének megválasztására, illetve visszahívására, vagy
- a jogi személy más tagjaival, illetve részvényeseivel kötött megállapodás alapján egyedül rendelkezik a szavazatok több mint ötven százalékával.

A meghatározó befolyás akkor is fennáll, ha a befolyással rendelkező számára ezek a fenti jogosultságok közvetett módon biztosítottak.<sup>162</sup>

b) Az eljárást csak a cég *törlését követően* lehet megindítani, vagyis a hitelező pontosan fel tudja mérni fennálló követelésének nagyságát.

c) Ezen túlmenően még van egy objektív feltétel, ami szükséges az eljárás megindításához, nevezetesen a *ki nem elégített tartozás mértéke meg kell hogy haladja a cég saját tőkéjének 50 százalékát*.

Nem feltétel, hogy az eljárást megindító hitelező egyedül rendelkezzen a Ctv.-ben előírt követeléssel, mert azt kell vizsgálni, hogy a társaság után maradt összes tartozás meghaladja-e a saját tőke 50 %-át.

#### 4.6.2. Kimentési lehetőség

a) A társaság volt tagjának van kimentési lehetősége. A Ctv. kimondja, hogy mentesülhet a tag a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a társaságban tanúsított magatartása és a megszüntetési eljárás között nincs oksági kapcsolat, vagyis nem vezethető vissza a cég szankciós törlése a tag tevékenységére.

b) Ha a hitelező olyan többségi befolyással rendelkező volt tag felelősségének megállapítását kéri, aki a megszüntetési eljárás megindulását megelőző három éven belül ruházta át a társaságban való részesedését, akkor a tag mentesülhet, ha bizonyítja, hogy

- a vagyoni hányada átruházásának időpontjában a cég fizetőképes volt, a vagyonvesztés csak ezt követően következett be, illetve

---

<sup>162</sup> 1959. évi IV. tv. 685/B § (1)-(3)

- a cég nem volt fizetőképes, de a tag az átruházás során jóhiszeműen járt el.

A törvény azon a megfontoláson nyugszik, hogy a fizetéseképtelen társaság nem élhetett volna 3 évnél hosszabb ideig, így a vagyонvesztés mindenképpen ebben az időintervallumban keletkezett.

#### 4.6.3. A tagsági jogát átruházó volt tag felelősségének problematikája

Mint láthattuk a törvény a megszüntetési eljárás megindítását megelőző három évben fennálló tagsági jogviszony alapján is lehetőséget biztosít a volt tag felelősségének megállapítására.

Egyetértek Kisfaludi Andrással abban, hogy az ilyen tagok felelősségének megállapítása több szempontból is kérdéses. Egyrészt a megszüntetési eljárás az ismeretlen székhelyű céggel szemben indul meg. A törvény oksági kapcsolatot vélelmez az ismeretlen székhelyűvé válás és a fizetéseképtelen állapot bekövetkezése között. A jogszabályi vélelem alapján az ismeretlen székhelyű cég fizetéseképtelenné válásához annak a – többségi befolyással rendelkező - tagnak is köze lehet, aki részesedését 3 éven belül ruházta át. Hiszen a tagnak kell az ellenkezőjét bizonyítani ahhoz, hogy mentesülhessen a felelősség alól. Ez a szabály véleményem szerint is túlzott, ha arra gondolunk, hogy a tagsági jog átruházása után a tag már nincs olyan helyzetben, hogy befolyásolni tudná a társaság működését, és gondoskodhasson arról, hogy a társaság ne váljon ismeretlen székhelyűvé.<sup>163</sup>

Tehát a volt tagnak a felelőssége már akkor fennáll, ha fizetéseképtelen társaságban való részesedését ruházta át, és utóbb tőle független körülmények folytán a társaság 3 éven belül ismeretlen székhelyűvé válik. A szabályozás helyénvalósága megkérdőjelezhető.

Bár a Ctv. megállapítási perről beszél, vagyis a bíróság a hitelező kérelmére megállapítja a körülmények fennállása esetén a volt tag korlátlan felelősségét, nincs indok arra, hogy marasztalást ebben a perben ne lehessen kérni, hiszen a törvény a második perre még csak utalást sem tartalmaz.<sup>164</sup> Ha a jogszabály egy megállapítási és egy marasztalási eljárásra kívánta volna bontani a folyamatot, akkor azt a Csődtörvényhez hasonlóan megtehetette volna.<sup>165</sup>

---

<sup>163</sup> Kisfaludi András: Társasági Jog 275.

<sup>164</sup> Kisfaludi András: Társasági Jog 271.

<sup>165</sup> 1991. évi II. tv. 33/A. § ; 63. § (3)-(4)

#### 4.6.4. A Cégtörvény és a Csődtörvény felelősségi rendszerének összekapcsolása

A szabályozás egységessége érdekében a Csődtörvény 2006. július 1-jén hatályba lépett módosításával a törvénybe a többségi befolyást biztosító részesedését átruházó volt taggal szemben új felelősségi szabály lépett életbe.

A Csődtörvény kimondja, hogy amennyiben az adós ellen megindított felszámolást cégbírósági megszüntetési eljárás előzte meg, és az adós a *felszámolás kezdő időpontjában saját tőkéjének 50%-át meghaladó tartozást halmozott fel*, a felszámoló vagy a hitelező kereseti kérelmére a bíróság megállapítja, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással rendelkező volt tag (részvényes) korlátlanul felel az adós ki nem elégített kötelezettségeiért.<sup>166</sup>

A szabály Csődtörvényben való elhelyezését az indokolta, hogy a megszüntetési eljárás során nincs fellelhető vagyon, vagyis nem indulhat sem végelszámolás, sem pedig felszámolás a társasággal szemben. Így a hitelezők igényeiket nem tudják a társasággal szemben érvényesíteni. Azonban, ha a megszüntetési eljárás alatt kiderül, hogy mégis van a társaságnak vagyona, akkor az eljárás átfordul felszámolási eljárássá.<sup>167</sup> Ekkor a fellelt vagyon fogja képezni a felszámolási vagyont, ami korántsem biztos, hogy elegendő lesz a hitelezői igények fedezésére. Ilyen esetben azonban a jogalkotó indokoltan látta, hogy a Cégtörvényben szabályozott felelősség-áttörés lehetőségét fenntartsa a hitelezők és a felszámoló számára.

Az eljárások között két szembetűnő különbséget fedezhetünk fel.

Az egyik az eljárás megindítására jogosultak köre, hiszen a Csődtörvény nemcsak a hitelezőknek, de a felszámolónak is megadja ezt a jogot. Ebből természetesen következik, hogy a pert a felszámolási eljárás megindítását követően lehet kezdeményezni, és célszerű befejezni a felszámolási eljárás befejeződéséig, ellenkező esetben, ha a felszámoló indítja meg a pert, akkor felperes nélkül maradhat az eljárás.

Másik lényeges eltérés a két eljárás között, hogy a Csődtörvény a társaság felszámolásának kezdő időpontjában fennálló saját tőkéjének 50%-át meghaladó tartozás felhalmozását értékeli, míg a Cégtörvény a társaság törlésének

---

<sup>166</sup> 1991. évi II. tv. 63/A. §

<sup>167</sup> 2006. évi V. tv. 92. § (1)

időpontjában fennálló saját tőkéjének 50 %-át meghaladó tartozást tekinti relevánsnak.

Kisfaludi András szerint a Csődtörvényben szabályozott felelősségi alakzat még annyiban tér el a Cégtörvénytől, hogy az előbbiben kifejezetten megállapítási pert szabályoz a törvény, tehát ez esetben külön marasztalási pert is kell indítania a felperesnek.

Ennek racionális magyarázata, hogy a felszámolási eljárás alatt még nem lehet pontosan felmérni, hogy ténylegesen mekkora lesz a hitelezői igények megtérülése, tehát marasztalni az adós volt tagját kizárólag a felszámolási eljárás jogerős lezárását követően lehet.<sup>168</sup> Ezért a megállapítás alapján a felszámolás befejezését követően a ki nem elégített hitelezők indíthatnak marasztalási pert a megszűnt társaság volt tagjával szemben.

Ugyanakkor szerintem a szabályozás nem egyértelmű. Mivel egyetértek Kisfaludi érvelésével, éppen ezért hézagosnak is tartom a Csődtörvényben foglalt rendelkezéseket. Pusztán arra gondolok, hogy a Csődtörvény 33/A. §-ban szabályozott, általam a következő nagy fejezetben tárgyalt felelősségi tényállás megállapításra vonatkozik, éppen ezért a törvény 63. § (3) bekezdése kifejezetten erre a megállapítási perre alapozott marasztalási per szabályait rendezi. Ezen logikát követve azonban az a hiányérzet alakult ki bennem, hogy a 63/A.§-ban rendezett eljárás - ha valóban csak megállapítási perre vonatkozik - akkor hiányzik mellőle a marasztalásra vonatkozó szabályok rendezése.

Az adós tagja ugyanabban az esetben mentesülhet a felelősség alól, mint a Cégtörvény rendelkezései alapján, vagyis ha bizonyítja, hogy a vagyoni hányad átruházásának időpontjában az adós fizetőképes volt, a vagyonvesztés csak ezt követően következett be, illetve az adós ugyan nem volt fizetőképes, de az átruházás során jóhiszeműen járt el

---

<sup>168</sup> Kisfaludi András: Társasági Jog 276-277.

## **5. A társaság korlátozott felelősségének áttörése felszámolási eljárásban, megállapítási per v. csődbűncselekmény**

A felelősség-áttörés egyik leggyakoribb esetét jelenti az amerikai jogban kialakított, de tartalmát tekintve az európai jogokban is ismert „*deep rock doctrine*”, amely szerint a vállalat csődhelyzete esetén a hitelezői igényekkel szemben a társaság tulajdonosainak érdekeit helyezi a menedzsment előtérbe és ezzel megnehezíti a hitelezői követelések kiegyenlítésének esélyeit.<sup>169</sup>

A 2006. évi VI. törvénnyel módosított Cstv. két felelősségi rendszert épített ki, egyik az adós vezetőjére, másik az adós tagjaira vonatkozik. A megnevezett személyi körök felelősségének megállapítása a bíróság hatáskörébe tartozik, ám a törvény – lévén gazdasági társaságokról szó – előzetesen is feltételeket támaszt arra vonatkozóan, hogy megállapítható legyen ezen személyek mögöttes felelőssége. Ezzel is utal a jogalkotó arra, hogy itt egy „rendkívüli” felelősségi formáról van szó, hiszen éppen a korlátolt felelősségű társaság, illetve részvénytársaság alapvető jellemzőjével – a jogi személyiséggel és annak önálló felelősségével – áll szemben. A kontinentális és a common law országok joggyakorlata által is nehezen elfogadható az a nézet, miszerint a jogi személy gazdasági társaság meglévő tartozásaiért mögöttesen (vagy közvetlenül) a társaság vezetője vagy tulajdonosa saját vagyonával is helytálljon a hitelezők felé. A Cstv. sem ezt a szabályt teszi generálissá, hanem konjunktív feltételeket támaszt, amelyek megléte esetén kizárólag a kárt szenvedett hitelezők indíthatnak eljárást a vezető tisztségviselők, illetve tagok felelősségének megállapítása végett.

Bár dolgozatomban elsősorban a tagok felelősségével foglalkozom, nem hagyhatom figyelmen kívül a Csődtörvényben kodifikált a vezető tisztségviselőkre vonatkozó speciális tényállást sem, mert véleményem szerint szerves részét képezi az előzőekben tárgyalt felelősségi kérdéskörnek.

### **5.1. Megállapítási per**

A törvénybe két új eljárás került be, amely alapján az adós gazdálkodó szervezet vezetőjének felelőssége megállapítható és ennek alapján marasztalható a hitelezői követelések kielégítésére. Erre egy megállapítási és az azt követő marasztalási perben kerülhet sor.

---

<sup>169</sup> Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban 94-95.

A helytelen vezetést szankcionáló tényállás az angol jogban már régóta ismert. Az Insolvency Act (továbbiakban: IA) 214. § - a rendelkezik a hanyag vállalatvezetésről („wrongful trading”).<sup>170</sup>

A Csődtörvényt módosító 2006. évi VI. törvény indoklása szerint a gazdasági társaságok menedzsmentjét megfelelő szankciókkal arra kell ösztönözni, hogy szabályozott módon válasszák a gazdasági életből történő kivonulást. A jogalkotó szerint a törvény eddig nem biztosította, hogy a gazdálkodó szervezetek vezetői elszámoljanak tevékenységükről, és így problémát jelentett, hogy minden következmény nélkül fejezhették be az általuk képviselt társaság tevékenységét. A Csődtörvény módosítása előtt a szabályok nem kényszerítették arra a társaság vezetőit, hogy a fizetési képtelenséghez közeli helyzetben a hitelezők jogos elvárásait is figyelembe vegyék.<sup>171</sup>

A megállapítási pert az adós hitelezője vagy a felszámolója indíthatja meg a felszámolási eljárás alatt. A hitelező saját érdekében, a felszámoló pedig a saját (vagyis a társaság) érdekében indíthatja meg az eljárást. A törvénymódosítás indoklása szerint elsősorban a felszámoló az, aki látja az iratokból, információkból, hogy szükséges-e megindítani a megállapítási pert, ám a hitelezők ezen jogát indokolatlan lett volna nem megadni.

Az angol jog kizárólag a felszámoló keresetindítási jogát ismeri el, aminek okaként a felszámolási eljárás során az azonos kategóriába tartozó hitelezők érdekeinek egyenlő kezelésében és a pergazdaságosságban jelölhető meg.<sup>172</sup>

A felszámolás kezdő időpontja a felszámolás elrendeléséről szóló jogerős bírósági végzés Céglőnyben való megjelenésének napja.<sup>173</sup> Amint tehát a Céglőnyben közzétételre kerül a felszámolási eljárás megindítása, a hitelező vagy a felszámoló az adós vezetője felelősségének megállapítását kérheti a bíróságtól.

Az angol törvény, bár explicit módon nem mondja ki, de szintén csak a felszámolási eljárás alatt teszi lehetővé az eljárás megindítását.

A megállapítási per megindítására való kérelmet egészen a felszámolási eljárás befejezéséig be lehet nyújtani a bírósághoz. A bíróság a felszámolási zárómérleg és a vagyonfelosztási javaslat alapján végzéssel határoz a költségek viseléséről, a felszámoló díjazásáról, a hitelezők követelésének kielégítéséről, és ezzel

---

<sup>170</sup> Insolvency Act, 1986.

<sup>171</sup> 2006. évi VI. tv. indoklása a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. tv. módosításáról

<sup>172</sup> Molnár Gábor Lajos: Bevezetés az angol társasági jogba BIP, Budapest 2002; 190.

<sup>173</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 27. § (1)

egyidejűleg dönt a felszámolás befejezéséről és az adós megszüntetéséről is.<sup>174</sup> A végzés jogerőre emelkedését követően megállapítási per nem indítható.

A keresetben annak megállapítását lehet kérni, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el (ideértve a környezeti terhek rendezését is), aminek következtében a társasági vagyon a keresetben meghatározott mértékben csökkent.

Érdekes módon az angol jog nem korlátozza a vezetők személyét, oly módon, hogy csak azok felelnek akik az eljárás megindítása előtti három évben ilyen tisztséget töltöttek be, hanem úgy rendelkezik, hogy a felszámolás előtti időszakban („*at some time before the commencement of the winding up at the company*”) minden vezető felel, aki tudta, vagy tudnia kellett volna hogy nincs ésszerű kilátás arra nézve, hogy a társaság elkerülje a fizetéseképtelenséget.<sup>175</sup>

A jogi személyiségű gazdasági társaságok esetében alapelv, hogy a társaság kizárólag saját vagyonával felel a hitelezőkkel szemben. Ennek a korlátozott felelősségnek az áttörésére azonban lehetőséget kell biztosítani elsősorban hitelezővédelmi okokból. Ezért a Csődtörvénnyel összhangban a hatályos társasági törvény kifejezetten lehetővé teszi, hogy más törvény a vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni helytállási kötelezettségét megállapítsa, abban az esetben, ha felrőhatóan nem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján jártak el a fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet bekövetkeztét követően.<sup>176</sup> Ezzel tulajdonképpen a gazdasági társaságokról szóló törvény, mint a „társasági jog kódexe” kifejezetten „felhatalmazza” a Csődtörvényt, hogy meghatározott esetekben áttörje a társaság korlátozott felelősségét és a mögötte álló vezetőket helytállásra kötelezze.

A Cstv. megmagyarázza, hogy mi az az időpont, amelytől fogva fizetéseképtelenség fenyegeti az adóst. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.<sup>177</sup>

Ez a szabály gyakorlatilag az angol törvényben is szerepel, olyan formában hogy a társaság vezetői tudták vagy tudniuk kellett volna, hogy nem volt ésszerű

---

<sup>174</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 60. § (1)

<sup>175</sup> Insolvency Act 214 § (2) b)

<sup>176</sup> 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról 30. § (3)

<sup>177</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 33/A § (1)

kilátás a felszámolási eljárás megindításának elkerülésére (tulajdonképpen a fizetéseképtelen állapot bekövetkeztére).<sup>178</sup>

Ilyen helyzet lehet például, ha jelentős kiadásai vannak a társaságnak, de piacvesztés miatt a bevétele számottevően csökken, vagy jelentős befektetéseket eszközöl idegen tőke bevonásával, ám az a várt időszakban nem térül meg. Természeteszerű, hogy egy gazdálkodó szervezet átmenetileg küszködhet fizetési nehézségekkel, ám véleményem szerint ez még önmagában nem értékelhető, hiszen az eljárást kizárólag akkor lehet megindítani, ha a felszámolási eljárás megindult, tehát tartósan fizetéseképtelen állapot áll be. (Bár a Csődtörvényünk ellen megfogalmazható az a kritika, hogy a bíróság a fizetéseképtelenség vizsgálatánál nem tud mérlegelni és átmeneti fizetési nehézségek esetén is vélelmezi a fizetéseképtelenség tényét.)

A törvény szerint fizetéseképtelenséggel fenyegető állapot esetén a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján kell eljárni, ami véleményem szerint azt is jelenti, hogy helyre kell állítani az adós zavartalan működését, jelen esetben az adósnak piacot kell szereznie.

#### 5.1.1. Ki minősül az adós vezetőjének?

A Cstv. 3.§ (1) d) pontja felsorolja azokat a személyeket, akiket a fizetéseképtelenségi eljárásokban az adós vezetőjének kell tekinteni.<sup>179</sup> Mivel elsősorban a jogi személy gazdasági társaságok felelősség-áttörése képezi vizsgálatunk középpontját, ezért elsősorban a kft. ügyvezetői, rt. esetében az igazgatóság vagy az alapszabályban ügyvezetésre feljogosított személy felelősségét vesszük górcső alá. A törvény kiterjesztően értelmezi a társasági vezetők körét, ugyanis kimondja, hogy jelen perben vezetőnek minősül az a személy is, aki ténylegesen meghatározta a társaság vezetését, oly módon, hogy annak döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.<sup>180</sup> A jogalkotói szándék szerint ezzel a kiterjesztő értelmezéssel elsősorban azokra a személyekre kívánta a felelősség-áttörés szabályait kiterjeszteni, akik egy gazdaságilag alárendelt társaság vagyонvesztését

<sup>178</sup> Insolvency Act (1986) 214. § (2) b)

<sup>179</sup> d) *gazdálkodó szervezet vezetője*: állami vállalatnál, trösztnél, tröszti vállalatnál, egyéb állami gazdálkodó szervnél, egyes jogi személyek vállalatánál, leányvállalatnál, illetve vízgazdálkodási társulatnál az igazgató (vállalati biztos), szövetkezethnél az igazgatóság (ügyvezető igazgató) vagy az ügyvezető elnök, közkereseti és betéti társaságnál az üzletvezetésre és képviselőre jogosult tag(ok), egyesülésnél, közös vállalatnál az igazgató, korlátolt felelősségű társaságnál az ügyvezető(k), részvénytársaságnál az igazgatóság vagy az alapszabályban az ügyvezetésre feljogosított személy(ek), önkéntes kölcsönös biztosító pénztárnál az ügyvezető (ha a pénztár ügyvezetőt nem alkalmaz, az igazgatótanács), a magánnyugdíjpénztárnál az ügyvezető, végrehajtói irodánál az irodavezető vagy irodavezető hiányában a tartós helyettes, sportegyesületnél az ügyintéző képviselői szerv, az Európai Unió más tagállamában bejegyzett gazdálkodó szervezet esetében a magyarországi nyilvántartásba bejegyzett, jognyilatkozat tételére jogosult személy, ilyen hiányában a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság nevében a hatóságok előtt vagy a polgári jogi kapcsolatokban eljáró személy.

<sup>180</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról . 33/A § (3)

előidézhetők. A bírói gyakorlat fogja az egyes konkrét esetekben megállapítani azt, hogy a kérdéses társaságnál ki minősül árnyékvezetőnek.

Ha a társaságnak több vezetője van, akkor felelőségük a helytelen vállalatvezetéssel okozott károkért egyetemleges.

Az árnyékvezető fogalma tükörfordítása az angol törvényben megjelenő „shadow director”-nek, akinek a felelőségének megállapítását az Insolvency Act is lehetővé teszi.<sup>181</sup> Árnyékvezetőnek minősül az a személy, akinek irányítását, utasítását a társaság vezetője követi. És itt visszakanyarodhatunk a társaság tagjának felelőségéhez, hiszen árnyékvezető lehet a befolyással rendelkező tag, aki képes az ügyvezetés döntéseibe beleszólni.

Mind az angol, mind a magyar törvény a társaság vezetőinek felelőségét mondja ki, talán a magyar szabályozás kissé szigorúbb, hiszen a felszámolás kezdő időpontját megelőző 3 évben ilyen tisztséget betöltött személyek felelőségének megállapítását is megengedi.

A Cstv. kimentési lehetőséget ad a felelőség megállapítása alól annak a vezetőnek, aki bizonyítja, hogy a fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben elvárható valamennyi intézkedést megtett a hitelezői veszteségek csökkentése érdekében. Az adott helyzetben elvárható intézkedések körének és súlyának mérlegelése a bíróság hatáskörébe tartozik.

Nincs helye kimentésnek akkor, ha a vezető a felszámolás kezdő időpontját megelőzően nem tett eleget az adós társaság éves beszámolója letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, ugyanis ebben az esetben a bíróságnak vélelmeznie kell a hitelezői érdekek sérelmét.

Az angol Insolvency Act is lehetőséget biztosít a felelőség alóli mentesülésre. A bíróság nem állapítja meg annak a vezetőnek a felelőségét, aki mindent megtett, hogy a társaság hitelezőinek veszteségét minimálisra csökkentse, feltételezvé, hogy tudta, nincs ésszerű lehetőség a felszámolási eljárás elkerülésére.<sup>182</sup> Az angoloknál is a bírói mérlegelés körébe tartozik annak megítélése, hogy mi tartozik az elvárható intézkedések körébe, ami alapján a társaság vezetőjét mentesítheti a felelőség alól, ám az Insolvency Act meghatározza a szempontrendszert. Annak vizsgálata során, hogy a vezetőnek milyen tényeket kellett ismernie, ebből milyen következtetéseket kellett volna levonni, illetve milyen lépéseket kellett volna megtennie, a bíróság úgy tekint a vezetőre, mint egy ésszerűen gondos személyre („*reasonably diligent person*”), aki:

---

<sup>181</sup> Insolvency Act 214. § (7)

<sup>182</sup> Insolvency Act 214. § (3)

- rendelkezik azzal az általános tudással, szakértelemmel és tapasztalattal, ami az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható (általában elvárhatósági mérce);
- rendelkezik azzal az általános tudással, szakértelemmel és tapasztalattal, ami tőle, mint igazgatótól elvárható (tőle elvárhatósági mérce).<sup>183</sup>

Molnár Gábor Miklós ezt a két felelősségi mércét „objektív alsó standardnek” illetve „szubjektív, potenciális magasabb standardnek” nevezi.<sup>184</sup>

### 5.1.2. A fizetéseképtelenség problematikája

Visszatérő problémát jelent az adós fizetéseképtelenségének megállapítása, hiszen ez az előfeltétele a felszámolási eljárás megindításának. Mi most azonban a kérdéssel csak röviden foglalkozunk, hiszen a megállapítási pernek előfeltétele a felszámolási eljárás megindítása, ami feltételezi a fizetéseképtelen állapotot. Az általam vizsgált eljárásokban a bíróság a már megállapított fizetéseképtelenséghez vezető folyamatot vizsgálja, ezen belül is a társaság vezetőjének magatartását.

Mégis úgy gondolom, hogy látnunk kell, hogy mikor minősül fizetéseképtelennek az adós, mert ez a kérdés áthatja a fizetéseképtelenségi eljárások egész folyamatát.

A fizetéseképtelenségnek a hatályos magyar szabályozás akárcsak az 1346/2000. EK. rendelet a fizetéseképtelenségi eljárásokról nem ad egzakt fogalmat, mint mondjuk a francia jog, azonban a Cstv. meghatározza azokat az eseteket, amikor a bíróság vélelmezi az adós fizetéseképtelenségét.

A Cstv. szerint a bíróság akkor állapítja meg az adós fizetéseképtelenségét, ha a

- a) szerződésen alapuló nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő 15 napon belül nem egyenlítette ki vagy nem vitatta, és az ezt követő hitelezői írásbeli fizetési felszólításra sem teljesítette, vagy
- b) a jogerős bírósági határozatban megállapított teljesítési határidőn belül tartozását nem egyenlítette ki, vagy
- c) a vele szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt,<sup>185</sup> vagy
- d) a fizetési kötelezettségét a csődeljárásban kötött egyezség ellenére nem teljesítette.<sup>186</sup>

<sup>183</sup> Insolvency Act (1986) 214. § (4) a)-b)

<sup>184</sup> Molnár Gábor Miklós: Bevezetés az angol társasági jogba BIP, Budapest, 2002; 189.

<sup>185</sup> A bíróság kimondta, hogy nincs helye az adós fizetéseképtelenségének megállapítására és ennek következtében a felszámolási eljárás megindítására, külföldi bíróság jogerős határozata alapján, ha annak végrehajtására viszonyosság és nemzetközi szerződés hiányában nincs lehetőség (Legf. Bír. Gfv. X. 32.658/1995. sz.)

<sup>186</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 27. § (2)

A bíróság az adós fizetéseképtelenségét megállapítja akkor is, ha az adós vagy a végelszámoló a felszámolási eljárás iránti kérelmében úgy nyilatkozik, hogy az adós fizetéseképtelen, tartozását (tartozásait) az esedékességkor nem tudta vagy előreláthatóan nem tudja kielégíteni.

Ezen okok bármelyikének fennállása esetén a bíróságnak nincs lehetősége annak mérlegelésére, hogy az adós miért küzd likviditási nehézségekkel, a törvény szerint vélelmezni kell, hogy az adós fizetéseképtelen és el kell rendelni a felszámolási eljárást.<sup>187</sup>

A bíróság több határozatában is hangsúlyozta, hogy jelen törvényi szabályozás nem ad lehetőséget a bíróságnak arra, hogy mérlegelje az adós fizetéseképtelen állapotának körülményeit.

A BH. 2001. 392. számú határozatban a Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy a pénzforgalmi szemléletű fizetéseképtelenségi fogalom nem ad lehetőséget a bíróság számára annak vizsgálatára, hogy az adós tartósan fizetéseképtelen-e, avagy csupán - kintlévőségei behajthatatlansága miatt - időleges likviditási gondokkal küszködik. Az idézett határozatban az adós arra hivatkozott, hogy egy már megindult perbeli pernyertessége esetén az őt megillető pénzeszközökből képes lesz a hitelező igényét kielégíteni. A bíróság kimondta, hogy a fenti okok miatt nincs mód az adós által hivatkozott körülmény figyelembevételére, és fizetéseképtelenségének vélelme továbbra is fennáll.<sup>188</sup>

Egy másik határozatában (BH 1995. 482.) a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy a törvényi szabályozás nem ad lehetőséget a bírónak annak vizsgálatára, hogy az adós milyen okból nem tudja kielégíteni a vele szembeni követeléseket. A fizetéseképtelenségnek a Csódtörvényben meghatározott fogalma pénzforgalmi szemléletű, a fizetéseképtelenség megállapításához általában elegendő a fizetés hiánya; nincs mód annak figyelembevételére, hogy az adós vagyona egyébként meghaladja tartozásait.<sup>189</sup> Tehát, ha a fizetéseképtelenség törvényben meghatározott feltételei megvalósulnak, akkor a bíróság megállapítja az adós fizetéseképtelenségét.

Az említett határozatban a Legfelsőbb Bíróság felhívja arra a felek figyelmét, hogy a fizetéseképtelenség tényének megállapítása után indult felszámolási eljárás során is lehetőség van arra, hogy az a gazdálkodó szervezet megszüntetése nélkül fejeződjön be. Itt utal a bíróság a felszámolási egyezsége és annak jogkövetkezményére, nevezetesen ha az adós a hitelezőivel a törvényben meghatározott feltételek mellett egyezséget köt, akkor fizetéseképtelensége megszűnik és az adós jogutód nélküli megszüntetése nélkül, fejeződik be az eljárás.

---

<sup>187</sup> Legf. Bír. Fpk. VIII. 32. 212/2000. sz.

<sup>188</sup> Legf. Bír. Fpk. VIII. 31.565/1999. sz.

<sup>189</sup> Csongrád Megyei Bíróság I. Fpk. 65/1993. sz. - Legf. Bír. Fpkf. II. 31. 718/1993. sz.

Az összehasonlítás kedvéért nézzük meg, hogy az Európai Közösségek, Nagy-Britannia és Franciaország hogyan határozza meg a fizetéseképtelenség fogalmát.

Európai Közösségek:

Az Európai Közösségek az 1346/2000. EK. rendelettel szabályozza a fizetéseképtelenségi eljárásokra vonatkozó, minden tagállamban (kivéve Dániában) követendő eljárásokat. A rendelet hangsúlyozza, hogy nem lehet minden tagállamra kiterjedő egységes fizetéseképtelenségi eljárást létrehozni, és nem is ez a jogforrás célja. Elsődlegesen a vállalkozások határon átnyúló szolgáltatása okán, a fizetéseképtelen adósok vagyonával kapcsolatos intézkedések összehangolása, illetve annak elkerülése a cél, hogy a felek arra törekedjenek, hogy a kedvezőbb jogi helyzet elérése érdekében a vagyonukat vagy a bírósági eljárást más tagállamba helyezték át („*forum shopping*”).<sup>190</sup>

A rendelet a fizetéseképtelenség fogalmát nem határozza meg, azt a tagállamokra bízta, ám a fizetéseképtelenségi eljárások közös fogalmi kritériumait meghatározza (1. az adós vagyon feletti rendelkezési jogának teljes vagy részleges elvonása, 2. ’felszámoló’ (helyesen: syndic) kijelölésével jár és 3. az összes hitelezőre kiterjedő (kollektív) eljárás).

Franciaország:

A Code de commerce szerint fizetéseképtelen az adós, ha a rendelkezésére álló aktív vagyonnal nem képes fedezni a passzívakat, és ennek következtében fizetéseit megszünteti.<sup>191</sup>

Ennek a meghatározásnak előnye és hátránya is van. Előnye, hogy lehetővé teszi a gyors fellépést az adós megmaradt vagyonának megóvása érdekében.

A rendelkezésre álló aktív vagyon jelen esetben a likvid eszközöket jelenti, tehát azt a vagyont, ami rövid időn belül pénzzé tehető. Ide sorolja a gyakorlat a bankszámlán lévő pénzeszközöket, a gyorsan értékesíthető vagyontárgyakat, és a társaság rendelkezésére álló, de még ki nem használt hitelkeretét.<sup>192</sup> A passzív vagyon minden az adóssal szemben fennálló követelést magába foglal, amelyet az adós nem vitat, vagy elismer.

A francia meghatározás viszonylag merev, hiszen nem ad lehetőséget az adósnak arra, hogy egy rövidebb időn belül megpróbálja helyreállítani fizetőképességét. Éppen ennek kiküszöbölésére 2005-ben módosították a Code

---

<sup>190</sup> a rendelet magyar fordítása rengeteg hibát tartalmaz pl. bíróságnak nevezi, amit a rendelet hatóságnak hív (lásd: 1346/2000 EK. rendelet a fizetéseképtelenségi eljárásról fogalmi magyarázatában)

<sup>191</sup> Code de Commerce Article L631-1

<sup>192</sup> Jean-Luc Vallens: Les procédures collectives en droit comparé (université Robert Schuman, Strasbourg 2006)

de Commerce-t, és került be a fogalomba az a kitétel, hogy az aktív vagyon hiánya oda vezet, hogy fizetéseit a társaság megszünteti.

Felszámolási eljárás („*procédure de liquidation judiciaire*”) azonban csak akkor indítható az adóssal szemben, ha az megszünteti a kifizetéseit és emellett a társaság reorganizációja nyilvánvalóan nem lehetséges („*manifestement impossible*”).<sup>193</sup> A francia jog tehát mérlegelési szabadságot ad a bíróságnak, hogy megvizsgálja, vajon a fizetéseképtelenség csak átmeneti-e, - ha nem az -, akkor reorganizációs eljárás keretében helyreállítható-e az adós működése. Ha erre is nemleges a válasz, akkor dönt az adós elleni felszámolási eljárás megindításáról.

## Nagy-Britannia

Az Insolvency Act (1986) már általunk vizsgált tényállásában magyarázatot találunk a fizetéseképtelenség fogalmára is. Felszámolási eljárást („*insolvent liquidation*”) kell indítani a fizetéseképtelen adóssal szemben. Fizetéseképtelennek minősül az adós, ha a vagyona nem elegendő a hitelei és egyéb kintlévőségei, illetve a felszámolási eljárás költségeinek fedezésére.<sup>194</sup> Ezzel a szabállyal ugyanaz a gond, mint ami a francia rendelkezéssel is volt 2005-ig, nevezetesen, hogy nem tud különbséget tenni átmeneti és tartós fizetéseképtelenség között.

Láthatjuk tehát, hogy az angol és a francia fogalom meghatározás viszonylag közel áll egymáshoz, hiszen mindkettő a mérleg nyelvének a passzívák felé való elbillenését értékeli, mindamellet a francia szabályok inkább az adóst védik, hiszen a bíróság a felszámolás megindítása előtt vizsgálja, hogy helyreállítható-e még az adós társaság működése.

A magyar szabályozás jelentős mértékben eltér európai testvéreitől, hiszen nálunk a törvényben felsorolt esetek megléte esetén a bíróság vélelmezi a fizetéseképtelenség tényét, és elrendeli a felszámolási eljárás megindítását.

Az egyes országok jogait megvizsgálva leszögezhetjük, hogy nincs egységes fogalom a fizetéseképtelenségre. Az angol meghatározás előnye, hogy annak alapján gyorsan fel lehet mérni az adós vagyoni helyzetét, hátránya azonban, hogy az átmeneti likviditási nehézséggel küszködő társaság is fizetéseképtelennek minősül e fogalom alapján. A fizetéseképtelenséget itt is, mint hazánkban a bíróság állapítja meg, és úgy kell tekinteni, hogy az adós attól a naptól nem tudja tartozásait teljesíteni.

---

<sup>193</sup> Code de Commerce Article L640-1

<sup>194</sup> Insolvency Act 214. § (6)

## 5.2. Megállapítási per és csődbűncselekmény

2007. június 1-vel a csődbüntett szabályai jelentősen megváltoztak. A tényállást ezentúl csődbűncselekménynek nevezi a Btk. A csődbűncselekmény két teljesen új alakzattal bővült, az adminisztratív csődbüntett pedig kikerült a csődbűncselekmény tényállási alakzatai közül.

Az egyik - 2007. június 1-vel hatályba lépett - új alakzatot megvizsgálva és összevetve a megállapítási per Csődtörvényben meghatározott fogalmával érdekes hasonlóságot fedezhetünk fel a két tényállás között;

Btk. 290. § (1) *„Aki a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzete esetén*

*a) a tartozása fedezetéül szolgáló vagyont elrejtésével, eltitkolásával, megrongálásával, megsemmisítésével, használhatatlanná tételével,*  
*b) színlelt ügyletet kötésével, vagy kétes követelés elismerésével,*  
*c) az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes módon veszteséges üzletbe kezdéssel, illetve annak tovább folytatásával,*  
*d) az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes más módon vagyonát ténylegesen vagy színleg csökkenti, és ezzel a hitelezőjének vagy hitelezőinek kielégítését részben vagy egészben megghiúsítja, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”*

Ezt a bűncselekményt a büntetőjogi irodalom eddig nem ismerte, a tényállás hatályba lépése előtt ezt a magatartást talán csalárd bukásként lehetett értékelni. Véleményem szerint nem is más ez a tényállás, mint a csalárd bukás egy speciális alakzata, hiszen a büntetőjogilag releváns magatartás a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet és a ténylegesen fizetéseképtelenné válás közötti időszakban valósul meg. A csalárd bukás ezen alakzatában a gazdálkodó szervezet vagyonával rendelkezni jogosult személy a fizetéseképtelen helyzettel való fenyegetettség állapotában tanúsítja a tényállásban megnevezett magatartások valamelyikét, melynek az lesz az eredménye, hogy a hitelezői kielégítés akár részben is, de megghiúsul.

A Btk. tényállása gyakorlatilag megegyezik a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésével, mindössze a következő eltéréseket vehetjük észre:

- az elkövetési magatartásokat a Btk. felsorolja, míg a Cstv. a polgári jogi felelősség megállapításánál (a társaság felelősségének áttörésénél) a bírónak szabad kezét ad, és gyakorlatilag bármilyen magatartást értékelhet akkor, ha az adós vezetője az ügyvezetési feladatait nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látta el;

- az alanyok köre nem egészen fedi le egymást, hiszen míg a Cstv. kizárólag az adós vezetőinek felelősségének megállapítását teszi lehetővé, addig a bűncselekményt bárki elkövetheti, aki az adós vagyonával vagy annak egy részével rendelkezni jogosult. Ezzel a kérdéssel a későbbiekben részletesen foglalkozom.

### 5.2.1. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet

A Btk. nem magyarázza meg, hogy mi minősül a „fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet” időpontjának, ami tulajdonképpen a büntetőjogi felelősség megállapításának is a kiindulási pontja., hiszen az ezt követő magatartásokat szankcionálja a tényállás. Így a Cstv.-hez kell fordulnunk, amely meghatározza, hogy mi az az időpont, amelytől fogva fizetéseképtelenség fenyegeti az adóst. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.<sup>195</sup> Mint ahogyan azt már említettem ilyen lehet, ha jelentős kiadásai vannak a társaságnak, de piacvesztés miatt a bevétele számottevően csökken.

A bűncselekmény tényállásának megvalósításakor a fizetéseképtelenség még nem következett be, ám kellő gondosság tanúsítása mellett már elvárható, hogy lássa a helyzet kialakulásának reális lehetőségét. Ezt a helyzetet felismervén az elkövető megvalósítja az *a)-d)* pontokban körülírt magatartásokat, melyekkel összefüggésben tulajdonképpen beáll a fizetéseképtelen állapot (hiszen az eredmény az, hogy a hitelezői igények csorbulnak), így a bűncselekmény befejezetté válik.

Mivel a tényállás új, ezért ítélkezési gyakorlata még nincsen. Azonban a Legfelsőbb Bíróságnak megállapítása eme tényállásnál is helytálló. A bíróság ítéletében kimondta, hogy a bűnösséget önmagában sem a fizetéseképtelenség, sem pedig az elkövetett visszaélés nem alapozza meg, csupán e tények meghatározott kapcsolata, nevezetesen azok okozati összefüggése.<sup>196</sup> Az általam vizsgált tényállásban az elkövetési magatartás következménye lesz a fizetéseképtelen állapot és a hitelezők kielégítésének megghiúsítása, tehát itt is szoros okozati összefüggés van az elkövetési magatartás és a fizetéseképtelen állapot bekövetkezte között, ami büntetőjogi konzekvenciával jár.

---

<sup>195</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 33/A § (1)

<sup>196</sup> Legf. Bír. Bfv. IV. 378/2000. sz. (BH 2001.102)

## 5.2.2. Az eljárás megindítása

A Cstv.-ben meghatározott megállapítási per tényállása hasonlóan az imént említett Btk. tényállásához a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése utáni magatartásokat értékeli. A Cstv.-ben körülírt felelősség-áttörés kérelmezésének előfeltétele, hogy a felszámolási eljárás meginduljon. Ezek után lehet kérni az adós vezetőjének felelőssége megállapítását. Ekkor a bíróság megállapítja a hitelezők jogalapját és az összeget, amivel az adós a hitelezőjének tartozik. Ekkor azonban még elvileg lehetséges, hogy a társaság vagyonából jut a hitelezőnek is, így a Cstv. csak a felszámolás jogerős lezárását követően engedi ténylegesen marasztalni az adós vezetőjét magánvagyonára terhére is. Azzal, hogy ez jó vagy rossz jogalkotói megoldás-e majd a későbbiekben foglalkozom.

A Btk. a csődbűncselekmény valamennyi fordulatra azt írja elő, hogy az elkövető csak akkor büntethető, ha a csődeljárást megindították, vagy a felszámolást elrendelték, illetve a felszámolási eljárás megindítása a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem történt meg.<sup>197</sup>

*Btk. 290. § (6) Az (1)-(5) bekezdésben meghatározott cselekmény akkor büntethető, ha a csődeljárást megindították, vagy a felszámolást elrendelték, illetve a felszámolási eljárás megindítása törvény kötelező rendelkezése ellenére nem történt meg.*

Mind a polgári jog, mind a büntetőjogi felelősség megállapításának előfeltétele, hogy meginduljon a felszámolási eljárás az adós ellen, vagyis hogy megállapítsa a bíróság a fizetéseképtelenség tényét. Ezért a csalárd bukás első fordulatainak büntethetőségének előfeltétele, hogy a polgári bíróság elrendelje a felszámolási eljárást, és a Cégbizonylatban az megjelenjen, ugyanis ez a nap lesz a felszámolás kezdő időpontja.

Tehát az elkövetővel szemben attól a pillanattól megindítható a büntetőjogi eljárás illetve a megállapítási per a polgári bíróságon, hogy a felszámolási eljárás megindulásának ténye közzétételre került. Bár mind a két eljárás a felelősség megállapításával jár, azonban a polgári jogi felelősség megállapítása még nem eredményezi a hitelezők igényét az adós vezetőjének magánvagyonra is kiterjedő kártérítésére, hiszen ennek érdekében a felszámolás jogerős lezárását követően egy marasztalási pert kell majd indítaniuk.

A Btk. nemcsak a felszámolási eljárás, hanem a csődeljárás megindítását is elegendőnek tartja, hogy a csődbűncselekmény elkövetését megállapítsa a bíróság. Én ezzel nem értek egyet, hiszen ez esetben még nincsen szó arról,

---

<sup>197</sup> Btk. 290. § (6)

hogyan az adós a hitelezői kielégítést megghiúsította volna. Sőt, a csődeljárásnak nemcsak nálunk, hanem más országokban is az a lényege, hogy az adós gazdálkodását megpróbálja helyreállítani, ennek érdekében fizetési moratóriumot kap, és csődegyezés megkötését kezdeményezi a hitelezőkkel. A Cstv. kötelezettségként írja elő, hogy az adós a moratórium ideje alatt a fizetőképesség helyreállítását célzó programot és egyezségi javaslatot készítsen.<sup>198</sup> Az adós összehívja a hitelezőket és egyezségi tárgyalást tart. Az így megkötött polgári jogi egyezés keretében az adós és a hitelezők megpróbálnak megállapodni az adós teljesítésének módjáról, idejéről, mértékéről. Tehát itt még szó sincs arról, hogy a hitelezői követelések kielégítése veszélyeztetve lenne. A csődegyezés keretében a hitelező elengedhet bizonyos követeléseket, részletfizetésben, vagy akár a teljesítés halasztásában is megállapodhatnak.<sup>199</sup>

Ezért véleményem szerint teljesen indokolatlan egy olyan helyzetben, amikor az adós gazdálkodásának helyreállítására törekszik büntetőjogi felelősségre vonását kezdeményezni. Álláspontom szerint a kettő fogalmilag zárja ki egymást, hiszen a csődeljárás során a reorganizáció nemcsak a saját, hanem a hitelező érdeke is.

Másik oka annak, hogy a két eljárás nem fér meg egymás mellett, az a bűncselekmény alanyi oldala, vagyis az elkövető tudata. Hiszen a csődbűncselekmény szándékosan követhető el, az elkövető tudata átfogja, hogy cselekedetével a hitelezők kielégítését megghiúsítja, míg csődeljárásnál az adós működésének a helyreállítása a cél, oly módon, hogy a fizetéseketelenségét megszüntessék. Más kérdés persze, hogy a csődeljárások nagy része később átfordul felszámolásba, ekkor már nézetem szerint a büntetőjogi felelősségre vonás is megalapozott lehet. Így egyes szerzők álláspontjával<sup>200</sup> ellentétben véleményem szerint indokolatlan a törvényben az a rendelkezés, miszerint a bűncselekmény a csődeljárás megindításával befejezetté válik, ugyanis még nincsen szó arról, hogy az adós a hitelezői kielégítést megghiúsította volna.

Megjegyzem, hogy Magyarországon éves átlagban is rendkívül kevés csődeljárás indul, az általam megkérdezett felszámolóbiztos 7 év alatt 1 csődeljárásban vett részt, mint vagyonfelügyelő. Sajnos a reorganizációs kultúra még nem kellően fejlett itthon, aminek véleményem szerint a hitelezők által az adóssal szembeni bizalmatlanság a legfőbb oka, ami már következménye az adósok által tanúsított – gyakran tisztességtelen - magatartásoknak.

Kötelező kérés miatti felszámolási eljárás megindításának elmulasztása kizárólag egy esetben fordulhat elő, mégpedig ha a végelszámolási eljárásban a végelszámoló a korrigált végelszámolási nyitó mérleg alapján megállapítja, hogy a cég vagyona a hitelezők követelésének fedezetére sem elegendő, és a

---

<sup>198</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 18. § (1)

<sup>199</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 20. § (1) b)

<sup>200</sup> Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények 175.

tagok a hiányzó összeget 30 napon belül nem fizetik meg, a végelszámoló haladéktalanul köteles felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelmet benyújtani.<sup>201</sup>

### 5.2.3. A fizetéseképtelenség problematikája

A fizetéseképtelenség fogalmát a Btk. nem határozza meg, következésképpen a Cstv. már elemzett fogalmát kell alkalmazni a bűncselekmény elkövetésének vizsgálatakor.

A Btk. 290. § (6) bekezdése kimondja, hogy csődbűncselekmény miatt az elkövető csak akkor büntethető, ha a felszámolást elrendelték vagy a felszámolási eljárás megindítása törvény kötelező rendelkezése ellenére nem történt meg. Mivel tehát a bűncselekmény megállapításához az is szükséges, hogy fizetéseképtelenségi eljárás (felszámolás) induljon az adóssal szemben, így leszögezhetjük, hogy a fizetéseképtelenség tényének megállapítása a polgári bíróságok feladata.

A Belovics-Molnár-Sinku szerzőtriász szerint a fizetéseképtelenség tényét a büntetőügyekben eljáró hatóságok önállóan vizsgálhatják, és önállóan állapíthatják meg, mivel a fizetéseképtelenség egy objektív helyzet.<sup>202</sup> Azonban véleményem szerint önmagában az a tény, hogy az eljáró hatóságok vizsgálják és megállapítják az adós fizetéseképtelenségének tényét, még nem jelenti azt, hogy az elkövető büntetőjogi felelősségre vonható, hiszen ez csak attól a naptól lehetséges, amikor a felszámolási eljárás megindítását a Céglapban közzéteszik.

---

<sup>201</sup> 2006. évi V. tv. 108. § (1)

<sup>202</sup> Belovics – Molnár- Sinku: Büntetőjog Különös rész (HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2005.) 445.

#### 5.2.4. A csődbűncselekmény első fordulatainak elkövetési magatartása v. megállapítási per

Ha megvizsgáljuk a Btk.-ban nevesített elkövetési magatartásokat és a Cstv-ben szereplő megállapítási per tényállását, hasonlóságot vehetünk észre, ugyanis mind a két törvény az adós vezetőjének azt a magatartását értékeli büntetőjogi, illetve mögöttes polgári jogi felelősség megállapításával, amellyel a hitelezői érdekeit sérti, vagyis kielégítésüket részben vagy egészben megghiúsítja. A Btk.-ban pontosan meg van határozva az elkövetési magatartások köre, nevezetesen:

- *a tartozása fedezetéül szolgáló vagyont elrejt, eltitkolja, megrongálja, megsemmisíti, használhatatlanná teszi,*
- *színlelt ügyletet köt, vagy kétes követelést ismer el,*
- *az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes módon veszteséges üzletbe kezd, azt tovább folytatja,*
- *az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétesen vagyonát más módon ténylegesen vagy színleg csökkenti,*

A vagyon elrejtése azt jelenti, hogy az adós könyveiben szereplő vagyontárgy kikerül, az eltitkolás pedig azt, hogy a vagyontárgy be sem kerül az adós nyilvántartásaiba. Mindkét magatartással a vagyontárgy a hitelezői igények kielégítése során hozzáférhetetlen. Színlelt az a szerződés, amelynél a szerződő felek valós akarata eltér a szerződésbe foglaltaktól. A színlelt szerződés semmis, azonban ha a színlelt ügylet vizsgálata a büntetőeljárásban merül fel, akkor azt a büntetőbíróság is megállapíthatja, nem szükséges ennek érdekében érvénytelenség megállapítása iránti pert indítani polgári bíróság előtt.<sup>203</sup> Kétes az a követelés, amelynek ténybeli vagy jogi alapját az adós vitatja, vagy bár nem vitatja, de a behajtás például megfelelő fedezet hiányában nem biztosított. Veszteséges az üzlet, amikor a gazdasági tevékenység előre láthatóan vagyoncsökkenéshez vezet, tehát az ésszerű gazdálkodással ellentétes módon zajlik a társaság gazdálkodása.<sup>204</sup>

A Cstv. nem sorolja fel taxatívén azokat a tanúsítandó magatartásokat, amelyek a felelősség megállapításával járnak (egy magatartást nevesít: a környezeti terhek rendezésének kötelezettségét), tehát a bíróság gyakorlatilag az adós bármely magatartását értékelheti, amely okozati összefüggésben áll a hitelezői érdekek sérelmével. A Csődtörvény kifejezetten a hanyag ügyvezetést értékeli („*wrongful trading*”), hiszen azt mondja ki, hogy „*a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a*

<sup>203</sup> Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények (JKK-KERSZÖV Jogi-és Üzleti Kiadó Kft. Budapest 2002.) 173. oldal

<sup>204</sup> Kereszty Béla- Maráz Vilmosné – Nagy Ferenc – Vida Mihály: A magyar büntetőjog különös része (Korona Kiadó Budapest, 2005) 633.

*hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látják el*".<sup>205</sup> A Cstv. vélelmezi a hitelezői érdekek sérelmét, amennyiben az adós éves beszámolójának letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének nem tesz eleget a társaság vezetője.

#### 5.2.5. Bűnösség

A csődbűncselekmény esetén, ha az elkövető bűnösségét vizsgáljuk, akkor megállapíthatjuk, hogy a csalárd bukás vizsgált fordulata csak szándékosan követhető el. Az elkövető tudata átfogja:

- a fizetéseképtelenség tényének veszélyét;
- magatartásával csökkenti színleg vagy ténylegesen a gazdálkodó szervezet vagyonát;
- ezzel a magatartásával a hitelezők kielégítését akár részben is, de megghiúsítja (tehát akár egy hitelező kielégítésének részben megghiúsítása is befejezetté teszi a bűncselekményt).

Materiális bűncselekményről van szó, a cselekmény a hitelezői kielégítésének legalább részbeni megghiúsításával válik befejezetté.

Valójában az alanyi oldal tekintetében mutatkozik a Btk. és a Cstv. között lényeges eltérés, hiszen a Cstv. alapján indított megállapítási perben elegendő a gondatlanság, hiszen éppen a hanyag vezetés tényét értékeli a bíróság. A vezető felelőssége megállapítható, ha nem úgy járt el, ahogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetet felismerve egy gazdálkodó szervezet vezetőjétől elvárható, vagyis nem tett meg mindent a hitelezői veszteségek csökkentése érdekében.

A Cstv. lehetővé teszi a kimentést a felelősség alól. Mentésül a felelősség alól a vezető, ha bizonyítja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek csökkentése érdekében.<sup>206</sup>

Nincs helye a felelősség alóli kimentésnek abban az esetben, ha a vezető a felszámolás kezdő időpontját megelőzően nem tett eleget az adós éves beszámolója külön jogszabályban meghatározott letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, ugyanis ekkor a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell.

Látható tehát, hogy a Cstv.-ben meghatározott felelősségi alakzat szélesebb magatartási kört értekel, mint a Btk. A Btk. kizárólag a szándékos alakzatot szankcionálja, míg a Cstv. a „gondatlan” magatartásnál is megállapíthatja az adós vezetőjének felelősségét. A Btk. meghatározott elkövetési magatartásokat

<sup>205</sup> 1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 33/A § (1)

<sup>206</sup> 1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról . 33/A. § (2)

értékel, míg a polgári jogi felelősség megállapításánál a bíróság szabad mérlegelésébe tartozik, hogy egy magatartás miatt megállapítható-e a vezető mögöttes felelőssége. Erre jó példa a Cstv. által nevesített alakzat, amikor vélelmezi az adós vezetőjének felelősségét az adós éves beszámolója külön jogszabályban meghatározott letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének. Ebben az esetben mulasztás történik és a bíróság megállapítja a vezető polgári jogi felelősségét hanyagsága miatt. Önmagában ez a cselekmény még a büntetőjogi felelősséget nem alapozza meg, míg a vezető mögöttes, magánvagyonára is kiterjedő kártérítési kötelezettségét azonban igen.

#### 5.2.6. Megállapítási per alanya v. a csődbűncselekmény elkövetője

A Cstv. az adós társaság vezetőjének felelősségét állapítja meg. Már kifejtettem, hogy ki minősül az adós vezetőjének a fizetéseképtelenségi eljárásokban. A Cstv. 3. § (1) bekezdés d) pontját a megállapítási perben kiterjesztően kell értelmezni, ugyanis ebben az esetben a törvény az árnyékvezetők (aki a gazdálkodó szervezet döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt) mögöttes felelősségének megállapítását is lehetővé teszi.

Mivel a felelősség-áttörés kérdése jogi személyiségű gazdasági társaságoknál merül fel, ezért a kft. ügyvezetőinek és az rt. testületi ügyvezetésében (igazgatóság) résztvevő személyek felelősségét tekintjük elsődlegesnek. A testületi ügyvezetés esetében a vezető tisztségviselők gazdasági társasággal szembeni kártérítési felelősségére a Ptk. közös károkozás szabályait kell alkalmazni, tehát egyetemlegesen felelnek az okozott károkért. Ha a kárt a testületi ügyvezetés határozata okozta, akkor mentesül a felelősség alól az a tag, aki a döntésben nem vett részt, vagy részt vett, de a határozat ellen szavazott.<sup>207</sup> Ennek analógiájára alkalmazható a megállapítási per esetén is a Ptk. közös károkozásra vonatkozó szabálya, ha rt.-nél testületi döntés keretében születik olyan határozat a fizetéseképtelenség közeli állapotban, amely sérti a hitelezői érdekeket. Tehát ekkor a megállapítási perben a testület tagjai egyetemleges felelősségének megállapítását lehet kérni. Nyilvánvalóan a társasággal szembeni mentesülésre meghatározott okok alapján itt is van kimentésre lehetőség.

Felmerült bennem, hogy vajon a törvény miért szűkíti le az alanyi kört kizárólag a gazdálkodó szervezet vezetőire, hiszen a Cstv. nem tekinti az adós vezetőjének, például a cégvezetőt. Cégvezető az a munkavállaló lehet, akit a vezető tisztségviselő az ügyek meghatározott csoportjára nézve képviseleti joggal ruház fel.<sup>208</sup> Véleményem szerint indokolatlan ezen személyi kör

<sup>207</sup> 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról 30. § (4)

<sup>208</sup> 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról 29. § (2)

kirekesztése a felelősség-áttörés lehetősége alól, hiszen képviseleti jogkörében nem kizárt hogy olyan intézkedéseket hoz, mellyel a hitelezői érdekek csorbulnak.

A Btk. külön értelmező rendelkezést tartalmaz arra nézve, hogy ki lehet a csődbűncselekmény alanya. A törvény kimondja, hogy a bűncselekményt tettesként az követi el, aki a gazdálkodó szervezet vagyonával vagy annak egy részével rendelkezni jogosult.<sup>209</sup> Tehát a büntetőjog speciális alanyi kört határoz meg. Ez az alanyi kör azonban jóval több személyt ölel fel, tehát a büntetőjog rugalmasabban kezeli a felelősségre vonhatóság alanyait, mint a megállapítási per tényállása. Büntetőjogi felelősségre vonni nem csak az adós vezetőjét, hanem akár az adós tagját is lehet, aki meghatalmazás alapján az adós képviseletére jogosult, és ennek keretében a tényállás valamely elkövetési magatartását megvalósítja.

A Btk. azáltal, hogy kimondja, a bűncselekményt csak az követheti el, aki az adós vagyonával rendelkezni jogosult, leszűkíti az elkövetők körét. Így egyetérték azzal a nézettel, miszerint ha olyan személy rendelkezik az adós vagyonával, akinek erre semmilyen jogcíme sincs, és az jogellenesen csökkenti a vagyont, akkor az nem csődbűncselekményt, hanem egyéb vagyon elleni bűncselekményt valósít meg.<sup>210</sup> Tehát ha a társaság tagja anélkül, hogy arra meghatalmazás alapján jogosult lenne, eljár a társaság nevében és megvalósítja a tényállásban meghatározott magatartások bármelyikét, akkor álláspontom szerint nem csődbűncselekményt, hanem az elkövetési magatartástól függően csalást vagy sikkasztást követ el.

Fogalmilag kizárt, hogy felszámoló a csalárd bukás alanya legyen, hiszen a büntetőjogilag releváns magatartás a fizetésektelen állapot tényleges bekövetkezése előtt valósul meg, ami jogi értékelést akkor nyer, ha a felszámolási eljárás megindul, vagyis immár felszámolót neveznek ki a társaság élére.<sup>211</sup>

Ha összevetjük a két felelősségi rendszer lehetséges alanyait, akkor láthatjuk, hogy a büntetőjogi felelősség megállapítása szélesebb elkövetői kört ölel fel, mint a Cstv.-ben meghatározott speciális felelősségi alakzat. Legszembetűnőbb különbség, hogy míg a büntetőjog alapján felelősségre vonható az a tag is, aki meghatalmazás alapján jár el a társaság nevében, ha egyébként megvalósítja a tényállás valamely elkövetési magatartását, míg ugyanezt a tagot mögöttes polgári jogi felelősségre a megállapítási per alapján nem lehet marasztalni.

---

<sup>209</sup> Btk. 291. § (1)

<sup>210</sup> Molnár Gábor: A csődbüntett (Ügyészek Lapja 3/1994)

<sup>211</sup> Van olyan nézet is miszerint a csalárd bukást a felszámoló is elköveteti önálló tettesként. (Szabó Eszter: A csődbüntett alanyai Ügyészek Lapja 6/1997.)

Szerencsésebb lenne, ha a Cstv. is elszakadna a „gazdálkodó szervezet vezetőjének” szűkítő fogalmától, és lehetővé tenné mindazon személyeknek a mögöttes felelősségének megállapítását, aki a társaság vagyonával jogosult volt rendelkezni. Így ugyanis nemcsak a kft. ügyvezetői és az rt. igazgatóságának, mint testületnek a döntéseit meghozó személyek lennének felelősségre vonhatóak<sup>212</sup>, hanem a cégvezető és a tagok is, akik a társaság képviselőjében eljárta.

#### 5.2.7. Megállapítási per v. csődbűncselekmény

Ennyi hasonlóság után jogosan merül fel a kérdés: Hogyan viszonyul egymáshoz a két felelősségi alakzat. Mert az tagadhatatlan, hogy a tényállások hasonlóságából adódóan szükségszerű, hogy valamilyen viszony kell legyen a kettő között.

A polgári bíróság a megállapítási perben a hitelezői követelés jogalapja és összecszerűségének megállapítása iránt folytat le bizonyítási eljárást. Ha bizonyítható az adós vezetőjének magatartása (pl. színlelt ügyletet köt a vagyon kimentése érdekében) és a hitelezői érdekek sérelme közötti okozati összefüggés, akkor a bíróság megállapítja az adós vezetőjének mögöttes polgári jogi felelősségét. Mivel a polgári bíróságnak jóval nagyobb mérlegelési lehetősége van a helytelen vállalatvezetés vizsgálatakor, mint a büntetőbíróságnak, aki kizárólag a tényállásszerűség vizsgálatára szorítkozik, így tulajdonképpen az is megállapítható, hogy a polgári bíróság jóval szélesebb magatartási skálát értékelhet.

Ebből arra a következtetésre juthatunk, hogy ha a megállapítási perben az adós vezetőjének mögöttes felelősségét megállapítja a bíróság, akkor az nem feltétlenül jelenti azt, hogy egyben bűncselekményt is elkövetett volna. Fordítva viszont: ha megindul a büntetőeljárás az adós vezetője ellen a csődbűncselekmény általam vizsgált alakzatának elkövetése miatt, és a bíróság kimondja az adós vezetőjének bűnösségét, akkor egészen biztosan megáll az elkövetőnek a Cstv. 33/A § (1) bekezdésében meghatározott mögöttes, korlátlan felelőssége is a hitelezőkkel szemben. Ennek oka pedig az, hogy mind a két felelősségi alakzat esetében ugyanaz az eredmény következik be, nevezetesen a hitelezők kielégítésének részbeni vagy teljes mértékben való meghiúsítása.

---

<sup>212</sup> Testületi ügyvezetés esetén a vezető tisztségviselők gazdasági társasággal szembeni kártérítési felelőssége a Ptk. közös károkozásra vonatkozó szabályai szerint egyetemleges. Ha a kárt a testületi ügyvezetés határozata okozta, mentesül a felelősség alól a tag, aki a döntésben nem vett részt, vagy a határozat ellen szavazott. (Gt. 30. § (4))

Ezt a logikát követve felmerül a kérdés, hogy vajon adhéziós eljárás keretében kérhető-e a büntetőbírószágtól hogy a vádlottal szemben állapítsa meg annak korlátlan felelősségét a hitelezőkkel szemben a Cstv. 33/A § (1) bekezdése alapján?

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban Be.) kimondja, hogy a polgári jogi igényt a bíróság az ítéletben lehetőleg érdemben bírálja el, annak helyt ad, vagy azt elutasítja.<sup>213</sup> A büntetőbírószág a polgári jogi igényt érdemben elbírálja, abban az esetben, ha a kártérítésre kötelezésnek mind a jogi, mind a ténybeli feltételei a büntetőeljárás során egyértelműen tisztázódtak.

A polgári jogi igény érdemi elbírálását jelenti, ha a bíróság a polgári jogi igénynek helyt ad és kártérítésre kötelező rendelkezést hoz, vagy azt elutasítja, mert a megítélésnek hiányoznak a törvényi feltételei.

Jelen esetben, ha a csődbűncselekmény vizsgált fordulata alapján indul meg az adós vezetőjével szemben az eljárás, akkor – a két elemzett tényállás hasonlósága miatt – a bíróság rendelkezésére állnak azok az adatok, amelyek alapján megállapíthatja az adós vezetőjének a felelősségét a Cstv. 33/A. § (1) bekezdése alapján. Külön bizonyítási eljárást gyakorlatilag nem is kell lefolytatnia, hiszen ha a büntetőjogi felelőssége megáll a terheltnek a Btk. 290. § (1) alapján, akkor újabb bizonyítást már nem igényel a Cstv.-ben szereplő tényállási elemek bizonyítása.

A büntetőbírószág kizárólag akkor utasítja egyéb törvényes útra a polgári jogi igény érvényesítését, ha annak elbírálása jelentékenyen késleltetné az eljárás befejezését, vagy a vádlott felmentése esetén, illetve ha az indítványnak a büntetőeljárásban való érdemi elbírálását más körülmény kizárja.<sup>214</sup>

A hitelező, mint magánfél a büntetőeljárás keretében kérheti a követelése jogalapjának és összecszerúségének megállapítását, így külön polgári bíróság előtt nem kell megállapítási pert indítania.

Jelen esetben azonban a bíróság csak helyt ad a polgári jogi igénynek, de nem kötelezi a vádlottat kártérítés fizetésére, ugyanis erre a megállapítási per nem alkalmas. Természetesen, ha az adósnak több vezetője volt, és mindegyikkel szemben indul büntetőeljárás, akkor a polgári jogi igény elbírálásakor egyetemleges marasztalásnak lehet helye.

A Pécsi Ítéltábla álláspontja szerint polgári jogi igény elutasítására büntetőeljárásban csak akkor kerülhet sor, ha annak a Ptk. 318. §-ának (1) bekezdésében, illetve a Ptk. 334. §-ának (1) bekezdésében írt (polgári) anyagi

---

<sup>213</sup> 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 335. § (1)

<sup>214</sup> 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 335. § (1)

jogi feltételei nem állnak fenn. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a büntetőügyben hozott, polgári jogi igényt érdemben elbíráló - annak helyt adó, illetve azt elutasító - rendelkezés minden esetben ún. ítélt dolgot teremt, és a polgári perben történő ismételt előterjesztése a keresetlevélnek idézés kibocsátása nélküli elutasítását eredményezi.<sup>215</sup>

A bemutatott gondolatmenet alapján tehát arra a következtetésre juthatunk, hogy ha megindul a büntetőeljárás az adós vezetője ellen a csődbűncselekmény első fordulatának elkövetése miatt, és a bíróság kimondja az adós vezetőjének bűnösségét, akkor egészen biztosan megáll az elkövetőnek a Cstv. 33/A § (1) bekezdésében meghatározott mögöttes, korlátlan felelőssége is a hitelezőkkel szemben.

#### 5.2.8. A dilemma: felelősség-áttörés vagy deliktuális kárfelelősség?

Elvileg a károsult hitelezőnek lehetne még egy eszköz, ami a rendelkezésére állhatna: mégpedig a Ptk. 339. § alapján kártérítési pert indíthatna azzal a személlyel szemben, akinek megállt a büntetőjogi felelőssége (vagyis azzal szemben, aki az adós vagyonával rendelkezhetett, és akinek kimondta a büntetőjogi felelősségét a bíróság).<sup>216</sup>

Wellmann György szerint, amikor a tagok a társaságot akár bűncselekményt is megvalósító módon a jogrenddel ellentétesen, kifejezetten a hitelezők megkárosítását célozva működtetik, vagy látszólag a társaság nevében eljárva ténylegesen a vagyoni előnyöket saját magánvagyonuk javára vonják el, akkor nem „valódi felelősség-átvitel” címén, hanem a Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti önálló deliktuális kárfelelősség jogcímén kell megállapítani a tagok felelősségét.

Álláspontja szerint, ezekben az esetekben nem valódi felelősség-átvitelről van szó, mert a tag felelőssége nem ugyanazért a követelésért ugyanazon a jogcímen áll fenn, hanem deliktuális károkozás önálló jogcímén. Ezekben az esetekben megkonstruálhatónak tartaná a tag felelősségét a felelősség-átvitel Kollégiumi Ajánlás szerinti jogintézményével is, ehhez azonban Wellmann szerint törvényi tényállás volna szükséges.<sup>217</sup>

A vezető tisztségviselők felelősségének megállapíthatósága terén a Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében is kifejtette, hogy a kft. ügyvezetője az ügykörébe

<sup>215</sup> Pécsi Ítéltábla Bf. II. 108/2003. sz. (BH 2004.178)

<sup>216</sup> Ujváriné Antal Edit szerint nehéz megválaszolni, hogy szerződéses vagy szerződésen kívüli kárról van-e szó. Tehát a társaság által kötött szerződéshez tapadó kárról van szó vagy olyan kárról, amely az ily módon cselekvő deliktuális károkozásaként fogható fel.

Ujváriné Antal Edit: Felelősségi kérdések a társasági jogviszonyokban [Kötelmi Jogi Kodifikációs Tanulmányok 2003-2005. Novotni Kiadó, Miskoc 2005.] 183.

<sup>217</sup> Wellmann György: Felelősségátvitel társasági jogunkban [Céghírnök 12/2006.] 6-7.

tartozó tevékenység során nem a saját nevében, hanem a társaság nevében jár el, így vele szemben a Ptk. 339. § alapján még jogellenes és felróható magatartás esetén sem lehet igényt érvényesíteni.

A társaság tagjának felelőssége kapcsán a Szegedi Ítéltábla kollégiumi ajánlását szükséges megemlíteni. Az ajánlás szerint a jogi személyiség lényegéből fakad, ha a jogi személy tagja a tagsági jogviszonyával összefüggésben, a jogi személy tevékenységi körében, ügykörében jár el, akkor a kifejtett magatartását a jogi személynek kell beszámítani. Az elválasztás elvéből következik, hogy a tag egyazon magatartása nem minősülhet egyidejűleg a jogi személy magatartásának, és olyan cselekmények, melyekért a tag a saját személyében tartozna felelősséggel. Másfelől viszont, ha az alkalmazott a kárt nem munkaviszonyával összefüggésben okozta, vagy a tag nem a tagsági viszonyával összefüggésben, nem a jogi személy tevékenységi körében, ügykörében járt el, akkor a magatartása a jogi személynek nem számítható be, ezért a jogi személy felelősséggel egyáltalán nem tartozik, hanem ilyenkor a magánszemélyként eljáró tag, alkalmazott tartozik kizárólag helytállással. Ebből az következik, hogy amennyiben a jogi személy nevében, tevékenységi körében eljáró taggal szemben külső harmadik személy közvetlenül lép fel és érvényesít polgári jogi igényt, akkor az a helyzet áll elő, hogy a harmadik személy és a jogi személy tagja között sem szerződéses, sem szerződésen kívüli jogviszony nincs, jogviszony hiányában a harmadik személy közvetlen követelése pedig alaptalan.

A jogi személy kötelezettségeiért való vagyoni felelősség kiterjesztése a tag magánvagyonára nem jelentene mást, mint a jogi személyiség figyelmen kívül hagyását. A Szegedi Ítéltábla ajánlása tehát kimondja, hogy az anyagi jogi kontraktuális és deliktuális jogviszony hiányában a külső harmadik személy felperes anyagi jogi legitimációval nem rendelkezik, ezért keresetét a jogi személy nevében eljáró magánszemély taggal szemben el kell utasítani.<sup>218</sup>

Wellmann György szerint az új Ptk. tervezet a deliktuális kárfelelősség intézményével „oldja meg a helyzetet”. A tervezet szerint, „*egyetemlegesen felel a munkáltatóval, illetve a jogi személlyel vagy a jogi személyiség nélküli gazdasági társasággal az alkalmazott, a tag, a vezető tisztségviselő akkor, ha a kárt szándékos magatartással az alkalmazotti, tagsági, vagy a vezető tisztségviselői viszonyával visszaélve okozta.*”<sup>219</sup>

„A szigorú elválasztás elvét azonban az újabb bírói gyakorlat a nemzetközi trendnek megfelelően – „áttöri”. A „Durchgriff” azokban a tényálláskörökben jelentkezik, amelyekben a jogi személy képviselői, tagjai a jogi személlyel fennálló jogviszonyukat kihasználva, azzal kifejezetten visszaélve – a jogi

<sup>218</sup> Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégium 1/2005. (VI.17.)számú kollégiumi ajánlása

<sup>219</sup> Wellmann György: Felelősségátvitel társasági jogunkban [Céghírnök 12/2006.] 7. Ptk. tervezet 5:561.§ (3)

személyt használják fel szándékos bűncselekmény, illetőleg szabálysértés elkövetésére. A jogi személyiséggel való visszaélést megvalósító, valójában a jogrendbe ütköző, a jogi személy tagjainak magánvagyonát gyarapító cselekményeknél az elválasztás szigorú elvének az áttörésével a jogi személy képviselőjének, tagjának közvetlen kártérítése felelősségét is meg kell állapítani. A kérdést a Gt. 56. § (3) és (4) bekezdésével összefüggésben kell átgondoltan megoldani.<sup>220</sup>

A készülő előterjesztés ezen rendelkezése kapcsán vegyes érzelmeim vannak. Hiszen ezáltal önálló deliktuális tényállás jöhet létre a jogi személy tagjának mögöttes felelősségére, ami azért lenne jó, mert mint látjuk az elmúlt 20 évben a felelősség-áttörés nem gyökeresedett meg a magyar jogalkalmazásban. A Szegedi Ítéltábla ajánlása iránymutatásul szolgálhatna, - és véleményem szerint alkalmazható is - azonban láthattuk, hogy a kritika pont ott érte az ajánlást, hogy egy olyan felelősségi típust alkotott, ami sehol sincs tételes jogi szinten szabályozva. Másrésztől azonban nem szerencsés új felelősségi tényállást kreálni, akkor, amikor a nemzetközi gyakorlatban elismert felelősség-áttörés intézményével oldják meg a tagi mögöttes felelősség kérdését, és úgy tűnik hazánk egyes területein már hajlandóságot mutatnak a tényállás alkalmazására. Ennek az előterjesztésnek az elfogadása esetén azonban véleményem szerint a „valódi” felelősség-áttörés sohasem fog meggyökeresedni hazánkban.

#### 5.2.9. Elévülés

A Cstv. a megállapítási per megindítására jogvesztő határidőt szab: kizárólag addig lehet megindítani, ameddig a felszámolási eljárás tart, vagyis annak jogerős lezárása után már nincs erre lehetőség. Felelősségre azok a vezetők vonhatók, akik a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben ilyen tisztséget betöltöttek az adósnál.

A Btk. kimondja, hogy a bűncselekmény büntethetősége a büntetési tétel felső határának megfelelő idő alatt – vagyis jelen esetben 5 év alatt – évül el.<sup>221</sup> Az elévülés határidejének kezdő napja befejezett bűncselekmény esetén az a nap, amikor a törvényi tényállás megvalósul. A csődbűncselekmény vizsgált tényállása a hitelezők kielégítésének legalább részbeni megghiúsításával válik befejezetté, vagyis a büntetőjogi felelősségre vonhatóság ettől az időponttól ketyeg.

---

<sup>220</sup> [http://irm.gov.hu/download/ptk\\_kotelmi\\_jog.pdf/ptk\\_kotelmi\\_jog.pdf](http://irm.gov.hu/download/ptk_kotelmi_jog.pdf/ptk_kotelmi_jog.pdf)

<sup>221</sup> Btk. 33. § (1) b)

### 5.3. Marasztalási per

A marasztalási per előfeltétele, hogy a megállapítási perben a bíróság kimondja, hogy a társaság vagyonának csökkenése és az adós vezetőjének magatartása között okozati összefüggés van. Tehát azt kell bizonyítani, hogy bár az ügyvezető látta, hogy fizetésképtelen állapot fog bekövetkezni, mégsem a hitelezői érdekeket tartotta szem előtt, hanem a sajátját vagy harmadik személyét.

Ha a bíróság az eljárás során megállapítja az adós felelősségét, akkor marasztalási perben lehet kérni, hogy a bíróság az ügyvezetőt kötelezze a hitelezői követelések kielégítésére. A hitelezőknek arra kell ügyelniük, hogy az eljárás megindítására a felszámolási eljárás jogerős lezárását követő 90 napos jogvesztő határidőn belül sort kell keríteni. Ez alól kivételt jelent, ha a felszámolási eljárás jogerős lezárásáig a megállapítási perben jogerős döntés nem születik. Ebben az esetben a jogvesztő határidő kezdő napja a megállapítási pert lezáró jogerős bírósági döntés napját követő nap.<sup>222</sup>

Az angol jog nem osztja ketté az eljárást, hanem ugyanazon eljárás keretében marasztalja az adós vezetőjének, mint amiben megállapítja a felelősségét. Az angol bíróság nem kártérítésre kötelezi a vezetőt, hanem arra, hogy járuljon hozzá a társaság vagyonához, mégpedig akkora mértékben, amekkorát a bíróság szükségesnek tart (nyilván a hitelezői követelésekhez igazodva).<sup>223</sup>

Átgondolván a két megoldást, talán az angol szabályozás szerencsésebb. A hazai marasztalási per adós-barát, hiszen az adós vezetője csak annyiban kötelezhető kártérítésre, amennyiben a társasági vagyon nem elegendő. Egyébként a magyar felszámolások jellemzője, hogy maradnak kielégítetlen hitelezők, sőt nagyon gyakran a felszámolás költségeinek fedezésére sem elegendő a rendelkezésre álló vagyon, így gyakran egyszerűsített módon fejeződik be az eljárás. Adós-barát továbbá azért is, mivel a felszámolási eljárás évekig elhúzódik, és ez idő alatt a társaság vezetője saját magánvagyonát is elrejtheti a hitelezők elől.

Az angol szabályozás hitelező-barát, hiszen ott már az eljárás alatt hozzá kell járulni a társasági vagyonhoz a hanyag módon eljáró vezetőnek, annak érdekében, hogy a hitelezői követeléseket a felszámoló ki tudja elégíteni.

---

<sup>222</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 63. § (3)-(4)

<sup>223</sup> Insolvency Act (1986) 214. § (1)

Vajon mi történik abban az esetben, ha megindul a megállapítási per, ám közben az adós és a hitelezők között felszámolási egyezség születik, amit a bíróság jóváhagy? A felszámolási egyezség kényszeregyezség, ami azt jelenti, hogy az egyezség létrejön, ha a törvényben meghatározott hitelezők megfelelő aránya azt jóváhagyja.<sup>224</sup> Ebben az esetben azonban azokra a hitelezőkre is kiterjed az egyezség hatálya, akik azt nem hagyták jóvá, vagy az egyezségi tárgyaláson nem vettek részt. A felszámolási egyezség következményeképpen megszűnik az adós fizetéseképtelen állapota, a bíróság dönt a felszámolási eljárás befejezéséről és a társaság tovább folytathatja működését. (Ennek az intézménynek az alkalmazása ritkán fordul elő a magyar jogban.)

Nem is a megállapítási per kimenetele az érdekes, hiszen a bíróság megállapíthatja az adós vezetőjének felelősségét, azonban marasztalási pert felszámolási egyezség kötése esetén a hitelező már nem indíthat. Ennek két okát látom: az egyik, hogy a kényszeregyezség mindenkire, így rá is kihat, másrészt pedig a marasztalási pert azért csak a felszámolás jogerős befejezését követően lehet megindítani, mert akkor lehet látni, hogy mekkora az a vagyon, melyet a hitelező a felszámolási sorrend betartásával visszakap, és milyen mértékű követelése marad fenn (vagyis hogy mekkora a kára). Véleményem szerint a marasztalási per céljával lenne ellentétes, ha felszámolási egyezség esetében a hitelező – a kényszeregyezség figyelmen kívül hagyásával - pert indíthatna az adós vezetőjével szemben.

---

<sup>224</sup> 1991. évi II. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról 44. § (1) „Egyezségekre akkor kerülhet sor, ha ahhoz az egyezség megkötésére jogosult hitelezők legalább fele minden csoportban [57. § (1) bekezdés *b*), *d*), *e*), *f*) és *g*) pontjai] hozzájárul feltéve, hogy követelésük az egyezség megkötésére jogosultak összes követelésének a kétharmad részét kiteszi. Ebben az esetben az egyezség hatálya - az 57. § (1) bekezdés *a*), *c*) pontjaiban felsorolt követelések jogosultjainak kivételével - valamennyi hitelezőre kiterjed (kényszeregyezség).”

## 6. A társasági lepel átszúrása – Bevezető gondolatok az amerikai gyakorlathoz

Az angol gyökerű, de egyre jobban önállósuló amerikai társasági jog növekvő hatást gyakorol az egész világon, elsődlegesen a pénzvilágban, az információs vállalkozások piacán, valamint a tág értelemben vett nagyvállalatok körében.<sup>225</sup> Ezek a társaságok az amerikai társasági jogban kialakult szabályok alkalmazását az egész világon, így Európában is megkövetelik, ami az amerikai társasági jogi szabályok kontinentális jogba való lassú átszivárgásával járnak együtt.

Annak oka, hogy az Amerikai Egyesült Államok joganyagára eset a választásom nem más, minthogy a jogi személy társaságok „felelősségi burkának átmetszése” itt jelent meg először a bírói gyakorlatban, itt alakult önálló felelősségi doktrínává a társasági „lepel átszúrása” („piercing the corporate veil”), melynek köszönhetően jelentős jogirodalmi háttér állt a rendelkezéseimre kutatásaim során.

Az amerikai jogrendszer vonatkozó felelősségi kérdései hazánkban gyakorlatilag feltáratlanok, és olykor a kontinentális gondolkodásmódhoz képest szokatlan megoldásokat tartalmaznak.

Zweigert és Kötz a különböző jogrendszereket stílusjegyeik alapján jogcsaládokba sorolták.<sup>226</sup> Öt stílusjegyet különböztettek meg: (1) a történeti fejlődés (2) a jogi gondolkodásmód (3) jellemző jogintézmények (4) jogforrások (5) ideológia (vallási vagy politikai meggyőződés a gazdasági és társadalmi berendezkedésről).<sup>227</sup>

A kontinentális jogcsaládoktól (mint a germán vagy a romanista jogcsalád) a common law jogcsaládot például a jogforrások vagy a jogi gondolkodásmód is elhatárolja. A magyar és az amerikai jogrendszer két különböző – a germán és a common law - jogcsaládba tartozik és az adott jogcsalád jellegzetességeit, stílusjegyeit viselik.

---

<sup>225</sup> Sárközy Tamás: A magyar társasági jog Európában 35.

<sup>226</sup> Az összehasonlító jogi kutatások terén más nézetek is megjelentek. Van olyan álláspont, amely szerint a jogcsaládok helyébe kulturális csoportokat (afrikai, ázsiai, iszlám és európai gyökerű kultúrákhoz tartozó jogokat) állít, de tulajdonképpen összehasonlítást egyedül csak az adott kulturális csoporthoz tartozó jogok között tart lehetségesnek.

Lásd: Harmathy Attila: Összehasonlító jogi kutatások az ezredfordulón [IUS UNUM, LEX MULTIPLEX Budapest 2005.]126.

<sup>227</sup> Zweigert, Kötz: An introduction to comparative law [Clarendon Press Oxford 1998.] 68-72.

Nem Zweigert-ék osztályozási módja az egyetlen a komparatiztikában. Esmein, majd Arminion/Wolff/Nolde, valamint René David is különböző szempontrendszerek szerint csoportosította a jogrendszereket.

Lásd: Zweigert, Kötz: An introduction to comparative law 64.

Zweigert és Kötz megjegyzi, hogy nehéz kérdése lehet a jogösszehasonlításnak, hogy mely jogrendszerek képezzék a vizsgálat alapját. Álláspontjuk szerint, ha a jogcsaládok stílusjegyeit akarjuk csak vizsgálni, akkor elegendő az egyes jogcsaládok „anyagját” megvizsgálunk. Viszont, ha meghatározott problémát, egy adott kérdést és az arra adott megoldást kívánjuk összehasonlítani, akkor az imént említett megoldás már nem feltétlenül igaz, hiszen vannak jogrendszerek, amelyek az adott kérdést jóval hangsúlyosabban tárgyalják, mint mások. Példának okáért: Angliának van a legkiterjedtebb gyakorlata a tengeri árufuvarozás terén, Svédország pedig sajátos megoldásokat dolgozott ki a biztosítást kötő fogyasztók védelme terén.<sup>228</sup>

Ha ebből a gondolatmenetből indulunk ki, akkor máris megindokolható, hogy miért az amerikai jogrendszer képezi vizsgálatom középpontját. Mint már említettem a társaság jogi személyiségének átmetszése itt jelent meg először, illetve az Egyesült Államok rendelkezik messze a legkiforrottabb gyakorlattal a vizsgált kérdésben.

A komparatiztika alapját nem kizárólag egy adott jogcsaládba tartozó két vagy több jogrendszer összehasonlítása képezheti, hanem két különböző jogcsaládba tartozó jogrendszer is.

A kérdés ezek után már csak az, hogy eredményes lehet-e a jogösszehasonlítás? Véleményem szerint már az mindenképpen eredmény, ha ráébredünk arra, hogy amitől hazánkban a jogalkotó vagy a jogalkalmazó óvakodik (nevezetesen a felelősség-áttöréstől), az máshol működik. Azt is eredményként könyvelhetjük el, ha az összehasonlítás saját intézményeink továbbgondolására sarkal minket.

Mielőtt rátérnénk az amerikai gyakorlat elemzésére szükségesnek tartok néhány megjegyzést tenni a vizsgált jogrendszerhez. Ennek oka, hogy a magyar szabályozással ellentétben itt elsősorban a bírói gyakorlat ismertetésére és elemzésére helyeztem a hangsúlyt.

A common law jogcsaládba tartozó amerikai jogrendszerre (is) jellemző a bíró alkotta jog (judge-made-law). A bíró kiemelkedő fontosságú helyet foglal el a common law jogrendszerében, ugyanis a jog anyagának túlnyomó része nem a törvényekben, hanem a bírói ítéletekben, a precedensekben található. A jogfejlesztés letéteményese a bíró, ő formálja a jogot a társadalmi viszonyoknak megfelelően.<sup>229</sup>

Az amerikai társasági jog összetett jelenség abban az értelemben, hogy mind a bíró alkotta jog, mind a szövetségi és tagállami jogszabályok vonatkoznak rá.

---

<sup>228</sup> Zweigert, Kötz: An introduction to comparative law 41-42..

<sup>229</sup> Zweigert, Kötz: An introduction to comparative law 239-255

Lásd még: Kelemen Örkény: Az angolszász jogterület jellegzetességei [Tanulmányok Horváth Pál tiszteletére 1998.] 59.

Hangsúlyozni szeretném, hogy az Amerikai Egyesült Államokban a „lepellertantási doktrína” kifejezetten a bírói gyakorlatban meghonosodott intézmény, amely kizárólag a társaság tagjainak közvetlen felelősségre vonhatóságának eseteit öleli fel. Mivel a joggyakorlatban megjelent intézményről van szó, sem szövetségi szintű, sem tagállami szintű jogszabály nincs, amely ezt a speciális felelősségi doktrínát szabályozná.

Vannak helyzetek, amikor a társaságot olyan módon működtetik a tagok, hogy igazságtalan és elégtelen lenne kizárólag a társaság felelősségét megállapítani (főleg akkor, ha a társaságnak nincs is elégséges vagyona). Ezzel a problémával az angolszász bíróságok már a 19. század vége felé szembesültek, és *méltányosságot gyakorolva* eltekintettek a társaság önálló entitásától („disregard the corporate entity”), átszúrták a társaság korlátolt felelősségének leplét („piercing the veil”), és a tagokat tették felelőssé az okozott károkért. A lepellertantást a bíróság az equity alapján mondja ki („equitable remedy”), vagyis méltányosságból tekint el a common law által elismert és védett, a jogi személyeket megillető önálló jogalanyiságától.

A „lepelátszúrás” vagy más néven a „lepellertantás” doktrínája tehát nem jogszabályok által jelent meg a common law, és elsősorban az Egyesült Államok joggyakorlatában. Ez a doktrína kifejezetten a bírói gyakorlat gyermeke. A 19. század második felében az equity alapján a bíróságok elkezdtek a társaság mögött álló tagok felelősségét megállapítani, amikor úgy ítélték meg, hogy a tagok a társaság önálló jogalanyiságának fenntartása mellett méltánytalan előnyhöz jutnának, vagy azzal a hitelezők érdeke indokolatlanul sérülne.

A lepelátszúrási doktrína nem foglalja magába azokat az eseteket, amikor a jogszabály rendelkezik a tagok korlátlan felelősségéről. Ez egy common law szabály, amelynek nyomait megtaláljuk a kontinentális jogrendszerekben is.

Bár számos kísérlet született - elsősorban az amerikai jogtudomány által - annak meghatározására és behatárolására, hogy a bíróság milyen körülmények megléte esetén ránthatja le a társaság leplét a mögötte álló személyekről, azonban ezeket a kísérleteket tanulmányozván leszögezhetjük, hogy eddig nem született és saját kutatási eredményeim ismeretében biztosan állíthatom: nem is fog születni egzakt válasz.

A lepelátszúrás tagállamról tagállamra és esetről esetre változik. Megkísérelhetjük azonban a lepelátszúrási okot adó körülményeket általánosítani, és az egyedi esetekből általános elveket, szabályokat levonva messzebbmenő konklúziókat levonni. Ez ennek a dolgozatnak is az egyik fő célja.

A lepelátszúrás az amerikai bírói gyakorlatban jóval gyakrabban alkalmazott megoldás, mint bármelyik más országban; Fogalmát szokás még egyéb jelzőkkel is meghatározni, mint például: a „társaság héjának szétroppantása”, „a társasági köntös levetése”, a társaság „fikciójától való eltekintés”.

Az amerikai bírói gyakorlat megfogalmazása szerint ezekben az esetekben a jogi személy mindössze „bábuja”, „ügynöke” a mögötte álló tagoknak.

A jogi személy önálló jogalanyiséga és saját felelőssége jelentik létének lényegi elemét. Azonban nyilvánvaló hogy a jogi személynek nincs önálló akarata, abban az értelemben, hogy tevékenysége az őt képviselő személy cselekedetében nyilvánul meg. Ebből természetesen következik, hogy ha a jogi személy nevében eljárva és azzal visszaélve jár el az őt képviselő személy (jelen esetben a társaság tulajdonosa), akkor ezt a személyt felelősségre lehet vonni azokért a károkért, kötelezettségekért, amit a jogi személy nevében eljárva közvetve okoz.<sup>230</sup>

Viscount Haldane bíró a következőképpen fogalmazott döntésében „*a társaság egy absztrakció*” - mondta. „*Nincs saját akarata, csak szervezete van, a cselekedetei és az irányítása, amit a társaságnak tulajdonítunk valójában a képviselő („agent”) cselekedetei.*”<sup>231</sup>

Maurice Wormser, aki az amerikai irodalomban elsőként foglalkozott a társasági lepel lerántásának problematikájával a jogi személy önálló entitásának vizsgálatára utalva kifejtette, hogy a probléma jellegét tekintve inkább metafizikai mintsem jogi.<sup>232</sup>

A jogi személy felelősségének áttörésére vonatkozóan nincs behatárolható osztályozás, az angolszász bírói döntések újabb és újabb esetekkel szélesítik, színesítik a gyakorlatot.<sup>233</sup>

Az általános tapasztalat azonban már a 20. század elején is az volt, hogy a bíróság nagy valószínűséggel áttöri a társaság korlátolt felelősségét, és a mögötte álló tagok magánvagyonára kiterjedő felelősségét megállapítja, ha a társaságot csalásra, vagy a hitelezők kijátszására hozzák létre.

---

<sup>230</sup> Néhányan a jogi személyiség leglényegesebb tulajdonságát abban látják, hogy meghatározott emberek vagy embercsoportok saját cselekvésüket a jogi személy felelősségéért tüntetik fel.

Harsányi Gyöngyi: A társasági törvény vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályozásának változásai az elmúlt évtizedben [In memoriam Novotni Zoltán, Novotni Alapítvány Miskolc, 2003.] 104-105.

<sup>231</sup> „...a corporation is an abstraction. -It has no mind of its own any more than it has a body of its own; its active and directing will must consequently be sought in the person of somebody who for some purposes may be called an **agent**, but who is really the directing mind and will of the corporation, the very ego and centre of the personality of the corporation. ”.Viscount Haldane

Lennard's Carrying Co Ltd v Asiatic Petroleum Co Ltd [1915] AC 705

<sup>232</sup> Maurice Wormser: Piercing the Veil of Corporate Entity [Columbia Law Review 1912] 496.

<sup>233</sup> A későbbiekben tárgyalom Robert B. Thompson: „Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study” című munkáját, amelyben a szerző kísérletet tesz az amerikai lepelátszúrási ügyek rendszerezésére és elemzésére.

## 6.1. A korlátolt felelősség és a lepelátszúrás doktrínájának kialakulása az Amerikai Egyesült Államokban

A társaságok korlátolt felelőssége korántsem volt magától értetődő az Egyesült Államokban. Eredetileg a társaság részvényesei korlátlanul és mögöttesen feleltek a társaság tartozásaiért, kötötte őket a társaság kötelezettségvállalása. Az 1850-es évekig fokozatosan kialakult a jogi személyek önálló felelőssége és a tagok korlátolt felelőssége.<sup>234</sup> Massachusetts 1830-ban, Rhode Island 1849-ben ismerte el a társaságok korlátolt felelősségét. Az 1900-as évektől kezdve az Egyesült Államok összes tagállamában a főszabály a társaság, mint jogi személy önálló felelőssége, és a tagok korlátolt felelőssége volt, bár California 1849-től egészen 1931-ig megőrizte a kettős felelősség intézményét, ami azt jelentette, hogy 1931-ig a tagok pro rata felelőssége érvényesült, vagyis a tagok mögöttesen, a társaságban való részesedésük arányában feleltek a társaság ki nem elégített tartozásaiért.

A huszadik század amerikai társasági joga már a jogi személy társaság önálló felelősségének talaján állt. Eleinte a tagállamok kötelező jegyzett tőke minimumot írtak elő (500\$ vagy 1000\$), de ennek értéke az inflációval jelentőségét veszítette, és manapság egyik tagállam sem alkalmazza a jegyzett tőke-minimum előírását.

Gyakorlatilag a társaságok korlátolt felelősségének elfogadásával egyidejűleg jelent meg a lepelátszúrás doktrínája az Amerikai Egyesült Államokban. Annak ellenére, hogy ott a leginkább kialakult ez a jogintézmény, mégis saját jogtudásaik szerint is a legkevésbé értett és a legtöbbet vitatott terület a társasági jogi gyakorlatban.

Főszabályként tehát a társaság tulajdonosai nem felelnek a társaság által vállalt kötelezettségekért, azért kizárólag a társaságot lehet perelni. Mint már említettem az amerikai bírói gyakorlat méltányosság alapján elismeri a főszabálytól való eltérést, és kivételesen a társaság mögött álló személyek

---

<sup>234</sup> Az 1930-as évekig a bank részvényesei saját vagyonukkal is feleltek a bankban való részesedésük névértékéig azokért a tartozásokért, amit a bank fizetési képtelensége miatt nem tudott megfizetni.

Lásd: *Anderson v. Abbott* 321 U.S. 349 (1944) Az ügyben a Banco Kentucky Corporation (BKC) befolyást szerzett egy bankban. A bank fizetési képtelenségét követően a részvénytársaság nem tudta a hitelezőket kielégíteni, így azok kérték a BKC tagjainak felelőssége megállapítását. A bíróság kimondta, hogy a társaság tagjai is felelősek a társaság által vállalt és ki nem fizetett kötelezettségekért.

Lásd: Adolf A. Berle: *The Theory of Enterprise Entity* [Columbia Law Review 1947.] 351.

Lásd még: Alan R. Palmiter: *Corporations; Examples & Explanations* [Aspen Publisher 4th edition 2003.] 484.

felelősségét állapítja meg. A „lepel” metaforát egyébként először egy korai amerikai Legfelsőbb Bírósági határozat használta. A lepellerántás majd egy évszázados történelme során mind a jogalkotók mind a jogalkalmazók kedvelt vitatémáját jelentette a felelősség-átörés lehetősége és annak alkalmazhatósága. Ennek megértéséhez, vagy legalábbis a probléma sikeresebb elemzéséhez nélkülözhetetlennek tartom az amerikai bírói gyakorlat elemzését, néhány eset részletesebb ismertetését.

Kiindulópontnak Stephen B. Presser elemzését használom, amelyben a 20. század három eseményhez köti a lepellerántás kifejlődését: a common law területeken:

az egyik Benjamin Cardozo bíró Berkey v. Third Avenue Railroad Co. (1926) határozatában kifejtett véleménye,

a másik Maurice Wormser 1912 és 1927 között írt tanulmányai a kérdésben,

végül pedig Frederick Powell 1931-ben megjelent könyve a lepellerántásról, amelyben az anya-és leányvállalatokkal kapcsolatos kérdéseket elemezte.<sup>235</sup>

6.1.1. Az amerikai esetjog alphája a Berkey v. Third Avenue Railroad Co-ügy (1926). Ebben az esetben Benjamin N. Cardozo bíró elutasította a felperes kérelmét, amely arra irányult, hogy az alperes társaság leplét rántsa le a bíróság. Az ügyben a 42<sup>nd</sup> Street, Manhattenville and St. Nicolaus Railroad Company leányvállalata volt a Third Avenue Railroad Company-nek. A leányvállalat gépjárműve sérülést okozott a felperesnek, aki a balesete folytán ért károsodás megtérítése céljából pert indított és kérte az anyavállalat felelősségének megállapítását.

A tények, melyek alátámasztották, hogy a leányvállalat és az anyavállalat között szorosabb kapcsolat volt a következők: a leányvállalat gépjárműveit az anyavállalat márkajelzésével látták el, az anyavállalat éves beszámolója a leányvállalatra, mint a rendszer egyik egységére utalt, az anyavállalat bizonyos tevékenységeket magának fenntartott. Másrészt a leányvállalat önálló bankszámlával rendelkezett, erről történt a munkavállalók bérének kifizetése, voltak saját készletei, és saját nevében vállalt kötelezettségeket.

A keresetet Cardozo bíró elutasította.

A valódi értéke az ítéletnek nem maga a döntés volt, hanem a bíró sajátos metaforákkal teli érvelése, mely a mai napig kihatással van az amerikai bíróságok lepellerántási gyakorlatára és a kapcsolódó irodalomra.<sup>236</sup>

---

<sup>235</sup> Douglas C. Michael: To Know A Veil [The Journal of Corporation Law 2000.] 43.

<sup>236</sup> „The whole problem of the relation between parent and subsidiary corporations is one that **is still enveloped in the mist of metaphor**. Metaphors in law are to be narrowly watched, for starting as the devices to liberate

Véleménye szerint a lepelátszúrás doktrínája a metaforák homályában fejlődik, amely mint látni fogjuk mind a mai napig igaz. Ennek oka, hogy a lepelátszúrási ügyek tényállástól függnnek, vagyis esetről esetre változnak, éppen ezért a mai napig nem is lehet biztosan megjósolni az ilyen ügyek kimenetelét.

Az imént bemutatott esetben, ha az anyavállalat a leányvállalaton keresztül folytatta volna saját tevékenységét, akkor azt mondhatnánk, hogy a leányvállalat álszereplő („dummy”), vagy pusztán álca („alias”), és ez elegendő ahhoz, hogy mellőzzék a leányvállalat önálló jogalanyiságát, megállapítva az anyavállalat felelősségét. Az anyavállalat befolyása tehát lehet olyan mértékű, beavatkozása lehet olyan akadályozó tényező a leányvállalatnál, hogy a leányvállalatot az előbbi ügynökeként („agent”) kezeljük. Ha a befolyás mértéke kisebb – mint jelen esetben –, akkor a bíróságnak a tisztesség és az igazságosság alapján kell döntenie a leányvállalat leplének lerántásáról, így – ezen érvelés alapján – Cardozo bíró elutasította a keresetet.<sup>237</sup>

6.1.2. Maurice Wormser „Piercing the Veil of the Corporate Entity”<sup>238</sup> címet viselő korai tanulmányában abban az időben még egyedülálló módon arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem a jogi személy fogalmi mibenlétével kell foglalkozni, hanem azzal, hogy meddig terjed a társaság felelőssége, és mikor kell eltekinteni a társaság lététől, azért, hogy annak kötelezettségeiért a tagokat felelőssé lehessen tenni.<sup>239</sup>

Általában a kérdéssel foglalkozó jogtudósok egyetértenek abban, hogy főszabályként úgy kell tekinteni a társaságra, mint a tagjaitól teljesen elkülönült önálló entitásra. Azonban abban is nagy az egyetértés, hogy meghatározott esetekben a jogi személy önálló lététől el kell tekinteni, és személyek társulásaként kell rá tekinteni. Az általános kiindulópont tehát, hogy a társaságot, úgy kell kezelni, mint önálló szervezeti egységet. Meghatározott feltételek bekövetkezése esetén azonban, egyszerűen félre kell tenni annak önálló entitását, és személyek társulásaként kell rá tekinteni.

Ezek után Wormser felteszi a következő kérdést:

*Meddig kell ragaszkodni a társaság jogi személyiségének konstrukciójához, és mikor kell attól eltekinteni?*

---

*thought, they end often by enslaving it. We say at times that the corporate entity will be ignored when the parent corporation operates a business through a subsidiary which is characterized as an "alias" or a "dummy." All this is well enough if the picturesqueness of the epithets does not lead us to forget that the essential term is to be defined in the act of operation. **Dominion may be so complete, interference so obtrusive, that by the general rules of agency the parent will be a principal and the subsidiary an agent. Where control is less than this, we are remitted to the test of honesty and justice.***

Berkey v. Third Avenue Railway Co., 244 N. Y. 84, 94, 155 N. E. 58, 61 (1926)

<sup>237</sup> Berkey v. Third Avenue Railway Co., 244 N. Y. 84, 94, 155 N. E. 58, 61 (1926)

<sup>238</sup> Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity [Colum. L. Rew. 1912.]

<sup>239</sup> Maurice Wormser: Piercing the Veil of Corporate Entity [Colum. L. Rev. 1912] 496

E korainak mondott munkájában Wormser arról elmélkedett, hogy vajon helyese-e „lepelátszúrásról” („piercing the corporate veil”), vagy esetleg hasznosabb lenne a „társaság lététől való eltekintésről” („disregarding the corporate entity”) beszélni.

Wormser tanulmányának címe: „Piercing the Veil of the Corporate Entity” még a lepel átszúrására utal, azonban későbbi munkáiban már a társaság létének mellőzését használja. Kevesen követik véleményét, miszerint ez utóbbi fogalomnak a használata szélesebb tárgykört ölel fel, mint a társasági lepel átszúrása, ezért ennek használata lenne szükséges.

Powell későbbi munkáiban a lepelátszúrás metaforájának használata mellett érvelt, mivel ez utal a felelősségi doktrína speciális voltára, vagyis hogy a társaság tagja abban az adott konkrét esetben tartozik felelősséggel a társaság tartozásaiért.

A jogi személy önálló jogalanyiségének és ebből eredő felelősségének koncepciója nem egy „nyitott szezám” Wormser szerint, amit minden korlát nélkül (ki)használhatunk. Így az a legfontosabb kérdés, hogy mikor alkalmazzuk a jogi személy konstrukcióját, illetve, hogy mikor tekinthetünk el tőle.<sup>240</sup>

Erre a kérdésre kutatván a választ Wormser kategorizálta azokat a bírósági döntéseket, melyek az amerikai joggyakorlatban a társaság leplének átszúrásáról elsőként rendelkeztek.

Már 1809-ben Marshall bíró a Bank of United States v. Deveaux ügyben kifejtette, hogy a bíróságnak a döntés során a társaság személyisége mögé kell nézni, meg kell vizsgálnia a mögötte álló, azt alkotó egyének jellemzőit.<sup>241</sup>

Bár az eset kissé nyersen fogalmazta meg az általam vizsgált felelősségi alakzatnak is az alapját képező gondolatmenetet, később 1839-ben ezt a döntést már úgy jellemezték, mint az első törekvést a társasági lepel félrehúzására, annak érdekében, hogy az azt alkotó egyének meghatározásra kerüljenek.<sup>242</sup>

A jogi személyek jogalanyiségének mellőzése, figyelmen kívül hagyása a bírói türelmetlenségnek, helyesebben talán: intoleranciának köszönhető, ami általában a hitelezők adóst megtévesztő magatartásával, a jogi személyiséggel való tudatos visszaéléssel hozható összefüggésbe. Bár az adós tagjai, mint látni fogjuk már a kezdetektől fogva hivatkoztak arra, hogy a társaság által vállalt

---

<sup>240</sup> Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity [Columbia Law Review 1912.] 496.

<sup>241</sup> Bank of the United States v. Deveaux 5 Cranch 61 1809 March 15. Marshall, Ch. J. Bár ez a döntés nem az általunk vizsgált felelősségi alakzat miatt „pillant be a társaság leple mögé”, hanem mert a Szövetségi Alkotmány III. cikkely 2. bekezdése értelmében csak különböző tagállamok állampolgárai közötti vitáit döntheti el a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság. Nyilvánvaló, hogy a jogi személy nem lehet állampolgár, az csak természetes személy lehet. A problémát Marshall bíró azzal hidalta át, hogy a társaságot alkotó tagok állampolgársága alapján azonban már lehet perelni a jogi személyt is szövetségi bíróság előtt.

<sup>242</sup> Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity [Columbia Law Review 1912.] 498.

kötelezettségeikért ők mint tagok nem felelnek, azonban a bíróságok *méltányosságot gyakorolva* a hitelezők irányába, vagy a *fizetési képességi szabályok alapján* mégis megállapították az adós társaság mögött álló tagok felelősségét.

Az ehhez hasonló esetekben már a 20. század elején sem habozott a bíróság lerántani a társaság leplét és a mögötte álló tagokat felelőssé tenni annak kötelezettségeiért. Lássuk most azokat az első eseteket, szárnypróbálgatásokat, amikor az általam vizsgált felelősségi-doktrína megjelent az amerikai joggyakorlatban;

Az egyik első ilyen döntés a New York-i Fellebbezési Bíróságon született: a Booth v. Bunce-ügyben (1865)<sup>243</sup>. Egy likviditási nehézségekkel küzdő „A” vállalkozás tagjai létrehozta egy „B” társaságot, majd erre a társaságra átruházták az „A” vállalkozás tulajdonjogát. A „B” társaságnak és az „A” vállalkozásnak is volt jóhiszemű hitelezője. Az „A” vállalkozás hitelezője pert indított és kérte hogy érvényesíthesse követelését a létrehozott „B” társaság vagyonából. Az újonnan alakult társaság alapítói és hitelezője hivatkoztak a jogi személy sérthetlenségére. A bíróság szerint mivel a „B” társaságot rosszhiszeműen, a hitelező kijátszásának célzatával hozták létre, így semmisnek kell tekinteni annak létét. Tehát a bíróság egyszerűen eltekintett „B” társaság jogalanyiságától és megállapította a mögötte álló személyek felelősségét az „A” vállalkozás hitelezőjével szemben.

A következő nagy jelentőségű Re Muncie Pulp Company ügyet<sup>244</sup> 1905-ben tárgyalta a bíróság. A Pulp Company megalapította a Great Western Natural Gas Company-t, majd átruházta rá olajkútjait és földjeit. A Pulp Co. igazgatója birtokolta az újonnan alapított társaság minden részvényét, kivéve egyet, amit az új társaság vezetője szerzett meg. A Great Western Co.-nak nem volt elkülönült könyvelése, ügyleteit a Pulp Co. bonyolította. A Pulp Co. azonban fizetési képessé vált, és annak hitelezője kérte, hogy a Great Western Co. vagyonából kapjon kielégítést. A bíróság a hitelező igényét megalapozottnak találta. Kimondta, hogy a Great Western Co. nem volt független a Pulp Co.-tól, annak üzletvitelét segítette elő. Hangsúlyozta azonban, hogy önmagában nem elegendő az „*alter ego*” *elmélet* alkalmazásához, hogy a két társaság részvényesei azonosak legyenek, és az sem, hogy szoros gazdasági kapcsolatban áll a két cég. Ahhoz, hogy a vizsgált társaság leplét lerántassuk, az szükséges, hogy egyértelműen látszódjék: a vizsgált társaság a másik „tevékenységét, üzleteit folytatta” (gyakorlatilag hogy az egyik társaság a másik működését teljes mértékben befolyásolta).<sup>245</sup>

<sup>243</sup> Booth v Bunce, 33 NY 139, 159 (1865)

<sup>244</sup> Re Muncie Pulp Company (1905) 139 Fed. 546

<sup>245</sup> Seth D. Amara, Alan Kolod: Substantive Consolidation: Getting back to basics [Abi Law Review 2006.] 4.

(Látni fogjuk, hogy lepelátszúrásakor a bíróságok igen gyakran alkalmazzák az „alter ego” elméletet, illetve az „agency” elméletet. A kettő nem tévesztendő össze, a lényeges különbségeket a későbbiekben ismertetem.)

1907-ben a Rieger, Kapner & Altmark-ügyben a bíróság szintén az „alter ego” elméletet alkalmazta a felelősség megállapítása során.<sup>246</sup> Egy fizetésképtelenné vált társaság hitelezője kérte, hogy egy látszólag teljesen független társaság vagyonára kapjon végrehajtást a ki nem elégített követelése erejéig, mert álláspontja szerint ez utóbbi a fizetésképtelen társaság „alter ego”-ja volt. A látszólag független cégnek 500 részvényéből 495 a fizetésképtelen társaság tulajdonában, a maradék 5 pedig a fizetésképtelen társaság egyik tagja közeli hozzátartozójának birtokában volt. A cég mögött álló személyek hivatkoztak a társaság elkülönült önálló létére, annak sérthetetlenségére. A bíróság szerint azonban a jogi személy önálló jogalanyiséga nem sérthetetlen, és a bíróságnak nem szabad elfelejtkeznie arról a kötelezettségéről, hogy a jóhiszemű fél jogait védelmezni kell, illetve ha csalás történt azt le kell lepleznie. A bíróság alkalmazta (az angol bíróság által is ismert) „alter ego” doktrínát, és kimondta, hogy a fizetésképtelen társaság és a befolyásolt cég egy és ugyanaz. Bár formálisan elkülönültek, de ez utóbbi nem rendelkezett önálló akarattal. Hasonló a helyzet – közelítette meg Wormser a problémát -, mint amikor a farkas Piroska nagymamájának ruhájába bújlik, hiszen az ugyanaz a farkas maradt függetlenül attól, hogy saját bundájában van-e, vagy belebújlik valaki másnak a bőrébe.<sup>247</sup>

A First National Bank of Chicago v. Trebein Company ügyben (1898) Trebein tartozásokat halmozott fel, így feleségével, lányával és annak férjével alapított egy társaságot, amibe még megmaradt vagyonát átmentette. A hitelezők szerint azonban ez a társaság csak az ő követeléseik kijátszására szolgált. Az Ohio-i Legfelsőbb Bíróság 1898-ban olyan messzire ment az „alter ego” elméletben, hogy az alperes F.C. Trebein által létrehozott társaságot lényegileg egy „másik” Trebein-nek tekintette.<sup>248</sup> A bíróság szerint a vagyon tulajdonosa nem változott, Trebein maradt, mindössze annyi történt, mintha Trebein levetette volna egyik kabátját, és egy másikat vett volna fel, ám a kabátot viselő személy ugyanaz maradt, mint ahogyan a társaságok mögött álló személy is ugyanaz volt.

Tehát már a 20. század fordulóján született számos olyan amerikai döntés, amely arról tanúskodik, hogy a bíróság félreteszi a jogi személy koncepciójáról

---

lásd továbbá: Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity [Columbia Law Review 1912.] 502.-503.

<sup>246</sup> Rieger, Kapner & Altmark, 157 Fed. 609 (S. D. Ohio 1907)

<sup>247</sup> Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity [Columbia Law Review 1912.] 500.

<sup>248</sup> First National Bank of Chicago v. Trebein Company (1898) 59 Oh. St. 316.

lásd még: Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity [Columbia Law Review 1912.] 502.

szóló sokáig sérthetetlennek tartott elméleteket abban az esetben, ha a jogi személyt a hitelezők kijátszására, csalásra használták fel. Már a korai döntések is egyértelműen tükrözik, hogy ha a tag jelentősen befolyásolta a társaság működését, és a társaságot csalás, vagy a hitelezők megtévesztése céljából hozzák létre, akkor a bíróság az „alter ego elmélet” alapján a jogi személy leplét lerántja a tagokról.

Visszatérve a Re Muncie Pulp Company ügyre, az ítéletben megfogalmazott bírói vélemény nem könnyíti meg a későbbiekben a jogalkalmazók munkáját. A már vizsgált esetben a bíróság szerint az „alter ego” elmélet alkalmazásához, nem elégséges, hogy a két társaság részvényesei azonosak, vagy hogy szoros gazdasági kapcsolatban állnak egymással, hanem egyértelműen ki kell tűnnie: *a vizsgált társaság a másik „tevékenységét, üzleteit bonyolította.”* (gyakorlatilag befolyásolta a másik társaság működését)

Vannak azonban olyan helyzetek, amikor azt is nehéz eldönteni, hogy vajon a két társaság ugyanazt a tevékenységet folytatta-e. Kiváló példa erre az In re Watertown Paper Company (1909) esete, melyben egy nyomda megalakulását követően annak tagjai elhatározták, hogy egy papírgyártó céget hoznak létre, mindezt a nyomdai tevékenységet folytató cég által adott kölcsönből.<sup>249</sup> A nyomda nem rendelkezett tulajdoni hányaddal az új társaságban. A két cég között szoros üzleti kapcsolat alakult ki, a nyomda a másik cégtől szerezte be az alapanyagokat, a két társaság részvényesei úgy tekintettek a társaságokra, mint egy nagyvállalat két viszonylagosan önálló részlegére. Azonban a két társaság önálló könyvelést vezetett, elkülönült szervezettel rendelkezett, és mindkettőnek megvoltak a saját gazdasági kapcsolatai. A nyomda fizetéseképtelenné válását követően a hitelezők a másik társaságra is ki akarták terjeszteni igényeiket. A bíróság arra az álláspontra helyezkedett a nyomda fizetéseképtelenné válását követően, hogy mivel:

- a két társaság elkülönült szervezettel rendelkezett;
- mindkét társaságnak megvoltak a saját hitelezői és a saját vagyona;
- és elkülönült könyvelést vezettek,

ezért elkülönült jogalanyoknak kell őket tekinteni. A bíróság hangsúlyozta, hogy abban az esetben lehetne eltekinteni a társaságok elkülönült jogalanyiságától, ha az „alter ego” elmélet megállna, és a hitelezők kijátszásának szándéka is bebizonyosodna<sup>250</sup>

6.1.3. Frederick J. Powell new york-i ügyvéd 1931-ben írt „Parent and Subsidiary Corporations” című munkájában a további joggyakorlatra is kiható

<sup>249</sup> In re Watertown Paper Co., 169 Fed. 252 (C. C. A. 2d, (1909)

<sup>250</sup> Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity [Columbia Law Review 1912.] 504.

sikerrel kísérletet tett a lepelátszúrás-doktrínájának meghatározására.<sup>251</sup> Kizárólag az anya-és a leányvállalat viszonyában elemezte a felelősség megállapításának lehetőségét, majd az általa megvizsgált esetek szintéziséből egy háromtényezős tesztet állított fel. Kutatásai során ugyanis arra a következtetésre jutott, hogy három tényezőre vezethető vissza az anyavállalat mögöttes felelősségének megállapítása. Elmélete a jogtudományban „*instrumentalitätsi elméletként*” („instrumentality theory”) vált ismertté.

Álláspontja szerint a társaságok privilégiumával való visszaélés lenne, ha a következő feltételek megléte esetén nem tekintenének el a bíróságok az anya-és leányvállalata elkülönült jogalanyiságától:

- a leányvállalat jelentős befolyás alatt állt [a leányvállalat mindössze „képviselője” („agent”) volt az irányító anyavállalatnak – számos szerző az instrumentalitás szabályát a képviselet szinonimájaként használja<sup>252</sup>]
- ezt a befolyást csalásra vagy jogellenes magatartásra használta fel az anyavállalat, amivel
- harmadik személynek kárt okozott.

Powell ezen háromlépcsős tesztje a mai napig az egyik leggyakrabban alkalmazott szempontrendszer az amerikai bíróságok ítélezési gyakorlatában.<sup>253</sup>

Bár vizsgálatának középpontjába kizárólag az anya és leányvállalatok viszonyában felmerülő lepellerántások álltak, vizsgálatának eredményeit kiterjesztően értelmezte az egyszemélyes társaságokra is.

Az alter ego és az instrumentalitätsi elmélet közötti leglényegesebb eltérés, hogy míg az első a társaság és a tagja közötti szoros viszonyt vizsgálja, addig az utóbbi, hogy a tag milyen módon használja a társaságot (pl. elsődlegesen saját érdekei figyelembevételével, a társaság és a hitelezők érdekei háttérbe szorításával). Mindig a bíróságtól függ, hogy melyik elméletet alkalmazza.

Az egyik első bírói döntés, amely a Powell-féle tesztet alkalmazta a Lowendahl v. Baltimore & Ohio R.R.-ügy (1936) volt.<sup>254</sup> Az esetben két fizetéképtelenné vált magánszemély vagyonukat egy újonnan alapított társaságba fektették, annak 49%-os részesedése ellenében. A részvények 51 %-át az alperes B&O Railroad birtokolta. (Tehát az újonnan alapított társaságnak három tulajdonosa volt) Az

---

<sup>251</sup> Frederick J. Powell: Parent and Subsidiary Corporations: Liability of a Parent Corporation for the Obligations of its Subsidiary [Harvard Law Review 1931.]

<sup>252</sup> Rutherford B. Campell: Limited Liability for Corporate Shareholders: Myth or Matter-of-Fact [Kentucky Law Journal 1975.] 29.

<sup>253</sup> Douglas C. Michael: To know a veil [The Journal of Corporation Law 2000.] 45.

<sup>254</sup> Lowendahl v. Baltimore & Ohio R. R., 247 App. Div. 144, 287 N. Y. S. 62 (1936)

lásd továbbá: Cathy S. Krendl, James R. Krendl: Piercing The Corporate Veil: Focusing The Inquiry [ Denver Law Journal 1978, Volume 55, Number 1]

adósokkal szembeni végrehajtást elrendelő ítélet csak ezután született meg. Lowendahl – miután nem tudta az adósoktól behajtani a követelést – pert indított, melyben az újonnan létrejött társaságot, és annak a többségi tulajdonosát (a harmadik tag) B&O Railroad társaságot is perelte. Kérte tehát az új társaság leplének lerántását, hogy a B&O Railroad felelősségét is megállapíthassa a bíróság.

A bíróság elutasította a felperes lepellerántásra irányuló kérelmét, mivel álláspontja szerint az adósok már jóval előbb elhatározták a hitelező kijátszását, minthogy üzleti kapcsolatba léptek volna a B&O Railroad társasággal, aki nem játszott közvetlen szerepet a hitelező megkárosításában. A bíróság úgy találta, hogy a B&O Railroad nem rendelkezett többségi befolyással a társaságban, akkor, mikor az adósok átmenekítették vagyonukat, másrészt B&O Railroad tisztességes árat fizetett a részesedésért, és nem találta bizonyítottnak azt sem, hogy a B&O Railroad tudott volna az adósok – hitelezők kijátszására irányuló - tevékenységéről.

A Powell-tesztet alkalmazva a bíróság szerint három tényező együttes fennállását kell bizonyítani a társaság leplének lerántásához:

(1) A B&O Railroad befolyásolta a másik társaságot, nem csak pénzügyileg, hanem annak üzletpolitikáját, és gyakorlatát is, olyan mértékben, hogy a befolyásolt társaságnak a jogellenes átruházás idején nem volt önálló akarata, vagy egyáltalán önálló léte; A bíróság azonban nem találta a befolyásoltság mértékét olyan fokúnak, amely értékelhető lett volna a lepellerántás szempontjából.

(2) Ezt a befolyást az alperes csalásra vagy jogellenes magatartásra, jogszabály által előírt kötelezettsége megkerülésére használta;

(3) és az előbbieken meghatározott befolyással és jogellenes magatartással kárt okozott a felperesnek.

A Powell-féle tesztet alkalmazó viszonylag korai Lowendahl-határozat az egyik leggyakrabban hivatkozott, és a bíróságok által hallgatólagosan vagy kifejezetten követett döntésé vált. Bár maga a Powell-teszt is bírósági döntések szintéziséből született, mégis olyan sikeresen vont le az általános következtetéseit, hogy azok életképesnek bizonyultak a későbbiekben is. A bíróságok figyelembe veszik a háromlépcsős tesztet, és ha nem is mind a három feltétel, de legalább kettő kritérium fennállta esetén megállapítja a társaság mögött álló tagok felelősségét. Számos bírósági határozat született, melyben a bíróság kifejezetten elutasította a társaság leplének lerántását önmagában a befolyás tényének fennállta alapján.<sup>255</sup>

---

<sup>255</sup> *Sirmons v. Arnold Lumber Co.*, 167 So.2d 588 (Fla.App. 1964)

Powell korai new york-i bírósági határozatokból vonta le következtetéseit, így közvetve azok a bírósági határozatok mai napig éreztetik hatásukat. New York számos nagy jelentőségű lepellerántási ügygel gazdagította az amerikai joggyakorlatot, gondoljunk csak Cardozo bíró döntéseire. Mindezek eredményeképpen a new york-i joggyakorlat elérte, hogy az amerikai bíróságok általában megszorítóan alkalmazzák a jogi személy társaságok leplének lerántását, és ne ez legyen az elsődleges jogi megoldás.<sup>256</sup>

Kurt Strasser 70 év múlva Powellhez hasonlóan az anya-és leányvállalatok viszonyában elemezte a lepelátszúrás doktrínájának alkalmazását. Három fontos dolgot állapított meg:

- a bíróságok igen gyakran nem ragaszkodnak Powell háromlépcsős tesztjéhez, olykor két faktor, de talált esetet, mikor egyetlen faktor teljesítésével a bíróság megállapította az anyavállalat korlátlan és teljes felelősségét a leányvállalat tartozásaiért; Vannak bírósági határozatok, melyekben már önmagában az a tény, hogy a leányvállalatnak nem volt önálló tevékenysége, elkülönült vagyona illetve független döntéshozatali lehetősége elegendő volt a lepelátszúráshoz. Volt olyan eset, mikor a hanyag vezetés bizonyításának ténye elegendő volt ennek a szankciónak az alkalmazásához.<sup>257</sup>
- nem feltétlenül kell a lepellerántás doktrínáját alkalmazni, léteznek más megoldások is az anyavállalat, mint tag szankcionálására. Strasser ide sorolja az általam későbbiekben tárgyalt „egységes vállalat”, és a „quasi képviselő” elméletet.<sup>258</sup>
- Az anya-leányvállalat viszonyában a Powell-faktorokhoz való ragaszkodás nem szerencsés. Strasser szerint anya-és leányvállalatok viszonyában más kérdéseket kellene feltennie a bíróságnak ahhoz, hogy hatékony és helyes eredményre jusson a lepelátszúrási ügyekben. Az általa helyesnek vélt kérdéseket mind szerződéses mind deliktuális károkozás esetére felvázolta.<sup>259</sup>

---

Lásd továbbá: Rutherford B. Campell: Limited Liability for Corporate Shareholders: Myth or Matter-of-Fact [Kentucky Law Journal 1975.] 39.

<sup>256</sup> Cathy S. Krendl, James R. Krendl: Piercing The Corporate Veil: Focusing The Inquiry [Denver Law Journal 1978, Volume 55, Number 1]

<sup>257</sup> Kurt A. Strasser: Piercing the Veil in Corporate Groups [Connecticut Law Review 2005.] 642.-643.

A McKinney v. Gannett Co. (1987) ügyben a bíróság gyakorlatilag egy tényezőre alapítva állapította meg az anyavállalat felelősségét: miután bizonyítást nyert, hogy a két társaságnak nem volt elkülönítve a vagyona, a leányvállalat minden bevétele az anyacéghez folyt be, az a leányvállalat minden kiadását jóvá kellett hagyja, és bár a leányvállalat munkaszerződéseit formailag nem ő írta alá, de tényleges kidolgozásában és megkötésében közreműködött.

<sup>258</sup> Lásd: 9.2.3.2.

<sup>259</sup> Lásd: 9.2.3.2.

6.1.4. Barber szerint ahhoz, hogy a bíróság lerántsa a társaság leplét, a felperesnek két dolgot kell bebizonyítania, („two-prong test”):

- A társaság és annak tagjai között olyan szoros kapcsolat van (tulajdoni és érdekbeli), hogy nem létezik önálló személyisége a két jogalanynak (alaki követelmény=„formalities requirement”)
- Ha a cselekményekért kizárólag a társaságot teszi felelőssé a bíróság, akkor az méltánytalan következményekkel járna (méltányossági követelmény=„fairness requirement”)<sup>260</sup> Ide tartozhat, ha a bíróság előtt a tag csalárd magatartása bizonyítást nyer.

Barber álláspontja szerint azonban ez a kétlépcsős teszt nem mindig tisztán alkalmazott a bíróságok által. Például megeshet, hogy a társaság és a tagok közötti szoros kapcsolat nem mutatható ki, azonban a társaság alultőkésítve kockázatos üzletet folytat, és ilyenkor a bíróság megállapítja a tagok felelősségét.

A bíróság gyakran az alaki követelményeket vizsgálja, például hogy a társaság vezet-e elkülönült nyilvántartást, van-e saját tőkéje, nem keverte-e össze a tag saját vagyonát a társaságéval. Ezeknek az elvárásoknak a nem teljesítését számos névvel illeti a gyakorlat. Például, ha kizárólag egyetlen tag áll a társaság mögött, akkor a bíróság az „alter ego” doktrínát hívja segítségül, vagy megállapítja a tulajdoni és érdekbeli egységet a társaság és tagja között. Mint majd későbbiekben látni fogjuk a lepellerántás doktrínáját kizárólag zártkörűen működő társaságoknál alkalmazzák. Nyilvánvaló, hogy ezeknél a társaságoknál mindig kimutatható érdekbeli és tulajdoni egység, ám az alaki követelmény vizsgálata során a bíróság azt értékeli, mikor ennek gyakorlásában már túl messzire mennek a tagok. Ez utóbbi pedig nagyban a bírói szubjektivitáson múlik.

A társaság vezető tisztségviselői a társaság elsődleges érdekei alapján kell, hogy eljárjanak. Abban az esetben, ha a társaság egy tagja olyan mértékű befolyással rendelkezik a társaságban, hogy a vezető tisztségviselő funkcióját nem tudja ellátni, ez esetben a tag megsérti az alakiság követelményét. Ha mindezt rosszhiszeműen teszi, akkor a méltányossági követelmény is sérül, Barber szerint ez klasszikus esete a lepellerántásnak.

A szerző szerint ezt a kétlépcsős tesztet mind szerződésszegésért, mind szerződésen kívül okozott károkért való felelősség esetén vizsgálja a bíróság,

---

<sup>260</sup> David H. Barber: Piercing the corporate veil [Willamette Law Review 1980-81] 376.

azonban - álláspontja szerint - látványosan nagyobb arányban szűrja át a társaság leplét a szerződések megszegésével okozott károk esetében. A jogirodalomban elterjedt nézet szerint szerződésszegés esetén a felperesre nagyobb bizonyítási nehézségek várnak, mivel ő saját akaratából lépett jogviszonyba a társasággal. Feltehető hát, hogy mindkét fél felmérte az üzlettel járó kockázatot. Ezért a szerző szerint kontraktuális esetekben a felperesnek nemcsak az alakisági és a méltányossági követelmény megsértését kellene bizonyítania, hanem azt is, hogy nem tudta felmérni az üzlettel együtt járó kockázatot. A joggyakorlat azonban ezt a megkülönböztetést kontraktuális és deliktuális esetekre nem alkalmazza, vagyis a felperes ilyen értelemben nem releváns faktor az adott kérdésben<sup>261</sup>

A kétlépcsős teszt nemcsak többszemélyes, hanem egyszemélyes társaságok esetén is alkalmazható. A nehézséget ezekben az esetekben nem az alaki követelménynek való megfelelés megsértésének bizonyítása, hanem a méltányossági követelmény megsértésének bizonyítása jelenti. Mint majd a későbbiekben látni fogjuk, a bíróság „nagyobbfokú” méltányosságot gyakorol a sérelmet szenvedett hitelezők irányába, amennyiben egyszemélyes társaságról van szó, és minél több tulajdonosa van a társaságnak, annál kevésbé hajlik a méltányosság gyakorlására.

A szerző szerint bizonyos követelmények betartásával elkerülhető a lepellerántás kockázata. Ennek elkerülése érdekében konkrétan meghatározta mind a formai (mind bejegyzés, mind működés során) mind a méltányossági követelményeket.

Így például a bejegyzés során a bejegyzési eljárásra vonatkozó alaki követelményeket, illetve a gazdálkodáshoz szükséges tőkeminimumot teljesíteni kell, valamint elkülönült bankszámlát kell létrehozni, A működés során szabályszerűen össze kell hívni a legfőbb szervet, a vezető tisztségviselőket, jegyzőkönyvet kell vezetni stb.<sup>262</sup> Az általam tételesen fel nem soroltak betartása azonban nem mindig életszerű, és nem is feltétlenül nyújt garanciát arra, hogy egy váratlan élethelyzetben a tagok felelősségét ne lehessen megállapítani.

Mint majd látni fogjuk számos kísérlet született már arra vonatkozóan, hogy meghatározzák a lepellerántás tartalmát és korlátait, azonban még mindig nem született egzakt válasz. Ennek oka, hogy a lepellerántást a bíróság az equity alapján mondja ki, így mindig a körülmények mérlegelésétől függ, hogy méltányosságot alkalmazva a bíróság megállapítja-e a tagok felelősségét. A jogtudományban természetesen válasz-kísérletek vannak, azonban ezek mindig szubjektívek abban az értelemben, hogy azok az egyes szerzők álláspontjait tükrözik.

---

<sup>261</sup> David H. Barber: Piercing the corporate veil [Willamette Law Review 1980-81] 385.

<sup>262</sup> David H. Barber: Piercing the corporate veil [Willamette Law Review 1980-81] 402-03.

## 7. A társaságok leplének lerántása Nagy-Britannia gyakorlatában

Bár vizsgálataimat nem terjesztettem ki a brit jogfejlődésre és hatályos angol szabályozásra, mivel azonban a common law jogcsaládhoz való tartozása miatt számos rokonságot mutat az Egyesült Államok bírói gyakorlatával, röviden bemutatom a lepelátszúrás gyakorlatának kialakulását a szigetországban. Amerikához hasonlóan Nagy-Britanniában is a bírói esetjogban fejlődött a társaságok önálló jogalanyiségének tartalma, majd kicsivel később annak korlátai.

Ahhoz, hogy a lepellerántás elméleti alapjait Nagy Britanniában értelmezni tudjuk, szükségesnek tartom - az alperesi pozícióban lévők állandó hivatkozási pontját – a társaság önálló jogalanyiségének doktrínáját megvizsgálni.

A híres Salomon-ügy (1897) teremtette meg, vagy talán erősítette meg a gazdasági társaságok önálló jogalanyiségét Angliában.<sup>263</sup> Erre az esetre nemcsak a brit, hanem az amerikai döntésekben is számos utalást találtam.

Az eset idején minimum 7 személlyel lehetett a Company Act (1862) szerint gazdasági társaságot alapítani. Aron Salomon sikeres egyéni vállalkozóként bórkereskedelemmel foglalkozott, bóracsizmákat készített. 1882-ben úgy döntött, hogy fiait is bevonja a vállalkozásba, és ezért gazdasági társasággá alakította át már meglévő egyéni vállalkozását. Mivel 7 személy kellett a társaság alapításához, ezért feleségét, lányát és négy fiát léptette be, amellet, hogy jelentős befolyása megmaradt a társaságban (20 007 részvényből 20 001 darabot birtokolt). Másrészt a meglévő üzletét 39.000 fontért eladta a társaságnak (nagyobbrészt hitelre). Így gyakorlatilag a társaság tulajdonosa és egyik hitelezője is Salomon volt. A társaság fizetéseképtelenné vált, a biztosíték nélküli hitelezőknek nem jutott a felszámolási vagyomból, így a felszámoló megkifogásolta Salomon hitelnyújtását, mondván, hogy csalásra használta fel a céget.

Az elsőfokon eljáró bíró Vaughan Williams J. helyt adott a felszámoló kérelmének, és arra az álláspontra helyezkedett, hogy a társaság csak képviselője („agent”) volt Salomonnak, és annak nem volt önálló személyisége. Ezt a döntést a fellebbviteli bíróság is elfogadta, mondván, hogy Salomon visszaélt a társaság korlátolt felelősségével. A bíróság itt a jogi személy fikciója

---

<sup>263</sup> Salomon v. Salomon & Co. Ltd. [1897] AC 22 (H.L.),

lásd még: Molnár Gábor Lajos: Bevezetés az angol társasági jogba BIP, Budapest, 2002 56-57.

mellett érvelt, és ebből azon álláspontját vezette le, miszerint Salomon gyakorlatilag tovább folytatta tevékenységét csak immár korlátozott felelősséggel. A Lordok Háza megváltoztatta az alsóbb bíróságok döntését, visszautasította azok érvelését. Kimondta, hogy ha a társaság rendelkezett jogi személyiséggel, akkor üzleti tevékenységet is folytathatott, tehát akkor a tevékenységet a társaságnak kell beszámítani és nem Mr. Salomon-nak. Ha azonban nem rendelkezett jogi személyiséggel a társaság, akkor – minthogy nem jogalany így - Salomon képviselője sem lehetett (ellentétben, ahogyan azt az alsóbb bíróságok állították).

Másrészt a társasági törvény nem rendelkezett arról, hogy a társaság tagjai mekkora befolyással rendelkezhetnek a társaságban. Lord Macnaghten hangsúlyozta, hogy a bíróságnak nem feladata korlátokat szabni a törvényi jog előírásainak személyes véleményeik alapján.

Végül kimondta a Lordok Háza, hogy a társaság elválik annak alapítójától, tagjaitól, és nem válik az alapító „képviselőjévé” („agent”) még akkor sem, ha a létrejötte után ugyanazt a tevékenységet folytatja, mint a tagjai az alapítást megelőzően, és ezek a tagok lesznek a vezető tisztségviselők is egyben. A tagok felelőssége pedig kizárólag akkor áll fenn a társaság tartozásaiért, amikor erre a törvény lehetőséget biztosít.

Ezzel a döntéssel szilárdult meg Nagy-Britanniában a gazdasági társaságok elkülönült jogalanyisága.

Az angol jogban egyrészt a bírói joggyakorlatban (under case law) jelent meg a lepelátszúrás doktrínája, másrésztől azonban jogszabályok (under express statutory provision) is tartalmazznak (pl. Insolvency Act 1986) felelősség-áttöréssel járó tényállásokat. Ezeket az amerikai jog nem a lepellerántás körébe sorolja, ebbe a felelősségi tényállásba kizárólag a bírói gyakorlatban kifejlődött döntések tartoznak. Azonban vannak olyan szerzők, akik a jogszabályban mögöttes tagi felelősséget meghatározó tényállásokat is a lepelátszúrás esetei közé sorolják pl. Ottolenghi (aki kizárólag az angol szabályozás elemzésével foglalkozott).

Maga a „piercing the veil” dogmatikai elnevezés az amerikai gyakorlatból terjedt át a brit bírói gyakorlatba, régebbi esetekben még az „alter ego” vagy „agent” elnevezéssel illeték ezt a felelősségi doktrínát. A doktrína tartalmát azonban az angol bírói gyakorlat maga alakította ki.

A német és az angol jogban is hasonló dogmatikai alapokon nyugszik a felelősség-áttörés. A német jogban a Haftungsdurchgriff-et a „Trennungsprinzip” alóli kivételes esetnek tekintik, vagyis amikor a tag és a jogi

személy társaság szigorú elválasztásának elve nem érvényesül és a bíró áttöri a Trennungsprinzip elvét megállapítván a tag felelősségét.

Az angol jogban a társaság jogi személyiségétől („separate legal personality of the company”) tekint el a bíróság, annak érdekében, hogy a tagok felelősségét kimondhassa.

Staughton LJ bíró az Atlas Maritime Co SA v Avalon Maritime Ltd. (1991) ügyben a következőképpen fogalmazott: “A lepelátszúrás azt jelenti, hogy a társaság által vállalt jogokat és kötelezettségeket úgy kezelem, mintha azok a tag által vállalt jogok és kötelezettségek lennének. Ezért a lepel átszúrása vagy lerántása azt jelenti, hogy bizonyos jogi cél elérése érdekében figyelemmel vagyunk a társaság tagjaira”<sup>264</sup>

Dolgozatom megírása során többször hangsúlyozásra kerül, hogy a lepelátszúrási doktrína kizárólag a társaság tagjainak (és kivételesen vezetőinek) felelősségének megállapítására szolgál. Nem tartoznak ide azok az esetek, amikor a társaság tagjának vagy vezetőjének jogsértő magatartását számítják be a társaságnak, vagyis amikor a tag cselekménye miatt a társaság felelősségét állapítják meg. Így például a korai bírósági döntés a Lennard-ügyben (1915). Ez a döntés teremtette meg az „agency” –*elméletnek* nevezett doktrínát Angliában.<sup>265</sup>

Az ügyben Lennard’s Carrying Co. rendelkezett egy teherhajóval, és árukat szállított az Asiatic Petroleum társaságnak. Mr. Lennard hanyagságának köszönhetően a hajó elsüllyedt és a rakomány elveszett. Asiatic beperelte Mr. Lennard társaságát és kártérítést követelt. A kérdés az volt, hogy vajon a társaság felel-e vezetője hanyag magatartásáért?

A House of Lord’s álláspontja szerint a társaság felelőssé tehető a vezetője által elkövetett cselekményekért, mivel a vezető tisztségviselők testesítik meg a társaság *irányító akaratát* („controlling mind”).

Viscount Haldane bíró a következőképpen magyarázta meg az „irányító akarat” –teóriát: „*a társaság egy absztrakció*” - mondta. „*Nincs saját akarata, csak szervezete van, a cselekedetei és az irányítása, amit a társaságnak tulajdonítunk valójában a képviselő („agent”) cselekedetei.*”<sup>266</sup>A lord megjegyezte, hogy

<sup>264</sup> "To pierce the corporate veil is an expression that I would reserve for treating the rights and liabilities or activities of a company as the rights or liabilities or activities of its shareholders. To lift the corporate veil or look behind it, therefore should mean to have regard to the shareholding in a company for some legal purpose." Atlas Maritime Co SA v Avalon Maritime Ltd (No 1) [1991] 4 All ER 769.

<sup>265</sup> Lennard’s Carrying Co Ltd v Asiatic Petroleum Co Ltd [1915] AC 705

Az ügy nem a tag korlátlan felelősségének megállapításával járt, hanem annak kimondásával, hogy a jogi személy mögött álló természetes személyek cselekedetei bizonyos körülmények között beszámíthatók magának a jogi személynek. Ez az agency-elmélet (ügynök elmélet) alapja.

<sup>266</sup> „...a corporation is an abstraction. -It has no mind of its own any more than it has a body of its own; its active and directing will must consequently be sought in the person of somebody who for some purposes may be called an **agent**, but who is really the directing mind and will of the corporation, the very ego and centre of the personality of the corporation. ”.Viscount Haldane

Lennard Úr, mint természetes személy jelentette a társaság életét és lelkét. Mivel Mr Lennard a társaság irányító akarata volt, ezért a cselekedetei betudhatók a társaságnak, így a társaság felel a képviselője (agent) által okozott károkért.<sup>267</sup>

Ez a felelősségi doktrína tehát szigorúan elhatárolandó a piercing the veil doktrínától. A német jogtudomány ezt a felelősségi intézményt „Zurechnungsdurchgriff”-nek nevezi, és szintén elválasztja a „Haftungsdurchgriff”-től.<sup>268</sup>

### 7.1. A bírói gyakorlatban megszilárdult esetek köre

Ha csoportosítani kívánjuk, hogy az angol bíróság milyen esetekben szűrje át a társaság leplét, akkor a következőket látjuk:

a) „Csalás” esetéről akkor beszélünk, ha a társaság mögött álló személy olyan dologra használja fel a társaságot, amitől egyébként szerződés vagy jogszabály tiltja. Ide tartozik a Gilford Motor Co Ltd v. Horne-ügy (1933).<sup>269</sup> Horne egy autókereskedő volt Gilford-nál, ám egy idő után felmondott. A szerződése szerint a jogviszony megszűnése után nem köthetett üzletet Gilford már meglévő ügyfeleivel. Mikor távozott a cégtől, saját társaságot alapított, majd felkereste egykori ügyfeleit. Gilford beperelte szerződésszegéssel okozott károkozásért Horne-t.

A per során Horne elsősorban azzal érvelt, hogy nem ő személy szerint, hanem a cége kereste meg a vevőket, így ha esetleg marasztalná a bíróság, akkor sem őt kellene, hanem a társaságát. A bíróság lerántva a társaság leplét, mind a társaságot, mind pedig Horne-t marasztalta az ügyben.

b) Ha a bíróság előtt bizonyítást nyer, hogy a két társaság valójában „egy gazdasági egységként” („single economic unit”) működött, akkor nagy valószínűséggel átszűrja a társasági leplet. Ide sorolható a későbbiekben tárgyalásra kerülő Adams v. Cape Industries-ügy (1991).

d) Az „állam érdekeinek védelme” érdekében lerántja a társaság leplét a bíróság, például a Daimler Co Ltd v. Continental Tyre and Rubber (GB) Ltd-ügyben (1916). Ezt az ügyet a következő fejezetben ismertetem.<sup>270</sup>

---

<sup>267</sup> „...he was the life and soul of the company. For if Mr. Lennard was the directing mind of the company, than his action must, unless a corporation is not liable at all, have been an action which was the action of the company itself...”

<sup>268</sup> Jörg Mühlens: Der sogenannte Haftungsdurchgriff im deutschen und englischen Recht 57-64.

<sup>269</sup> Gilford Motor Co Ltd. v. Horne [1933] Ch 935, CA

<sup>270</sup> Lásd: 8.1.

## 7.2. A Companies Act-ben (továbbiakban CA) nevesített felelősség-áttörésre irányuló esetköre

Az 1985-ös CA 1.§ (1) minimum 2 tagot kívánt meg gazdasági társaság alapításához, rendelkezzen az korlátolt felelősséggel vagy sem.<sup>271</sup> Tehát, ha a társaság 1 fővel működött, akkor az angol jog szerint ez a személy felelős volt a „saját” társasága tartozásaiért. Ha egy személy korlátolt felelősségű társaság keretében szeretne volna a tevékenységet folytatni, akkor még egy személyt be kellett léptessen a társaságba, annak érdekében, hogy korlátolt felelősséggel működhessen. A személyes felelőssége az egyedüli tagnak csak akkor állt be, ha 6 hónapon belül nem léptetett be egy újabb tagot, miután egyedüli taggá vált a társaságban. Ez a szabály egészen a Companies Act 2006 (c.46) hatályba lépéséig életben volt.

A 2006-os társasági törvény 3. (1) kimondja, hogy ha a tagok a létesítő okiratba foglalják, hogy korlátolt felelősség mellett kívánnak tevékenykedni, akkor felelősségük korlátolt lesz, egyéb esetben viszont nem.<sup>272</sup>

Az Insolvency Act (1986) is tartalmaz felelősség-áttörő eseteket, így a már elemzett fraudulent trading (213. IA) és a wrongful trading (214. IA) eseteit.

---

<sup>271</sup> 1985 CA 1. § (1) „Any two or more persons associated for a lawful purpose may, by subscribing their names to a memorandum of association and otherwise complying with this Act in respect of registration, form an incorporated company, with or without limited liability.”

<sup>272</sup> 2006. CA 3 (1) „A company is a “limited company” if the liability of its members is limited by its constitution.”

## 8. A lepelátszúrás tartalma:

Ottolenghi<sup>273</sup> az angol bírói gyakorlatot vizsgálva rámutatott, hogy a bíróság különböző módokon ítéli meg a társaság korlátolt felelősségének áttörését, ugyanis van olyan eset, amikor teljesen figyelmen kívül marad a társaság jogi személyisége, és van olyan eset, amikor a bíróság a jogi személyt is szankciókkal sújtja amellet, hogy a tagok felelősségét is megállapítja.

Ez a probléma jelenik meg akkor a bírói gyakorlatban, amikor a társaság „leplét” mint metaforát többféle felelősséget megállapító doktrínára használják: a „lepel lerántását” általánosságban a felelősség-áttörő esetekre alkalmazzák, annak ellenére, hogy az esetekben nem ugyanolyan jellegű felelősségre vonások történnek. Például egy esetben lepelátszúrásról döntött a bíróság, majd ugyanebben az ítéletében a jogi személy társaságot is szankciókkal sújtotta.

Ottolenghi szerint ez a két szankció nem fér meg egymás mellett, hiszen lepellerántásnál eltekintünk a társaság önálló jogalanyiságától, tehát őt nem szankcionálhatjuk, míg a másik esetben, ha szankcióval sújtja, akkor nem lehet eltekinteni annak önálló voltától. A szerző szerint nem egyedi eset, hogy egy határozatban több „összeférhetetlen” metafora is található. Például a „bábu” („puppet”) és a „képviselő” („agent”) fogalma olykor egy határozatban jelenik meg. Erre példa a Wallersteiner-ügy (1974), melyben a bíróság kimondta, hogy a társaság tagja felel a társaság kötelezettségeiért, mivel annak minden cselekményét ő irányította. Ezért a társaság csak „képviselője” volt saját tagjának, annak akaratát hajtotta végre, a mögötte álló személy mozgatta a társaságot, mintha egy „bábu” lett volna.<sup>274</sup>

E két fogalom a „bábu” és a „képviselő” azért nem fér meg egymás mellett, mert míg a „bábu” fogalom a szerző szerint teljesen kizárja az önálló jogalanyiség értékelésének lehetőségét, a „képviselő” viszont arra utal, hogy a társaságnak önálló jogalanyisége van, és képes szerződések teljesítésére. Ez a kettősség nemcsak a gyakorlatban, de a jogtudományban is megjelenik. A szerző a probléma orvoslására a következőt javasolja: mielőtt azt vizsgálnánk meg, hogy *mikor* rántja le a társaság leplét a bíróság, azt kell megvizsgálunk, hogy *mit* is *jelent* ez a fogalom. Érdekes módon az általam tanulmányozott jogirodalom valóban nem a lepellerántás fogalmával, hanem annak esetkörének meghatározásával foglalkozik. Ebben a tekintetben Ottolenghi megközelítése egyedülállónak mondható.

---

<sup>273</sup> Ottolenghi: Peeping Behind the Corporate Veil to Ignoring it Completely [The Modern Law Review 1990.] 339, 340.

<sup>274</sup> Wallersteiner v Moir [1974] 3 All ER 217, CA „[the member] controlled their every movement. He **pulled the strings**. They were his **agents** to do as he commanded. He was the principle behind them”

A lepellierántás intézménye a köztudattal ellentétben nem szükségképpen hátrányos a társaság tagjaira nézve, sokszor az érdekükben történik. Ragaszkodván a társasági lepel fogalmához Ottolenghi négy kategóriát különböztet meg az alapján, hogy a bíróság hogyan viszonyul a társaság önálló jogalanyiségéhez. Az osztályozás alapja tehát a jogi személy jogalanyiségének értékelése a bírói gyakorlatban.

### 8.1. A társasági lepel mögé kukucskálás („Peeping Behind the Veil”)

Ez a kategória nem érinti a társaság önálló jogalanyiségét. A társaság leplét mindössze felemeli a bíró, „betekint” mögé, mert valamilyen információt szeretne megtudni a társaságról, mint például: kik a társaság tagjai, részvényesei, hogyan alakulnak a társaságban a tulajdoni arányok, kik rendelkeznek meghatározó befolyással a társaságban, milyen formában működik (holding, leányvállalat, egyesülés tagja-e), milyen illetőségű a társaság (adózási kérdések miatt) stb.

Miután a bíróság megszerezte a szükséges információkat, eldönti, hogy mit kezdjen vele: kizárólag a társaságot marasztalja, vagy a társasági leplet lerántja a mögötte álló tagokról.

Tehát ebben az esetben még nem állapítják meg a társaság tagjainak felelősségét a jogi személy által vállalt kötelezettségeikért, mindössze a társaság jellemzőit vizsgálja meg a bíró. Mondhatnánk azt is, hogy ez az első lépcsője a lepellierántásnak.

Klasszikus példa erre az esetre az 1916-os Daimler-ügy.<sup>275</sup> Az esetben az alperes és a felperes is brit társaságok voltak, az alperest kártérítésre kötelezte a bíróság. A felperes bár angol cég volt, de egy kivételével az összes tagja német illetőségű volt. Ez időben zajlott az első világháború. A kérdés, amely a House of Lords elé került az volt, hogy vajon van-e joga az ilyen „ellenségek” tulajdonában álló társaságnak – a már megítélt – kártérítésre, másképpen: köteles-e az angol alperes fizetni az „ellenséges” társaságnak, amely összeg így német kezekbe kerül? Lord Parker of Waddington – akinek nevéhez a lepellierántás angol alapjai szorosan kapcsolódnak – akként nyilatkozott, hogy lehet fellebbezni a kártérítést megállapító döntés ellen. A társaság tagjai és vezetői németek voltak, ebben a formában a Brit Korona ellenségei, és éppen ezért nem gyakorolhatták

---

<sup>275</sup> Daimler Company, Limited Appellants; v. Continental Tyre and Rubber Company (Great Britain), Limited Respondents [1916]

ügyvezetői jogait a brit társaságban. Lord Parker a következőket foglalta össze a döntésben:

- a) Az Angliában bejegyzett gazdasági társaság jogi személy, a jog által konstruált fikció, azokkal a képességekkel, amivel a jog felruházta. Nem hasonlatos a természetes személyekhez, mert nincsenek gondolatai és tudata. Nem lehet barát vagy ellenség, mert nem tud lojalitást érezni.
- b) A jogi személy felhatalmazott képviselője útján cselekszik. Az Angliában tevékenykedő társaságot, amelynek képviselője angol, vagy Anglia szövetségesének polgára, arra barátként kell tekinteni.
- c) Az ilyen társaságnak is lehetnek ellenséges vonásai. Ide sorolható, ha az azt ténylegesen befolyásoló személyek tartózkodási helye ellenséges országban van, akár fel vannak jogosítva, akár nem a társaság irányítására, vagy ha a társaság támogatja az ellenséget, illetve ha azt ellenséges országból irányítják, utasítják. Az olyan személy, aki erről tudván üzletet köt a társasággal, az ellenséggel paktál.
- d) A társaság tagjainak személyiségével nem azonosítható a társaság személyisége. De egy háborús helyzetben igenis meghatározó kérdés, hogy a társaság képviselői, vagy azok, akik befolyásolják a társaság működését ellenségnek minősülnek-e. Jelen esetben bár a társaság titkára brit volt, és rendelkezett felhatalmazással a társaság vezetésére, mégiscsak 1 részvényrel rendelkezett a 25.000 darab részvényből, a többi mind német kézben volt, így a társaság kötelezettsége lett volna annak bizonyítása, hogy nem ellenséges irányítás alatt működött. A társaság képviselője mindenképpen alá volt rendelve az ellenséges részvénytulajdonosok jóváhagyásának, kivéve, ha a társaság ennek ellenkezőjét bizonyítani tudja.<sup>276</sup>

Jelen ügyben vélelmezni kell, hogy a társaság ellenséges irányítás alatt állott, a társaság német társaságnak tekinthető, ennek megfelelően az alperesnek joga van fellebbezni az őt felperes javára szóló fizetési kötelezettséget tartalmazó bírósági döntés ellen.

Ebben a példában a társaság leple mögé pillantás történt, hiszen a társaság jogalanyiségének megkérdőjelezése nélkül, mindössze azt vizsgálta meg a bíróság, hogy a tagjainak melyik országban van a tartózkodási helye, és ezek milyen arányban birtokolják a társaság részvényeit.<sup>277</sup> (A lepel mögé pillantás

---

<sup>276</sup> „The enemy character of individual shareholders and their conduct may, however be very material on the question whether the company's agents, or the persons in de facto control of its affairs, are in fact adhering to, taking instructions from, or acting under the control of enemies... the fact he held one share only out of 25,000 shares, and was the only shareholder who was not an enemy, might well throw ont he company the onus of proving that he was not acting under the control of, taking his instructions from, or adhering to the King's enemies in such manner as to impose an enemy character ont he company itself. It is an a fortion case when the secretary is without authority and necessarily depends for the validity of all he does ont he subsequent ratification of enemy shareholders.”

<sup>277</sup> Ottolenghi: Peeping Behind the Corporate Veil to Ignoring it Completely 343

következő – ám nem szükségképpen lépcsője - a társasági lepel átszúrása, amely a következő pontban kerül elemzésre.)

Lepel mögé kukucskálásról van szó akkor is, ha a felperes azért esik késedelembe a keresetlevél benyújtásával, mert nem tudja megállapítani, hogy valójában ki okozta neki a kárt, kit kell perelnie. A bíróság a majdani alperes leple mögé bepillantott, majd elfogadta a felperes kifogását, és engedélyezte, hogy a megengedett 3 év eltelte után nyújtsa be a keresetét.<sup>278</sup>

Ezekben az esetekben tehát nincs lePELLERÁNTÁSRÓL szó, hiszen nem a felelősséget vizsgálja a bíróság, hanem megállapít valamilyen tény, helyzetet, aminek a segítségével a felperes már pert indíthat (pl. ki a társaság tényleges tulajdonosa). A lepel mögé való betekintéssel a bíróság képes a valós helyzetet felmérni és ennek alapján dönt szankcióval sújtja-e a társaságot vagy sem, lerántja-e a társaság leplét, vagy sem.

Lepel mögé kukucskálásról tehát akkor lehet szó, ha a jogalkotó vagy a jogalkalmazó azokat a személyeket kívánja leleplezni, akik a társaságot ténylegesen irányítják, illetve befolyásolják annak működését.<sup>279</sup>

## 8.2. A társasági lepel átszúrása („Penetrating the Veil”)

A társasági lepel átszúrása a következő lépcső Ottolenghi szerint. Ez esetben a bíróság már a társaság tagjainak, részvényeseinek felelősségét is megállapítja a társaság kötelezettségeiért, vagy a társaságban fennálló közvetlen érdekeltséget állapítja meg, anélkül hogy a társaság önálló jogalanyiságát megkérdőjelezné.

8.2.1. A társasági lepel átszúrásának egyik esete Ottolenghi szerint a társaságban fennálló közvetlen érdekeltség megállapítására szolgál.

Ennek klasszikus esete, a már ismertetett Daimler-ügy<sup>280</sup>, ahol a társasági leplen való bepillantást már az imént elemeztük. A társaság tulajdonosi szerkezetének megvizsgálása után a bíróság átszúrta a társaság leplét, ebben az esetben ez azt jelentette, hogy úgy tekintettek a brit társaságnak adott pénzre, mintha azt az „ellenséges” részvényeseknek fizették volna ki. Tehát a Lordok Háza „félretette” a társaságot mint jogi személyt, és a tulajdonosi struktúra vizsgálata alapján hozta meg ítéletét. A House of Lord's élhetett volna más megoldásokkal is, anélkül hogy sérült volna a társaság jogi személyisége. Ottolenghi szerint

<sup>278</sup> Simpson v. Norwest Holst Southern Ltd. [1980] 2. All ER 471.

lásd továbbá: Ottolenghi: Peeping Behind the Corporate Veil to Ignoring it Completely 342.

<sup>279</sup> Ottolenghi: Peeping Behind the Corporate Veil to Ignoring it Completely 342.

<sup>280</sup> Daimler Company, Limited Appellants; v. Continental Tyre and Rubber Company (Great Britain), Limited Respondents [1916]

például utasítani lehetett volna a társaságot, hogy a háború végéig zárolja a társaság pénzét. Hasonló megoldást jelentett volna az is, ha a bíróság átveszi azt az elvet, miszerint az ellenséges tulajdonosai miatt a háborús időszakban úgy tekint a társaságra, mint egy természetes személy ellenségre. Így a társaság jogalanyisága (a társaság leple) nem sérült volna.<sup>281</sup>

8.2.2. A társaságban meglévő közvetlen érdekelttség megállapításának egyik altípusa lehet annak kinyilvánítása, hogy a társaságot olyan mértékben befolyásolja annak tagja, hogy a társaság gyakorlatilag „quasi képviselője” saját tagjának („ügynök-elmélet”).

A Salomon-ügyben<sup>282</sup> a fellebbviteli bíróság ilyen álláspontra helyezkedett, bár azt később a Lordok Háza elvetette. Azonban mégis a társasági lepel átszúrásának egyik tipikus esete, amikor a bíróság megállapítja, hogy a társaság és annak tagja között olyan szoros viszony állt fenn, hogy a tag akarata érvényesült társasága felett, a társaság annak a tagnak a „képviselésében” járt el. A képviselő megállapítása tehát nem a célja, hanem az eszköze Ottolenghi szerint a társasági lepel lerántásának.<sup>283</sup>

Éppen ezért a képviselői viszony meglétét tényeknek kell alátámasztania. A tag befolyásának olyan mértékűnek kell lenni, ami kizárja azt, hogy a társaság másképpen is cselekedhetne, így önálló akarata gyakorlatilag nincsen.

Ottolenghi elméletét követve az amerikai esetjogban is számos döntést találunk, amelyeket ebbe az esetkörbe sorolhatunk pl. In Re Muncie Pulp Company-ügy (1905), a Higgins v. Cal. Petroleum & Asphalt Company-ügy (1905), és a Donovan v. Purtell-ügy (1905). Ez utóbbi esetben Donovan egy ingatlanokkal foglalkozó befektető volt. Számos társasággal rendelkezett, amelyeknek mindegyikének ugyanabban a helyiségben volt a székhelye, ugyanazok voltak a tisztségviselői, és mindegyiket egy célból hozta létre: a bírósági végrehajtások alól akarta kimenteni az éppen végrehajtás alá vont ingatlanjait. Ennek megvalósítására újabb és újabb társaságokat hozott létre, ahova átmentette a végrehajtással veszélyeztetett ingatlanokat. Illinois Állam Legfelsőbb Bíróságának döntése szerint a társaságok valójában Donovan személyesítették meg, annyi történt mindössze, hogy különböző köntösökbe bújt. A határozat szerint Donovan magatartásáért ő maga személyesen felelőssé tehető. Az indoklás szerint, amikor Donovan átvette a pénzt a sértettektől, akkor nem jóhiszeműen létrehozott és működő cégbe fektette azt be, hanem saját ügyletei bonyolításához használta fel a tőkét és a társaságok jogi személyiségét. A

---

<sup>281</sup> Ottolenghi: Peeping Behind the Corporate Veil to Ignoring it Completely 344.

<sup>282</sup> Salomon v. Salomon & Co. Ltd. [1897] AC 22 (H.L.),

<sup>283</sup> Ottolenghi: Peeping Behind the Corporate Veil to Ignoring it Completely 345.

bíróság ezért figyelmen hagyta a társaságok önálló jogalanyiságára vonatkozó koncepciót, és Donovant személyesen felelőssé tette az okozott károkért.<sup>284</sup>

Érezhető, hogy egy ingoványos területre érkeztünk. Ennek az elvnek az általánossá tétele azt jelentené, hogy bármikor lerántható lenne a társasági lepel a tagokról, amikor a bíróság indokoltan látja. Hazánkban ennek kicsi a valószínűsége, hiszen ez egyben az egyszemélyes gazdasági társaságok jogalanyiságát kérdőjelezné meg.

A képviseleti jogviszony fennálltával indokolja a bíróság a társaság leplének átszúrását akkor, amikor vonakodik teljesen eltekinteni a jogi személy önálló entitásától. Ebben az esetben tehát mind a jogi személy, mind a tagok felelősségét kimondja a bíróság.

A már említett angol Wallersteiner-ügyben (1974), a bíróság kimondta, hogy bár a vizsgált társaságok elkülönült jogi személyek, ám Dr. Wallersteiner (a társaságok egyedüli tagja) felel a társaságok által vállalt kötelezettségeikért, mivel azok minden cselekményét irányította. Ahogy a bíróság fogalmazott: „úgy táncoltak a társaságok, ahogyan Wallersteiner füttyült.” Ezért a társaságok csak képviselői voltak Wallersteinernek, annak akaratát hajtották végre, Wallersteiner mozgatta a társaságokat, mintha bábuk lettek volna.<sup>285</sup>

Visszatérve az amerikai gyakorlatra, ha a társaságnak csak egyetlen tagja van, akkor az amerikai bíróság még nem rántja le feltétlenül a társaság leplét, sőt kifejezetten egységesnek mutatkozik a gyakorlat, miszerint ekkor is elkülönült jogalanynak tekintik azt. Maryland Legfelsőbb Bírósága egyedinek mondható nézőpontot képvisel Amerikában, ahol is a bíróság kifejtette, hogy ha egy társaságnak egyetlen tagja van, akkor gyakorlatilag ő lesz a tulajdonosa a társaság vagyonának is, eladhatja vagy egyéb módon rendelkezhet vele. A tag egyé válik a társasággal – ám ahogy azt a szerző kiemelte: ez a megközelítés csak egy egyedi nézőpont, és szerencsére nem vált általánossá.

Tény azonban, hogy ha a társaságnak egyetlen tagja van, akkor az amerikai bíróságok könnyebben lerántják a társaság leplét a tagról, mint egy többszemélyes társaság esetében.<sup>286</sup>

Wormser arra a – Thompson által a későbbiekben megcáfolt – nézőpontra helyezkedett, hogy teljesen irreleváns kérdés az, hogy a társaságnak hány tagja van. Lehet egy, de lehet több száz is, a felelőség-áttörés szempontjából. Véleménye szerint, ha a társaság önálló jogalanyiságát arra használják fel, hogy

---

<sup>284</sup> Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity 506.

<sup>285</sup> Wallersteiner v Moir [1974] 3 All ER 217, CA „[Dr. Wallensteiner] controlled their every movement. He **pulled the strings**. They were his **agents** to do as he commanded.... They were his agents to do as he commanded. He was the principle behind them”

<sup>286</sup> Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity 515.

hitelezőket tévesszenek meg, az adós kötelezettség teljesítését elkerülje, jogszabályt játszanak ki, kartellt hozzanak létre, bűncselekményt leplezzenek vele, akkor a bíróság úgy tekint a társaságra, mint személyek csoportjára, és a valós személyek között tesz igazságot.<sup>287</sup> Erre elsősorban az equity alapján van lehetőség, a common law szabályai erre nem alkalmasak.

A bíróságot gyakran éri az a vád, hogy rugalmatlan, terméketlen, és nem tud reagálni a szociális és gazdasági változásokra. Az amerikai bíróság rácáfolt erre a kritikára azáltal, hogy gyors és szükséges lépésekkel kezeli a jogi személyek önálló entitásából eredő problémákat.

A társasági lepel mögé pillantással a bíróság felméri azokat az információkat, amelyekre az adott ügyben szüksége van. Önmagában ez még nem jár semmilyen szankcióval, mindössze a tények valós mérlegelésének alapjául szolgál. Miután elegendő és megfelelő bizonyítékkal rendelkezik a jogalkalmazó, dönt, hogy vajon szükséges-e a társasági lepel lerántása és a mögötte álló személyek felelősségének megállapítása. Ennek egyik altípusa az, amikor a társaságot a tag képviselőjének („agent”) tekintik annak nagymértékű befolyása miatt.

Megjegyzem, hogy mivel 2006-ig az angol Companies Act értelmében minimum 2 taggal lehetett korlátolt felelősséggel működő társaságot létrehozni, valószínű ez az oka annak, hogy egy tag túlzott mértékű befolyása esetén az angol bírói gyakorlat könnyebben hajlott a képviseleti viszony megállapítására.

Az eddigiekben tehát nem érintettük a társaság önálló jogalanyiságát, a bíróság annak megtartása mellett hozta meg a döntéseit. A következőkben olyan esetekről lesz szó, ahol a társaság jogalanyiséga is sérül, mivel a bíróság úgy tekint a társaságra, mintha az nem is létezne.

### 8.3. A társaság leplének kiterjesztése („Extending the Veil”)

Ottolenghi a lepellerántás harmadik típusaként azt az esetet nevesíti, amikor a társasági leplet a bíróság kiterjeszti több társaságra. Ezalatt azt kell érteni, hogy nem az egyes gazdasági társaságokat látja a bíróság maga előtt, hanem azok egyesülését, vállalatcsoportját, és egységes szervezetként tekint rájuk.

---

<sup>287</sup> Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity 517.

Az anyavállalat, mint tag felelőssége a 20. század elejétől jelent meg a joggyakorlatban, miután az Egyesült Államokban a jogi személy társaságok is részesedést szerezhettek más jogi személy társaságokban.

Az alapkoncepció Berle-től származik, aki 1947-ben már utalt a felelősség-megállapítás eme speciálisnak mondható kategóriájára.<sup>288</sup> Berle szerint arról van szó, hogy több társaság a gyakorlatban egyetlen társaságként működik, tevékenységüket tekintve olyan egységesek, hogy a bíróság eltekint azok önálló lététől, egységesen kezeli vagyonukat és felelősségüket, mintha egyetlen nagy társaságnak lettek volna a tagjai.

A bíróság ez esetben eltekint az egyes társaságok önálló jogalanyiságától, azokat egy személyként kezeli. Azonban ez csak egy jogtechnikai megoldás, a gyakorlatban nem jelenti azt, hogy az egyes társaságok elveszítenék önálló jogalanyiságukat. Hiszen hogyan szankcionálhat a bíróság egy olyan jogalanyt, akinek a jogalanyiságát egyébként figyelmen kívül hagyja?

Ahogy a Bank of Tokyo v. Karoon ügyben a bíróság kimondta: "... az anyavállalat és a leányvállalat gazdaságilag egységesek. Bennünket azonban nem a közgazdaság, hanem a jog érdekel ..."<sup>289</sup>

Egyébként mind az angol mind az amerikai gyakorlatban a bíróság vizsgálja, hogy az anyavállalat mekkora befolyással rendelkezett a leányvállalata döntései meghozatalában, ugyanis ha megállapítja, hogy az nem állt teljesen az anyavállalat irányítása alatt, akkor úgy tekint rá, mint egy önálló jogalanyra.

Ebbe a kategóriába sorolja Molnár Gábor Lajos az Adams v. Cape Industries ügyet (1990),<sup>290</sup> ami egyébként a társaság leplének lerántása terén az egyik leggyakrabban hivatkozott jogesetnek tekinthető.

Cape egy Angliában bejegyzett társaság, melynek leányvállalatai Dél-Afrikában azbeszt-bányászattal foglalkoztak. Az azbeszt jelentős részét Amerikában értékesítették, ahol is közérdekű keresetet indítottak a társasággal szemben, az azbeszt egészségkárosító hatása miatt. Az angol társaság leányvállalatai ellen megindult Amerikában az eljárás. A felperesek keresetét a bíróság helybenhagyta, de mivel az USA-ban nem volt a társaságnak vagyona, ezért az angol bíróság előtt kellett kérni az amerikai ítélet végrehajtását a Cape anyavállalat ellen.

Az angol bíróság elfogadta azt a tényt, hogy a társaság leányvállalatait kifejezetten a felelősség megosztására hozta létre Cape, ám kijelentette, hogy a társasági struktúra ilyen irányú alkalmazása (megjegyzés: kijátszása) az angol

---

<sup>288</sup> Adolf A. Berle: The Theory of Enterprise Entity [Columbia Law Review 1947.] 349.

<sup>289</sup> Molnár Gábor Lajos: Bevezetés az angol társasági jogba 92.  
Bank of Tokyo Ltd v Karoon [1986] 3 All ER 468

<sup>290</sup> Molnár Gábor Lajos: Bevezetés az angol társasági jogba 91.  
Adams v. Cape Industries plc [1990] Ch 433.

társasági jog velejárója. Az angol bíróság ítélete szerint Cape-nek joga volt ilyen társasági csoportot létrehozni.<sup>291</sup>

Ezt a döntést azóta is követi az angol joggyakorlat és elfogadottá vált, hogy anya-és leányvállalatok esetében csak a következő feltételek legalább egyikének megléte esetén lehet áttörni a társaság felelősségét;

Ha a bíróság a társaság alapító szerződésének vagy egyéb okiratának elemzése kapcsán

- arra a következtetésre jut, hogy a leányvállalatot a valódi tények elfedésére használják, vagy
- bebizonyosodik, hogy a leányvállalat csak meghatalmazott képviselője („agent”) volt az anyavállalatnak, vagy annak tagjának.

Ennek tükrében a bíróság nem talált elegendő bizonyítékot arra, hogy Cape és a leányvállalata egyetlen gazdasági egységet alkotnának, illetve azt sem találta megállapíthatónak, hogy Cape az érintett leányvállalatot a valódi tények elfedésére használta volna. Nem utolsó sorban a két társaság közötti képviselői jogviszony fennálltát sem találta megalapozottnak.

Így a bíróság kimondta, hogy nem ránthatja le a társaság leplét, és nem tekinthet az anya- és leányvállalatokra, mint egységes jogalanyra pusztán csak azért, mert az lenne az igazságos. Erre akkor sincs lehetőség, ha az gazdaságilag indokolt lenne, ám az imént említett feltételek nem állnak fent. Az angol bírói gyakorlat tehát kivételesen használja a lepelátszúrás doktrínáját, csak alapos és egyértelműen bizonyítható tények alapján állapítja meg a tagok mögöttes felelősségét, kivételes szankcióként alkalmazza azt. Ahogyan Molnár Gábor Lajos írta: „Az angol társasági jog...ragaszkodik a Salomon-ügyben alkalmazott merev megközelítéshez, amely a korlátozott felelősség alól csak nagyon szűk körben ismer kivételeket.”<sup>292</sup> Ezzel szemben, mint látni fogjuk az amerikai gyakorlat a doktrínát jóval liberálisabban használja.

Kurt Strasser szerint a vállalatcsoportok felelősségét egészen másképpen kellene kezelni, mint a hagyományosnak mondható felelősség-áttörő eseteket. Kezdve azzal, hogy az anyavállalat sosem független befektető egy leányvállalatban, mindig érdekeltsége van annak működésében, annak döntéseit, működését ténylegesen befolyásolja. Az anyavállalat az egész vállalatcsoport érdekeinek figyelembe tartásával gazdálkodik, alakítja ki piaci stratégiáját, és nem egyetlen leányvállalat vagy több „független” leányvállalat kizárólagos érdekeit mérlegeli.<sup>293</sup>

---

<sup>291</sup> „Whether or not this is desirable, the right to use a corporate structure in this manner is inherent in our corporate law... in our judgement Cape was in law entitled to organise the group's affairs in that manner...”

<sup>292</sup> Molnár Gábor Lajos: A korlátozott felelősség áttörése az angol társasági jogban [Magyar Jog 3/2001.] 186.

<sup>293</sup> Kurt A. Strasser: Piercing the Veil in Corporate Groups [Connecticut Law Review 2005.] 638.

Strasser kiterjedt vizsgálatot folytatott a társaságok tagjainak felelőssége terén, és számba vette az anyavállalat, mint tag felelősségre vonhatóságának lehetőségeit, melynek – véleménye szerint - csak egyik csoportját képezi az általam tárgyalt lepelátszúrás.

#### 8.4. A társaság leplének figyelmen kívül hagyása („Ignoring The Veil”)

Ottolenghi által nevesített utolsó kategória a legradikálisabb is egyben: a bíróság teljesen figyelmen kívül hagyja a társaságot, mint jogalanyt, és kizárólag a mögötte álló tagokat teszi felelőssé a társaság tartozásaiért. Tehát ez esetben a társaságot nem sújtja szankcióval a bíróság, mert egyszerűen „nem létezőnek” tekinti. Az angol bíróságok akkor alkalmazzák ezt a szabályt, ha nem valós gazdálkodási célból hozzák létre a társaságot, hanem a hitelezők vagy a jogszabályok kijátszására.

Erre az esetre az angol bírói gyakorlat több fogalmat is használ: bábunak („puppet”), buborék társaságnak („bubble company”), köntösnek („cloak”) nevezi a másodlagosan alapított jogalanyt.

Ennek a szabálynak az alkalmazása sok veszélyt rejt magába, és nem is vezet mindig igazságos eredményre.

A szerző szerint nem is kell feltétlenül alkalmazni ezt a megoldást, hiszen lehet keresni olyat, hogy a társaság integritása ne sérüljön. Ilyen lehet, ha semmisnek tekintjük azokat az ügyleteket, amelynek tárgya a hitelezői érdekek kijátszására irányul például, ha a társaság tagja vagy vezetője vagyonkimentést hajt végre, és így hitelezői kielégítési alapját veszélyezteti.<sup>294</sup>

Az Insolvency Act (1986) 213 § szerint, ha a bíróság megállapítja, hogy a társaság vagyonának elidegenítése a hitelezők követelési alapjának csökkentésére szolgált, vagy egyéb csalárd magatartás történt, akkor a bíróság megállapíthatja azoknak a személyeknek a felelősségét, akik az ügyletben részt vettek, annak érdekében, hogy a hitelezők kielégítése megtörténhessen.<sup>295</sup>

Amerikában a bíróság jóval kevesebb toleranciát mutat a kérdésben. Önmagában már a jogszabály megkerülése elegendőnek bizonyulhat a társaság jogi

---

<sup>294</sup> Ottolenghi: Peeping Behind the Corporate Veil to Ignoring it Completely 351.

<sup>295</sup> Insolvency Act (1986) 213. „*Fraudulent trading (1) If in the course of the winding up of a company it appears that any business of the company has been carried on with intent to defraud creditors of the company or creditors of any other person, or for any fraudulent purpose, the following has effect.*

*(2) The court, on the application of the liquidator may declare that any persons who were knowingly parties to the carrying on of the business in the manner above-mentioned are to be liable to make such contributions (if any) to the company's assets as the court thinks proper.”*

személyiségének mellőzésére, például akkor, ha egy tagállam joghatóságát akarja szándékosan kijátszani a társaság.<sup>296</sup>

A People v. North River Sugar Refining Company (1890) ügyben a new york-i bíróság figyelmen kívül hagyta a társaság leplét. A társaságot az a vád érte, hogy egy illegális kartell-megállapodásban vállalt részvételt. A társaság azzal védekezett, hogy sosem írta alá a szerződést, kizárólag a társaság tagjai, mint magánszemélyek írták azt alá. A társaság ügyvédei szerint mivel a részvényesek saját szabad akaratukból írták alá a megállapodást, magánvagyonukra tekintettel, így a társaság cselekedetéről vagy helytelen vezetéséről nem beszélhetünk. A kérdés az volt, hogy vajon a társaság ügyvezetőinek formális döntése hiányában a társaságnak beszámítható-e a tagok cselekedete. A Fellebbviteli Bíróság megállapította, hogy a társaságnak igenis betudható a tagok tevékenysége. Az egyértelmű, hogy a társaságot alkotó természetes személyek felelősek a helytelen vezetésért. Abszurd lenne, ha ezek után nem mondhatná ki a bíróság, hogy bár a tagok mint magánszemélyek ugyan felelősek lennének, ám a társasági lepel, ami takarta őket az makulátlanul tiszta, és így azt továbbra is büntetlenül „viselhetik” a tagok. Lényegében tehát a bíróság megállapította a társaság felelősségét, de pusztán azért, hogy azután lerántsa a társaság leplét a tagokról és így már személyesen tette őket felelőssé a jogellenes cselekményekért. Finch bíró szerint az állam a kiváltságokat nem egy megfoghatatlan, felfoghatatlan, homályos fikciónak adja, hanem a társaságot alapító egyéneknek azzal a céllal, hogy használják azt saját hasznukra, és lehetőségeket biztosítson számukra. A haszon az övék, mint ahogyan a szankciók is, és mindkettő a tagok tevékenységétől, vezetésétől függ. Ha együtt cselekednek, és együtt érnek el eredményeket mint egy testület, kihasználva a társaság függetlenségét és előnyeit, akkor annak következményei is beszámíthatóak a társaságnak.<sup>297</sup>

---

<sup>296</sup> Maurice Wormser: Piercing The Veil of Corporate Entity 509.

<sup>297</sup> Hasonló döntésre jutott az Ohio-i Legfelsőbb Bíróság a State v. Standard Oil Company (1892) ügyben, illetve az Illinois-i Legfelsőbb Bíróság a Ford v. Chicago Milk Shippers Assotiation (1895) ügyben.

## 9. Az USA szövetségi- és tagállami szintű szabályozása

### 9.1. A lepellerántás alanya

Az amerikai szakirodalom alapján a lepellerántás doktrínája kifejezetten a társaság tagjaira vonatkozik. A doktrína kialakulása során is láthattuk, hogy a tagok pro rata felelősségét a 20. század elején a tagállamok fokozatosan szorították ki a jogrendszerükből. Azonban ezzel párhuzamosan a korlátolt felelősség pajzsát a bíróságok bizonyos esetekben átszúrták, hogy a hitelezőket ne érje aránytalan károsodás e jogi fikció miatt. Ez a doktrína a későbbiekben árnyaltabb lett, és a jogi szakirodalom sem mindig határolja el ezt a felelősségi rendszert attól, mikor a társaság vezető tisztségviselőjét magánvagyonára is felelőssé teszi a bíróság.

Az imént láthattuk, hogy Ottolenghi, aki az angol gyakorlatot dolgozta fel, magától értetődőnek vette, hogy a vezetők felelősségének megállapítását is a lepellerántási doktrína keretébe illessze be. Vagyis, amikor az Insolvency Act kimondja, hogy „fraudulent trading” esetében akár a társaság vezetőinek magánvagyonára is kiterjedő felelősségét kimondhatja a bíróság, Ottolenghi szerint ez is a lepellerántás kategóriájába tartozik.<sup>298</sup>

Az amerikai bírói gyakorlat által kialakított doktrína kizárólag a társaság tagjainak felelősség-megállapítására vonatkozik. Természetesen igen gyakran előfordul, hogy tag látja el a vezető tisztséget is, és a befolyás tényét ez alapján mondja ki a bíróság, valójában azonban a tagi minőségéből ered ez az equity alapján járó jogorvoslat a kívülállók felé.

Robert B. Thompson egyik tanulmányában elhatárolta a társaság tagjainak, vezetőinek és egyéb tisztségviselőinek státuszukból eredő felelősségét, de ez a tanulmány nem kifejezetten a lepellerántásra vonatkozott. Vizsgálta a személyek közvetlen felelősségét, valamint a lepellerántás doktrínájának alkalmazási körét.<sup>299</sup> Rámutatott arra, hogy a korlátolt felelősségnek két fontos kivétele van:

- egyrészt bizonyos jogszabályok megszegésével az *ügyvezetők közvetlenül felelőssé* tehetőek, tekintet nélkül arra, hogy tagok is voltak vagy sem

---

<sup>298</sup> Lásd: 8.4.

<sup>299</sup> Robert B. Thompson: Unpacking Limited Liability: Direct and Vicarious Liability of Corporate Participants for Torts of the Enterprise [Vanderbilt Law Review 1994.]

(tehát ez nem lepelátszúrás mivel nem a Powell-féle feltételek fennálltát vizsgálja a bíróság);<sup>300</sup>

- másrészt az általam is vizsgált lepellerántási doktrína alkalmazásával a társaság *tagjai felelőssé tehetőek* harmadik személyekkel szemben; Gyakran előfordul ugyan, hogy a zártkörűen működő társaságokban a vezetői tisztséget tagok töltik be, ilyenkor gyakrabban lerántja a társaság leplet a bíróság. A másik gyakran előforduló eset az anya és leányvállalatok viszonyában merül fel.<sup>301</sup> Thompson szerint az anya-leányvállalat egy komplex kérdés, hiszen ott az anyacég befolyással rendelkezik a társaság felett, és gyakorlatilag ő határozza meg a leányvállalat vezetőinek személyét, ezzel az irányítási, ügyvezetési feladatokba is beleszól, ezért igen gyakran rántják le a leplet a leányvállalatról.

Általánosságban elmondható, hogy a társaság passzív tagjait nem teszi a bíróság magánvagyonukra is kiterjedően felelőssé a társaság által okozott károkért, legyen az szerződésszegéssel okozott, vagy szerződésen kívül okozott kár, azért elsősorban a társaság felel. Passzív tagok alatt azt értem, amikor a társaság tulajdonosa nem kíván a társaságban ténylegesen közreműködni, a legfőbb szerv ülésén, illetve a társasággal kapcsolatos döntések meghozatalában nem vesz részt.

A lepellerántás doktrínáját elsősorban szerződésszegéssel okozott károk megtérítése terén alkalmazza a bíróság. Ha a társaság tagja aktívan közreműködik a szerződésen kívüli károkozásban, személyesen felelőssé tehető a károsulttal szemben.

Thompson egy 1991-ben írt tanulmányában közel 1600 esetet vizsgált meg, melyek felelősség-áttörésre vonatkoztak, ebből mindössze 226 vonatkozott deliktuális károkozásra, ezen belül is az ügyek jelentős része vállalatcsoportokra vonatkozott.<sup>302</sup> Vagyis ha a leányvállalat tagjaként kárt okozott az anyavállalat, akkor a bíróság a lepelátszúrás doktrínáját hívta segítségül.

---

<sup>300</sup> A társaság vezetőinek a felelősségét kifejezetten kimondják tagállamu és szövetségi szintű jogszabályok mégsértéséért, ami alól az sem mentesíti, hogy a társaság nevében járt el (pl. a munkaadót terhelő szövetségi adók megfizetéséért a társaság vezetője is felelőssé tehető)

Ha a társaság vezetője deliktuális kárt okoz, akkor nem mentesülhet az alapján, hogy a társaság vezetőjének minőségében okozta azt, ez esetben ugyanis egyetemlegesen felelnek.

A társaság vezetője büncselekmény elkövetése esetében személyesen tartozik büntetőjogi felelősséggel.

Néhány tagállamban a társaság igazgatósága, mint testület által hozott döntéseket a társaságnak kell beszámítani, de ha az igazgatóság tagjai személyesen járnak el, akkor cselekedeteiket függetlennek kell tekinteni a társaságtól, amiért személyes felelősségük fennáll.

Lásd: Robert B. Thompson: Unpacking Limited Liability: Direct and Vicarious Liability of Corporate Participants for Torts of the Enterprise 7-8.

<sup>301</sup> Robert B. Thompson: Unpacking Limited Liability: Direct and Vicarious Liability of Corporate Participants for Torts of the Enterprise 9.

<sup>302</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study [Cornell Law Review 1990-1991] 1036.

A társaság által okozott kárért a tagok kizárólag akkor tehetők felelőssé, ha a bíróság lerántja a társaság leplét a tagokról, egyébként nem.

A későbbiekben tárgyalt Limited Liability Company-nél a társaságot létrehozó tagállami jogszabályok külön foglalkoznak azzal, hogy a tagok, vezető tisztségviselők és a társaságnál egyéb tisztséget betöltő személyek mikor felelnek a társaság nevében vállalt kötelezettségeikért.<sup>303</sup>

## 9.2. Érvek és ellenérvek a lepellerántás doktrínájához

Vitatott az a kérdés, hogy jó irányba vezet-e a jogi személy társaság leplének átszúrása. A common law jogrendszerekben kialakult bírói gyakorlat azonban a kontinentális jogrendszerekben is megtapadt. Hazánkban, mint láttuk, a jogszabályok külön nevesítik azokat az eseteket, amikor a bíróság élhet ezzel az eszközzel a társaság tagjaival szemben.

Amikor jogi személy társaságot kívánunk alapítani, akkor a megkeresett ügyvéd azt az információt adja, hogy a jogi személy társaság többek között azért is nagyon előnyös, mert a tagok korlátolt felelősség mellett, vagyis kizárólag a társaságba bevitt vagyonnal felelnek a társaság tartozásaiért. Amit az ügyvéd nem mond el, az az, hogy a korlátolt felelősség általában igaz, de közel sem abszolút. Bizonyos esetekben a felelősség a társaság tulajdonosaira is kiterjed, így meghatározott feltételek fennállta esetén ők is felelnek a ki nem elégített hitelezői követelésekért.

---

<sup>303</sup> Lásd: 11.2.

### 9.2.1. A lepellerántás ellenzői:

Kétség sem fér hozzá, hogy a társaság tagjainak korlátolt felelősségével működő társaság a 20. század egyik legsikeresebb találmánya.<sup>304</sup> Gazdaságélénkítő hatását senki nem vitatja.

*A társaság tőkeegyesítő jellegéből* adódóan a befektetők csak az általuk szolgáltatott vagyoni hozzájárulással felelnek a társaság tartozásaiért. Ebből kifolyólag a tagoknak nem szükséges az ügyletek folyamatos figyelemmel kísérése, és felügyelete, attól rettegetve, hogy magánvagyonuk is veszélyben forog. Így bátorítja a befektetőket az általuk kívánatosnak talált befektetésekre, amelyek akár kockázatosak is lehetnek. A tagok másképpen viselkednének, ha magánvagyonuk is veszélyeztetve lenne a társaság fizetéseképtelensége esetén, így több időt és pénzt költenének a menedzsment felügyeletére, és a többi részvényes magatartásának ellenőrzésére. Ami közgazdaságilag azt jelenti, hogy a korlátolt felelősség végső soron költséghatékonyságot eredményez.<sup>305</sup>

*A menedzsment nagyobb kockázatot vállal*, kockázatosabb befektetésekre kezd, mintsem ha ott lebegne mindig a korlátlan felelősség tudata.

*A befektetéseket színesebbé, változatosabbá teszi*, mivel egyszerre több társaságba is részesedést lehet szerzeni, anélkül hogy a kívántnál nagyobb vagyoni kockázatot jelentene a tagoknak.

Azonban azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a korlátolt felelősség a *tagokat többszörösen védi*, akik bizonyos hasznokat nem élvezhetnének, ha eltekintenének a társaság önálló jogalanyiságától pl. Amerikában a társaság alkalmazottai, akik tagok is egyben kevesebb munkanélküli segélyre, illetve társadalombiztosításra lennének jogosultak, ha eltekintenének a társaság önálló jogalanyiságától.<sup>306</sup>

Nem utolsó sorban az elkülönült jogalanyiság arra is szolgálhat, hogy a társaság *speciális tevékenységeit* (pl. pénzügyi tevékenység, biztosítás) *leválásszák* az egyéb tevékenységektől.

Általában ezek azok az érvek, ami miatt a főszabály a társaság tagjainak és vezetőinek korlátolt felelőssége a társaság tartozásaiért.

---

<sup>304</sup> Nicholás Murray Butler, Charles William Eliot

<sup>305</sup> Meiners-ék ezzel nem értenek egyet. Véleményük szerint nem valószínű, hogy a tagok közvetlenül beleszólnának a menedzsmentbe.

Lásd: Roger E. Meiners, James S. Mofsky, Robert D. Tollison: Piercing the veil of limited liability [Delaware Journal of Corporate Law 1979] 363.

<sup>306</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study 1041.

9.2.1.1. Douglas C. Michael egyenesen tragédiaként értékeli a common law rendszerben kialakult – véleménye szerint előre ki nem számítható - ítéletek tömegét, melyek az igazságosság nevében a társaság tagjainak személyes felelősségét mondja ki. Michael szerint a common law-ban gyökeret vert intézmény teljességgel bizonytalanná teszi a tagok polgári jogi felelősségét, és amit a legrosszabbnak tart: a bíróságok kiterjesztően alkalmazzák a lepellerántás szabályát új társasági formákra is pl. Limited Liability Company-re<sup>307</sup>, amit Douglas teljességgel elfogadhatatlannak tart.<sup>308</sup> Szerinte ugyanis a lepellerántás doktrínája nélkül is felelősségre lehet vonni a társaság tagjait. Ha valaki kárt okoz, azért a személyes felelőssége fennáll, attól függetlenül, hogy a társaság segítségével követte azt el vagy sem.<sup>309</sup> Ugyanis szerinte a lepellerántási doktrínának mindössze annyi köze van a társasági joghoz, hogy társaságok vannak benne.

Ha azonban feltesszük a kérdést: „*Mikor tehető felelőssé a társaság tagja a társaság kötelezettségeiért?*” sosem kapunk rá egzakt választ. Ez a kérdés véleménye szerint majdnem olyan, mintha azt tennék fel, hogy: „*Mikor tehető valaki felelőssé saját cselekményeiért?*”. Természetesen tételes választ nem lehet adni a kérdésre, így arra sem, hogy mikor teszi felelőssé a társaság tagjait a bíróság a hitelezőkkel szemben. Másrészt a szerző rámutat arra a problémára, hogy nem lehet a kontraktuális és deliktuális károsultakat egy kalap alá vonni.

A lepellerántás ellenzői között találjuk még J. William Callison<sup>310</sup> és Stephen M. Bainbridge-t<sup>311</sup> is.

9.2.1,2, Bainbridge szerint egyenesen el kellene törölni a lepellerántás intézményét. Ennek egyik oka, hogy szerinte a bíróságok túl nagy szabadságot élveznek a kérdés eldöntésében, aminek az a következménye, hogy tényállás-specifikus a döntés, vagyis teljességgel kiszámíthatatlan, nem megjósolható, hogy az adott ügyben milyen eredmény fog születni. Ennek következtében nemhogy nem költséghatékony a gazdaság számára, hanem egyenesen költségesebbé teszi a társaságok működését, akik arra törekednek, hogy a lepellerántás rizikóját minimálisra csökkentsék.

---

<sup>307</sup> Az LLC-vel a dolgozat 11. pontja foglalkozik részletesen.

<sup>308</sup> Douglas C. Michael: To Know A Veil [The Journal of Corporation Law 2000.] 42.

<sup>309</sup> „*A servant's tort redounds to his master, but doesn't relieve the servant of liability*”

Douglas C. Michael: To Know A Veil [The Journal of Corporation Law 2000.] 47., 55.

<sup>310</sup> J. William Callison: Rationalizing Limited Liability and Veil Piercing [The Business Lawyer 5/2003.]

<sup>311</sup> Geoffrey Chirsotpher Rapp: Preserving LLC Veil Piercing: A response to Bainbridge [The Journal of Corporation Law 2006.] 1066.

Másrészről a lepelátszúrás nem is biztosít minden a társasággal kötelmi viszonyba kerülő személynek védelmet. Gondol itt a szerző a deliktuális károkozásra, illetve azokra a hitelezőkre, akik nem indítottak pert a társasággal és a tagokkal szemben.

Míg több ezer ügy indult meg lepellerántási ügyben, addig szerződésszegésért közel 42 %-ban történt lepellerántás, szerződésen kívül okoz károkozásért 11 %-al kevesebb esetben.

LLC-k esetében az arány még elkésőbb, ugyanis szerződésszegésért 33%-ban, míg szerződésen kívül okozott károkért mindössze 9%-ban marasztalta a társaság tagjait a bíróság.<sup>312</sup> Az arány éppen ellentétes azzal, amire számítanánk, hiszen a szerződéses hitelezők beépíthetik kockázatukat a szerződésbe, például személyi biztosítékot kérhetnek a teljesítéshez. Miért van az, hogy ők kétszer is „haraphatnak az almából”, míg a szerződésen kívüli károsultak gyakran egyszer sem?<sup>313</sup>

A lepelátszúrás eltörlése esetén a bíróságok arra kényszerülnének, hogy megvizsgálják a következő kérdést: „Az alperes tag tett-e olyat, ami alapján neki közvetlenül felelnie kell?” Vajon megtévesztette-e a tag a szerződő felet, aminek következtében a szerződésben a harmadik személy nem kért megfelelő biztosítékot (amit egyébként megtehetett volna)?

Bainbridge szerint a LLC-re<sup>314</sup> nem is lehet alkalmazni a common law által kialakított felelősségi doktrínát, mert azt a corporation-re fejlesztette ki a gyakorlat, és véleménye szerint egyáltalán nem magától értetődő, hogy azt az LLC-re is alkalmazzák a bíróságok. A megközelítése a következő: mivel az LLC-re vonatkozó jogszabályok hallgatnak a lepellerántásról (és mivel az LLC nem common law intézmény, hanem jogszabály hozta létre), ezért neki az a véleménye, hogy a lepelátszúrás intézményét nem lehet erre a társasági formára alkalmazni, mivel nincs rá megengedő szabály.<sup>315</sup> Ez a gondolatmenet, mint majd még a későbbiekben látni fogjuk logikailag ellentétes a bírói gyakorlattal, mely szerint, mivel nincs kifejezett tiltó szabály, az LLC-re is vonatkozik a lepellerántás lehetősége.

Rapp Bainbridge-nek írt reflexiójában hibásnak tartja az imént ismertetett megközelítést, hiszen ha Bainbridge logikáját elfogadjuk, akkor marad egy kérdés: Miért nincs egyetlen tagállam jogszabályában sem olyan rendelkezés,

---

<sup>312</sup> Lásd 10. fejezet

<sup>313</sup> Stephen M. Bainbridge: Abolishing LLC Veil Piercing [University of Illinois Law Review, 2005.] 96.-97.

<sup>314</sup> Az első törvényt az LLC-ről Wyoming 1977-ben alkotta meg, de csak 1988 után tett szert ez a társasági forma kiemelkedő népszerűsége, miután kedvezőbb adózási feltételeket szabtak meg számára, amellelt, hogy megtarthatta korlátolt felelősségét.

<sup>315</sup> Stephen M. Bainbridge: Abolishing LLC Veil Piercing 92.

amely kifejezetten *tiltja* a lepellerántás doktrínájának alkalmazását LLC-k esetében?<sup>316</sup>

9.2.1.3. Callison szerint racionalizálni kellene a lepellerántás intézményét. Ezzel kapcsolatban a következő kérdéseket teszi fel:

a) *Vajon minden társasági formára alkalmazhatóak-e ugyanazok a felelősségi szabályok?* Jelenleg ugyanis az amerikai jog minden társasági formánál lehetővé teszi a korlátolt felelősséget. Folyományként: meg kell vizsgálnunk, hogy érdemes-e fenntartani különböző társasági formákat, hiszen belső struktúrájukat tekintve is leginkább a nyilvános és zártkörű társaságok között van lényegi eltérés. Számos tagállamban az LLC-t létrehozó törvény mondja ki, hogy a felelősségi kérdésekben a corporation-re vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.<sup>317</sup>

b) *Vajon a common law alapokon nyugvó lepelátszúrást nem szükséges-e jogszabályba foglalni?* Alapvetően az angolszász gondolkodás tartózkodóan viselkedik a jogszabályba foglalással szemben, hiszen merevvé teszi a jogot, így az nem tud alkalmazkodni a gazdasági fejlődéshez. Másrészt láttuk, és látni fogjuk, hogy a lepelátszúrás eset-specifikus, vagyis minden ügyben az összes körülmény gondos mérlegelésével dönt a bíróság, és Callison szerint alapvetően „megfoghatatlan” indokokra hivatkozik a bíró pl. „csalást szankcionál, vagy igazságtalanságot küszöböl ki”,

Callison szerint éppen ezért a lepellerántás diszfunkcionálisan működik, amelyre a következő megoldási javaslatokat szolgálja:

- először is el kell határolni egymástól a nyilvánosan működő és zártkörű társaságokat a felelősségi kérdések terén, előbbieket teljesen kizárni a lepellerántás lehetősége alól. (Megjegyzem, hogy Thompson kimutatta: ilyen jellegű társaságokkal szemben nem is született lepelátszúrásra vonatkozó döntés) Callison a zártkörűen működő társaságoknál jogszabályban egy megdönthető vélelmet állíthatna fel, miszerint a társaság tulajdonosai korlátlanul felelnek a szerződésen kívül okozott károkért. De ez kizárólag a deliktuális felelősségre vonatkozna, és nem kontraktuálisra.
- másodszor a felelősség mértékének megállapítását lehetne a társaságban való részesedéshez kötni. Megdönthető vélelmet lehetne felállítani, hogy a tulajdoni hányad és a befolyás mértéke között egyenes arányosság van.
- és végül bizonyos magatartások tanúsítása mindenképpen a tag korlátlan felelősségének megállapításával járnának szerződésszegésért és szerződésen kívül okozott károkért egyaránt: pl. társaság vagyonának ésszerűtlenül alacsony értéken való elidegenítése, vagy olyan módon való

---

<sup>316</sup> Lásd: 10. fejezet

<sup>317</sup> California, Hawaii, Minnesota, North Dakota, Washington, Wisconsin

megterhelése a társaság vagyonának, ami fizetéseképtelen helyzetbe hozza a társaságot.<sup>318</sup>

Callison nem sorolja a megoldási javaslatok közzé a minimumtőke bevezetését, illetve a kötelező felelősségbiztosítás előírását társaságok számára, mivel gyakorlatilag lehetetlen előre felmérni a deliktuális károsultak védelmével járó költségeket, úgy hogy közben ne korlátoznánk a társaság tagjainak mozgási szabadságát (abban az értelemben, hogy tudnak-e megfelelő tőkét felmutatni a gazdasági életbe való belépéshez, vagy sem).

### 9.2.2. Érvek a lepellerántás mellett:

Azok a jogtudósok, akik a lepellerántás lehetősége mellett törnek pácát, nyilvánvalóan vagy

- a) nem tudnak teljes mértékben azonosulni a korlátolt felelősség intézményével, (vagyis, hogy a jogi személy társaság kizárólag saját vagyonával felel a tartozásokért), vagy
- b) jónak tartják ugyan gazdasági okokból a korlátolt felelősséget, azonban igenis indokoltnak tartják, hogy olykor eltekintsen tőle a bíróság.

9.2.2.1. Henry Hansmann és Reinier Kraakman a korlátolt felelősség koncepcióját nem tartják teljesen elfogadhatónak. Amellett érvelnek, hogy szükség lenne a részvényesek *pro-rata felelősségét* bevezetni a társaság tartozásaiért, vagyis hogy a tartozásokért a társaságban való részesedésük arányában feleljenek a tagok.<sup>319</sup> Ezt kizárólag a szerződésen kívül okozott károkért tartanák elképzelhetőnek, ahol is a társaság a károsultakra és a társadalomra indokolatlanul nagy kockázatot és költségeket jelent. (Koncepciójukat 1991-ben corporation-re állították fel.)<sup>320</sup> A szerzők szerint a

---

<sup>318</sup> J. William Callison: Rationalizing Limited Liability and Veil Piercing [The Business Lawyer 5/2003.] 1069-1071.

<sup>319</sup> A szerzők eredetileg két lehetőséget vázolnak fel deliktuális károkozás esetében. Az egyik a tagok korlátlan és egyetemleges felelőssége lenne a társaság károkozásaiért, tehát bármely tagtól a teljes kártérítést lehetne követelni. A másik lehetőség a tagok *pro rata* felelőssége, amely szerint a kártérítést a társaságban való részesedésük arányában kellene megfizetniük, ha arra a társaság nem képes. Az első elméletet maguk a szerzők elvetették, és a második lehetőség mellett foglaltak állást tanulmányaikban. Ennek fő oka, hogy a *pro rata* felelősség alkalmazását nyilvánosan működő társaságok esetében is megvalósíthatónak tartják.

Lásd: Henry Hansmann, Reinier Kraakman: Toward Unlimited Shareholder Liability for Corporate Torts [The Yale Law Journal 1991.] 1892-1894.

<sup>320</sup> A szerzők ötletüket a századeleji Californiai gyakorlatból merítették. Californiában 1931-ig a tagok *pro rata* feleltek a társaság tartozásaiért, vagyis mögöttesen saját vagyonukkal is. A *pro rata* felelősség szerződésszegéssel okozott károkra és szerződésen kívül okozott károkra is alkalmazandó volt. A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság több olyan ügyet is jóváhagyott – vagyis nem minősített alkotmányellenesnek -, ahol ezt a szabályt alkalmazta a californiai bíróság olyan személyekre, akiknek nem volt kötődésük a tagállamhoz, és a társaságot is másik tagállamban jegyezték be.

tagok korlátolt felelőssége deliktuális károkozásért sem a zártkörű, sem a nyilvánosan működő társaságokban nem tartható.

Abból indulnak ki, hogy véleményük szerint a társaság tagjának felelőssége nem társasági jogi kérdés, sokkal inkább a kártérítési jogba tartozik, ennek megfelelően, ha a társaság szerződésen kívül harmadik személynek kárt okoz, akkor azért a társaság tagjait minden további nélkül felelősségre lehet vonni.

Azt a két szerző is elismeri: a lepellerántást eltörölni nem lehet, mert a társasági jog olyan alapvető intézményéről van szó, hogy annak eltörlése beláthatatlan következményekkel járna. Annak létjogosultságát nem kérdőjelezi meg kontraktuális felelősségi kérdések esetében.

Hansmann és Kraakman szerint minden tagállamnak szükséges lenne bevezetni – kizárólag a szerződésen kívül okozott károkozás esetére – minden társasági formára a tagok mögöttes és korlátlan felelősségét a társaságban való részesedésük alapján. Így ez az intézmény nem is társasági jogi lenne, sokkal inkább a kártérítési szabályokba illeszkedne bele.<sup>321</sup> A szerzők is tisztában vannak vele, hogy a magánszemélyek a pro rata felelősséggel járó kártérítés megfizetésének kötelezettségét könnyűszerrel kijátszhatnák például azzal, hogy magánvagyonukat családtagjaik nevére ruházzák át.

Azonban ez esetben is felmerül a kérdés: Milyen időpontban fennálló tagságot kellene vizsgálni a felelősség megállapítása során? Ez nehéz kérdés, hiszen a legfőbb kérdés a károsodás bekövetkeztének pillanata. Előfordulhat, hogy a kárt a káresemény után évekkel, évtizedekkel később érzékelik a károsultak. A szerzők erre az azbeszt egészségkárosító hatásait hozzák példának. Ilyen esetben nem lehet azt mondani, hogy mindenki felel, aki a károkozás pillanatától fogva a társaság tagja volt.

Egyik lehetőség Kraakman-ék szerint, hogy azok a tagok feleljenek, akik a bírósági határozat meghozatala pillanatában a társaság tagjai. Azonban a tagok időközben eladhatják részesedésüket, így a kártérítési kötelezettség alól könnyen kibújhatnak.

Másik lehetőség – és a szerzők szerint ez lenne a praktikusabb – ha azok a tagok felelnének, akik a keresetlevél benyújtása pillanatában („when the tort claim is filed”) a társaság tagjai voltak.<sup>322</sup>

---

Lásd: Henry Hansmann, Reinier Kraakman: Toward Unlimited Shareholder Liability for Corporate Torts [The Yale Law Journal 1991.]

Lásd továbbá: Thomas v. Matthiessen; 232 U.S. 221. (1914), Pinney v. Nelson; 183 U.S. 144 (1901)

Lásd továbbá: Henry Hansmann, Reinier Kraakman: A Procedural Focus on Unlimited Shareholder Liability [Harvard Law Review 1992.]

<sup>321</sup> Janet Cooper Alexander: Unlimited Shareholder Liability Through A Procedural Lens [Harvard Law Review 1992] 391-392.

<sup>322</sup> Henry Hansmann, Reinier Kraakman: Toward Unlimited Shareholder Liability for Corporate Torts [The Yale Law Journal 1991.] 1896.

Ezt egy kicsit módosítva a következő szabályt vezetnék be: az a részvényes tehető felelőssé a társaság által ki nem fizetett kártérítésért, aki az alábbi időpontok közül a legkorábban megvalósulóban a társaság tagja volt:

- a keresetlevél benyújtásának időpontjában;
- amikor a társaság ügyvezetése tudomást szerezhetett arról, hogy ilyen keresetet nyújtanak be a társasággal szemben;
- amikor a társaság jogutód nélkül megszűnt.<sup>323</sup>

Hansmann-ék elképzelése szerint egy tagállamban csak akkor kezdhetné meg a tevékenységét egy társaság, ha egy olyan alávetési nyilatkozatot tenne, miszerint a társaság tevékenységével összefüggésben okozott szerződésen kívüli károkért a tagok felelőssé tehetőek abban az esetben, ha erre a társaság vagyona nem elegendő. (Főszabályként a bejegyzés helye szerinti állam joga az irányadó a társaság belső viszonyaira = „internal affairs doctrine”) Az alávetési nyilatkozat kötelező lenne, amit a tagállamok jogszabálya írna elő.

Feltételezzük azt, hogy lennének tagállamok, akik átveszik ezt a szabályt, azonban bizonyára maradnának olyanok is, akik ragaszkodnak a jogi személy társaság korlátolt felelősségéhez, és jelenleg is jóval az átlag alatt hoznak lepellerántást kimondó döntéseket (pl. Delaware). Előfordulhatna, hogy egy ilyen államban bejegyzett társaság, olyan tagállamban kívánna működni, ahol alávetési nyilatkozatot kell tenni.

Mivel a társaság az egyik szabálynak biztosan nem tudna eleget tenni ezért Alexander professzor szerint az egyik szabály a Szövetségi Alkotmányba ütközne, mégpedig szerinte az alávetési nyilatkozatot kérő tagállam szabálya. Alexander szerint az alávetési nyilatkozatot kérő tagállam előírásai a Szövetségi Alkotmány kereskedelmi klauzulájába („commercial clause”) ütköznének.<sup>324</sup> Másrészt ellentétes lennének a Second Restatement of Conflict of Laws előírásával, amely kimondja, hogy a társaság belső jogviszonyaira a bejegyzés helye szerinti állam joga az irányadó.

Kraakman-ék felhívják Alexander figyelmét, hogy az említett jogszabály 307. §-a azt mondja ki, hogy a bejegyzés helye szerinti állam joga az irányadó a társaság tartozásaiért való tagi felelősségre. Kraakman-ék szerint ez a társasággal szerződéses jogviszonyba kerülő hitelezőkre nyújt iránymutatást, és nem vonatkozik a szerződésen kívüli károkozásra. Ez az érvelés nemcsak véleményem szerint sántít, hanem még Kraakman-ék is elismerik hogy egy kicsit erőltetett.<sup>325</sup> Nézetem szerint a társaság tartozásaiért való tagi felelősség mind a kontraktuális mind a deliktuális felelősséget magába foglalja.

---

<sup>323</sup> Henry Hansmann, Reinier Kraakman: Toward Unlimited Shareholder Liability for Corporate Torts 1897.

<sup>324</sup> Janet Cooper Alexander: Unlimited Shareholder Liability Through A Procedural Lens 410..

<sup>325</sup> Henry Hansmann, Reinier Kraakman: A Procedural Focus on Unlimited Shareholder Liability [Harvard Law Review 1992.] 451.

Hausmannék szerint a megvalósítás módja egy model törvény lehetne, amit a tagállamok implementálhatnának.

A másik megoldás a tagállamról tagállamra történő fokozatos bevezetés lehetne (akár jogszabály segítségével, vagy bírósági döntésekkel).

Egy későbbi munkájukban a szerzők kifejezetten a szövetségi szabályozás és annak implementálása mellett teszik le a voksukat, vagyis ezt a megoldást hatékonyabbnak tartanák, annak ellenére, hogy hangsúlyozzák a tagállamról tagállamra történő bevezetést sem tartanák alkotmányellenesnek, vagyis álláspontjuk szerint Alexander professzor téves álláspontot képvisel a kérdésben.<sup>326</sup>

Kraakman-ék szerint a belépő tag tájékoztatása kulcsfontosságú lenne. Tehát, ha belépéskor megfelelően tájékoztatják a tagot, hogy felelőssége a szerződésen kívüli károkért a részesedése arányában áll fenn, ám mögöttesen korlátlan és egyetemleges a többi taggal együtt, akkor semmi akadálya sincsen a szabály alkalmazásának. Így az új tag is több lehetőség közül tud választani: például köthet saját felelősségbiztosítást, vagy olyan tőkeerős társaságba vesz részesedést, amely szintén rendelkezik felelősségbiztosítással.

Hansmannék példája kiválóan bemutatja elképzelésüket: egy Massachusetts-ben élő özvegy meglévő megtakarítását befekteti egy olajkitermelő cégbe, amelyet Delaware-ben jegyeztek be. Mint sok más részvényes, az özvegy sem tud sokat a részvénytársaság működéséről, vagy egyáltalán a társasági jogról. Mindössze annyit tud, hogy a társaság jó hírnévvel rendelkezik. Egy nap a Mississippin kiömlik a teherszállító hajó olajrakománya, óriási környezeti károkat okozva. A szerzők elképzelése szerint ebben az esetben akár az Illinois-i bíróság is megállapíthatná a massachusetts-i tagok – így esetünkben az özvegy - korlátlan felelősségét, még akkor is, ha Massachusetts társasági joga a korlátolt felelősség talaján áll is. Lényegében ez azt jelentené, hogy bárki, aki társaságban részesedést szerez, bármely olyan tagállamban felelőssé tehető a társaság tartozásaiért, amely államok elismernék ezt a fajta felelősségi rendszert. Ez a példa Alexander professzor szerint szintén alkotmányos aggályokat vet fel, mivel a Szövetségi Alkotmányban rögzített „törvényes eljárás klauzulája” („Due Process Clause”) szerint a tagállamnak akkor van joga eljárni az ügyben, ha az alperes valamilyen módon kötődik az adott tagállamhoz, ami jelen esetben nem áll fenn. Ahhoz, hogy egy tagállam joghatósága fennálljon a társasági tagon az szükséges, hogy a tag az adott tagállamban legyen alkalmazott, vagy lakóhelye ott legyen, ügyleteket kössön az adott államban, vagy szerződése legyenek az adott tagállamban, ahol a pert indították. Alexander szerint Hansmann-ék elképzelése egész egyszerűen ütközik a Szövetségi Alkotmányba, ezért nem valósítható meg.<sup>327</sup>

---

<sup>326</sup> Henry Hansmann, Reinier Kraakman: A Procedural Focus on Unlimited Shareholder Liability 447.

<sup>327</sup> Janet Cooper Alexander: Unlimited Shareholder Liability Through A Procedural Lens 397, 415,

Mégha Hansmann és Kraakman professzorok ötlete nem is kivitelezhető, azonban a legproblematikusabb területét a társaságok korlátolt felelősségének kiválóan bemutatták. A mai napig vitatémája az amerikai jogtudósoknak, hogy vajon melyik tagállam jogát kell alkalmazni szerződésen kívül okozott károsodások esetében. Vajon az „internal affairs doctrine” alapján a bejegyzés helye szerinti állam jogát, még akkor is, ha egy másik államban történt meg a káresemény, vagy annak az államnak a jogát, ahol bekövetkezett a károsodás? Hiszen a deliktuális károsultak nem saját akaratukból kerültek jogviszonyba a társasággal. Vajon kötheti-e őket a társaság alapítói által választott tagállam joga? A kérdést a joggyakorlat és végső soron az Amerikai Legfelsőbb Bíróság fogja eldönteni.

9.2.2.2. Manne professzor szerint bár a korlátolt felelősség kétségkívül egy hatékony szabály, hiszen felbátorítja a magánszemély befektetőket a gazdasági életben való kockázatvállalásra, ami végső soron hatékony gazdasági növekedést eredményez. Ám éppen ezért meg is sokszorozta a társasággal jogviszonyba kerülő személyek kockázatait is. Itt elsősorban nem is a szerződéses hitelezők által vállalt kockázatról van szó, hanem a deliktuális károsultak kockázatáról, vagyis azokról a hitelezőkről, akik nem számítottak és nem is számíthattak arra, hogy a károkozó kárfelelőssége limitált.<sup>328</sup> Thompson is egyetért Manne-el, miszerint a korlátolt felelősség a társasági tagok ügyletei kockázatának jelentős részét a társaságon kívülálló személyekre helyezte. Véleménye szerint azonban ennek a kockázathelyezésnek ára van. A társasággal jogviszonyba kerülő személyek az ügylet ellenértékébe beépíthetik saját kockázatukat, vagy személyes biztosítékot kérhetnek a társaság tagjaitól, végső soron úgy is dönthetnek, hogy nem létesítenek jogviszonyt a tőkeszegény társasággal. Mégis sokszor méltánytalan és igazságtalan a kockázatot kívülálló személyekre helyezni. Ezekben az esetekben dönt Thompson szerint a bíróság a felelősség-áttörés mellett.<sup>329</sup>

A fenti okok miatt Meiners-ék szerint sem eredményez költséghatékonyabb működést a korlátolt felelősség a tagok, és a gazdaság számára. Véleményük szerint az sem lenne megoldás, ha eltörölnék a korlátolt felelősség intézményét, ugyanis nem valószínű, hogy a hitelezők a korlátlan felelősség bevezetése esetén minden egyes tagot külön-külön perelnének, mivel az óriási perköltségeket eredményezne, így a hitelezők számára is könnyebbség, hogy a jogi személy ellen kell megindítani az eljárást.

---

<sup>328</sup> Roger E. Meiners, James S. Mofsky, Robert D. Tollison: Piercing the veil of limited liability 358-359.

<sup>329</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: Is the Common Law the Problem? [Connecticut Law Review 2005.] 622.

Az amerikai esetjog felelősség-áttörésre vonatkozó, lehető legteljesebb feldolgozását Robert B. Thompson és munkatársai végezték el, akik megközelítőleg 1600 esetet gyűjtöttek össze az amerikai bírói gyakorlatból 1990-ig.<sup>330</sup> Thompson egyebek mellett elemezte a társaságok természetét, az eljárásban szereplő felpereseket, a bíróságot, és a lepelátszúrásra okot adó körülményeket.

Látni fogjuk, hogy sok mindenben a várttól eltérő eredményekre tettek szert; például a vizsgálat előtt annak megerősítését várták, hogy a bíróság gyakrabban átszúrja a leplet, ha a társaság mögött természetes személy tagok állnak, bár vizsgálataik nem ezt támasztották alá. Más esetben a várt eredményeket kapták, például a társaság tagjainak csökkenésével a felelősség-áttörés valószínűsége növekedni fog.

Alapvetően abból indult ki a Thompson-féle kutatás, hogy a korlátolt felelősségű gazdasági társaságok nagyobb kockázatot jelentenek üzletfeleknek, mint azok, amelyek mögött a tagok egyébként is felelnek a társaság tartozásaiért. Ezt a kockázatot a társasággal üzleti kapcsolatba lépők általában beépítik az ellenszolgáltatásba, vagy biztosítékot kérhetnek. A hitelezők általában felméri a partnereik fizetőképességét, és már a szerződéskötéskor tisztában vannak partnerük limitált felelősségével. Csakhogy a korlátolt felelősségnek lehetnek „végtelen” szenvedői is, így például a szerződésen kívül okozott károsultak, akik nem tudhattak arról, hogy a károkozó csak meghatározott összegig felel a károkért, mert az egy önálló jogalanynak minősül.

Meiners-ék is ebben látják a korlátolt felelősség „korlátoltságát”. Hiszen a deliktuális károsult és a károkozó között semmilyen konszenzuson alapuló jogviszony nem állt fenn. A károsult nem hivatkozhat arra, hogy ő előre felmérte a károkozó személlyel jogviszonyba lépve a kockázatokat, amiket beleépíthetett volna a szerződésbe.

Ennek szemléltetésére a Walkowszky v. Carlton eset<sup>331</sup> hozható fel. Carlton egy taxivállalatot vezetett, amely 10 társaságból állt, mindegyik cég 2 taxival működött. Ennek oka az volt, hogy így minden cégnél az előírásoknak megfelelő minimális felelősségbiztosítást (§10.000) kellett csak megkötnie. Mindegyik társaság elkülönült volt a másiktól, de mindegyiknek Carlton volt az egyetlen tulajdonosa. Mikor egy gyalogost elütötte az egyik taxi, akkor az kizárólag az adott leányvállalatot tudta perelni §10.000-ig. A New York-i

---

<sup>330</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study [Cornell Law Review 1036/1990-1991]

<sup>331</sup> *Walkowszky v. Carlton*, 223 N.E.2d 6 NY 1966

Az esetet követően New York-ban jelentősen megemelték a felelősségbiztosításra vonatkozó minimum összegeket.

Bíróság elé kerülő kérdés a következő volt: Vajon Carlton felelősségre vonható-e a károkozásért? A másodfokú bíróság végül kimondta, hogy Carlton nem felelős, mivel nem azért hozta létre a társaságot, hogy személyesen nagyobb haszonra tegyen szert, hanem hogy a minimális költségekkel tudjon működni. Amit a new york-i jogszabályok előírnak, azokat Carlton és a cégei betartották. Másrészt önmagában azért nem lehet a tag személyes felelősségét megállapítani, mert az alperes társaság egy nagyobb cég része volt.

A döntés nem volt egyhangú. Keating bíró különvéleménye szerint Carlton felelősségre vonható, mivel alultőkésítette a társaságait, és a közérdek az ártatlan áldozatok védelme érdekében megkívánja a lepellerántást.

Ez önmagában azonban még kevés, alultőkésítettség alapján nem ítélnék meg az amerikai bíróságok lepellerántást.

Ebből is látható, hogy a szerződésen kívül okozott károkat szenvedők helyzetét a korlátolt felelősség intézménye jelentősen hátrányossá teszi. Ez nem utolsó érv a lepellerántás intézménye mellett.

Thompson vizsgálatai során rámutatott, bár nem lehet tételesen meghatározni a lepelátszúrásokra okot adó körülményeket, azért nagyvonalakban mégis körülrajzolható azok köre. Ennek okát egy 2005-ben írt tanulmányában olvashatjuk, Véleménye szerint nem véletlen, hogy egyetlen tagállami és szövetségi szintű szabály sem tartalmazza tételesen a lepellerántásra okot adó körülményeket, és hasonlatként az értékpapírcsalást hozza fel a szerző. Mindkét esetben attól tart a jogalkotás, hogy ha tételesen előírná a szabályokat, akkor azok egyben útmutatásul is szolgálnának, hogy milyen kiskapukat kellene keresni a jogszabályok kijátszására. Inkább a jogfejlesztésnek azt a módját választja az amerikai gyakorlat, hogy a bíróság döntésről döntésre mondja ki az irányadó jogot. A bíróság konzekvens és valóban az igazságosságra törekvő ítéleteit mi sem támasztja jobban alá, minthogy minden bírósági fórumon megközelítőleg azonos százalékban döntenek a lepelátszúrás mellett.<sup>332</sup>

A lepellerántás nagy támogatója Geoffrey Christopher Rapp is, aki a mellett is kiáll, hogy a viszonylag fiatal és tagállami szinten alkotott jogszabállyal elfogadott LLC esetében is lehetősége van erre a bírónak.<sup>333</sup> A gyakorlat is ezt támasztja alá, ám mint már az imént említettem számos jogtudós ezt a gyakorlatot ellenzi.

---

<sup>332</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: Is the Common Law the Problem? 625.

<sup>333</sup> Lásd: 10. fejezet

### 9.2.3. A kompromisszumos megoldások:

9.2.3.1. Robert C. Clark szerint a lepellerántás, mint jogorvoslati lehetőség olykor olyan, mintha „ágyúval lőnénk verébre”. Nem is magát a doktrínát ellenzi, inkább az alkalmazási körének megszorítása mellett érvel. Véleménye szerint más törvényekben lévő szankciók (pl. Fraudulent Transfer Act) alkalmazása mind a hitelezők, mind az adós szempontjából szerencsésebb megoldáshoz vezetnének. Olykor ugyanis a tagok személyes vagyona is kiterjedő mögöttes felelőssége túlkompenzálja a hitelezőket, és aránytalanul súlyos terhet jelent az adós tagnak. Gyakorlatilag így a lepellerántás már-már büntetés célzatú és a bíróságok nem reparációs célzattal alkalmazzák.<sup>334</sup>

9.2.3.2. Kurt A. Strasser 2005-ben Powell kutatásait alapul véve elemezte a vállalatcsoportok esetében kialakult bírói gyakorlatot.<sup>335</sup>

Strasser 70 évvel később három fontos dolgot állapított meg a vizsgálatai során, amelyeket a dolgozatom előző részében már ismertettem.<sup>336</sup>

A szerző alapvető gondolata egyrészt az, hogy a lepellerántási doktrínát nem lehet alkalmazni anya és leányvállalatok esetén, másrészt viszont egyébként sem mindig a legcélravezetőbb megoldás a lepelátszúrás doktrínájához nyúlni annak érdekében, hogy a tagokat felelőssé lehessen tenni a társaság tartozásaiért.

Az alternatív megoldások terén Strasser két lehetőséget vázol fel: az egyik az „egységes vállalat” teóriája. Ez az elmélet a texasi és a louisianai bírói gyakorlatban jelent meg, és a szerző szerint más tagállamok is átvették, bár erre konkrét példát nem hoz. A texasi bíróság kimondta, hogy „*amikor a társaságok tevékenysége nem különül el egymástól, vagyonukat egységesen kezelik, közös üzleti céluk van, akkor minden résztvevő társaság felelőssé tehető a közös üzleti cél megvalósításával keletkezett kötelezettségekért.*”<sup>337</sup> Ezen elmélet szerint elegendő, ha az bebizonyosodik, hogy a társaságok szervezete és vezetése egységes, és nem szükséges a csalás vagy jogellenes magatartás vizsgálata, mint amit egyébként a lepellerántási doktrína megkövetel. Bár ez az elmélet nagyban

---

<sup>334</sup> Robert Charles Clark: The Duties of the Corporate Debtor to its Creditors [Harvard Law Review 1977.] 547-548.

<sup>335</sup> Frederick J. Powell: Parent and Subsidiary Corporations: Liability of a Parent Corporation for the Obligations of its Subsidiary [Harvard Law Review Jun., 1931.]

<sup>336</sup> Lásd: 6.1.3.

<sup>337</sup> Strasser által hivatkozott esetek a következők:

Paramount Petroleum Corp. v. Taylor Rental Center, 712 S.W.2d 534 (Tex. App.-Houston [14th Dist.] 1986

George Grubbs Enter., Inc. v. Bien, 88 1 S.W.2d 843 (Tex. App.-Fort Worth 1994)

Green v. Champion Insurance Co., 577 So. 2d 249 (La. App. 1 Cir.), writ denied, 580 So. 2d 668 (La. 1991)

Lásd: Kurt A. Strasser: Piercing the Veil in Corporate Groups [Connecticut Law Review 2005.] 646.

hasonlít ahhoz, mikor a bíróságok csak a Powell-féle faktoroknak egyetlen tényezője alapján lerántják a társasági leplet, azonban a texasi és a louisianai bíróságok is kifejtették, hogy ez egy teljesen elkülönült teória.<sup>338</sup> Strasser szerint ez a doktrína bár kevésbé népszerű a joggyakorlatban, mint a lepellierántás, de létezik, mint a mögöttes tagi felelősség megállapításának „mellékága”. A szerző szerint elméletileg az „egységes vállalat” elmélete felválthatná vállalatcsoportok esetében a lepellierántás doktrínáját.

A másik alternatív doktrína a „kvázi ügynök” *elmélet*, amely Delaware-ben jelent meg. Ennek a lényege, hogy az anyavállalat felelősségét kimondja a bíróság, ha közvetlen irányítást biztosító befolyása van („excessive control”) a leányvállalatban. Annak ellenére, hogy ez is hasonlít az egytényezős lepellierántáshoz, itt mégis másról van szó, a bíróság nem a lepellierántásra vonatkozó vizsgálatokat folytatja le.<sup>339</sup>

Míg az egységes vállalat elméletnél a belső szervezeti, gazdálkodási egység fennálltát kell bizonyítani, addig a kvázi ügynök elméletnél olyan mértékű befolyást, amely lehetetlenné teszi a befolyásolt társaság önálló döntéshozatalát. Véleményem szerint ez a két elmélet kiegészíti, és nem helyettesíti a lepellierántás doktrínáját.

Strasser szerint a Powell-faktorok alkalmazása vállalatcsoportok esetében nem megfelelő, mivel a feltételek nagyon absztraktak, általánosak. A szerző szerint a felelősség megállapítása során más kérdéseket kellene feltennie a bíróságnak ahhoz, hogy helyes eredményre jusson a lepellierántási ügyekben.

A szerző szerint a következő kérdéseket kellene feltenni szerződésszegésért való felelősség vizsgálatánál:

- Félrevezették-e a szerződő felet a társaság azonosságát, vagyonát illetően? Okkal hihette-e a szerződő fél, hogy az anyavállalat hozzájárult a szerződéshez, vagy hogy személyes biztosítékot vállalt a szerződés leányvállalat általi teljesítéséért?
- Az anyavállalat ellehetetlenítette-e a leányvállalatot a szerződés teljesítésében? (pl. elvonta a társaság vagyonát, vagy olyan módon befolyásolta a működését, hogy az már nem tudja a szerződést teljesíteni)

Tehát nem absztrakt feltételek meglétét kell szerződésszegés esetében vizsgálni, hanem azt, hogy a szerződő fél olyan eredményt kapott a szerződés teljesítésekor, mint amit várhatott. Ha számíthatott a bekövetkezett eredményre, akkor nem lehet lepellierántást alkalmazni. Viszont, ha a szerződő fél ismerte

---

<sup>338</sup> Kurt A. Strasser: Piercing the Veil in Corporate Groups 644-646.

<sup>339</sup> Kurt A. Strasser: Piercing the Veil in Corporate Groups 649.

volna a vállalatcsoport valós működését, és felépítését, akkor nem kötött volna szerződést, ebben az esetben a lepellerántás indokolt.

Más a helyzet deliktuális kárfelelősség esetében. Ebben az esetben azt kell vizsgálni, hogy vajon szükséges-e a lepelátszúrás hogy megfelelően tudják a károsult kárát kompenzálni. Ennek előfeltétele Strasser szerint az, hogy a vállalatcsoport egységes gazdálkodást folytasson. Ha ez a feltétele megvalósul (és leggyakrabban megvalósul), akkor az egész vállalatcsoport felelőssé tehető és kártérítésre kötelezhető.<sup>340</sup>

---

<sup>340</sup> Kurt A. Strasser: Piercing the Veil in Corporate Groups 661.

### 9.3. Szövetségi szabályok és a tagállami gyakorlat a társaság tagjainak felelőssége terén

Az Amerikai Egyesült Államokban egyetlen tagállam jogszabálya sem tartalmazza a lepellerántás szabályait, azt a bírói jogfejlesztés alakította ki.

A szövetségi szintű Model Business Corporation Act 6.22 (b) §-a kimondja, hogy *„a társaság tagjainak személyes felelőssége nem állapítható meg a társaság tartozásaiért, kivéve, ha a létesítő okirat lehetővé teszi, vagy ha a tag felelőssé tehető magatartásáért, vagy a társaság irányításáért”*.

A model act hivatalos indoklása szerint ez a szabály az alapja a tagok korlátozott felelősségének, ami a modern társasági jogok jellemzője.<sup>341</sup> A model act azonban, mint ahogyan azt a neve is mutatja, egy iránymutató, model törvény, amely azonban egyetlen tagállamban sem kötelező. Egyfajta iránymutatásul szolgál, segíteni próbálja az egységesítést bizonyos jogterületeken.

2002-ig 25 tagállam emelte be saját jogába teljes egészében a Model Act-et, néhány tagállam csak egyes részeit vette át és további hat tagállam bírósága folyamatosan hivatkozik a törvényre.

Az amerikai államok többségében 1850-ig jogszabályi szinten szabályozásra került a társaságok korlátozott felelősségének koncepciója. New York (1923-ig) és California (1931-ig) viszonylag sokáig tartotta a „kettős felelősség szabályát”, miszerint a tagok pro rata felelnek a társaság tartozásaiért, ha annak vagyona nem elegendő a tartozások kielégítésére.<sup>342</sup> E tekintetben a két tagállam társasági jogának fejlődése hasonlít egymáshoz, bár látni fogjuk ezt követően teljesen más jogpolitikát követtek, amire a bírói gyakorlat is jelentős hatással bírt.

A 20. században 48 tagállamban eltűnt a ki nem fizetett munkabérékért való tagi felelősségre vonhatóság, míg New York és Wisconsin államban a mai napig megőrizték ezt a szabályt.

---

<sup>341</sup> Model Business Corporation Act § 6.22 official comment

<sup>342</sup> Janet Cooper Alexander: Unlimited Shareholder Liability Through A Procedural Lens 387, 415,

### 9.3.1. Texas

Gyakorlatilag minden tagállamban a bírósági döntések nyomán születtek meg a lepellerántásra vonatkozó szabályok. Például Texas államban a Castleberry v. Branscum ügyben (1986) rendkívül ingoványos indoklással szűrta át a társaság leplét a bíróság.<sup>343</sup> Ítéletében a bíróság kimondta, hogy a társaság leplének átszűréséhez elegendő, hogy a felperes bizonyítsa a csalást (!), ami nem más, mint *„jogsabályi vagy egyébként elvárható kötelezettség elmulasztása függetlenül a felróhatóságtól, mert sérti a jóhiszeműséget, mások zaklatására szolgál, vagy a közérdek sérelmével jár.”*<sup>344</sup>

A határozatot követően úgy tűnt, hogy teljes mértékben a bíróság mérlegelésén múlik, hogy átszűrja-e a társaság leplét vagy sem.

A texasi jogalkotás nem nézhette tétlenül az esetet, és tagállami szinten az Egyesült Államokban elsőként 1989-ben jogszabályban határozták meg a társaság tagjainak felelősségét, miszerint a társaság által vállalt kötelezettségekért akkor áll fenn a tag felelőssége, ha a sérelmet szenvedett bizonyítja, hogy a tag elsődlegesen saját haszonszerzésre csalárd módon használta fel a társaságot vele szemben.<sup>345</sup>

Emellett a törvény kimondja, hogy a társaság tagja nem tehető felelőssé a társaságra vonatkozó alakisági követelmények megsértése miatt (például, mert nem hívták össze szabályszerűen a legfőbb szervet, vagy a vezető tisztségviselőket).<sup>346</sup> Ugyanakkor a törvény meghagyja a bíróságoknak a szabad

---

<sup>343</sup> Castleberry v. Branscum, 721 S.W.2d 270 (Tex. 1986)

<sup>344</sup> „The breach of some legal or equitable duty which irrespective of moral guilt, the law declares fraudulent because of its tendency to deceive others, to violate confidence, or to injure public interests.,,

<sup>345</sup> Tex. Bus. Corp Act Ann. art. 2.21A(2) Vernon Supp. 1991,  
„...unless the obligee demonstrates that the holder, owner, subscriber, or affiliate caused the corporation to be used for the purpose of perpetrating and did perpetrate an actual fraud on the obligee primarily for the direct personal benefit of the holder, owner, subscriber, or affiliate....”

lásd még: Robert B. Thompson: Piercing The Corporate Veil: An Empirical Study 1042

<sup>346</sup> Tex. Bus. Act Ann. Art. 2.21A(3),  
„...any obligation of the corporation on the basis of the failure of the corporation to observe any corporate formality, including without limitation: (a) the failure to comply with any requirement of this Act or of the articles of incorporation or bylaws of the corporation; or (b) the failure to observe any requirement prescribed by this Act or by the articles of incorporation or bylaws for acts to be taken by the corporation, its board of directors, or

mérlegelés lehetőségét, hiszen számos esetre nyitva hagyta a szabályozást pl. a szerződésen kívül okozott károk esetén, vagy hogy milyen következményeket fűz a társaság tőkehiányos működéséhez.

Fontos rendelkezése a texasi törvénynek, az a szabály, miszerint a társaság bejegyzésének helye szerinti állam joga irányadó a társaság belső igazgatására, a felelősségi kérdésekre, a tagok társaság tartozásaiért való helytállására, szerződés vagy jogszabály által előírt felelősségükre.<sup>347</sup> A szabály világosan kimondja, hogy Texas nem alkalmazza saját jogát külföldi társaságokra, mivel ezeknek a társaságoknak a belső ügyeire, illetve a tagok felelősségére az a jog irányadó, amely tagállamban a társaságot bejegyezték. Ez a rendelkezés egyértelműen az üzleti élet fellendülését szolgálta Texasban.

### 9.3.2. New York

Benjamin Cardozo new york-i, később Szövetségi Legfelsőbb Bírósági tag fogalmazta meg New York jogpolitikáját. A más tagállamban bejegyzett társaságok tekintetében: kimondta, hogy ha egy társaság más tagállamban lett bejegyezve, de tevékenységét New York-ban folytatja, akkor a közérdek azt kívánja, hogy a New York-i jogot alkalmazzák rá. Álláspontját az 1915-ben született German-American Coffee Co. V. Diehl -ügy, majd az 1982-ben az előbbi esetre hivatkozva meghozott Wilson v. Louisiana-Pacific Resources-ügy szemlélteti.<sup>348</sup>

New York egészen 1923-ig megtartotta a kettős felelősség szabályát, miszerint a társaság tartozásaiért annak tagjai is felelnek.<sup>349</sup> Mi több, míg 48 tagállamban a 20. században eltűnt a ki nem fizetett munkabérekért való korlátlan tagi felelősség, addig New York a mai napig megőrizte ezt a szabályt.

Közérdekből tehát a new york-i bíróság más államban bejegyzett társaságokra is alkalmazza a saját jogát, azonban egy 1935-ben született bírósági határozat alapján ez alól kivételt képez az a speciális felelősségi szabály, ami kimondja a tagok felelősségét a társaság által ki nem fizetett munkabérekért, ezt ugyanis

---

*its shareholders.*”

lásd még: Robert B. Thompson: Piercing The Corporate Veil: An Empirical Study. 1042

<sup>347</sup> Tex. Bus Act Ann. art. 8.02 (Vernon 1991),

Robert B. Thompson: Piercing The Corporate Veil: An Empirical Study 1054.

<sup>348</sup> German-American Coffee Co. v. Diehl, 216 N.Y. 57, 109 N.E. 875, 877 (1915)

Wilson v. Louisiana-Pacific Resources, Inc., 187 Cal. Rptr. 852, 861, 138 Cal. App.3d 216, 229 (1982)

<sup>349</sup> Janet Cooper Alexander: Unlimited Shareholder Liability Through A Procedural Lens 387, 415;

nem alkalmazzák a bíróságok külföldi illetőségű társaságokra. A határozatot azóta nem bírálták felül.<sup>350</sup>

Nem mondható, hogy New York olyan agresszíven próbálja ráerőszakolni saját jogát külföldi társaságokra, mint majd azt California esetében látni fogjuk. Ezt a bíróságok a két állam jogpolitikájának eltérő voltával indokolják. California elsősorban arra törekszik, hogy a más tagállamban bejegyzett társaság tagjainak és hitelezőinek is megadja azt a védelmet, amit a hazai társaságoknál biztosít, New York abban érdekelt, hogy lépést tartson a körülötte lévő liberálisabb államokkal, elkerülendő, hogy a társaságok a túl szigorú szabályok miatt áttegyék székhelyüket más tagállamba.

Hagyományosan New York állam hozta a legjelentősebb lepellerántási ügyeket, amelyeket számos más tagállam követett. Alapvetően egy megszorító politikát folytat, vagyis alapos mérlegelés után töri át a bíróság a társaság korlátolt felelősségének leplét. California bírósága liberálisabb e tekintetben, hamarabb lerántja a tagokról a társasági leplet. New York és California nemcsak a felelősség-áttörés kérdésében vall lényegesen eltérő szemléletet, hanem saját jogának idegen társaságokra való alkalmazása terén is.

A californiai bíróság saját jogát alkalmazta egy évekkel korábban megszűnt Illinois illetőségű társaságra, amivel arra kényszerítette a már megszűnt társaságot (!), hogy feleljen a megszűnése előtt keletkezett kötelezettségeiért, amelyek a Californiában folytatott tevékenységéből származtak<sup>351</sup>

Ezzel ellentétben New York a székhely szerinti állam jogát alkalmazza hasonló kérdésben, abból a megfontolásból, hogy a társasággal jogviszonyba lépő személyeknek tudniuk kell, hogy az üzletfelüknek hol van a székhelye, így azt is, hogy milyen jogszabályok vonatkoznak rá.<sup>352</sup>

Thompson a new york-i eseteket vizsgálva hasonló álláspontra jutott; a bíróság szigorúbb feltételeket támaszt a lepellerántáshoz, mint általában más tagállamok.<sup>353</sup>

---

<sup>350</sup> Armstrong v. Dyer, 268 N.Y 671, 198 N.E 551 (1935)

<sup>351</sup> North American Asbestos Corp. v. Superior Court, 225 Cal. Rptr. 877, 180 Cal. App.3d 902 (1986)

<sup>352</sup> Bayer v. Sarot, 381 N.Y.S.2d 489 (App. Div. 1976)

<sup>353</sup> Robert B. Thompson: Piercing The Corporate Veil: An Empirical Study 1036, 1052

### 9.3.3. Wisconsin

New York mellett Wisconsin a másik tagállam, amely kimondja a társaság tagjainak korlátlan felelősségét a ki nem fizetett munkabérekért. A munkavállalók 6 hónapra visszamenőleg követelhetik elmaradt járandóságukat.

A szabályt más tagállamban bejegyzett társaságokra is alkalmazni kell, mondta ki a wisconsini bíróság.<sup>354</sup> A bíróság kimondta, hogy nem lát okot arra, hogy más tagállamban alapított társaság tagjait kedvezőbb helyzetbe hozza, vagy hogy miért érje hátrány azokat a wisconsini munkavállalókat, akik jövedelmüket egy másik államban bejegyzett társaságtól kapják. E mellett a bíróság elutasította azt az érvet, miszerint közérdekbe ütközik a wisconsini jog alkalmazása más államban bejegyzett társaságok esetében. A bíróság szerint nem lehet megkülönböztetni külföldi társaság részvényeseit a hazaitól, és Wisconsinnak joga van speciális felelősségi tényállás felállítására azokkal szemben, akik ott kívánnak tevékenykedni.

Wisconsinban ez az egyetlen szabály, amit a bírói döntések nyomán alkalmazni kell külföldi társaságokra is, egyebekben a székhely szerinti állam jogát alkalmazzák. New York és California ezzel ellentétben azokra a cégekre, amelyek tényleges tevékenységet folytatnak államukban saját jogukat rendelik alkalmazni. Ez alól, mint látni fogjuk szűk kivételek léteznek csak.

### 9.3.4. California

1931-ig California nem ismerte a társaság tagjainak korlátolt felelősségét, a tagok *pro rata* feleltek a társaság tartozásaiért, legyen az hazai, vagy más tagállami illetőségű.<sup>355</sup> Ez a rendelkezés egyesek szerint a Szövetségi Alkotmányba ütközött, azonban a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság két ügyben is fenntartotta a rendelkezést:

Az első ügy a Pinney v. Nelson-ügy volt (1901).<sup>356</sup> Ebben az ügyben azért tartotta fenn a Legfelsőbb Bíróság a vitatott rendelkezést, mert a társasági

---

<sup>354</sup> *Joncas v. Krueger*, 61 Wis. 2d 529, 213 N.W.2d 1 (1973).

<sup>355</sup> Mark R Patterson: *Is Unlimited Liability Really Unattainable? Of Long Arms and Short Sales* [Ohio State Law Journal 1995.] 820.

<sup>356</sup> *Pinney v. Nelson*, 183 U.S. 144 (1901)

szerződés egyértelműen rögzítette, hogy bár a társaság székhelye Colorado államban van, de ténylegesen California államban kívánt működni. Ennélfogva a bíróság úgy tekintette, hogy a társaság tagjai a létesítő okirattal alávették magukat California jogának.

A másik ügy a *Thomas v. Matthiessen* (1914).<sup>357</sup> Egy arizonai társaság, amely Californiában is tevékenykedett tartozást halmozott fel. A társaság megállapodott annak new york-i illetőségű tagjával, hogy az nem felel a társaság tartozásaiért. Egy californiai illetőségű személy pert indított a new york-i tag ellen, mivel a társaság nem fizette ki számára a társasággal szemben fennálló követelését. A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság elé került az ügy, ahol az volt a központi kérdés, hogy vajon alkalmazható-e az esetben a californiai jog. Ha igen, akkor természetesen a new york-i tag felelőssége fennáll. A bíróság úgy döntött, hogy a californiai jogot kell alkalmazni jelen esetben, még akkor is, ha a kötelezett nem californiai, hanem new york-i illetőségű volt.<sup>358</sup> A döntés indoklása szerint az alperes tag kifejezetten hozzájárult ahhoz, hogy a társaság Californiában tevékenykedjen. Mivel erre a tag felhatalmazta a társaságot, nem kerülheti el annak következményeit azzal, hogy azokat nem láthatta előre. Tudta, hogy Californiában is vannak követendő jogszabályok, és magára vállalta a kockázatot, amikor hozzájárult ahhoz, hogy a társaság abban az államban tevékenykedjen (Holmes, J. bíró véleménye).

***Ez a döntés annyit jelent, hogy egy állam felállíthatja saját - társasági tagokra vonatkozó – felelősségi rendszerét. Ha egy külföldi (más tagállamban bejegyzett) társaság tagjai elhatározzák, hogy az adott tagállamban kívánnak tevékenységet kifejteni, akkor a külföldön bejegyzett társaságra is alkalmazni lehet az adott tagállam felelősségi rendszerét. Egyetlen feltétel szükséges: a tag tudjon arról, hogy az adott államban korlátlanul felel a társaság tartozásaiért.***<sup>359</sup>

Ha tehát egy másik tagállamban kívánja valaki a társaság tevékenységét folytatni, és ismeri az ott hatályos felelősségi szabályokat, akkor akár szigorúbb felelősség alá is eshet, mint a bejegyzés helye szerinti tagállam joga alapján.

Ezen túlmenően azonban alkotmányossági aggályokat vet fel, ha egy tagállam saját jogát alkalmazza egy külföldi társasággal szemben. Így szövetségi alkotmányossági szinten szükséges megvizsgálni a kérdést, California joggyakorlatának tükrében.

---

<sup>357</sup> *Thomas v. Matthiessen*, 232 U.S. 221 (1914)

<sup>358</sup> Mark R Patterson: *Is Unlimited Liability Really Unattainable, Of Long Arms and Short Sales?* 821.

<sup>359</sup> Mark R Patterson: *Is Unlimited Liability Really Unattainable? Of Long Arms and Short Sales* 822.

#### 9.3.4.1. California gyakorlata a Szövetségi Alkotmány tükrében

A Szövetségi Alkotmány számos pontja kapcsolódik a vizsgált kérdéshez: a teljes bizalom és hitelesség elve („full faith and credit clause”), a kereskedelmi klauzula („commerce clause”), a törvényes eljárás elve („the due process clause”), és az egyenlő bánásmód elve („the equal protection clause”).

##### 9.3.4.1.1. Teljes bizalom és hitelesség elve (Full Faith And Credit Clause)

Az Amerikai Alkotmány 4. cikkelyének 1 bekezdése szerint: *"Egy államban végrehajtott állami aktusok, okmányok, feljegyzések és bírósági eljárások teljes hitelességgel és hatállyal bírnak a többi tagállamban. A Kongresszus szabályozhatja ilyen aktusok, feljegyzések és eljárások valódisága bizonyításának módját és azok joghatását."*<sup>360</sup>

A cikkely tartalmát vizsgálatom szempontjából a következő esettel lehet szemléltetni: A Nevadai Egyetem munkavállalója Californiában autóbalesetet okozott, amiben Patricia Hall és a fia John súlyosan megsérültek, a balesetet okozó munkavállaló meghalt. A Hall család kártérítési pert indított Nevada állam és az egyetem ellen. A nevadai törvények szerint az egyetem kártérítésének mértéke korlátozott volt: 25.000 \$ felperesenként. A californiai bíróság azonban California jogát alkalmazta, és a Hall családnak 1.150.000 \$-t ítelt meg. A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság jóváhagyta az ítéletet.<sup>361</sup>

A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság a már említett cikkelyre hivatkozott, amikor kimondta, hogy bizonyos korlátok között a bíróságok kötelesek egy külföldi vonatkozású esetben a másik állam jogát figyelembe venni. Azonban az említett cikkely nem jelenti azt, hogy akkor is köteles erre a bíróság, ha ezzel döntése saját államának közrendjébe ütközne. Mivel a balesetet szenvedők californiaiak voltak, a bíróságnak saját közrendje védelme érdekében fűződött érdeke ahhoz, hogy saját jogát alkalmazza.

---

<sup>360</sup> „Full faith and credit shall be given in each state to the public acts, records, and judicial proceedings of every other state. And the Congress may by general laws prescribe the manner in which such acts, records, and proceedings shall be proved, and the effect thereof.”

<sup>361</sup> Nevada v. Hall, 440 U.S. 410 (1979)

***Ebből tehát az következik, hogy ha az állam közrendjének védelme indokolja saját jogának alkalmazását, a nevezett alkotmányos elv nem gátolja ebben a bíróságot.***

A külföldi társaságok hitelezőinek védelme Californiában beletartozik a közrendbe, így a közrend védelmébe is. Nehéz megmagyarázni, hogy California miért védi oly erőteljesen a hitelezői érdekeket. Hiszen egyrészt a hitelezők sem kötelesek ügyletet kötni a társasággal, másrészt pedig a szerződéses feltételeket a felek együtt alakítják ki, így Patterson szerint kissé túlzottnak értékelhető Californiában a hitelezők védelme. Ugyanakkor a szerző nem tér ki a deliktuális károsultakra, akik érdekeinek védelme – véleményem szerint - megkívánja a Californiában kialakult szigorú szabályok konzekvens alkalmazását.

Annak ellenére, hogy a hitelezők általában már a szerződésben kedvezőbb pozícióban vannak, mint az adós, a californiai jog kitartóan védi őket. A vizsgált cikkely tehát nem nyújt kellő védelmet az adósnak, aki abban reménykedik, hogy az általa bejegyzés helyéül választott tagállam jogát fogják a jogvitára alkalmazni.

#### 9.3.4.1.2. Kereskedelmi klauzula (Commerce Clause)

A Szövetségi Alkotmány 1 cikkely 8 bekezdés 3. pontja szerint „*a Kongresszusnak megvan az a joga, hogy szabályozza a tagállamok közötti és a nemzetközi kereskedelmet.*” Amit a Kongresszus nem szabályoz, mint például a társasági jogot – amit mindeddig a tagállamok hatáskörében tartott – ott a nyugvó kereskedelmi hatáskör lép életbe ("dormant" commerce power).<sup>362</sup>

Ha egy tagállam a saját társasági jogát alkalmazza egy külföldi társaságra, mondjuk saját hitelezőinek védelme érdekében, ez nem ütközik a Szövetségi Alkotmányba, kivéve, ha ez aránytalan terhet jelent a nemzetközi kereskedelemben a tagállam által szerzett hasznokhoz képest (arányossági teszt). Miután ezt a tesztet egyébként is bizonytalannak tartja az amerikai gyakorlat, így önmagában nem alkalmazzák, mert másképpen is meg lehet állapítani, hogy egy szabály a kereskedelmi klauzulába ütközik-e.

---

<sup>362</sup> „*The Congress shall have power to lay and collect taxes, duties, imposts and excises, to pay the debts and provide for the common defense and general welfare of the United States; but all duties, imposts and excises shall be uniform throughout the United States;.....To regulate commerce with foreign nations, and among the several states, and with the Indian tribes; ,,*

Általánosságban leszögezhető, hogy egy tagállam jogszabálya nem lehet diszkriminatív a külföldi társaságokkal szemben, és nem jelenthet azok számára aránytalan megterhelést (jelen esetben a külföldi társaság egy másik tagállamban bejegyzett társaságra utal).<sup>363</sup>

A kereskedelmi klauzula sérelmét jelentheti, például, ha egy tagállam más tagállamokkal összeegyeztethetetlen szabályokat vezet be. Erre példa a Southern Pacific Co. v. Arizona-ügy. Arizona szabályozta a vasúti szerelvények maximális hosszát, kötelezván a vasúti alkalmazottakat, hogy Arizona határában szedjék szét azokat a vonatokat, amelyek egy bizonyos méretnél hosszabbak.<sup>364</sup> A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság érvénytelenítette a jogszabályt. A bíróság azzal érvelt, hogy ha egyetlen államnak erre lehetősége lenne, akkor erre minden államnak joga lehetne, és nem lehetne őket kötelezni arra, hogy egységes előírásokat vezessenek be. Végeredményben ez a szabály súlyosan sérti a tagállamok közötti szabad kereskedelmet.

A Bibb v. Navajo Freight Lines, Inc.-ügyben (1959) Illinois állam jogszabálya került a Legfelsőbb Bíróság elé, mivel az előírta, hogy az autópályákat csak speciális sárhányóval felszerelt teherautók vehetik igénybe. Ezzel ellentétben 45 tagállam más típusú sárhányók használatát is lehetővé tette, míg egy tagállam kifejezetten betiltotta az Illinois által előírt sárhányó használatát, mivel az nem elég biztonságosak. A bíróság kimondta, hogy bár a tagállam hatásköre kiterjed a biztonsági előírások szabályozására, viszont ez nem hathat ki a tagállamok közötti kereskedelemre.<sup>365</sup>

Végeredményben egy olyan tagállam, amely a saját jogát kívánja alkalmazni külföldi társaságokkal szemben, nem kényszerítheti őket összeegyeztethetetlen szabályok betartására, mert ez a Szövetségi Alkotmány kereskedelmi klauzulájába ütközik.

#### 9.3.4.1.3. Törvényes eljárás klauzulája (Due Process Clause)

Az Alkotmány 1868-ból származó XIV. cikkelye kimondja, hogy *„egyetlen állam sem foszthat meg valakit életétől, szabadságától vagy tulajdonától megfelelő törvényes eljárás nélkül.”*<sup>366</sup>

<sup>363</sup> Mark R Patterson: Is Unlimited Liability Really Unattainable? Of Long Arms and Short Sales 858.

<sup>364</sup> Southern Pacific Co. v. Arizona, 325 U.S. 761 (1945)

<sup>365</sup> Bibb v. Navajo Freight Lines, Inc., 359 U.S. 520 (1959)

<sup>366</sup> „No state shall make or enforce any law which shall abridge the privileges or immunities of citizens of the United States; nor shall any state deprive any person of life, liberty, or property, without due process of law; nor deny to any person within its jurisdiction the equal protection of the laws.”

A Legfelsőbb Bíróság az *Allstate Ins. Co. v. Hague* ügyben (1981) kimondta, hogy önmagában nem jogellenes, ha egy tagállam saját jogát alkalmazza külföldi társaságra, ha annak a társaságnak jelentős kötődése van az adott államhoz. Ebben az esetben az adott tagállam jogának alkalmazása nem sérti a törvényes eljárás Alkotmányban foglalt szabályát.<sup>367</sup>

#### 9.3.4.1.4. Egyenlő bánásmód elve (Equal Protection Clause)

Az előbbieken említett cikkely folytatása az Alkotmánynak kimondja, hogy *„a tagállamok senkitől sem tagadhatják meg a törvények nyújtotta egyenlő jogvédelmet.”*

A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság több határozatában is foglalkozott az egyenlő bánásmód elvével, például, amikor a gazdaság működését közvetlenül befolyásoló szabályokat hoz egy tagállam, olykor megkülönböztetve a külföldi társaságokat a hazaitól. A bíróság szerint, ha egy tagállam saját jogát alkalmazza egy idegen társaságra, és ezáltal másféleképpen kezeli azt a társaságot, az nem szükségképpen alkotmányellenes, ha a megkülönböztetés ésszerűsége alapszik.<sup>368</sup>

Összegzésképpen elmondható, hogy a Szövetségi Alkotmány lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy saját jogukat alkalmazzák külföldön bejegyzett társaságokra. A leghatékonyabb elv a kereskedelmi klauzula lehet, ami alapján számos szerző vitathatónak tartja a californiai szabályokat, mellyel a saját jogát rákényszeríti idegen társaságokra. Lássuk hát részletesebben a liberálisnak mondott californiai felelősségi szabályokat;

#### 9.3.4.2. A Californiai társasági törvény 2115. §-a

Egy külföldön alapított társaságra a californiai társasági törvény 2115. §-a értelmében akkor kell alkalmazni a californiai szabályokat, ha jelentős üzleti tevékenységét ott végzi, és amelyben californiai személyek rendelkeznek többségi részesedéssel. Tehát egy külföldön bejegyzett társaság (anyavállalat is) akkor kerül a californiai jog hatálya alá, ha a társaságban többségi részesedéssel

---

<sup>367</sup> *Allstate Ins. Co. v. Hague*, 449 U.S. 302, 308-09 (1981)

<sup>368</sup> *New Orleans v. Dukes*, 427 U.S. 297 (1976)

californiaiak rendelkeznek és a tevékenységének nagyobb részét Californiában végzi (bevételeinek többsége Californiából származik.).<sup>369</sup>

Tehát, ha egy külföldi társaság – akár más tagállamban, akár más országban van bejegyezve, ám a társaságban többségi részesedéssel californiaiak rendelkeznek és elsősorban Californiában tevékenykedik, akkor a törvény hatályát kiterjeszti ezekre a társaságokra. Így a californiai felelősségi szabályokat, a tagok jogaira vonatkozó szabályokat, a fúzióra, reorganizációra stb. vonatkozó szabályokat kell alkalmazni ezekre a társaságokra is. A törvény kb. 20 helyre hivatkozik a Corporation Code-ban, amelyeket a külföldi társaságokra az imént ismertetett feltételek megléte esetén alkalmazni kell.

Kivételt képeznek a szövetségi jog alá tartozó társaságok pl. Bank of America, illetve azok a társaságok, amelyek a tőzsdén szerepelnek.

A Wilson v. Louisiana-Pacific Resources, Inc. ügyben (1983), a Californiai Fellebbezési Bíróság fenntartotta a 2115.§-t egy alkotmányossági teszt során. Az ügyben az volt a kérdés, hogy vajon California alkalmazhatja-e a társaságok belső viszonyaira vonatkozó speciális szavazási rendszerét egy Utah-ban bejegyzett társaság felett, amely elsődlegesen Californiában tevékenykedett, és a tulajdonosainak többsége is californiai illetőségű volt.<sup>370</sup>

A bíróság az imént vázolt öt alkotmányos elvet megvizsgálta az ügyhöz kapcsolódóan, de egyikre sem állapította meg a jogsértést.

A bíróság elutasította, hogy a teljes bizalom és hitelesség elve sérült volna, mivel Californiának erős közrendje van, amely védi a (kumulatív) szavazati rendszert. A kereskedelmi klauzulával kapcsolatban a bíróság megállapította, hogy jelen esetben a 2115. § alkalmazása csekély hatással bír a nemzetközi kereskedelemre. Az érvelés alapja az volt, hogy a társaság tevékenységének

---

<sup>369</sup> California Corporations Code Section 2115: „*A foreign corporation (other than a foreign association or foreign nonprofit corporation but including a foreign parent corporation even though it does not itself transact intrastate business) is subject to the requirements of subdivision (b) commencing on the date specified in subdivision (d) and continuing until the date specified in subdivision (e) if:*

*(1) the average of the property factor, the payroll factor, and the sales factor (as defined in Sections 25129, 25132, and 25134 of the Revenue and Taxation Code) with respect to it is more than 50 percent during its latest full income year and*

*(2) more than one-half of its outstanding voting securities are held of record by persons having addresses in this state appearing on the books of the corporation on the record date for the latest meeting of shareholders held during its latest full income year or, if no meeting was held during that year, on the last day of the latest full income year. The property factor, payroll factor, and sales factor shall be those used in computing the portion of its income allocable to this state in its franchise tax return or, with respect to corporations the allocation of whose income is governed by special formulas or that are not required to file separate or any tax returns, which would have been so used if they were governed by this three-factor formula”*

<sup>370</sup> Wilson v. Louisiana-Pacific Resources, Inc. 187 Cal. Rptr. 852, 138 Cal. App.3d 216 (1983)

nagy részét egy időben csak egy tagállamban képes folytatni, és egy időben csak egy tagállamban lehetnek többségben a tulajdonosok.

A szerződéses klauzulának, a törvényes eljárás elvének valamint az egyenlő bánásmód elvének sértését sem találta megalapozottnak a bíróság.

A bíróság érvelését a kereskedelmi klauzula kapcsán számos szerző vitathatónak tartja. Ugyanis a californiai törvény a californiai jognak veti alá a társaságot (tehát úgy kezeli, mintha az egy „quasi californiai társaság” lenne), ha abban a californiai illetőségű személyek egyszerű többségben vannak. Jelen esetben nincs összeegyeztethetetlen szabály, ami miatt a 2115 § alkotmányellenességét meg lehetne állapítani. De tételezzük fel, hogy egy másik állam a saját jogát rendelné el alkalmazni azokra a külföldi társaságokra, melyekben a saját illetőségű személyek 40 %-os részesedést szereznek, egy harmadik tagállam ugyanezt 10 %-os küszöbértéknél állapítaná meg. Ez esetben ugyanarra a társaságra elképzelhető, hogy több tagállam joga is alkalmazható. Így a társaság összeegyeztethetetlen szabályoknak lenne kitéve, ami viszont egyet jelentene a Szövetségi Alkotmány kereskedelmi klauzulájának megsértésével. Ezt a gondolatmenetet követve számos szerző megkérdőjelezi a CCC 2115 §-ának alkotmányosságát.<sup>371</sup>

Ezen az alapon azonban még jó ideig várunk kell, amire a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság alkotmányellenesnek minősíti a CCC 2115. §-át.

A tagállamok azonban fellépnek a számukra kedvezőtlen californiai szabályozással szemben. A Delaware-i Legfelsőbb Bíróság egyenesen alkotmányellenesnek minősítette a CCC 2115. §-át, és kimondta, hogy a Delaware-i Általános Társasági Jog („GCL”)<sup>372</sup> kizárólagosan szabályozza a delaware-i társaságok belső viszonyait.<sup>373</sup>

A bíróság hivatkozott a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság egyik ítéletére,<sup>374</sup> melyben az kimondta, hogy az ország gazdasági életéhez hozzátartozik a tagállamoknak azon joga, miszerint társaságokat hozhatnak létre, meghatározhatják a tagok jogait, a társaság feladatait.

A Delaware-i Legfelsőbb Bíróság rámutatott, hogy a bejegyzés helye szerinti állam kizárólagos hatásköre a társaságok belső ügyeinek szabályozása („internal affairs doctrine”), amely szorosan kapcsolódik az Alkotmányban lefektetett törvényes eljárás elvéhez („due process clause” XIV. cikkely). A bíróság szerint az elv alól kivételt csak azok a ritka esetek jelenthetnek, amikor a bejegyzés

---

<sup>371</sup> Mark R Patterson: Is Unlimited Liability Really Unattainable? Of Long Arms and Short Sales 858-682.

<sup>372</sup> Delaware General Corporation Law („GCL”)

<sup>373</sup> *VantagePoint Venture Partners v. Examen, Inc.* (871 A 2d 1108, 2005 Del. LEXIS 179, decided May 5, 2005)

<sup>374</sup> *CTS Corp. v. Dynamics Corp of Am.* (1987) "an accepted part of the business landscape in this country for States to create corporations, to prescribe their powers, and to define the rights that are acquired by purchasing their shares."

helye szerinti állam joga összeegyeztethetetlen a tagállamok közötti és a nemzetközi kereskedelem szövetségi politikájával.

A CCC 2115. §-ának vizsgálata során a bíróság rámutatott, hogy a „belső viszonyok doktrínája” az egységesítésen, a stabilitáson, kiszámíthatóságon és bizonyosságon alapszik. Álláspontja szerint a CCC 2115. §-a nem kiszámítható és nem biztos szabály, mivel a 2115. §-ban előírt feltételeknek való megfelelés évről évre, sőt még egy éven belül is változhat. Ezért a delaware-i bíróságok a „GCL”-t, vagyis a delaware-i jogot alkalmazzák továbbra is az ott bejegyzett társaságok belső viszonyaira.

Persze az továbbra is kérdés, hogy vajon a többi állam bírósága hasonlóan dönt-e majd olyan esetekben, ahol a társaság Californiában tevékenykedik, ám más államban van a székhelye. A californiai bíróságok konzekvensen alkalmazzák a CCC 2115. §-t, így könnyen elképzelhető, hogy egy esetnek két különböző kimenetele lehet két államban.

9.3.4.3. Egyéb rendelkezések a CCC-ben, amelyeket külföldi társaságokra is alkalmazni kell

a) Az egyik szabály a CCC 1600. §-a<sup>375</sup>, amely abszolút jogot biztosít a részvények névértékének legalább 5 %-val rendelkező tagnak, hogy betekintszen a részvényesek jegyzékébe, arról másolatot készítsen. A Valtz v. Penta Invest Corp. (1983) ügyben a californiai bíróság ezt a szabályt alkalmazta egy delaware-i társaságra, annak ellenére, hogy ez a szabály ütközött a delaware-i joggal.<sup>376</sup> A bíróság kifejtette, hogy a szabály véleménye szerint nem ütközik a Szövetségi Alkotmányba, többek között azért sem, mivel az nem érinti a tagállamok közötti kereskedelmet. Másfelől, és itt egy rendkívül érdekes érvet

---

<sup>375</sup> CCC 1600. §: „A shareholder or shareholders holding at least 5 percent in the aggregate of the outstanding voting shares of a corporation or who hold at least 1 percent of those voting shares and have filed a Schedule 14A with the United States Securities and Exchange Commission (or in case the corporation is a bank the deposits of which are insured in accordance with the Federal Deposit Insurance Act, have filed a Form F-6 with the appropriate federal bank regulatory agency) shall have **an absolute right** to do either or both of the following:

(1) inspect and copy the record of shareholders' names and addresses and shareholdings during usual business hours upon five business days' prior written demand upon the corporation, or

(2) obtain from the transfer agent for the corporation, upon written demand and upon the tender of its usual charges for such a list (the amount of which charges shall be stated to the shareholder by the transfer agent upon request), a list of the shareholders' names and addresses, who are entitled to vote for the election of directors, and their shareholdings, as of the most recent record date for which it has been compiled or as of a date specified by the shareholder subsequent to the date of demand. The list shall be made available on or before the later of five business days after the demand is received or the date specified therein as the date as of which the list is to be compiled. A corporation shall have the responsibility to cause its transfer agent to comply with this subdivision”

<sup>376</sup> Valtz v. Penta Invest. Corp., 188 Cal. Rptr. 922, 139 Cal. App.3d 803 (1983).

olvashatunk: „*a tagállamnak megkérdőjelezhetetlen joga van, hogy szabályait alkalmazza azokra a társaságokra, melyek úgy döntenek, hogy az adott tagállamban folytatnak gazdasági tevékenységet*”.

Ezt a gondolatmenetet folytatva a *CCC 2115. §-a akár feleslegessé is válhat, mivel az érvelés szerint az abban foglalt két kritériumnak sem szükséges megfelelni ahhoz, hogy a bíróság a californiai jogot alkalmazza egy külföldi székhelyű társaságra.*

b) A következő szabály, amelyet külföldön bejegyzett társaságokra is alkalmazni rendel a californiai jog, az a CCC 1602. §-a, amely abszolút jogot biztosít a társaság minden vezetőjének, hogy megvizsgáljon és másolatot készítsen a társaság könyveiről, nyilvántartásairól, dokumentumairól, valamint hogy megvizsgálja a társaság tényleges vagyonát.<sup>377</sup> A szabályt akkor kell a külföldi társaságokra alkalmazni, ha annak elsődleges ügyintézési központja Californiában van. A szabály ütközik a delaware-i joggal. A californiai bíróság szerint a hivatkozott jogszabályhely alkalmazható a Delaware-ben bejegyzett társaságokra, főleg ha mindössze annyi kapcsolat volt Delaware és a vizsgált társaság között, hogy Delaware-ben állították ki a bejegyzésről szóló igazolást, magyarul szólva ott jegyezték be.<sup>378</sup> Ezen logika alapján a californiai bíróság szerint Californiának nagyobb érdeke fűződött saját jogát alkalmazni az ügyben, mint Delaware-ét.

A bíróság visszautasította a társaság azon érvelését, hogy mivel nincs meg a 2115. §-ban meghatározott két feltétel, ezért rá nem is alkalmazható a californiai jog. Itt a bíróság szerint nem a 2115. § alapján kell a californiai jogot alkalmazni, hanem az 1602. § alapján. Ennek a rendelkezésnek ugyanis saját „hosszú kar” rendelkezése (*"long-arm" provision*) van, vagyis a szakasz maga rendelkezik arról, hogy alkalmazni kell külföldi társaságokra is, ha annak elsődleges ügyintézési központja Californiában van. Ezen érvelést követve gyakorlatilag minden szakaszba beépíthető egy ilyen klauzula, szükségtelenné téve ezzel a 2115. §-ban foglalt feltételek alkalmazását.

Ahogy az imént bemutatott esetek is mutatják a californiai másodfokú bíróságok ragaszkodnak a saját joguk alkalmazásához külföldi társaságok esetében is. Az ilyen jogpolitikát folytató tagállam minden további nélkül alkalmazza a felelősségi lepel lerántását külföldi székhelyű társaságokra. A kérdés a

---

<sup>377</sup> CCC 1602. § : „*Every director shall have the absolute right at any reasonable time to inspect and copy all books, records and documents of every kind and to inspect the physical properties of the corporation of which such person is a director and also of its subsidiary corporations, domestic or foreign. Such inspection by a director may be made in person or by agent or attorney and the right of inspection includes the right to copy and make extracts. This section applies to a director of any foreign corporation having its principal executive office in this state or customarily holding meetings of its board in this state.*”

<sup>378</sup> *Havlicek v. Coast-To-Coast Analytical Services, Inc.*, 46 Cal. Rptr.2d 696, 39 Cal. App.4th 1844 (1995)

következő: *ezek szerint védtelenek maradnak a társaságok a californiai jogpolitikával szemben?*

Igazság szerint van egy kiskapu, amivel elkerülhető (kijátszható) a fent ismertetett californiai bírói gyakorlat, tehát meg lehet akadályozni, hogy társaságunkra a californiai jogot alkalmazza a bíróság. A megoldás pedig nem más, minthogy a társaság szerződésben kifejezetten kiköti egy másik tagállam jogának alkalmazását.

#### 9.3.4.4. Másik állam joga alkalmazásának kikötése

Az amerikai jog szerint nem lehet korlátozni a felek jogát abban a tekintetben, hogy melyik tagállam jogának alkalmazását kötik ki a szerződésből eredő vitáikra.<sup>379</sup>

Ez alól három kivételt ismer a törvény:

- a) a feleknek nincs lényeges kötődése a választott tagállamhoz (például nem ott jegyzeték be), vagy az ügyletnek, és nincs egyéb ésszerű ok sem, ami indokolja a választott tagállam jogának alkalmazását;
- b) megtévesztés, kényszer, jogellenes befolyásolás, vagy tévedés vezette rá valamelyik felet a szerződés ezen rendelkezésének kikötésére;
- c) a választott jog alkalmazása ellentétben állna annak a tagállamnak az alapelveivel, amely jogát egyébként alkalmazni kellene, ha a felek jogválasztással nem éltek volna;

Emellett a Uniform Commercial Code is lehetővé teszi a felek számára a jogválasztást kereskedelmi szerződések esetében, ameddig ésszerű kötelék (*"bears a reasonable relation"*) áll fenn az ügylet és a választott tagállam között.<sup>380</sup>

---

<sup>379</sup> Restatement (Second) of Conflict of Laws. § 187 (1)

<sup>380</sup> UCC § 1-105. Territorial Application of the Act; Parties' Power to Choose Applicable Law.

*(1) Except as provided hereafter in this section, when a transaction bears a reasonable relation to this state and also to another state or nation the parties may agree that the law either of this state or of such other state or nation shall govern their **rights** and duties. Failing such **agreement** this Act applies to transactions bearing an appropriate relation to this state.*

A felek szerződéses szabadságából fakad, hogy abban kiköthetik melyik állam jogának alkalmazását választják, amely alapján az esetlegesen a jövőben felmerülő vitás kérdéseiket elbírálják.

Az elv az amerikai bíróságok –és így California - gyakorlatában is egyértelmű és következetes. Problémák persze adódnak. Így például: az egyik állam az írásbeli szerződés módosítását kizárólag írásban ismeri el érvényesnek, míg vannak államok, ahol szóban is lehet érvényesen módosítani az írásbeli szerződést.

Erre legjobb példa az az eset, amikor az volt a kérdés a new york-i bíróság előtt, hogy az írásbeli szerződés szóbeli módosítása érvényesnek tekinthető-e. A new york-i jog szerint ugyanolyan alakban lehet érvényesen módosítani a szerződést, mint amilyen formában létrejött. Az oregoni jog szerint azonban nincs ilyen követelmény. A new york-i bíróság előtt lévő céget Oregonban jegyzeték be, a felek az írásbeli szerződésükben Oregon állam jogának vetették alá magukat. Mivel a bíróság szerint ésszerű kötelék volt a társaság és Oregon állam között, ezért annak jogát lehet az esetben alkalmazni, vagyis érvényes az írásbeli szerződés szóbeli módosítása.<sup>381</sup>

Az amerikai bíróságok ítéleteiben figyelembe veszik tehát a felek jogválasztását.<sup>382</sup> A californiai bíróságok politikája arra irányul, hogy a saját állampolgáraik a saját bírói fórumokon vitassák meg ügyeiket, ám ha a felek szabad akaratukból, önkéntesen kikötik egy másik állam jogának alkalmazását, akkor azt a bíróság tiszteletben tartja.

Ha a társaságot Calliforniában jegyzik be, és ott is folytat tevékenységet, természetesen a bíróság a californiai jogot fogja rá alkalmazni, viszont ha egy másik tagállamban történik meg a cégbejegyzés, akkor az ottani bíróságok előtt jóval kisebb a valószínűsége annak, hogy a tagok mögöttes felelősségét kimondja a bíróság. A legnagyobb biztonságot azonban az jelenti, ha a létesítő okiratban kikötjük az általuk alkalmazni kívánt jogot, vagy egy másik tagállam bíróságának kizárólagos illetékességét.

Ha a társaság úgy dönt, hogy Calliforniában is kíván tevékenységet folytatni, akkor az ottani bíróság a jogvita eldöntése során megvizsgálja, hogy lehet-e a saját jogát alkalmazni a kérdésben.

Ha a felek nem kötötték ki egy tagállam jogának alkalmazását, akkor először megvizsgálja a bíróság, hogy eltérő szabályozás van-e a két tagállamban, ezután (és nem értem miért nem ez az első kérdés) megvizsgálja, hogy melyik tagállamnak áll érdekében a jogának alkalmazása az adott ügyben. Ha eltérő a szabályozás, és mindkét államnak érdeke fűződik az esethez, akkor annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, amely állam jogrendjét jobban sértené a

---

<sup>381</sup> A.S. Rampell, Inc. v. Hyster Co., 3 N.Y.2d 369, 144 N.E.2d 371, 165 N.Y.S.2d 475 (1957)

<sup>382</sup> Smith, Valentino & Smith, Inc. v. Superior Court, 131 Cal. Rptr. 374 551 P.2d 1206, 17 Cal.3d 491 (1976)

másik állam jogának alkalmazása. Természetesen ezeknek az eseteknek a döntő többségében a californiai jog kerül alkalmazásra.<sup>383</sup>

Mivel már láthattuk, hogy a californiai bíróság a legliberálisabb a tagok korlátlan felelősségének megállapítása terén, ennek elkerülése érdekében a létesítő okiratban mindenképpen szükséges más tagállam jogát, vagy más tagállam bíróságának kizárólagos illetékességét kikötni. Ezt a californiai bíróságok is figyelembe veszik.

Egyik legjobb példa erre a Smith, Valentino & Smith, Inc.-ügy (1976).<sup>384</sup> Itt egy pennsylvaniai és egy californiai társaság kötött szerződést, melyben a következő fórumválasztást kötötték ki: abban az esetben, ha a pennsylvaniai társaság kíván pert indítani, akkor azt kizárólag Los Angelesben teheti meg, míg a californiai társaság kizárólag Philadelphia-ban indíthatja meg a pert. A szerződés azt is tartalmazta, hogy bárhol is indul meg az eljárás, a felek Pennsylvania jogának alkalmazását kötik ki. A californiai társaság szerződésszegésre hivatkozva keresetlevelet nyújtott be Californiában. Az elsőfok elutasította a kérelmet a szerződésben szereplő fórumválasztásra hivatkozva, mellyel a Californiai Legfelsőbb Bíróság is egyetértett. A bíróság kimondta, hogy a felek fórumválasztását a californiai bíróságok tiszteletben tartják. Annak ellenére, hogy a közérdek megkívánná, hogy a bíróság saját jogát alkalmazza saját társaságára, azonban azokban az esetekben, mikor a fél szabad akaratából kizárja a californiai bíróság illetékességét, akkor ezt a bíróságnak tiszteletben kell tartania.<sup>385</sup>

A fórumválasztás talán legnagyobb mérföldkövét a Nedlloyd Lines-ügy (1992) jelentette.<sup>386</sup> Ebben az ügyben a Californiai Legfelsőbb Bíróság megerősítette az iménti Smith-ügyben hozott döntését a fórumválasztást illetően.

Az esetben egy hong kong-i cég, amely elsődlegesen Californiában tevékenykedett egy Rotterdamban bejegyzett, holland társasággal kötött szerződést. Emellett számos résztvevője volt még a szerződésnek, például egy oregoni társaság, egy másik hong kong-i társaság, brit cég szingapuri székhellyel és három californiai illetőségű társaság. A szerződés szerint a hong kong-i jogot rendelték alkalmazni vitás ügyeikre,

---

<sup>383</sup> Dailey v. Dallas Carriers Corp., 43 Cal. App.4th 720, 51 Cal. Rptr.2d 48 (1996) Ohio jogával szemben a californiai jogot alkalmazták,  
Stonewall Surplus Lines Ins. Co. v. Johnson Controls, Inc., 14 Cal. App.4th 637, 17 Cal. Rptr.2d 713 (1993) Wisconsin jogával szemben California jogát alkalmazta a bíróság.

<sup>384</sup> Smith, Valentino & Smith, Inc. v. Superior Court, 17 Cal.3d 491, 551P.2d 1206, 131 Cal. Rptr. 374 (1976)

<sup>385</sup> „We likewise conclude that the policy is satisfied in those cases where, as here, a plaintiff has freely and voluntarily negotiated away his right to a California forum. In so holding we are in accord with the modern trend which favors enforceability of such forum selection clauses.”

<sup>386</sup> Nedlloyd Lines B.V.v. Superior Court, 3 Cal.4th 459, 834 P.2d 1148, 11 Cal. Rptr.2d 330 (1992)

A californiai bíróság első és másodfokon a californiai jogot alkalmazta, azonban a Californiai Legfelsőbb Bíróság megváltoztatta a döntést. **Kétlépcsős tesztet kell ilyenkor alkalmazni** – mondta ki;

Először is meg kell vizsgálni, hogy a választott államnak van-e kötődése a felekhez, vagy az ügyletnek, vagy van-e olyan ésszerű ok, mely indokolja a felek jogválasztását.

Ha ezeket a bíróság nem találja megalapozottnak, akkor a bíróságnak nem kell figyelembe vennie a felek jogválasztását.

Ha azonban valamelyik megfelel, akkor azt kell megvizsgálni, hogy a választott jog nem ütközik-e California közrendjébe. Ha nincs ütközés, akkor a bíróság a kikötött jogot alkalmazza. Ha California érdekébe ütközne a választott jog alkalmazása, akkor azt kell megvizsgálni, hogy melyik államnak van nagyobb érdeke saját jogának alkalmazására.

Az ügyben a Legfelsőbb Bíróság azt állapította meg, hogy mivel két társaság is hong kong-i volt, ezért annak valós kötődése volt a felekhez, másrészt a bíróság nem találta California közrendjébe ütközőnek a választott jog alkalmazását. Így kimondta, hogy a hong kong-i jogot kell az ügyben alkalmazni, nemcsak a szerződésszegésért, hanem a szerződésen kívüli okozott károk megtérítéséért is.

Az eset mérföldkő jellegű, nemcsak azért, mert megerősítette a felek szabad jogválasztásának lehetőségét, hanem azért is mert kimondta, hogy jogválasztás esetén a felek akaratát tiszteletben kell tartani, az általuk kikötött jogot kell alkalmazni mind kontraktuális mind deliktuális felelősség megállapítása esetében.

Jogválasztás hiányában a californiai bíróságok saját jogukat alkalmazzák közrendjük védelme érdekében.

A Guardian Savings and Loan Assoc. v. MD Assocs. (1998) ügyben a felek Texas állam jogának alkalmazását kötötték ki, úgy hogy az egyik fél Texasban volt bejegyezve. Ezt már elegendő oknak tartotta a californiai bíróság a texasi jog alkalmazására. A texasi jog alapján bírósági végzés meghozatala előtt is lehet értékesíteni a biztosítékot, míg a californiai jog alapján erre nincs lehetőség. A bíróság mégis úgy ítélte meg, hogy a texasi jogot kell alkalmazni, még akkor is, ha a biztosíték tárgya Californiában van, mivel a texasi jog alkalmazása nem sérti California közérdekét.<sup>387</sup>

A közérdekre való hivatkozás, illetve a bíróság mérlegelése, miszerint más tagállam jogának alkalmazása közérdekbe ütközik-e, kulcsfontosságú a döntésekben, és általában **szubjektív bírói mérlegeléstől függ**.

---

<sup>387</sup> Guardian Savings and Loan Assoc. v. MD Assocs., 64 Cal. App.4th 309, 75 Cal. Rptr.2d 151 (1998)

Az Application Group, Inc. v. Hunter Group, Inc. (1998) ügyben a felek Maryland jogát kötötték ki egy munkaszerződésben, amely olyan megállapodást tartalmazott, melyre a marylandi jog szerint lehetőségük van a feleknek, azonban a californiai jog szerint nem. Mivel azonban a munkavállaló Californiában dolgozott, ezért a bíróság úgy ítélte meg, hogy ütközne California közérdekével, ha nem a saját jogát alkalmazná az esetre, másrészt úgy ítélte meg, hogy nagyobb érdeke fűződött az esethez, mint Marylandnek.<sup>388</sup>

A Hambrecht & Quist Venture Partners v. American Medical International, Inc. (1995) esetben a felek egy adásvételi szerződésben Delaware jogszabályainak alkalmazását kötötték ki, ami jelen esetben azt jelentette, hogy egy olyan szabály alkalmazásának lehetősége merült fel, amelyet a californiai jog nem ismer. A bíróság úgy ítélte meg, hogy a szabály alkalmazása nem ütközik California állam közrendjébe, ezért az ügyben alkalmazta a delaware-i jogot.<sup>389</sup>

Mint látható California igen erőszakos jogpolitikát folytat, annak érdekében hogy saját jogát „rákényszerítse” az államban tevékenykedő társaságokra. Ez a társasági lepel lerántásánál is következetesen megfigyelhető. Olykor a bíróság érvelése sántikál, sebezhető, számos szerző szerint a Szövetségi Alkotmány kereskedelmi klauzulája által támadható. De ez csak feltételezés, vagy inkább ábránd, hiszen a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság előtt eddig sorra megállták helyüket a californiai döntések. Más kérdés, hogy Delaware Legfelsőbb Bírósága nem így döntött.

Amit nem szabad elfelejteni: még a californiai bíróság is méltányolja a felek szerződésben kikötött jogválasztását. Ez esetben a bíróság mérlegeli, hogy vajon nem ütközik-e közérdekbe a választott jog alkalmazása. Ha nem, akkor minden további nélkül kikerülhet a cseppet sem adósbarát californiai szabályozás. Mindezt azért lényeges leszögezni, hiszen láthattuk, hogy Californiában a társaság tagjainak korlátolt felelősségére vonatkozó szabályt igencsak lazán értelmezi a bírói gyakorlat.

---

<sup>388</sup> Application Group, Inc. v. Hunter Group, Inc., 61 Cal. App.4th 881, 72 Cal. Rptr.2d 73 (1998)

<sup>389</sup> Hambrecht & Quist Venture Partners v. American Medical International, Inc., 46 Cal. Rptr.2d 33, 38 Cal. App.4th 1532 (1995)

### 9.3.5. Montana

Montana esetjoga szerint két feltétel fennállása szükségeltetik ahhoz, hogy a bíróság lerántsa a társaság leplét:

- bizonyítani kell, hogy a társaság csak ügynöke („agent”), vagy „alter ego”-ja volt a tagjának, és
- lepelátszúrás szükséges ahhoz, hogy csalást előzzenek meg vele, vagy egyébként méltányosságból indokolt legyen

Érdekes módon bár a montanai bíróság elismeri az „ügynök-elméletet”, azonban nem alkalmazza. Sokkal inkább az „alter-ego elmélet” alapján szilárdult meg a lepelátszúrás ebben a tagállamban.<sup>390</sup>

Az „ügynök-elmélet” szerint a társaság, mint a mögötte álló tag képviselője, ügynöke járt el, annak érdekeinek figyelembevételével.

Az „alter-ego elmélet” szerint azonban a társaság és a tag személye nem választható szét, olyannyira egyek az érdekeik, hogy egy személyként kezeli őket a bíróság. Elsősorban a tag ténylegesen gyakorolt befolyása a döntő ennél a kérdésnél, és nem a társaságban lévő tulajdoni hányad vagy a betöltött vezetői tisztség.

Milyen tényezők utalhatnak arra, hogy a társaság „alter ego”-ja volt a tagjának?

Például:

- a tag birtokolja a vagyoni hányad jelentős részét vagy egészét;
- a tag egyben vezető tisztséget is betölt a társaságnál;
- a tag egyedül hozza meg a társaságra vonatkozó döntéseket, mellőzve a többi tagot vagy tisztségviselőt;
- a tag és a társaság vagyonát nem lehet különválasztani;
- a tag és a társaság ugyanazt a gazdasági tevékenységet folytatja;
- a társaság székhelye és a tag lakóhelye ugyanazon a címen található;
- tőkehiányos a társaság;

---

<sup>390</sup> Jody J. Brewster: Piercing the corporate veil in Montana (Montana Law Review 1983.) 93-95.

- a társaság tisztségviselői, tagjai nem tartják be a létesítő okiratban foglalt operatív irányítási szabályokat;
- a tag a harmadik személy irányába azt sugallja, hogy a társaság és a tag gyakorlatilag ugyanaz a személy;
- az anya-és leányvállalatnak ugyanaz a neve;
- az anya-és leányvállalatnak ugyanazok a tisztségviselői;

A felsorolás nem taxatív, azonban mindezek betartása sem jelenti azt, hogy a bíróság figyelembe veszi a társaság önálló jogalanyiságát. Az imént említett körülményeknek való megfelelés ellenére, ha bizonyítást nyer, hogy csalásra, vagy jogellenes magatartásra használták a tagok a társaságot, akkor a bíróság dönthet oly módon, hogy lerántja a társaság leplét és felelőssé teszi annak tagjait.

Miután a bíróság megvizsgálja, hogy a társaság „alter ego”-ja volt-e a tagjának, ezután azt vizsgálja meg, hogy a tag befolyását csalásra vagy egyéb jogellenes cselekmény végrehajtására használta-e fel.

Lássuk hát, hogy a montanai bíróság szerint mikor használták a társaságot jogellenes cselekményre, vagy csalásra;<sup>391</sup>

- abban az esetben, ha szerződéses kötelezettség megkerülésére használják a társaságot: a Flemmer v. Ming-ügyben (1980);<sup>392</sup>
- méltánytalan előnyt jelentene a társaság tagjának a lepel fenntartása;
- hatósági előírások kikerülésére szolgál a társaság, ebben az esetben a montanai bíróság lerántja a társaság leplét a tagokról: ide tartozhat a Board of Railroad Commissioners v. Reed –ügy (1936);<sup>393</sup>

<sup>391</sup> Jody J. Brewster: Piercing the corporate veil in Montana 98.

<sup>392</sup> Ming adásvételi szerződésben egy motel megvásárlását vállalta Flemmertől. Mind a szerződés megkötésekor, mind a későbbi levélváltásoknál Ming mint egy társaság ügyvezetője írta alá a szerződést. Mivel Ming nem teljesítette a vételár részleteit, ezért Flemmer beperelte. Ming arra hivatkozott, hogy nem ő, hanem a társaság vállalta a kötelezettségeket, ezért személyes felelőssége nem áll fenn. A bíróság azonban arra az álláspontra helyezkedett, hogy a társaság mindössze „alter ego”-ja volt Ming-nek, a másik fél megtévesztésére használta fel a társaságot és így személyesen felel a nem teljesített kötelezettségekért. A bíróság a következőket vette figyelembe: a társaság zártkörűen működő, Ming és családtagjainak tulajdonában állt. A társaság székhelye megegyezett Ming lakóhelyével, és a társaság és Ming ugyanazt a tevékenységet folytatta: ingatlan-értékesítéssel foglalkoztak.

Flemmer v. Ming, 190 Mont. 403, 408, 621 P.2d 1038, 1041 (1980)

<sup>393</sup> Az ügy azért érdekes, mert egy egyesület leplének lerántását kérte a bíróságtól a Vasúti Tanács, ezért beperelte annak tagját, és kérte a bíróságtól, hogy állapítsa meg, hogy az egyesületi tagok a Vasúti Tanács irányítása alá tartoznak. Az alperes tagok arra hivatkoztak, hogy nem tartoznak a Vasúti Tanács alá, mivel az egyesület csak tagjai számára végez fuvarozási tevékenységet, egyébként üzleti célra nem. A bíróság a bizonyítékokat mérlegelve arra az álláspontra helyezkedett, hogy az egyesület a hatósági előírások

- adók megkerülésére szolgált a társaság;
- common law által előírt kötelezettségek megkerülésére szolgál a társaság;
- másik tag érdekeinek jelentős sérelme esetén.

A montanai bíróság a californiaival ellentétben igen szigorúan vizsgálja a feltételek fennállását. Az általam imént bemutatott felsorolás korántsem taxatív, így ebben a tagállamban is nehéz előre jelezni, hogy mikor rántja le a társaság leplét a bíróság. Azonban a joggyakorlat azt mutatja, hogy abban az esetben, ha a tag befolyása a társaságra olyan jelentős, hogy gyakorlatilag a tag eggyé válik a társasággal, vagyis érdekeiket egyáltalán nem lehet különválasztani, abban az esetben a bíróság méltányosságra hivatkozva átszúrja a társaság önálló jogalanyiságát és felelőssé teszi a tagot a társaság tartozásaiért.

### 9.3.6. Nevada

Annak ellenére, hogy a nevadai bíróságok ugyanazt a tesztet alkalmazzák a társasági lepel lerántásánál, mint a californiai bíróságok, az előbbieket mégis jóval szigorúbb feltételeket támasztanak a felelősség megállapítása során.

Míg láthattuk, hogy California az egyetlen tagállam, amely már önmagában az alultőkésítettség ténye alapján kimondta a tagok mögöttes felelősségét, addig Nevadában ez a tény irreleváns a hasonló döntésekben,

Ha Nevadában jegyezzük be a társaságot, és kikötjük a nevadai jog alkalmazását, akkor a lepellerántás valószínűségét minimálisra csökkenthetjük.

Nemcsak hogy nehezebben állapítja meg a bíróság a tagok felelősségét, hanem a lepelátszúrás okait (pl. alultőkésítettséget) is szűkebben értelmezi.

Mindezekon felül, ha a bíróság mégis a tagok felelősségének megállapítása mellett dönt, akkor is vannak olyan jogintézmények, melyek a személyes vagyonon való végrehajtást korlátozzák.

---

megkerülésére szolgált, ám nem rántotta le a társaság leplét, mivel a felperes az egyesület ellen nem indított eljárást, kizárólag annak tagjai ellen.

### 9.3.7. Michigan

Michigan-ben 1929-ben született meg az első jogeset, ahol a bíróság lerántotta a társaság leplét, mivel az anyavállalat (American Telephone and Telegraph Co.) olyan mértékben befolyásolta a leányvállalat (Michigan Bell) működését, hogy az önálló döntéseket nem hozhatott.

Ezzel a befolyásoló társaság megsértette Michigan állam közrendjét, és a leányvállalat önálló jogalanyiségét.<sup>394</sup> A befolyásoló és befolyásolt társaság között anya-és leányvállalat kapcsolat volt, azonban a Michigan-i Legfelsőbb Bíróság nem pusztán ez alapján állapította meg a mögöttes felelősséget. Az anyavállalat befolyását arra alapozta, hogy az American Telephone and Telegraph Co. ténylegesen, közvetlen utasításokkal befolyásolta a Michigan Bell működését, amellett, hogy több mint egy évtizeden keresztül a két társaság tisztségviselői ugyanazok a személyek voltak. Mindezt elegendőnek tartotta a bíróság, hogy átszúrja a társaság leplét. A szankció mindösszesen annyi volt, hogy a két társaság közti megállapodást érvénytelenné nyilvánította, amely a Michigan Bell-nek előírta, hogy magasabb díjat állapítson meg a szolgáltatásokért Michigan államban, ezzel jelentős nyereséghez juttatva az anyavállalatot.

A lepelátszúráshoz szükséges feltételeket a Gledhill-döntésben<sup>395</sup> fogalmazta meg a Michigan-i Fellebbviteli Bíróság:

- a társaság tagjának jelentős befolyása a társaságra;
- a befolyással összefüggésben harmadik személynek kára keletkezik;
- a tag felelősségének megállapítása nélkül a harmadik személy indokolatlan hátrányt (kárt) szenvedne.<sup>396</sup> (ez tulajdonképpen nem más mint a már ismertetett Powell-teszt átvétele Michigan állam bírói gyakorlatába)

Nehéz kérdés, hogy mekkora mértékű befolyásoltság szükséges a lepelátszúráshoz. A Michigan-i Legfelsőbb Bíróság szerint abban a kérdésben, hogy ***el kell-e tekinteni a társaság önálló jogalanyiségétől minden egyes eset sui generis tényállás, és mindig az adott esetben a fennálló körülmények***

---

<sup>394</sup> People ex rel. Attorney General v. Michigan Bell Telephone Co. 246 Mich 198, 204; 224 NW 438. (1929) Az esetben a Michigan Bell felemelte a telefon tarifáit, amire Michigan állam szerint nem volt joga. A Michigan Bell az American Telephone and Telegraph Company leányvállalata volt.

<sup>395</sup> Gledhill v. Fisher & Co., 272 Mich. 353, 262 N. W. 371, 102 A. L. R. 1042 at 1054 (1935)

<sup>396</sup> Marisa C. Petrella: Piercing the Corporate Veil in Michigan [Journal of Urban Law 1983.] 85.

*alapján kell eldönteni.*<sup>397</sup> Önmagában az a tény, hogy a társaságnak egyetlen tagja van, még nem jelent feltétlen befolyást, hanem a két személy közötti érdekazonosságot is bizonyítani szükséges („overall unity of interest”). Érdekazonosságra jó példa, amikor több társaságnak ugyanazok a személyek voltak a vezető tisztségviselői, még a vagyonukat sem lehetett különválasztani, és a társaság formájára vonatkozó jogszabályi előírásoknak sem feleltek meg. Ebben az esetben a bíróság lerántotta a társaságok leplét, és mind a társaság tulajdonosait, mind pedig a társaságot marasztalta.<sup>398</sup>

Általában a michigani bíróság sem elégszik meg önmagában a befolyás tényének alátámasztásával, hanem annak bizonyítása is szükséges, hogy a befolyás nem volt helyénvaló, mert a tag érdekeinek elsődleges figyelembevételével (saját haszonszerzés végett) harmadik személynek kárt (hátrányt) okoz. A bíróság átszúrta a társaság leplét, mikor egy olyan társaság okozott kárt harmadik személynek, amely több másikkal egyetemben egyetlen személy tulajdonában volt, és a társaságok ugyanazt a tevékenységet folytatták. Ez esetben, mivel a társaság vagyona nem volt elegendő a harmadik személy kielégítésére, a bíróság átszúrta a társaság leplét, annak érdekében, hogy a harmadik személy hozzájusson követeléséhez. Lerántotta a társaság leplét, mely elkülöníti a társaságot a többitől, illetve amely elhatárolja azt az egyetlen tulajdonosától.<sup>399</sup>

Michiganben a többi államhoz hasonlóan az tapasztalható, hogy szerződésszegésért jóval gyakrabban megállapítja a bíróság a mögöttes felelősséget, mint szerződésen kívül okozott károk körében.

---

<sup>397</sup> Marisa C. Petrella: Piercing the Corporate Veil in Michigan 87.

Lásd továbbá: Herman v. Mobile Homes Corp, 317 Mich 233, 239-243; 26 NW2d 757 (1947)

<sup>398</sup> Marisa C. Petrella: Piercing the Corporate Veil in Michigan 89.

<sup>399</sup> Marisa C. Petrella: Piercing the Corporate Veil in Michigan 89.

## 10. Statisztikai eredmények az amerikai bírósági gyakorlatban (A Thompson-féle elemzés)

Robert B. Thompson megközelítőleg 1600 esetet gyűjtött össze az amerikai bírói gyakorlatból 1990-ig bezárólag, amely a lepellertásra vonatkozott.<sup>400</sup>

Thompson a bírósági határozatokban szereplő okokat a következő kategóriákba sorolta:

- *tőkehiány* („undercapitalization”) ide sorolható, ha már eleve tőkehiányosan jött létre a társaság, de az is, ha működése közben vált azzá;
- *alaki követelményeknek való nem megfelelés* („informalities”) pl. a legfőbb szervet, vagy az igazgatóságot nem szabályszerűen vagy egyáltalán nem hívják össze; a társaság tisztségviselőinek szabálytalan megválasztása; nem lehet elválasztani a tagok és a társaság vagyont; a társaság nem készít éves beszámolót, hiányos a könyvvezetés;
- *megettésztés* („misrepresentation”) a társaság vagyonában, fizetőképességében, tartozás teljesítésében való megettésztés. A szerző megjegyzi, hogy a bíróság gyakran csalásnak minősíti az esetet.
- *funkciókban, személyekben való átfedés a társaságnál* („overlap of corporate records, functions, or personnel”) tulajdonosi és tisztségviselői átfedések tartozhatnak ide;
- *részvényesi befolyás* („shareholder domination”) ide sorolható, ha a részvényes kezességet vállal a társaság tartozásaiért, veszteséges üzletbe kezd vagy azt folytatja, ha ő fizeti a munkabéreket, vagy ha a társaság összes részvényét egy személy birtokolja;
- *a társaságot „alter ego”-ként használja a részvényes*: itt tulajdonképpen arról van szó, hogy a társaságnak nincs önálló döntése, teljes mértékben a mögötte álló részvényes képviselőjeként, „alter ego”-jaként működik; Ezt másképpen a instrumentalitási szabálynak nevezzük. Tulajdonképpen ez az eset nem más, mint az instrumentalitás elmélet, melynek alapja a powelli három tényezős lepellertászúrási doktrína.<sup>401</sup>
- *igazságosság és méltányosság alapján*; az amerikai bíróságok a vizsgált 1600 esetből 135 ügyben erre hivatkozva szűrték át a társaság leplét;
- a bíróság gyakran vizsgálja, hogy vajon a társasággal szerződő felek felmérték-e a szerződéssel együtt járó várható kockázatot. Ugyanis szerződéses jogviszonyban a másik félnek lehetősége van arra, hogy megismerje a másik felet, a szerződés teljesítését biztosítékokkal támassza

<sup>400</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study

<sup>401</sup> Lásd: 6.1.3.

alá. Ha megfelelően járt el a szerződő fél, és a másik társaság fizetéseképtelenné vált, megállapítja a társaság felelősségének áttörését;

- az amerikai bíróság nem jellemzően, de ismeri a lepelátszúrást, abban az esetben is, ha a társaság kéri maga ellen annak érdekében, hogy saját tagjait felelősségre lehessen vonni;
- ha jogszabály rendeli el a lepellerántást; elsősorban környezetvédelmi, csődjogi, tulajdonjogi, antidiszkriminációs előírások megszegése miatt;<sup>402</sup>

Persze nem kizárólag Thompsonék kíséreltek meg felállítani egy teljes körű listát azokról a körülményekről, melyek esetén a bíróság lerántja a társasági leplet. A nézetek csak egy-egy elem erősebb vagy gyengébb hangsúlyozásában különböznek, és nagyon sok közöset tartalmaznak.<sup>403</sup> Barber egy jóval szélesebb körű listát alkotott. Véleménye szerint az alábbi faktorokból legalább egy, de inkább kettő mindig fennáll az ilyen döntések során:

- a társaság vagyona nem különíthető el a tag vagyontól;
- a társaság vagyont a tag saját javára hasznosította;
- szabálytalanul rendelkeztek a társaság vagyonával;
- ha a tag harmadik személyek előtt úgy képviseli a társaságot, hogy ő személyesen felel a társaság tartozásaiért;
- a társaságnál nincsenek a nyilvántartások, jegyzőkönyvek megfelelően vezetve;
- a társaságot a tevékenységéhez szükséges tőkével nem látták el;
- a társaságot egy természetes személy vagy egy másik jogi személy képviselőjére, annak leplezésére használták fel;
- kizárólag egy személy vagy egy család tulajdonában van a társaság;
- azonos a társaság székhelye/telephelye a mögötte álló természetes személy lakhelyével;
- a tagnak és a társaságnak ugyanazok a személyek az alkalmazottai;
- egy másik társaság vagy természetes személy felelőssége megállapíthatóságának kijátszására hozták létre a jogi személyt;
- két társaságban ugyanazok a vezető tisztségviselők, akik felelőssé tehetőek az ügyvezetésért és igazgatásért;
- két társaságban megegyezik a tagok személye és a részesedésük aránya; (és az egyik társaságnál már lerántotta a társaság leplet a bíróság)
- jogellenes tranzakciókra használják fel a céget;
- a tulajdonosi struktúra, a társaságban fennálló érdekek, ügyvezetés leplezése, valamint a tag személyes tevékenységének takarása a társaságban;

---

<sup>402</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study 1044-45.

<sup>403</sup> Harmathy Attila: Felelősség a közreműködőért [Közgazdasági-és Jogi Könyvkiadó 1974.] 81.

- két társaságot úgy működtetnek a tagok, hogy az egyikben halmozzák fel a tőkét, míg a másik vállalja a felelősséget a kötelezettségekért (hitelezők szándékos kijátszása);
- a tagok nem tartják be a társaságra vonatkozó jogszabályi előírásokat.<sup>404</sup>

Barber szerint ezekkel az okokkal lehet az igazságosság talaján állva a társaság önálló entitásának vélelmét megdöntve a tagok felelősségét megállapítani a bíróság által.

Palmiter szerint a következő esetekben nagy valószínűséggel lerántja a társaság leplét a bíróság:

- zártkörűen működő társaságról van szó (mint ahogy Thompson tanulmánya is rámutat, nincs olyan közzétett eset, amely nyilvánosan működő társaságok esetén állapította volna meg a tagok mögöttes felelősségét);
- a felperes szerződésen kívüli károsult (a jogtudósok véleménye szerint szerződésszegés esetén a kívülálló harmadik személyek bebiztosíthatják magukat pl. személyes biztosítékot kérhetnek a tagoktól, biztosítást köthetnek, vagy magasabb ellenértéket köthetnek ki az ügyletben a korlátolt felelősség „díjaként”);
- az alperes a társaság tagja (ez lehet anyavállalat, vagy olyan esetben, ha több vállalat egy kézben van, és a tulajdonos egyikbe csoportosítja a tőkét, másikba pedig a kockázatos ügyleteket);
- a társaság tagjai nem tartották be a társaságra előírt alaki követelményeket (a bíróság általában vizsgálja, hogy a társaság legfőbb szerve, illetve igazgatósága rendszeresen összeült-e, a tisztségviselőket milyen módon választották meg, milyen kifizetések történtek stb.) Az ilyen szabálytalanságokra alapozott lepelátszúrásra több magyarázat született: például, aki nem tartja be a társasági formára előírt alakiságokat, az ne is részesüljön a korlátolt felelősség privilégiumában. Másodsorban a szabálytalanságok tulajdonképpen megtévesztették a hitelezőket abban a tekintetben, hogy kivel is állnak szerződéses kapcsolatban. Harmadsorban: ha a tagok eltekintenek az előírt alakiságtól, vélelmezhető, hogy eltekintenek a korlátolt felelősségtől szabályától is.

Mint ahogy arról már volt szó, vannak jogszabályok [ULLCA § 303 (b), Tex. Bus. Act Ann. Art. 2.21A (3)], melyek kifejezetten kimondják, hogy az alaki követelmények nem teljesítése nem alapozhatja meg a tagok korlátlan felelősségét a társaság tartozásaiért;

- a tagok összekeverik a társaság vagyonát a saját vagyonukkal; Ha a társaság bankszámlájáról a tag saját tartozásait teljesíti, magáncélú

<sup>404</sup> David H. Barber: Piercing the corporate veil [Willamette Law Review 1980-81] 375.

kifizetéseket eszközöl, ez a magatartása biztosan lepellierántást fog eredményezni. Teljesen jogos elvárása a hitelezőknek, hogy a társaság tőkéjét tartsák a tagok elkülönítve saját vagyonuktól;

- a tagok alultőkésítik a társaságot (Önmagában az alultőkésítettség ténye sosem alapozza meg a társaság tagjainak korlátlan felelősségét. Egyedül Californiában a Minton v. Cavaney-ügyben (1961) mondta ki a bíróság, hogy már önmagában a tőkehiányra alapozva megállapítható a társaság vezetőjének felelőssége, de ez a döntés mind Californiában, mind a többi tagállamban egyedülállónak számít). Ám abban az esetben, ha a társaság egyetlen tagja saját jövedelmét úgy fizeti ki „magának” a társaság vagyonából, hogy azzal később fizetéképtelen állapotba sodorja a céget, akkor a bíróság már kimondja a tag korlátlan felelősségét a társaság tartozásaiért. Pl. Dewitt Truck Brokers v. W. Ray Flemming Fruit Co.-ügy(1976);
- az alperes tag aktívan közreműködik a sérelmes tevékenységben (azokat a tagokat, akik ténylegesen is közreműködtek a hitelezők megkárosításában a bíróság személyesen felelőssé teszi magatartásukért.) A MBCA §6.22 b) kimondja, hogy a társaság tagja személyesen felelőssé tehető a saját cselekményeiért, tevékenységéért;<sup>405</sup>
- a tagok megtévesztették a kívülállókat; A bíróság – mint majd Thompson tanulmányában is látni fogjuk – rendkívül magas arányban rántotta le a társaság leplét, amikor a hitelezők félrevezetése, megtévesztése bizonyítást nyert;

Arról Palmiter hallgat, hogy ezek a feltételek vagylagosak, vagy hogy konjunktívak-e. Nyilván az előbbi, de azt sem részletezi, hogy melyek azok a feltételek, amelyeknek mindenképpen teljesülnie kell.<sup>406</sup> Láthattuk, hogy az alultőkésítettség önmagában nem elegendő ok, míg mint láthattuk a hitelezők félrevezetése már elégséges tény a bíróságnak, hogy a társaság tagjainak személyes felelősségét megállapítsa.

Továbbra sincsenek elfogadott doktrínák arra nézve, hogy a bíróság mikor szűrja át a társaság leplét és mikor nem. A jogesetek tényállástól függenek, és nincs kikristályosodott válasz. A több mint ezer eset tanulmányozásából azonban bizonyos következtetések levonhatóak, azonban ezek sem tekinthetőek általánosnak, vagy abszolút igazságnak, hiszen a statisztikákban mindig van egy kis „csúsztatás”, azt látjuk, amit látni szeretnénk.

Na és persze azt sem szabad elfelejtenünk, hogy Thompson bár rendkívül aprólékos munkát végzett, mégis csak a Westlaw-ban közzétett eseteket

---

<sup>405</sup> „Unless otherwise provided in the articles of incorporation, a shareholder of a corporation is not personally liable for the acts or debts of the corporation except that he **may become personally liable by reason of his own acts or conduct.**”

<sup>406</sup> Alan R. Palmiter: Corporations; Examples & Explanations [Aspen Publisher 4th edition 2003.] 540-546.

dolgozta fel, és számos eset létezik, amihez nem fért hozzá. Így eredményeit fenntartással kell elfogadnunk. Munkájának súlyát, azt hogy megközelítőleg 1600 esetet feldolgozott és csoportosított – mindez nem csökkent. Thompson vizsgálatai során nem tett különbséget társasági formák tekintetében. Mivel azonban vizsgálatait 1985 és 1991 között végezte, ezért ezek kizárólag corporation-re vonatkozó esetek lehetnek, hiszen az LLC-re (Limited Liability Company) vonatkozó első felelősség-áttörésre vonatkozó döntés 1997-ban született meg. Éppen ezt sérelmezte Rapp, aki a Limited Liability Company esetében önálló elemzést készített, majd eredményeit összevetette Thompson-éval.<sup>407</sup>

Az LLC az elmúlt 25 évben jelentősen elterjedt az amerikai gazdaságban, népszerűségének feltehető oka, hogy kedvezőbb adózási szabályok alá esik, mint a corporation.<sup>408</sup> A tapasztalat azt mutatja, hogy az LLC a kisebb üzletekben, kisebb tőkével működnek, szemben a jelentős tőkét felhalmozó corporation-el. Nem egymás ellen, hanem egymást kiegészítve, egymás mellett képesek gazdálkodni. Rapp egyenesen hibrid társasági formának nevezi az LLC-t, mivel ötvözi a corporation és a partnership (vagyis a hazai bt.-hez hasonló társaság) kedvező tulajdonságait.

Jogi személyiséggel rendelkezik, azonban adózás tekintetében a partnership-hez áll közelebb. Rapp szerint, ha elutasítanánk a lepelátszúrás lehetőségét, azzal egy super-korlátolt felelősséggel rendelkező entitást kapnánk, és elveszítené hibrid jellegét, hiszen kedvező adózási feltételek mellett abszolút felelőtlen tagokkal működhetne.

Az első ügy, melyben LLC leplét rántotta le a bíróság 1997-ben volt Utah államban a Ditty v. CheckRite Ltd., Inc.-eset. 2005-ig szövetségi szinten 61 újabb esetet regisztráltak, és az első tagállami Legfelsőbb Bíróság Wyoming-ban mondta ki 2002-ben, hogy LLC-k esetében is lehetőség van a lepelátszúrásra.<sup>409</sup> A döntésre számos más tagállami bíróság is hivatkozott a későbbiekben.

Thompson – aki tehát azért nem tett különbséget a társaságok formái között, mert az LLC-re vonatkozó első lepellerántás csak 1997-ben történt - arra az eredményre jutott a vizsgálatai során, hogy a felelősség-áttörés ügyében indított

---

<sup>407</sup> Geoffrey Christopher Rapp: Preserving LLC Veil Piercing: A Response to Bainbridge [The Journal of Corporation Law 2006.]

<sup>408</sup> Wyoming 1977-ben alkotta meg az első törvényt az LLC-ről, de csak 1988 után tett szert ez a társasági forma kiemelkedő népszerűsége, miután kedvezőbb adózási feltételeket szabtak meg számára, amellet, hogy megtartotta korlátolt felelősségét. 1996 és 2002 között a bejegyzett LLC-k száma 400%-al nőtt meg. 1996-ban 221.000 LLC volt bejegyezve, 2002-ben 946.000. Ez idő alatt a partnership-ek alapítása 25%-al esett vissza. Jelenleg az USA-ban a társaság alapítására vonatkozó kérelmek 45%-a LLC-re vonatkozik.

<sup>409</sup> Kaycee Land and Livestock v. Flahive Wyoming Supreme Court, 2002 WY 73, 46 P.2d. 323

*“No reason exists in law or equity for treating an LLC differently than a corporation is treated when considering whether to disregard the legal entity. We conclude the equitable remedy of piercing the veil is an available remedy under the Wyoming Limited Liability Company Act.”*

eljárások 40 %-ban a bíróság helyt adott a keresetnek. Rapp szerint LLC-k esetében az arány 39%.<sup>410</sup>

Egyetlen esetben sem állapította meg azonban a felelősség-áttörést köztestületeknél, valamint nyilvánosan működő társaságoknál. A lepellerántást elsődlegesen zártkörűen alapított és működő társaságokra alkalmazza a bíróság.<sup>411</sup>

Évekre lebontva az állapítható meg, hogy nincsen olyan tendencia, ami arra utalna, hogy a bíróságok egyre gyakrabban hagynák figyelmen kívül a társaság jogi személyiségét. A megindult eljárásokhoz képest a lepelátszúrás aránya gyakorlatilag változatlan.

Kategória	Vizsgált ügyek összes száma	Lepellerántás történt	Nem történt lepellerántás	%-a a lepellerántásnak
1960 előtt	130	53	77	40,77
1960-as évek	399	164	235	41,10
1970-es évek	572	233	339	40,73
1980-as évek	484	187	297	38,64

<sup>412</sup>

Rapp arra a következtetésre jutott, hogy LLC-k esetében a lepelátszúrások aránya jelentősen növekedik az évek folyamán.

A legnagyobb arányban Connecticut-ban jegyzeték be LLC-t, ahol is 2002-2003-ban a bejegyzési kérelmek 80%-a LLC-re vonatkozott (!). Megjegyzem, hogy az LLC-vel kapcsolatos lepelátszúrás 10 éves gyakorlatra tekint vissza, és Rapp arra a 61 esetre alapozta következtetéseit, amit ez idő alatt a bíróságok hoztak.

Az egyes tagállamok bíróságai, ugyanolyan mértékben szűrték át a társaság leplét, mint a szövetségi bíróság. (a mérték hasonló LLC-k esetén is, az eltérés mindössze annyi, hogy a szövetségi bíróság előtt kisebb a lepelátszúrás aránya a tagállami bírósághoz képest)

<sup>410</sup> Rapp ezt az 1 % eltérést kevésnek ítéli meg, az ő elvárásai szerint LLC-k esetében magasabb százalékot kellett volna kapni, amit azzal indokolt, hogy az LLC egy viszonylag új társasági forma, így a szabályok hiányos ismerete miatt az ügyvezetés több hibát követ el. Véleményem szerint teljesen alaptalan ez az indoklás, és teljesen természetesnek tartom, hogy statisztikailag hasonló arányban állapította meg a tagok felelősségét a bíróság, mint rt.-k esetében.

<sup>411</sup> David H. Barber: Piercing the corporate veil 372.

<sup>412</sup> Táblázatot lásd: Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study 1049.

Kategória	Ügyek összes száma	Lepellerántás történt	Nem történt lepellerántás	%-a lepellerántásoknak
Tagállami bírótság előtt	938	369	569	39,34
Szövetségi bírótság előtt	647	268	379	41,42

413

Nincs kimutatható eltérés, ha a felperes természetes személy, vagy jogi személy, valamint hogy hitelezői minőségében indítja meg az eljárást vagy sem.

Érdekes, hogy az egyes tagállamok gyakorlatában nincsenek jelentős eltérések, kivéve Californiát.

New York	212 ügy	74 esetben lepellerántás (34,91%)
Texas	106 ügy	37 esetben lepellerántás (34,91%)
California	89	40 esetben lepellerántás (44,94%)
Illinois	78	33 esetben lepellerántás (42,31%)

Bizonyos tagállamokban a megindult kevés eljárásához képest viszont igen magas arányban állapította meg a bíróság a tagok felelősségét (pl. Alabamában 17-ből 10 esetben, Coloradoban 13-ből 7 esetben, Indiana államban 16-ből 11 esetben).

Vannak viszont államok, ahol eleve kevés ügy indult meg, és gyakorlatilag a bíróság minden esetben elutasította a kérelmet. Ide sorolható Delaware, ahol 11 eljárás indult meg, de minden kérelmet elutasított a bíróság. Ennek oka feltehetőleg az, hogy elsősorban nagy tőkeerejű társaságokat jegyeznek be ebben az államban, és a jogalkalmazó védeni kívánja az államban bejegyzett társaságokat. Vermontban a vizsgált időszakban nem indult olyan eljárás, amelyben a tagok felelősségének megállapítását kérték volna.

Thompson elemzéséhez hasonló eredményekre jutott Rapp is az LLC-k tekintetében. California állam magasan kiemelkedik a lepellerántások tekintetében, míg New York állam jogpolitikája éppen ezek visszaszorítására törekszik.<sup>414</sup>

<sup>413</sup> Táblázatot lásd: Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study 1049.

<sup>414</sup> Geoffrey Christopher Rapp: Preserving LLC Veil Piercing: A Response to Bainbridge 1075.

Állam	Megindult esetek száma	Lepellerántás %-ban
New York	7	14%
Texas	1	0%
California	7	86%
Illinois	3	33%

A tanulmány amerikai szemszögből azért érdekes, hiszen fontos tudni, hogy a társaság bejegyzése helye szerinti állam milyen jogpolitikát folytat, megállapítja-e a társaság tagjainak mögöttes felelősségét vagy sem. A társaság, illetve tagjai, akik egy lepellerántási ügyben alperesek lesznek annyiban befolyásolhatják a saját felelősségükkel kapcsolatos kérdéseket, hogy olyan tagállamban jegyeztetik be a céget, ahol kevésbé elfogadott a társasági lepel lerántása.

A következő szempont, ami alapján Thompson a lepelátszúrást vizsgálta, az a tagok száma az alperes társaságban. Ennek vizsgálata során arra a következtetésre jutott, hogy minél kevesebb a társasági tagok száma, annál gyakrabban szűrja át a felelősségi leplet a bíróság. Legmagasabb arányban az egyszemélyes corporation tagjának felelősségét állapította meg a bíróság (a megindult eljárások 50 %-ában), a két, illetve háromszemélyes társaságok tagjainak felelősségét 46 %-ban, a háromnál több személyes társaságok tagjainak felelősségét 35 %-ban mondta ki a bíróság. A különbség szignifikáns. Nyilvánosan működő társaságok esetében minden kérelmet visszautasított a bíróság.

Hat évvel később írt tanulmányában Thompson ezt a megállapítását még pontosítja: bár a bíróság valóban társasági csoportokról és zártkörűen működő társaságokról rántotta le a társaság leplet, azonban ezen belül is maximum a kilenc tagot számláló társaságokról. Egyetlen esetben sem történt lepelátszúrás, ahol a 10 főt elérte a taglétszám.<sup>415</sup>

Tehát a bíróság figyelembe veszi a társasági tagok számát a felelősség vizsgálatánál. Ezen túlmenően eltérés figyelhető meg abban az esetben, ha a tag betölt valamilyen tisztséget is a társaságnál, illetőleg ha nem. Ha a tag nem vett részt egyébként a társaság irányításában, akkor az esetek 41 %-ban történt lepelátszúrás (483 esetből 199-ben), míg ha tisztséget is betöltött a tag, akkor 47 %-ban mondta ki a tag felelősségét (297 esetből 138-ben). Cégcsoportok esetében, ha az anyavállalat volt a leányvállalat részvényese, és ő választhatta meg a társaság tisztségviselőit, akkor az ügy kimenetele a felperes sikerével végződött.

<sup>415</sup> Robert B. Thompson: The Limits Of Liability In The New Limited Liability Entities [Wake Froest Law Review 1997.] 9.

Később írt tanulmányában arra is rámutat Thompson, hogy az sem irreleváns, hogy a tag milyen magatartást tanúsított a társaság működése során. Ha mindössze passzív befektető volt, vagyis ténylegesen nem működött közre a társaság életében, akkor mentesül a felelősség alól, míg aki aktívan is tevékenykedett, az nem mentesülhet.

<sup>416</sup>	Megindult ügyek száma	Lepellerántás történt	Nem történt	Lepellerántás %-ban
Részvényes- és egyben ügyvezető	297	138	159	46,46
Részvényes, aki a társaság döntéseiben tevékenyen részt vesz	483	199	284	41,20
Passzív tag	6	1	5	16,66
Vezető tisztségviselő	9	4	5	44,44
Egyéb tisztséget betöltő személy	49	20	29	40,81

A tanulmány szerint a bíróság gyakrabban rántja le a társaság leplét, ha azzal egy természetes személy felelősségét állapítja meg (43,13%), míg ha a társaság tagja egy jogi személy (37,21%), akkor szignifikánsan kisebb arányban mondja ki a lepelátszúrás a bíróság.<sup>417</sup>

Rapp hasonló következtetésre jutott LLC-k esetében.<sup>418</sup>

Ha az alapján vizsgáljuk a lepelátszúrási ügyeket, hogy miképpen dönt a bíróság természetes személy tag és jogi személy tag esetében, az utóbbiaknál szignifikáns 4 %-al kevesebb arányban történt lepelátszúrással.

Ki a társaság tagja?	Lepelátszúrást történt	Nem történt lepelátszúrást	%-os arányban a lepelátszúrást
Természetes	15	26	37%

<sup>416</sup> Robert B. Thompson: The Limits Of Liability In The New Limited Liability Entities 10.

<sup>417</sup> Ha a társaság tagja természetes személy, akkor a felelősséget 43,13 %-ban állapította meg a bíróság, jogi személy tag esetén 37,21%-ban. Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study 1056

<sup>418</sup> Geoffrey Christopher Rapp: Preserving LLC Veil Piercing: A Response to Bainbridge 1073.

személy			
jogi személy	4	8	33%

Ha az összehasonlítás alapját a felperes minősítése adja, akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy a legsikeresebb felperesek az állami szervek, ezt követik a privátszféra hitelezői, és a legkevésbé sikeres az eljárás, ha a társaság saját maga kéri a társaság leplének lerántását.

Kategória <sup>419</sup>	Összes eljárás	Lepellerántás történt	Nem történt lepellerántás	%-a a lepellerántásnak
Állami szerv hitelező felperes	218	126	92	57,80
Magánszféra hitelező felperes	612	259	353	42,32
Társaság maga a felperes	164	22	142	13,41
Társaság tagja a felperes	59	15	44	25,42

Szignifikánsan magas azon lepellerántások aránya, ahol az állami szektor alanya indítja meg az eljárást. Jelentősen nagy arányban utasítja el a kérelmét a bíróság a társaság tagjainak (nyolcból hetet elutasít), mondván szabad akaratukból lettek a társaság tagjai, és annak sorsát nemcsak a nyereséges időszakban, hanem fizetéképtelenség esetén is vállalni kell.

Meglepő eredménye a tanulmánynak, hogy a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség alapján nagyobb arányban állapítja meg a bíróság a tagok korlátlan felelősségét (41,98 %), mint amikor a társaság szerződésen kívül okoz kárt harmadik személynek (30,97%). LLC-k esetében az arány még elkeserítőbb, ugyanis szerződésszegésért 33%-ban, míg szerződésen kívül okozott károkért mindössze 9%-ban marasztalta a társaság tagjait a bíróság.<sup>420</sup> Ennek egyszerű magyarázatát Palmiter adja, aki szerint jóval több esetben indítanak pert a deliktuális károsultak, és ehhez képest mindenképpen alacsonyabb arányban járnak sikeresen. Míg a társasággal szerződéses viszonyban állók kifejezetten a szerződéses kötelezettségek megsértése esetében

<sup>419</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study 1057

<sup>420</sup> Geoffrey Christopher Rapp: Preserving LLC Veil Piercing: A Response to Bainbridge 1074. Szerződésszegésért 42 esetből 14-ben, szerződésen kívül okozott károkért 11-ből 1 esetben szűrta át a bíróság a társaság leplét.

indítanak eljárást. Ennek tükrében az eredmény azt mutatja, hogy a bíróságok igenis tiszteletben tartják a társaságok korlátolt felelősségét.<sup>421</sup>

Gondoljuk el a következő esetet: egy társaságnak 2 tagja van A és B. X, aki a társaság alkalmazottja a társaság autóját munkakörében használva súlyos sérülést okoz Z-nek. Kérdés az, hogy ebben az esetben vajon a társaság mögött álló A és B természetes személyek felelőssé tehetőek-e a Z-nek okozott károkért. Mivel a sérelmet szenvedett fél nem állt előzőleg jogviszonyban a társasággal igazságtalannak tűnik a társasági lepel átszúrása.

Barber szerint ilyen esetekben is az általa leírt kettős követelmény teljesítését fogja a bíróság vizsgálni, és ha az alakiság követelménye mellett a méltányossági követelmény is sérül, akkor a bíróság a szerződésen kívül okozott károkért is megállapítja a társaság tagjainak felelősségét.<sup>422</sup>

Bár a statisztikai adatok szerint a legsikeresebb felperesek az állami szervek, mégis az esetek tárgyát tekintve az adózási kérdésekben a bíróság nem szívesen választja a lepellerántást. Ennek oka, hogy az amerikai társaságok (is) kétszer adóznak. Egyszer maga a társaság a bevétel után, majd a nettó árbevételből kapott osztalék után a tagok. Valószínűleg ezért nem szeret ilyen esetekben a bíróság „bekukucsálni” a társaság leple mögé. A munkavállalók végkielégítése a másik terület, ahol elenyésző számú felelősség-áttörés történt (az esetek 13 %-ban).

Tendencia, hogy a bíróságok egyre gyakrabban alkalmazzák ezt a speciális felelősségi szabályt olyan perekben, ahol erős jogszabályi háttér szabályozza a területet (pl. környezetvédelem – ahol a jogszabály már közvetlenül a kárt okozó társaság tagjainak felelősségét mondja ki)

Az esetek több mint 90%-ban lepellerántáshoz vezetett, ha a társaság a saját tagjának „alter egojaként” működött, vagyis kizárólag tagjának akaratát hajtotta végre mérlegelés nélkül. A másik eset, amely majdnem minden esetben hasonló eredményt szült, az a társaság vagyonaiban, fizetőképességében, tartozás teljesítésében való megtévesztése a hitelezőknek.

Kevesebb esetben, mindössze 73 %-ban járt lepellerántással a tőkehiányos társaság károkozása, és a jogszabályokban foglalt alakiságnak való nem megfelelő működés (67%).<sup>423</sup> Ezek az arányok LLC esetén is igazak, az alaki szabályok betartásának a hiánya miatt itt azonban még kevésbé hajlik a bíróság a lepel átszúrására (56%).

---

<sup>421</sup> Alan R. Palmiter: Corporations; Examples & Explanations [Aspen Publisher 4th edition 2003.] 541.

<sup>422</sup> David H. Barber: Piercing the corporate veil 382.

<sup>423</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study 1064

Meglepő, hogy a tőkehiány, vagy alultőkésítettség viszonylag kisebb gyakorisággal fordul elő, hiszen a jogtudományban (Barber, Ballentine) az az általános nézet uralkodik, hogy ez minden lepellerántási ügy alapja. Ennek a nézetnek az oka az, hogy az alultőkésítettség már önmagában bizonyíthatja, hogy a társaság nem különült el annak alapítójától.<sup>424</sup>

Egyetértek Barberrel, Campbell-el és Ballentine-al, véleményem szerint is az alultőkésítettség minden ügyben meg kell hogy jelenjen, még akkor is, ha a bíróság indoklása erre nem terjed ki. Hiszen a hitelezők, harmadik személyek legtöbb esetben akkor fordulnak bírósághoz, ha a társaság a követelését nem fizeti ki, vagyis tőkehiánnyal küszködik. Így gyakorlatilag majdnem minden ügyben jelen van az alultőkésítettség, ám önmagában ez még nem elegendő az amerikai bíróságok szemében a korlátolt felelősség áttörésére. Mint ahogyan azt már említettem az egyetlen tagállam California volt, ahol a bíróság a Minton v. Cavaney-ügyben (1961) már önmagában az alultőkésítettségre tekintettel megállapította a tagok korlátlan felelősségét.<sup>425</sup> De ez egyetlen eset, és a californiai bíróságnak is szükséges egyéb körülmény bizonyítása a felelősség-áttörés megállapításához.

Természetesen az alultőkésítettség ténye a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségénél jobban nyomnak a mérlegben a felelősség megállapítása során. Ha a hitelezők tudtak a tőkehiányos állapotról, akkor számíthattak a fizetéseképtelenség kockázatára, ami a tagok felelőssége megállapításának valószínűségét csökkenti.

Az alultőkésítettség mindig esetspecifikus. Volt olyan eset, amikor a bíróság megállapította az alultőkésítettség tényét, mert a társaságot 5000 \$-al alapították, ám 100.000 \$-os havi piaci forgalommal rendelkezett. Másik ügyben a leányvállalat vagyona 1000 \$ volt (amiből ténylegesen 300 \$-t teljesítettek a tagok) és egy olyan szerződésben vett részt, amelyben 75.000 \$ értékben vállalt kötelezettséget.<sup>426</sup>

Olykor a bíróság rosszul állapítja meg a lepellerántás körülményeit, és olyan döntést hoz, amelyet a későbbiekben kerülni kell. Thompson erre éppen egy olyan esetet hoz példának, amikor a bíróság kimondta, hogy a társaság tőkéjének meglétét kizárólag az alapításkor lehet vizsgálni, vagyis ha már bejegyzik a társaságot, akkor már irreleváns, hogy mekkora tőkét tettek a tagok a cégbe.<sup>427</sup>

David Barber szerint nem lehet arra a kérdésre egzakt választ adni, hogy mennyi a működéshez szükséges tőkeminimum, hiszen az a végzett tevékenységgel

---

<sup>424</sup> Adolf A. Berle: The Theory of Enterprise Entity 352.

<sup>425</sup> Roger E. Meiners, James S. Mofsky, Robert D. Tollison: Piercing the veil of limited liability 355.

<sup>426</sup> Rutherford B. Campbell: Limited Liability For Corporate Shareholders: Myth or Matter-of-Fact [Kentucky Law Journal 1975.] 40.

<sup>427</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Veil: Is the Common Law the Problem 630.

nagymértékben összefügg. Véleménye szerint az alultőkésítettség problémájára többféle megoldás létezik:

- a) A bíróság vizsgálhatná, hogy az ugyanabban a tevékenységi körben működő társaságok általában mekkora tőkével rendelkeznek. Ez a fajta vizsgálat lehetővé teszi annak megállapítását is, hogy a társaság által vállalt kötelezettségek megfelelően biztosítottak-e. A bíróság ezután a társaság mérlege és a vállalt kötelezettség összevetésével meghatározhatná, hogy mekkora az üzleti kockázat, és hogy ennek megfelelően van-e tőkésítve a társaság. Ez a vizsgálati módszer leginkább a hitelintézetek fedezetértékelési gyakorlatához hasonlít.
- b) Elő lehetne írni kötelező felelősségbiztosítást a gazdasági társaságok számára. Nyilván nem minden szerződésen kívül okozott kárra terjedne ki a felelősségbiztosítás, hanem az üzleti életben „ésszerűen előrelátható kockázatra”; Freedman szerint a kötelező felelősségbiztosítás elterjedésével a korlátolt felelősség szerepe csökkenne, annak ellenére, hogy lennének kockázatok, melyeket a biztosító sem vállalna fel. A biztosítási esemény meghatározásakor, a kockázat értékének megállapítása során azonban ugyanazokkal a problémákkal szembesülnének a felek, mint a kötelező tőkeminimum meghatározása esetében.<sup>428</sup> Leebron szerint elő lehetne írni a társaság tagjainak és vezetőinek, hogy személyesen kössenek felelősségbiztosítást a szerződésen kívül okozott káreseményekre, melyek a társaság tevékenysége kapcsán következtek be. Ennek az elképzelésnek az előnye a rugalmasság lenne. A tagok és a vezetők maguk dönthetnék el, hogy mekkora értékig kötnek felelősségbiztosítást, és ha bebizonyosodna a konkrét esetben, hogy alulbiztosították magukat, akkor a bíróság személyes felelősségüket is megállapíthatná.<sup>429</sup>
- c) Kötelező jegyzett tőkeminimum előírása minden társasági formára, ahhoz, hogy a tagok „kiérdemeljék” a korlátolt felelősség védelmét. Bár egyetérttek Barberrel abban, hogy ez nem oldaná meg a problémát. Véleménye szerint nem lehet formák szerint kategorizálni a társaságokat, és ez alapján megállapítani egy tőkeminimumot. A Model Business Corporation Act egészen 1969-ig előírt a corporation-re egy kötelező tőkeminimumot, ám ezt hatályon kívül helyezték, és a legtöbb államban azóta vagy törölték az előírást, vagy az infláció miatt már jelentéktelenné vált a gyakorlat számára. (általában 500 \$ vagy 1000 \$ volt a kötelező jegyzett tőkeminimum). LLC-k esetében pedig egyik tagállam sem ír elő kötelezően teljesítendő tőkeminimumot.
- d) Új társasági formák esetében a társaság korlátolt felelősségének eltörlése lehetne a következő megoldás, aminek eredménye valószínűleg az lenne,

---

<sup>428</sup> Judith Freedman: Limited Liability: Large Company Theory and Small Firms [The Modern Law Review 2000.] 341.

<sup>429</sup> Judith Freedman: Limited Liability: Large Company Theory and Small Firms 342.

hogy a tagok felelősségbiztosítást kötnének. Barber szerint nem jelentene nagy érvágást a gazdasági fejlődésnek a korlátlan tagi felelősség bevezetése, tekintettel arra, hogy jelenleg is a gazdasági életben szerződést biztosító mellékkötelezettségként kezességet várnak el a tagoktól a társaság kötelezettségvállalása mellett. Valószínűleg a tagok felelősségbiztosítást kötnének a magánvagyonuk védelme érdekében, bár bizonyára lennének olyanok, akik a kockázatvállalástól való félelmükben, nem mernének majd társaságot alapítani.

- e) Tőkeminimum, amelynek meglétét nem az alapításkor, hanem a szerződéskötés pillanatában vagy a károkozás időpontjában kellene megvizsgálni.<sup>430</sup> Ettől függetlenül a bírósági döntések azt mutatják, hogy az alultőkésítettséget tényét nem az alapításkori vagyon alapján mérlegeli a bíróság, hanem a hitelező megkárosításának pillanatában. Vagyis ha időközben vált a társaság fizetéseképtelenné, akkor is megállapítja a bíróság az alultőkésítettséget tényét.<sup>431</sup>

Thompson szerint azok a faktorok, melyek önmagukban nem eredményeznek lepellerántást, csak együtt, vagy más körülmények együttes fennállásával (pl. tőkehiányos állapot, társasági előírásoknak való nem megfelelés) már a tagok felelősségének megállapításával járhatnak.<sup>432</sup>

Kategória	Megindult esetek száma	Lepellerántás aránya	Nem történt lepellerántás	Lepellerántás %-ban
„Alter ego”	181	173	8	95,6%
„Ügynök-elmélet”(agency)	52	48	4	92,3%
Megtévesztés (misrepresentation)	169	159	10	94%
Tőkehiányos állapot (undercapitalization)	120	88	32	73,3%

433

<sup>430</sup> David H. Barber: Piercing the corporate veil 395-96.

<sup>431</sup> Rutherford B. Campbell: Limited Liability For Corporate Shareholders: Myth or Matter-of-Fact [Kentucky Law Journal 1975.] 41.

<sup>432</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Veil: Is the Common Law the Problem 633.

<sup>433</sup> Robert B. Thompson: Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study 1063.

Lássuk, hogyan alakulnak ezek az arányok LLC-k esetében:

Kategória	Megindult ügyek száma LLC-k esetén	Lepelátszúrás LLC-k esetén	Nem történt lepelátszúrás	Lepellerántás %-ban
„Alter ego”	13	13	0	100%
„Ügynök-elmélet”(agency)	0	0	0	0%
Megtévesztés (misrepresentation)	2	0	2	0%
Tőkehiányos állapot (undercapitalization)	8	6	2	75%

Tulajdonképpen az arányok között itt sincs szignifikáns eltérés. Érzékelhető, hogy ha az „alter ego” elmélet megáll az adott ügyben, akkor a bíróság egészen biztosan lerántja a társasági leplet. A tőkehiányos állapot is jelentős arányt képvisel az ilyen jellegű ügyekben, de hangsúlyozom, hogy ez utóbbi önmagában kevés a tagok korlátlan felelősségének megállapításához.

A tőkehiányos állapot, illetve a fizetésektelenné válás mint már láttuk hazánkban is a társaság korlátolt felelősségének áttöréséhez vezethet.

A társaságok korlátolt felelőssége egy olyan vélelem az amerikai gyakorlatban, amit mind a felek szerződésükben, mind a bíróság mérlegelése alapján megdönthet. A főszabály tehát a korlátolt felelősség megdönthető vélelme, és ha a vélelem „feltételei” nincsenek meg, akkor egyszerűen megdönti azt a bíróság.

## 11. A Limited Liability Company-t (LLC-t) érintő felelősségi kérdések

Az LLC Wyomingban jelent meg elsőként, ahol is 1977-ben alkották meg a társaságra vonatkozó első törvényt. A korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó jogszabály megalkotása valójában kényszerhelyzet volt. Egy olaj és gáz exportálásával foglalkozó társaság a következő feltételekhez kötötte a tagállamban történő befektetést: a tagok felelőssége a társaságban legyen korlátolt, (akik egyébként külföldi, a társaság tevékenységében aktívan szerepet vállaló személyek lettek volna), és emellett a társaságnak legyen kedvező adózása a tagállamban. Sem a corporation sem a partnership nem volt erre alkalmas. A befektető társaság korábbi üzletei során találkozott a panamai „*sociedades de responsabilidad limitada*”-val vagyis korlátolt felelősségű társasággal és javasolták a wyoming-i jogalkotásnak, hogy ennek mintájára hozzanak létre új társasági formát. Így lett. Ilyen módon az amerikai jogtudomány az LLC-t egy angolszász gyökerekből kifejlődött intézménynek tartja, és nem a német GmbH gyökereire vezetik vissza a kifejlődését. Wyomingot Florida követte az LLC statutumának megalkotása terén 1988-ban, majd ezt követte Colorado, Kansas és Virginia 1990-ben.

Az LLC csak 1986 után vált népszerűvé miután a többi tagállam is elismerte és elkezdte szabályozni ezt a társasági formát. Kiemelkedő népszerűségének oka, hogy 1986-ban az IRS (Internal Revenue Service) jóval kedvezőtlenebb adózási feltételeket szabott a corporation-eknek.<sup>434</sup> Addig az időpontig is ugyan kettős adóztatás alá estek a corporation-ek, azonban a társaság által fizetett adó egyrészt csekély volt, másrészt pedig voltak számviteli lehetőségek, melyekkel ezt még csökkenteni is lehetett. 1986 után azonban a corporation-nek 6 %-al több adót kellett összességében fizetnie, mint az LLC-nek, aminek eredményeképpen ez utóbbi társasági forma rendkívüli gyorsasággal terjedni kezdett.

Az LLC népszerűségének oka tehát, hogy kedvezőbb adózási szabályok alá esik, mint a corporation, vagyis egyrészt általában nem esnek szövetségi adózási szabályok alá, másrészt a társaság bevételei után a társaság nem adózik, hanem a tag, aki azt osztalékként kiveszi a társaságból („pass-through tax treatment”). A szövetségi adózási szabályok [Internal Revenue Code] alá a corporation tartozik, mivel az előírt négy feltételből (Kintner-faktornak) háromnak megfelelnek. Ekkor egyrészt a társaságnak másrészt viszont az osztalékot kapó tagnak is adóznia kell.

---

<sup>434</sup> Alan R. Palmiter: Corporations; Examples & Explanations [Aspen Publisher 4th edition 2003.] 485.  
Lásd még: Cases and Materials on Corporations [Aspen Publishers 6th edition New York] 832-833.

Az LLC-t az alapítói gyakran kifejezetten az adózási feltételei miatt alapítják. Thompson szerint addig egészen biztosan maradnak a kedvező szövetségi előírások, míg nem fog szembetűnő összeg hiányozni a szövetségi adóbevételből.<sup>435</sup>

A négy Kintner faktor<sup>436</sup> a következő:

- központi irányítás („centralized control”) Az amerikai társasági jog a központi irányítás alatt azt érti, mikor nem a tagok látják el a vezetői tisztséget, hanem erre külön menedzsmentet létesítenek.<sup>437</sup> Gyakorlatilag ez nem jelent mást mint a tulajdon és az irányítás szétválását, ahogyan Kisfaludi fogalmaz a tőke és a tulajdon kettéválk.<sup>438</sup>
- folyamatos működés („continuity of life”) vagyis a társaságot nem határozott időre hozzák létre, hanem határozatlanra.
- vagyoni részesedés forgalomképesége („free transferability of shares”)
- korlátolt felelősség („limited liability”)

Ezt a négy feltételt a corporation kivétel nélkül teljesíti. Tehát egy társaság akkor eshet kedvezőbb adózási szabályok alá, mint a corporation, ha ezekből a faktorokból maximum kettőt teljesít. (Az IRS később megkísérelte az LLC-ket is a szövetségi adózás alá vonni, mondván, hogy a négy faktor nem egyenlő fontosságú. Ezt a próbálkozást a bírói gyakorlat csírájában fojtotta el.)

Az LLC-ről szóló tagállami jogszabályoknak egyensúlyt kell találnia a négy faktor esetében, hiszen maximum két feltételnek tehet eleget az LLC, úgy hogy megmaradjon a kedvező adózási feltételek között. Természetesen a korlátolt felelősséget minden statutum megadja a társaságnak, a többről nem rendelkeznek, kivéve Texast. Texas államban a korlátolt felelősség mellett az egységes menedzsmenti irányítást is kifejezetten előírják ennél a társasági

---

<sup>435</sup> Nemcsak szövetségi szinten, hanem tagállami szinten is bevételkiesést jelent az LLC-k terjedése. Ugyanis a részvénytársaságoktól franchise tax-et, vagyis franchise adót szed, míg LLC-k után ezt nem teszi meg. Ez alól egyébként vannak kivételek: Teras az LLC-re is franchise adót vetett ki. Ennek elkerülésére limited partnership-et hoznak létre Texasban, mely mentes a franchise adófizetési kötelezettség alól, és ennek lesz egyedüli beltagja LLC.

Lásd: Robert B. Thompson: The Taming of Limited Liability Companies 944.

<sup>436</sup> Kintner faktornak nevezi az amerikai jogtudomány az adózáshoz teljesítendő kritériumokat, mert az IRS 1960-ban egy Kintner nevű orvos ügyében hozott döntésre reagált a jogszabályi előírással. Mivel orvosi és egyéb szellemi tevékenységet nem lehetett részvénytársaság formájában végezni, ezért ezek a személyek hátrányos helyzetbe kerültek, mivel kevesebb adót fizettek, ez a nyugdíjuk számításánál kedvezőtlenül érintette őket, másrészt osztalékot sem tudtak kivenni a társaságból. Az IRS 1960-ban előírta, hogy ahhoz, hogy egy társaság olyan adózási feltételek alá essen, mint egy részvénytársaság, az előírt faktorokból legalább hármat teljesítenie kell.

Lásd: Robert B. Thompson: The Taming of Limited Liability Companies [University of Colorado Law Review 1995.] 931.

<sup>437</sup> Robert B. Thompson: The Taming of Limited Liability Companies 933..

<sup>438</sup> Kisfaludi András: A gazdasági társaságban fennálló tagsági jogok megszüntetése mint alapvető tagsági jog [Sárközy Tamás ünnepi kötet 2006.] 104.

formánál. A többi tagállam jogszabálya kifejezetten lehetővé teszi a menedzsmenti irányítást, amiről a tagok a létesítő okiratban kell, hogy rendelkezzenek. Tehát a tagállamok lehetőséget biztosítanak az alapítóknak, hogy döntsenek: a tagok kezében marad-e az ügyvezetés, vagy erre külön menedzsmentet bíznak meg. Abban az esetben, ha a tagok nem kívánják kiengedni kezükből az irányítást, akkor a létesítő okiratban határozatlan időre is létrehozhatják a társaságot, ellenkező esetben nem, hiszen akkor elveszíti kedvező adózási státuszát.<sup>439</sup> A tagállamok így széleskörű mozgásteret biztosítanak az LLC-nek, hiszen az alapítók maguk dönthetnek arról, hogy a Kintner faktorok közül melyiket kívánják megvalósítani, ha kettőnél többet, akkor saját döntésük nyomán a corporation-re vonatkozó szövetségi adózási hatálya alá vetik magukat.

Az LLC-re vonatkozó szabályokat a tagállamok általában úgy alkották meg, hogy nem esnek a kettős adózási hatálya alá, miközben a társaság tulajdonságait tekintve a lehető legközelebb próbálták kerülni a corporation-hoz. Bár ez alól is vannak kivételek (pl. Florida és Texas), ahol egész egyszerűen a corporation-ra vonatkozó szövetségi adózási szabályokat írják elő az LLC-re is.<sup>440</sup> Érdekes lesz megvizsgálni, hogy hogyan alakul ezekben a tagállamokban az LLC-k alapítása a többihez képest.

Az LLC-re nincs kötelező tőkeminimum előírás, és a legtöbb tagállamban egy fővel is alapítható. A tagoknak megvan az a joga, hogy vezetői tisztséget is betöltsenek, és irányítsák a társaságot, azonban ez egy diszpozitív szabály, vagyis úgy is megállapodhatnak, hogy kívülálló személyre bízzák a menedzsmentet.<sup>441</sup>

Szövetségi szinten 1996 és 2002 között a bejegyzett LLC-k száma 400%-al nőtt. 1996-ban 221.000 LLC volt bejegyezve, 2002-ben 946.000. Ez idő alatt a partnership-ek alapítása 25%-al esett vissza. Jelenleg az USA-ban a társaság alapítására vonatkozó kérelmek 45%-a LLC-re vonatkozik. Egyesek egészen odáig mentek a jóslatokban, hogy az LLC és a corporation versenye az utóbbi „halálával” fog végződni, vagyis mindenki LLC-t fog alapítani. A tapasztalat azt mutatja, hogy az LLC-k a kisebb tőkét igénylő gazdasági tevékenységben vesznek részt, szemben a jelentős tőkét felhalmozó corporation-el, így inkább kiegészítik semmint elnyomják egymást.

---

<sup>439</sup> Judith Freedman: Limited Liability: Large Company Theory and Small Firms [The Modern Law Review 2000.] 323.

<sup>440</sup> Robert B. Thompson: The Limits of Liability In The New Limited Liability Entities [Wake Forest Law Review 1997.] 32.

<sup>441</sup> Judith Freedman: Limited Liability: Large Company Theory and Small Firms 322.

Az LLC, ötvözi a corporation és a partnership kedvező tulajdonságait. Korlátolt felelősséggel rendelkezik, mint a corporation, azonban adózás tekintetében a partnership-hez áll közelebb.<sup>442</sup>

Az LLC-re vonatkozó első lepellerántási ügyre a társaság megjelenését követően 20 év múlva került sor Utah államban.<sup>443</sup> 2005-ig szövetségi szinten 61 esetet regisztráltak. Az első tagállami legfelsőbb bíróság Wyoming-ban mondta ki 2002-ben, hogy LLC-k esetében is lehetőség van a lepelátszúrásra.<sup>444</sup> A döntésre számos más tagállami bíróság is hivatkozott a későbbiekben.

### 11.1. Mennyire korlátolt az LLC felelőssége?

A Uniform Limited Liability Company Act (ULLCA 1996) 303.§-a rendelkezik a társaság tagjainak és vezetőinek felelősségéről. Ez a jogszabály nem közvetlenül hatályos a tagállamokban, egyfajta iránymutatásul szolgál az egységesítés céljából, amellet hogy annak alkotói javasolják a teljes átvételét a jogszabálynak.

Tehát ez a jogszabály kimondja, hogy *„a társaság adósságai, kötelezettségei, amelyet szerződésben vállalt, vagy szerződésen kívül keletkezett kizárólag a társaságot terhelik. A társaság tagja, vezetője személyesen nem felel a társaság tartozásaiért kizárólag azért mert tag, vagy a társaság tisztségviselője.”*<sup>445</sup>

Természetesen a társaság korlátolt felelőssége nem abszolút. A társasági lepel mindenképpen védi azokat a passzív befektetőket, akik ténylegesen nem működnek közre a társaság tevékenységében, a társaságnak beszámítható cselekményekért. A lepel védi azokat az aktív tagokat is, akik jóhiszeműen jártak el a társaság nevében.

Az ULLCA-ban szereplő szabály mindössze azt mondja ki, hogy a tag csak a társaságban való részedésének ténye miatt nem felel a társaság tartozásaiért.

---

<sup>442</sup> Cases and Materials on Corporations [Aspen Publishers 6th edition New York] 839..

<sup>443</sup> Ditty v. CheckRite Ltd., Inc.-ügy (1997)

<sup>444</sup> Kaycee Land and Livestock v. Flahive Wyoming Supreme Court, 2002 WY 73, 46 P.2d. 323

*“No reason exists in law or equity for treating an LLC differently than a corporation is treated when considering whether to disregard the legal entity. We conclude the equitable remedy of piercing the veil is an available remedy under the Wyoming Limited Liability Company Act.”*

<sup>445</sup> SECTION 303. LIABILITY OF MEMBERS AND MANAGERS.

*„(a) Except as otherwise provided in subsection (c), the debts, obligations, and liabilities of a limited liability company, whether arising in contract, tort, or otherwise, are solely the debts, obligations, and liabilities of the company. A member or manager is not personally liable for a debt, obligation, or liability of the company solely by reason of being or acting as a member or manager.”*

Vagyis aktív magatartás esetében, tehát tényleges cselekményeiért a felelősségének megállapíthatóságát az ULLCA nem zárja ki. Ezt a kiskaput, mint majd látni fogjuk a tagállamok sem csukják be a hitelezők orra előtt.

Bainbridge felteszi a kérdést: Vajon a bíróság alkalmazhatja-e egyáltalán a lepelátszúrás doktrínáját az LLC-re? Ugyanis a bíróságok akkor is alkalmazzák a lepellerántást, ha az adott tagállam jogszabályai azt kifejezetten nem teszik lehetővé.

Bainbridge szerint a tagállamok szabályozását kétféleképpen csoportosíthatjuk:

- a) amely államok jogszabálya kifejezetten rendelkezik az LLC leplének lerántásáról (Minnesota LLC-ről szóló jogszabálya kifejezetten kimondja, hogy a társaság leplének lerántására a corporation-re vonatkozó szabályokat kell alkalmazni);
- b) és amely államok jogszabályai hallgatnak a felelősség megállapításának ezen lehetőségéről és eseteiről („silent statutes”);

Bainbridge szerint a common law által kialakított lepelátszúrási doktrína kifejezetten a corporation-re vonatkozik, és azt nem lehet analógia alapján az LLC-re alkalmazni.<sup>446</sup>

Mivel általában a tagállamok jogszabályai nem rendelkeznek arról, hogy le lehet rántani a társaság leplét, ebből arra következtet, hogy nem lehet ezt a common law doktrínát az LLC-re alkalmazni. Emellett kiszámíthatatlan szabálynak is tartja a lepelátszúrást, amely így értelmetlen költségtöbbletet jelent a társaság tagjainak. Véleménye szerint a tagok a kiszámíthatatlan szabály elkerülésére aránytalanul sokat költenek jogtanácsosra, könyvelőre, könyvvizsgálóra, ahelyett hogy piacukat bővítenék. A megnövekedett költségek a társaság hatékonyságának csökkenésével járnak.

Rapp szerint Bainbridge megközelítése helytelen. Mert hiszen ha a tagállamok nem akarták volna a lepellerántást az LLC-re is kiterjeszteni, akkor erre kifejezetten utalhattak volna a jogszabályokban. Természetesen a jogalkotónak egyik tagállamban sincs megkötve a keze: bármikor bevezethetne olyan szabályt, amely egész egyszerűen kizárná az LLC-t a lepellerántás lehetősége alól. Eddig erre nem volt példa. Sőt, mint már említettem az LLC-k bejegyzése folyamatosan növekszik, 1996 és 2002 között a bejegyzett LLC-k száma 400%-al növekedett.

---

<sup>446</sup> Geoffrey Christopher Rapp: Preserving LLC Veil Piercing: A Response to Bainbridge [The Journal of Corporation Law 2006.] 1078.

Lássunk most néhány tagállami szabályozást:

### 11.1.1. Connecticut

Connecticut törvénye kimondja, hogy „a tag, vagy a társaság vezetője nem felel a társaság tartozásaiért, *kizárólag* azért mert ő tag, vagy vezető a társaság tartozásaiért, kötelezettségeiért.”<sup>447</sup>

A bíróságok ezt úgy értelmezték, hogy önmagában a tagi jogviszony kevés a társasági lepel lerántásához, és annál is inkább szükség van a corporation-nél már bevált lepellerántási doktrínához nyúlni.

Bainbridge szerint a jogszabálynak van egy másik olvasata is, mégpedig hogy a jogalkotó kifejezetten ki akarta zárni annak a lehetőségét, hogy a tagokat felelőssé lehessen tenni, tehát *kizárólag* azért mert ő tag nem lehet felelősségre vonni.<sup>448</sup>

### 11.1.2. Illinois

Illinois eredeti törvényszövege kifejezetten kimondta, hogy a tagok bár főszabályként nem felelnek a társaság tartozásaiért, azonban ha egy részvényes személyes felelőssége hasonló körülmények között fennállna, akkor a társasági lepel lerántásának doktrínáját analógia alapján az LLC-re is alkalmazni kell. Tehát a jogszabály kifejezetten lehetővé tette a bíróságoknak, hogy a lepellerántás szabályait az LLC-re is alkalmazzák.

Ezt a szabályt azóta hatályon kívül helyezte Illinois állam, és gyakorlatilag átvették az ULLCA szabályait. Bainbridge ebből azt a következtetést vonta le, hogy ha eddig a jogszabály kifejezetten lehetővé tette a felelősség-áttörést, most pedig hallgat róla, akkor ez azt jelenti, hogy kizárja annak lehetőségét.<sup>449</sup> Véleményem szerint ez egy alapvetően téves olvasata a törvénynek. Hiszen nem állíthatjuk azt, hogy amiről a jogszabály nem rendelkezik kifejezetten, azt tiltja. Sőt, a polgári jogra és a kereskedelmi jogra is jellemző, hogy amit a jogszabály nem tilt, azt általában megengedi. Bainbridge azzal érvel, hogy szerinte a szabály kógens, mivel az egy nagyobb jogszabályi csomag része volt. Ezzel mi nem tudunk vitatkozni, mindenesetre nem is tartom érvnek, hiszen a kógens

---

<sup>447</sup> „a person who is a member or manager of a limited liability company is not liable, solely by reason of being a member or manager... for a debt, obligation or liability of the LLC.” CONN. GEN. STAT. §34-133 (a) (2003)

<sup>448</sup> Stephen M. Bainbridge: Abolishing LLC Veil Piercing [University of Illinois Law Review, 2005.] 83.

<sup>449</sup> Stephen M. Bainbridge: Abolishing LLC Veil Piercing 84.

szabálynak is csak akkor lenne relevanciája, ha kifejezetten tiltaná a lepellerántást. Erről pedig nincsen szó.

### 11.1.3. Wyoming

Wyoming-ban az LLC-ről szóló törvény hallgat a felelősség-áttörésről, vagyis nincs olyan rendelkezés, amely kifejezetten felhatalmazná a bíróságot lepellerántásra. Ennek ellenére a Wyoming-i Legfelsőbb Bíróság a Kaycee Land-ügyben kimondta, hogy nem látja akadályát a doktrína LLC-re való alkalmazására.<sup>450</sup> A bíróság szerint ez egy equity jogintézmény, és nem látott kifejezett jogalkotói szándékot annak kizárására, hogy azt LLC-re is alkalmazzák.<sup>451</sup>

### 11.1.4. Georgia

Georgia állam szabályozása talán az egyik legérdekesebb, ugyanis nemhogy nem az ULLCA szabályait vette át, hanem gyakorlatilag ellentétes szabályt alkotott a model törvénnyel szemben. Egyrészt teljesen természetesnek tartja, hogy a lepellerántást az LLC-re kiterjesztően alkalmazza, amivel nincs is gond. *Azonban a jogszabályban előírt alakiság megsértése miatt is lehetővé teszi a felelősség-áttörését, míg ettől a többi tagállam elzárkózik.* Tehát a tagállamok bár a lepellerántás doktrínáját követik, ám a corporation-el ellentétben LLC-k esetén a formai követelmények hiányossága nem vezet a tagok korlátlan felelősségének megállapításához, kivéve Georgia-ban.

Annak ellenére egyébként, hogy az ULLCA 303.§ (b) pontja szerint *„az LLC azon hibája, hogy nem tartja be a szokásos formai követelményeket, vagy a társaság jogkörének gyakorlásához szükséges elvárásoknak nem felel meg, nem alapozza még a tagok vagy az ügyvezetés személyes felelősségét”*<sup>452</sup>

---

<sup>450</sup> Kaycee Land and Livestock v. Flahive Wyoming Supreme Court, 2002 WY 73, 46 P.2d. 323

*“No reason exists in law or equity for treating an LLC differently than a corporation is treated when considering whether to disregard the legal entity. We conclude the equitable remedy of piercing the veil is an available remedy under the Wyoming Limited Liability Company Act.”*

<sup>451</sup> Stephen M. Bainbridge: Abolishing LLC Veil Piercing 86.

<sup>452</sup> SECTION 303. LIABILITY OF MEMBERS AND MANAGERS.

*„(b) The failure of a limited liability company to observe the usual company formalities or requirements relating to the exercise of its company powers or management of its business is not a ground for imposing personal liability on the members or managers for liabilities of the company.”*

A szabály tulajdonképpen azt demonstrálja, hogy az LLC, mint társasági forma jóval rugalmasabb, mint a corporation, így önmagában a formai követelmények nem megfelelő követése még a tagok személyes felelősségének megállapításához nem elegendő.

Visszatérve Bainbridge-hez, az ULLCA 303. § (b) pontja máris lyukat üt érvelésén. Hiszen szerinte, ha a tagállami jogszabályok kifejezetten nem teszik lehetővé a lepellerántást, vagyis hallgatnak róla, akkor a doktrínát nem lehet alkalmazni LLC-re.

Viszont ha az ULLCA már említett szakaszát is ismerjük, akkor teljesen egyértelmű, hogy a model-szabály nem kívánta az LLC-eket kivenni a korlátlan tagi felelősség megállapításának lehetősége alól, mindössze annyiban korlátozza alkalmazhatóságát, hogy formai követelmények hiánya miatt nem lehet ezt a szabályt alkalmazni.

A bíróságok az LLC-nél való döntések során is a már ismertetett Powell-féle háromlépcsős tesztet alkalmazzák, melyet Powell bírósági határozatok szintéziséből állított össze, ám olyan jól sikerült, hogy azóta is iránymutató a bíróságok számára.

Powell álláspontja szerint a következő feltételek megléte esetén el kell tekinteni a társaság elkülönült jogalanyiságától:

- a társaság befolyás alatt állt (mindössze képviselője volt az irányító tagnak)
- csalásra vagy jogellenes magatartásra használták ezt a befolyást, amivel
- harmadik személynek kárt, vagy jogtalan veszteséget okozott.

Általánosságban igaz, hogy a tagállamok jogszabályai hallgatnak az LLC lepellerántásáról. Ez azonban a bírói gyakorlat szerint nem jelenti azt, hogy a doktrína nem lenne alkalmazható más társasági formára.

Ennek ellentmond Bainbridge, aki szerint bármelyik tagállam megtehetette volna, hogy beemeli ezt a speciális felelősségi alakzatot az LLC-ről szóló jogszabályába, amit Minnesota államon kívül egyik állam sem tett meg. Bainbridge ideális világában mind a corporation-t, mind az LLC-t egyenlő bánásmóddal illetné, vagyis eltörölné a lepellerántás intézményét mind a két társasági formánál. Véleménye szerint azt a tagot, aki megtevesztette a hitelezőt közös károkozás címén lehetne beperelni („joint tortfeasor”) a társasággal együtt, vagy a közreműködői felelősség szabályai alapján („vicarious liability theory”) is megállna a felelőssége.<sup>453</sup>

---

<sup>453</sup> Stephen M. Bainbridge: Abolishing LLC Veil Piercing 100.

Rapp nem ért egyet Bainbridge-el. Szerinte igazságtalan lenne harmadik személyekkel szemben, ha a lepellerántás lehetőségét a jogszabály kizárná LLC-k esetében, mivel ezekben az esetekben a felperes általában természetes személy, vagy kisebb tőkével rendelkező társaság. Másrészt, ha a felelősség-áttörés lehetősége lebeg a társaság felett, akkor a tagok törekedhetnek arra, hogy ne legyen alultőkésítve a társaság, a kockázat csökkentése érdekében. A szerző egyenesen azt állítja, hogy éppen ezért felültőkésítik az LLC-ket. Véleményem szerint ez utóbbi érvelés is sántikál, hiszen ez alapján egyáltalán nem működnének tőkehiányos társaságok, attól rettegetve, hogy a bíróság a tagok saját magánvagyonukra kiterjedő felelősségét állapítja majd meg.

Rapp szerint, ha a jogszabály megtiltaná a lepellerántást, azzal a „lenező hipotézis” („flouting hypothesis”) érvényesülne. Ennek az elméletnek a lényege, hogy ha az állampolgár úgy érzi, hogy igazságtalan egy jogszabály, akkor azt lenézi, semmibe veszi, vagyis megkerüli vagy megszegi a szabályt. Ugyanez igaz jogi személyekre is. Nem lehet tételesen felsorolni, hogy mikor minősül igazságtalannak az, hogy a felperes nem tudja a társaság tulajdonosait perelni. A bírói gyakorlatban előforduló alultőkésítés azonban klasszikusan ide tartozik. A társaság tulajdonosai tudván, hogy saját vagyonukkal nem felelnek, nem tesznek elég tőkét a társaságba, vagy a veszteségeket nem pótolják, hiszen saját vagyonuk védve van. Ekkor a bíróság a méltányosság alapján az ártatlan felperes védelmében megtörheti a korlátolt felelősség szabályát, ha bebizonyosodik a tag csalárd magatartása és az okozott hátrány közötti összefüggés. Ellenkező esetben, tehát ha kizárólag a korlátolt felelősség vélelme érvényesülne, akkor – Rapp szerint - az ebből származó igazságtalanságokat érzékelve a „lenező hipotézis” alapján a gazdaság szereplői áthágnák a jogszabályokat, ami csökkentené a gazdaság hatékonyságát.<sup>454</sup>

A szerző feltehetőleg abból indul ki, hogy a bíróság mindig a megfelelő döntést hozza a lepellerántási ügyekben, hiszen így mindenképpen alátámasztható elmélete. Tehát a bíróság kizárólag akkor szúrja át a társaság leplét, ha az méltányosságból szükséges, és semmiképpen sem, ha az igazságtalan vagy méltánytalan eredménnyel járna.

## 11.2. A tagállamok törvényeibe foglalt mentesülési lehetőségek

Érdekes módon a tagállamok LLC-t megalkotó törvényeiben a tag felelősség alóli mentesülésének lehetőségei korántsem egységesek, annak ellenére, hogy az államok rendelkeznek szövetségi szintű ajánlással (ULLCA).

---

<sup>454</sup> Geoffrey Christopher Rapp: Preserving LLC Veil Piercing: A Response to Bainbridge 1089.

A csoportosítást Robert B. Thompson munkája alapján mutatom be.<sup>455</sup> Alapvetően öt kategóriát különböztet meg a szerző:

1. azok a törvények, melyek szerint a tagok és a vezetők nem felelnek az általuk a társaság nevében vállalt kötelezettségért (tevékenységükért), jogszabályban nevesített mentesülési okok nélkül:

- a tagnak, vezetőnek és a munkavállalónak is mentesülést biztosít a társaság nevében vállalt kötelezettségek esetén: Arkansas, Louisiana, Utah;

- tagoknak és a vezetőknek biztosít mentesülést a társaság nevében vállalt kötelezettségeikért: Colorado, Florida, Iowa, Kansas, Michigan, Nevada, Nebraska, South Dakota, Texas, Wyoming;

2. törvények, melyek kizárólag a feladatkörben elvégzett tevékenységek során keletkezett kötelezettségeikért biztosítanak mentesülést:

- a társaság képviselői, vezetői, és tagjai számára biztosít mentesülést, abban az esetben, ha a feladatkörükben jártak el: New York, New Jersey;

- tagok és a vezetők is mentesülhetnek, de kizárólag az egyik tevékenység alapján (vezetőként vagy tagként vállalt kötelezettségeikért): Delaware, Hawaii, Massachusetts, New Hampshire, South Carolina, West Virginia;

3. törvények, melyek nem a tevékenység végzése, hanem a társaságban betöltött státusz alapján biztosítanak mentesülést a felelősség alól (ebben az esetben a kifejtett tevékenység irreleváns a felelősség megállapítása során):

- tag, vezető, munkavállaló, képviselő, egyéb tisztségviselő mentesülése státuszukból eredően: pl. Arizona, Georgia;

- tagok és a vezetők is mentesülhetnek, de kizárólag az egyik státusz alapján (vagy vezetőként vagy tagként): Oklahoma, Oregon;

- az előzőhöz hasonló kategória, azzal hogy a mentesülés kifejezetten a társaság tartozásaiért, illetve harmadik személyek magatartásáért jár, ám a törvény hallgat a saját tevékenységével okozott károkról: Montana, Missouri

- kizárólag a tagoknak és kizárólag e minőségüknél fogva biztosít mentesülést: Alaska, Idaho, California, Maryland, Mississippi;

4. törvények, melyek a tagoknak, vezetőknek mentesülést biztosítanak, de tartalmaznak egy kivételt: a tagok felelőssé tehetőek a saját cselekményeikért:

Tulajdonképpen ez a kategória nagyban hasonlít a következőhöz, mindössze annyi az eltérés, hogy nem közvetlenül utalnak a corporation-re vonatkozó

---

<sup>455</sup> Robert B. Thompson: The Limits of Liability In The New Limited Liability Entities [Wake Forest Law Review 1997.] 15-21.

szabályokra. Ezek az államok nem zárják ki explicite a lepellerántás doktrínájának alkalmazását, így a bíróság természetesen alkalmazza is azt.

Ebbe a kategóriába sorolható például Indiana, Wisconsin, Ohio, Alabama.

#### 5. törvények, melyek a corporation-nél már ismert szabályokkal oldják meg a felelősségi kérdést:

Ezek az államok beemelték a corporation-re vonatkozó szabályokat az LLC-ről szóló jogszabályba. A bíróság ugyanúgy alkalmazza a lepelátszúrást LLC-re, mint corporationre. Ezen államok jelentős része azonban bizonyos esetekben nem teszi lehetővé a felelősség-áttörést, míg corporation-nél ennek nincs akadálya.

Ide sorolható az alaki követelmények megsértése, ami egyébként corporation esetén is viszonylag kisebb arányban jár a tagok felelősségével. Sőt a Model Business Corporation Act 1991-es módosítása óta a corporation-nél is lepellerántás alóli kivételeként szerepel „az alakiságoknak való nem megfelelő működés”, ha ennek oka az, hogy a részvényesek megállapodtak a jogszabályi előírástól eltérő vezetési struktúra kialakításában. Vagyis ebben az esetben az MBCA egyértelműen mentesülést biztosít a tagoknak a felelősség alól.

- azok a tagállamok, melyek jogszabálya kimondja, hogy az LLC tagjaira a corporation részvényeseire vonatkozó, az LLC vezetőire a corporation igazgatójára vonatkozó felelősségi szabályokat kell alkalmazni: Illinois

- vannak tagállamok, melyek kifejezetten lehetővé teszik a lepelátszúrást LLC-nél is, de bizonyos esetekben ennek a lehetőségét kifejezetten kizárják (pl. a társaság alaki hibája miatt nem lehet átszúrni a társaság leplét) California, Tennessee, Washington, Minnesota;

Thompson szerint a tagállamok jogalkotóinak gyenge erőlködése hiábavaló, hiszen az erős bírói tradíciót a felelősség-áttörésre illetve a tag közvetlen felelősségének megállapítására nem fogja megnyirbálni. Önmagában az a tény, hogy a jogszabály kimondja: a társaság tagja nem felel, még nem jelenti azt, hogy a bíróság kivételeket ne állapíthatna meg a szabály alól.<sup>456</sup> Még azok a tagállamok is, akik az első és második kategóriába tartoznak, és a lehető legszélesebb körű mentesülést nyújtják a társaság tagjainak, még azok is elfogadják az „alter ego” doktrínán illetve az „ügynök elméleten” nyugvó lepelátszúrást. Minden esetben, amikor a bíróság elé kerül egy LLC-t érintő lepellerántási ügy, a corporation-re vonatkozó gyakorlathoz nyúlnak vissza, tekintet nélkül arra, hogy egy másik társasági formáról van szó.

---

<sup>456</sup> Robert B. Thompson: The Limits of Liability In The New Limited Liability Entities 21.

## 12. A magyar felelősség-áttörésre vonatkozó szabályok és az amerikai lepelátszúrás összefoglaló elemzése

Amikor két különböző jogcsaládba tartozó intézményt hasonlítunk össze, akkor elsődlegesen funkcionális szemlélettel kell a vizsgálathoz hozzáállni. Vagyis meg kell találnunk az összehasonlítandó jogcsaládokban azt a jogintézményt, amely ugyanazt a funkciót tölti be az adott jogrendszerben, mint amivel össze kívánjuk hasonlítani. A komparatisták abból indulnak ki, hogy minden társadalom ugyanazokkal a problémákkal találkozik, ugyanazokra a kérdésekre próbál megoldást találni. A megoldás viszont lehet teljesen eltérő.

Ebből kiindulva a jogösszehasonlítás a megfelelő kérdésfelvetéssel kezdődik. Ha a kérdésre az egyik jogcsaládban nem találunk választ, akkor valószínűleg a kérdésfelvetés rossz, hiszen ugyanazzal a problémával bizonyára mindkét jogrendszer találkozott. Vagyis másképp kell a vizsgált jogintézményt megközelíteni.<sup>457</sup> Zweigert-ék a következő példával élnek: Nem azt a kérdést kell a jogösszehasonlítás során feltenni, hogy „Vajon az adásvételre milyen formai előírások vannak az adott jogrendszerben?”, hanem hogy „Vajon milyen eszközöket biztosít a szerződő felek érdekei védelmében a vizsgált jogrendszer?”<sup>458</sup>

A vizsgálataim során egyrészt a kontinentális jogcsaládba tartozó hazai szabályokat vettem górcső alá, másrészt egy teljesen más gondolkodásmóddal és jogi kultúrával rendelkező common law jogcsaládba tartozó amerikai felelősségi típust elemeztem.

A kérdés pedig a következő: *”Mennyire korlátolt a jogi személy gazdasági társaságok tagjainak felelőssége hazánkban és az Egyesült Államokban?”*

Az amerikai rendszerben a társaság tagjainak felelősségét egészen másképp kezelik, mint a magyar gyakorlatban.

---

<sup>457</sup> Zweigert, Kötz: An introduction to comparative law [Clarendon Press Oxford 1998.] 34-37.

<sup>458</sup> Zweigert, Kötz im 34.

## 12.1. Az alultőkésítettség kérdése

A társaság rendelkezésére bocsátott pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulás elsősorban a társaság működését, gazdálkodását hivatott szolgálni, ugyanakkor a társaság tőkéje a hitelezők érdekeinek védelmét is biztosítja. Ez kétféleképpen valósul meg: a kötelező jegyzett-tőke minimum egyfajta szűrőt jelent a gazdasági életbe fellépni kívánó tulajdonosokkal szemben, hogy ha valóban korlátolt felelősséggel kívánnak gazdálkodni, akkor „legalább a társaság születésének pillanatában” egy minimális összeget képesek legyenek felmutatni.

Másrészt a társaság működése során a társasággal üzleti kapcsolatba kerülő hitelezőknek információt, biztosítékot jelenthet a társaság vagyona, például abban az esetben, ha a tulajdonosok hitel fedezeteként próbálják meg a társaság vagyonát lekötöni.

Kuncz Ödön álláspontját képviselem, amikor úgy fogalmazott, hogy a kft. törzstőkéje és az rt. alaptőkéje nem más, mint a „*minimális garanciája a társasági hitelezőknek.*”<sup>459</sup> Másképpen fogalmazva a jegyzett tőke minimum a korlátolt felelősség megváltásának az ára.

Láthattuk, hogy az Egyesült Államokban a corporation-re ha egyes tagállamokban még van is kötelező-tőkeminimum előírás, azonban ez az összeg csekély vagy már jelentőségét veszítette.<sup>460</sup> Az LLC-re pedig egyik tagállam jogszabálya sem ír elő kötelező tőkeminimumot annak ellenére, hogy mindkét társasági forma jogi személyiséggel rendelkezik. Ennek ellensúlyozása azonban, hogy korántsem tekintik ezen társasági formák jogi személyiségét abszolút jellegűnek.

Terjed az a nézet a hazai szakirodalomban, hogy a társaság jegyzett tőkéje és annak kötelező minimum előírása nem szükségképpen hitelezővédelmi eszköz.<sup>461</sup> Az Európai Magán Vállalkozás (SPE) rendelet tervezete kapcsán pedig láthatjuk, hogy a közösségi gyakorlat is szeretne egy „jegyzett tőke nélküli” ám a tagok korlátolt felelősségével működő társasági formát létrehozni. Én személy szerint ezzel nem érték egyet. A társasági törvény jegyzett-tőkeminimumra vonatkozó előírásainak ellentételezés nélküli fellazítását nem tartom megfelelő lépésnek. Ugyanis ha a mérleg egyik nyelvére kevesebb súlyt teszünk, úgy, hogy közben a mérleg másik nyelvére nem figyelünk, és nem ellensúlyozzuk azt, akkor felborul az egyensúly. Magyarán szólva *lehet a*

---

<sup>459</sup> Kuncz Ödön: A magyar kereskedelmi-és váltójog tankönyve [Grill Károly Könyvkiadó Vállalata Budapest, 1938.] 201.

<sup>460</sup> Lásd: 10. fejezet

<sup>461</sup> Menyhárd Attila: A know-how apportálhatósága [Emlékkönyv Lontai Endre egyetemi tanár tiszteletére ELTE-ÁJK Polgári Jogi Tanszék Budapest 2005.] 138.

*tőkeminimumot csökkenteni vagy eltörölni, de akkor a felelősség-áttörés intézményének a bírói gyakorlatban nagyobb teret kellene engedni.*

Mint láttuk, Németország köztes megoldást alkalmaz. Hiszen egyrészt a német bírói gyakorlat képes eltekinteni a „Trennungsprinzip” elvétől és a társaság tagjainak felelősségét kimondja bizonyos feltételek mellett, azonban a GmbH-k kötelező jegyzett-tőkéjét sem volt hajlandó a jogalkotó leszállítani. Ehelyett egy új társasági formával (Unternehmergesellschaft mit beschränkter Haftung) próbálja az országok közötti „tőkeminimum versenyében” kialakult pozícióját javítani.

Az amerikai szakirodalom is foglalkozik az alultőkésítettség problémájával. Csakhogy ott jóval nagyobb teret kap a bíróság annak eldöntésében, hogy mikor minősül egy cég tőkehiányosnak. Az alultőkésítettség az amerikai bírói gyakorlatban mindig esetspecifikus.<sup>462</sup> Barber és Ballentine rámutattak, hogy bár a társaság tőkehiányos állapota gyakorlatilag minden lepelátszúrasi ügyben jelen van, ám ez önmagában még kevés a tulajdonosok felelősségének megállapításához.<sup>463</sup>

Álláspontjuk szerint az alultőkésítettség minden ügyben meg kell hogy jelenjen, még akkor is, ha a bíróság indoklása erre nem terjed ki. Hiszen a hitelezők, harmadik személyek legtöbb esetben akkor fordulnak bírósághoz, ha a társaság a követelését nem fizeti ki, vagyis tőkehiánnyal küszködik. Így minden ügyben megtalálható az alultőkésítettség, ám önmagában ez még nem elegendő az amerikai bíróságok szemében a korlátolt felelősség áttörésére.<sup>464</sup>

Hazánkban az apport valótlan értéken való szolgáltatásából eredő károkért a 2006. évi IV. törvény hatályba lépését megelőzően a hitelezők közvetlenül fordulhattak a társaság tulajdonosai ellen. A hatályos törvény rendelkezései azonban jelentősen leszűkítették a hitelezők ezen jogát, hiszen jelenleg erre kizárólag a társaságnak van joga a saját tulajdonosaival szemben. A hitelező keresetindítási joga pedig leszűkült a már megszűnt társaság volt tagjaira, vagyis csak akkor perelhetik be a tagot, ha a társaság jogutód nélküli megszűnése során nem kapják meg követelésüket a felszámolási vagyontól.

Erre a várakozásra szorítani a hitelezőt véleményem szerint indokolatlan. Hiszen a tag apportra vonatkozó félrevezető, megtévesztő magatartása és a károsodás

---

<sup>462</sup> Volt olyan eset, amikor a bíróság megállapította az alultőkésítettség tényét, mert a társaságot 5000 \$-al alapították, ám 100.000 \$-os havi piaci forgalommal rendelkezett. Másik ügyben a leányvállalat vagyona 1000 \$ volt (amiből ténylegesen 300 \$-t teljesítettek a tagok) és egy olyan szerződésben vett részt, amelyben 75.000 \$ értékben vállalt kötelezettséget.

<sup>463</sup> Lásd: 10. fejezet

<sup>464</sup> A *Minton v. Cavaney-ügyben* (1961) már önmagában az alultőkésítettségre tekintettel megállapította a tagok korlátlan felelősségét. De ez egyetlen eset, és a californiai bíróságnak is szükséges egyéb körülmény bizonyítása a felelősség-áttörés megállapításához.

közötti okozati összefüggés megállapítható attól függetlenül, hogy a felszámolási eljárás milyen eredménnyel zajlik le.<sup>465</sup>

## 12.2 A tag joggal való visszaélése, a jogi személyiséggel való visszaélés

A tagi felelősség megállapításának jellemző esete mind az amerikai mind a hazai gyakorlatban, amikor a tag visszaél a társaság jogi személyiségevel, illetve korlátolt felelősségével. Ez a rendelkezés a joggal való visszaélés tilalmából ered. Azonban az amerikai és a magyar gyakorlat két jelentős különbséggel bír.

Egyrészt az amerikai bírói gyakorlat működő társaságok esetében is hajlik a társasági lepel átszűrésére abban az esetben, ha a tag magatartása joggal való visszaélést valósít meg és ezzel a hitelezőnek kárt okoz.<sup>466</sup> Az amerikai doktrína alkalmazása szempontjából irreleváns, hogy a társaság fizetésképtelenné vált-e vagy sem, és az is hogy jogutód nélkül megszűnik-e. Akkor is lehet közvetlenül a tagokat perelni, ha a társaság tovább folytatja működését, tehát nem az a lényeges kérdés, hogy a fizetésképtelenné válás és a tag magatartása között fennáll-e az okozati összefüggés. A lepelátszűrés eredményeképpen átmenetileg tekint el a bíróság a társaság elkülönült jogi személyiségétől, mindössze azért, hogy méltányosság alapján a társaság önálló jogi személyiségevel visszaélő tagokat szankcionálja.

Erre a magyar bíróságnak a társasági törvény alapján nincsen lehetősége, mivel kizárólag a felszámolási eljárás során kielégítetlenül maradt hitelezői követelést lehet perelni a volt tulajdonosoktól, akkor, ha bizonyítást nyer, hogy a társaság jogi személyiségevel és korlátolt felelősségével a hitelezők rovására visszaéltek. Ez azt is jelenti, hogy önmagában az a magatartása a tagnak, amivel a hitelezők rovására visszaélt korlátolt felelősségével, illetve a társaság elkülönült jogi személyiségevel hazánkban nem jár a tag felelősségének megállapításával.

A jelenleg hatályos hazai szabályok szerint azonban a tag felelőssége mindig mögöttes vagy másodlagos, hiszen csak akkor perelhető, ha a felszámolási eljárásban nem térült meg a követelése. Ebből az is következik, hogy azok a hitelezők, akiknek az igényét a felszámoló nem vette fel a nyilvántartásba nem indíthatnak a tag ellen kártérítésre irányuló eljárást a törvény ezen rendelkezése alapján.

A Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiumának ajánlása az amerikai típusú megközelítést fogalmazta meg a már ismertetett ajánlásában, miszerint működő jogi személy tagjának a felelőssége megállapítható akkor, ha visszaélt a társaság jogi személyiségevel és elkülönült felelősségével. A kollégiumi ajánlás szerint

---

<sup>465</sup> Lásd: 3.2.

<sup>466</sup> Lásd: 10. fejezet

ekkor a tag magatartása sérti a Ptk.-ban deklarált jóhiszeműség és tisztesség elvét, valamint a joggal való visszaélés tilalmába ütközik.<sup>467</sup> Így a tag felelőssége a társasággal egyetemleges. Álláspontom szerint az ajánlásban foglalt megközelítés – bár hazai viszonylatban szokatlannak mondható<sup>468</sup> – helytálló. Ennek oka, hogy a tulajdonosok alapításkor aláírják a jogi személy létesítő okiratát, majd a bejegyzést követően létrejön egy társaság, amelyet a jogszabály jogalanyisággal ruház fel. Abban az esetben, ha a tagok ezzel a jogalanyisággal takarózva szándékosan harmadik személyeket károsítanak meg, akkor – visszaéltek a jog által jogi személyre ruházott jogalanyisággal és felelősséggel – ekkor a tag és a társaság egyetemleges felelősségének megállapításával egyetértek, folyamatosan hangsúlyozva, hogy egy kivételes felelősségi alakzatról van szó.

Az új Ptk. tervezete szerint, „*egyetemlegesen felel a munkáltatóval, illetve a jogi személlyel vagy a jogi személyiség nélküli gazdasági társasággal az alkalmazott, a tag, a vezető tisztségviselő akkor, ha a kárt szándékos magatartással az alkalmazotti, tagsági, vagy a vezető tisztségviselői viszonyával visszaélve okozta.*”<sup>469</sup>

Ennek az előterjesztésnek az elfogadása esetén véleményem szerint a „valódi” felelősség-áttörés sohasem fog meggyökeresedni hazánkban.

Sárközy szerint: „A felelősség-átvitelnek szélső kivételnek kell lennie, mert ellenkező esetben összeomlik a kft. és az rt. üzleti kockázat korlátozásának gazdasági racionalitására épülő jogi konstrukciója”.<sup>470</sup>

Amerikában a társaság tulajdonosainak felelőssége mindig közvetlen, hiszen a bírói gyakorlat nem kívánja meg a fizetéseképtelenség tényének bekövetkeztét, tehát nem feltétlenül szűnik meg a társaság jogutód nélkül, amely tagjainak felelősségét kimondja a bíróság. Ebben az értelemben *nem mögöttes felelősségről van szó* mint hazánkban, hanem *közvetlenről*. A sérelmet szenvedett fél közvetlenül perelheti a tagot a bíróság előtt, tekintet nélkül arra, hogy a társaság tovább folytatja gazdálkodási tevékenységét.<sup>471</sup> Az új Ptk. koncepciójában szereplő felelősségi alakzat az amerikai felelősségi típushoz közelít.

---

<sup>467</sup> Lásd: 3.2.

<sup>468</sup> Török Tamás: Felelősség a társasági jogban 296.

<sup>469</sup> Ptk. tervezet 5:561.§ (3)

<sup>470</sup> Sárközy Tamás: A magyar társasági jog Európában 108.

<sup>471</sup> A Kollégiumi ajánlás alapján a tag felelőssége hazánkban is közvetlenné válik, hiszen a tag és a társaság egyetemleges marasztalását teszi lehetővé.

### 12.3. A tag felelőssége a társaságban való befolyásszerzése alapján

A konszernjogban a tagi korlátlan felelősségét az uralkodó tagnak az ellenőrzött társaságnak és hitelezőinek, illetve a többi tulajdonosnak hátrányára szolgáló, a rendes gazdálkodás elveit sértő gazdasági tevékenysége révén, annak az ellenőrzött társaságra való rákényszerítése alapozza meg.

Az amerikai gyakorlatban a lepellerántás klasszikus esetének tekinthető, amikor az uralkodó társaság közvetlen és korlátlan felelősségét megállapítja a bíróság. Mindezt, mint láttuk méltányossági alapon a hitelezők védelme érdekében teszi meg.

Frederick J. Powell a későbbi joggyakorlatra is kiható sikerrel állította fel háromtényezős instrumentálitási elméletét.<sup>472</sup> Kutatásai során ugyanis arra jutott, hogy három tényezőre vezethető vissza az anyavállalat korlátlan felelősségének megállapítása. Ez a három tényező:

a leányvállalat jelentős befolyás alatt állt [a leányvállalat mindössze „képviselője” („agent”) volt az irányító anyavállalatnak]

ezt a befolyást csalásra vagy jogellenes magatartásra használta fel, amivel a társaság

harmadik személynek kárt okozott.

Bár vizsgálatának középpontjában az anya és leányvállalatok viszonyában felmerülő lepellerántások álltak, eredményeit kiterjesztően alkalmazta egyszemélyes társaságokra is. Későbbiekben az amerikai bírói gyakorlat segítségül hívta a doktrínát általában a befolyásszerzéshez kapcsolódó esetekre.

A hatályos hazai társasági törvény kimondja, hogy ha minősített többséget biztosító befolyásszerzés valósul meg, és az ellenőrzött társaság felszámolásra kerül, a minősített befolyásszerző korlátlan felelősséggel tartozik a társaság minden olyan kötelezettségéért, amelynek kielégítését a felszámolási eljárás során az adós ellenőrzött társaság vagyona nem fedezi. A korlátlan felelősség csak akkor áll meg, ha hitelezőinek a felszámolási eljárás során benyújtott keresete alapján a bíróság - az adós társaság felé érvényesített tartósan hátrányos üzletpolitikájára figyelemmel - megállapítja a minősített befolyásszerző korlátlan és teljes felelősségét.

A hazai konszerntényállást akkor lehet alkalmazni, ha az ellenőrzött társaság kft, vagy zrt. (egyszemélyes zrt.), és az uralkodó tag a szavazatok legalább 75%-val rendelkezik. A nyilvánosan működő részvénytársaság tagjai nem tartoznak a Gt. befolyásszerzésre és konszernfelelősségre vonatkozó szabályainak hatálya alá.

---

<sup>472</sup> Lásd: 6.1.3.

Ez tulajdonképpen összecseng az amerikai lepelátszűrési doktrína alanyi körével, hiszen a már ismerttetett kutatások is alátámasztották, hogy a bíróságok kizárólag zártkörűen működő társaságok esetében alkalmazzák a felelősségi doktrínát, illetve az elmúlt 10 évben az LLC-re is kiterjesztették a szabály alkalmazás körét.

Thompson kutatásai során rámutatott, hogy minél kevesebb a társasági tagok száma, annál gyakrabban szűrja át a felelősségi leplet a bíróság. Megfigyelései alapján egyetlen esetben sem történt lepelátszűrés, ahol a 10 főt elérte a taglétszám. Legmagasabb arányban az egyszemélyes corporation tagjának felelősségét állapította meg a bíróság, viszont nyilvánosan működő társaságok esetében minden kérelmet visszautasított. A magyar szabályozásban nem nyer külön értékelést a társasági tagok száma, mindössze a működési formának van relevanciája.

Lényeges eltérés az amerikai és a magyar megoldások között, hogy az amerikai nemcsak a szavazati jog meghatározott arányához köti az uralkodó tag felelősségét, míg a magyar bíróságnak erre csak a törvényes konszern alapján van lehetősége. A társaság legfőbb szervében a döntéshozatal útján történő befolyásolás a hazánkban a szavazati jog mértékéhez kapcsolódik. A probléma ezzel a szabályozással az, hogy egy másik társaságot nem csak a legfőbb szervének döntéshozatali eljárása révén lehet befolyásolni, hanem például a vezető tisztségviselők megválasztásának lehetőségével is, amit a társasági törvényünk nem fűz jogkövetkezményt.<sup>473</sup>

A joggal való visszaélés értékelése kapcsán is megjelent az a lényeges különbség a két jogrendszer között, hogy míg hazánkban a hitelezők kizárólag a felszámolási eljárás során meg nem térült követelést érvényesíthetik a volt taggal szemben, addig Amerikában nem feltétel a fizetéseképtelenségi eljárás megindítása a társasággal szemben. Hazánkban a konszernfelelősség megállapításának előfeltétele a társaság jogutód nélküli megszűnése, míg például Németországban és az Egyesült Államokban a fizetéseképtelenségi eljárás lezárása nem feltétel.

Véleményem szerint indokolatlan a hitelezőket várakozásra kényszeríteni, és ennyire mereven ragaszkodni a jogi személy tagjainak „sérthetlenségéhez”. Az 1997-es társasági törvény szerint a társaság tagja illetve hitelezője már akkor is kérhette az uralkodó tag felelősségének megállapítását az ellenőrzött társaság tartozásaiért, ha a tartósan hátrányos üzletpolitika folytatásával jelentősen veszélyeztette az ellenőrzött társaság kötelezettségeinek teljesítését. Ebben az esetben a felszámolásnak, mint eredménynek be sem kellett következnie, elegendő volt bizonyítani az ellenőrzött társaság likviditásának

---

<sup>473</sup> Lásd: 4.4.

veszélyeztetettségét a felelősség megállapításához. Ez a szabály nem került be a hatályos társasági törvénybe.

Összességében elmondható, hogy az amerikai bíróság keze nincs annyira megkötve, mint a hazai jogalkalmazóé. Ennek oka egyrészt a jogcsaládok eltérő gondolkodásmódjában van: vagyis míg egyik a precedensrendszeren alapul és lényegesen nagyobb a bíróságok mérlegelési joga, addig a másikat gúzsba köti a jogszabályok hálójába, és idegenkedik a jogi személy fikciójának „megtörésétől”. Egyetlen kivételként, fénycsóvaként értékelhető a Szegedi ítélőtábla már említett kollégiumi ajánlása, amely a Ptk. alapelveire hivatkozva indokoltnak tartja a működő jogi személy tagjai felelősségének megállapítását. De amint láttuk, az ajánlás visszhangja korántsem volt egységes a szakemberek körében. Nem kell azonban messzire mennünk ahhoz, hogy olyan országot találjunk, ahol a felelősség-áttörő doktrína működik. A jogtudomány gyakran hivatkozik arra, hogy a magyar kereskedelmi jog a német hatása alatt áll. Említést érdemel, hogy ott a felelősség-áttörés jogintézménye kiforrottan működik, annak ellenére, hogy más jogcsaládba tartozik, mint az amerikai jogrendszer. Úgy gondolom, hogy a hazai jogalkalmazó is képes lehet megtalálni azt az egyensúlyt, ami mellett a kollégiumi ajánlás alkalmazható. Főleg a folyamatosan lazuló szabályok mellett, amelyek korántsem a hitelezők érdekeit tartják szem előtt.

## Záró gondolatok

A munkám első nagyobb szerkezeti egysége a hazai szabályozás bemutatásával foglalkozik. Itt kevésbé leíró, inkább elemző módszert alkalmaztam, annak érdekében, hogy a szabályozás hiányosságaira, a felmerülő gyakorlati problémákra rávilágítva megoldási javaslatokkal állhassak elő.

Dolgozatom második, az amerikai szabályozást bemutató szerkezeti egysége inkább leíró jellegű. Számos tanulmányt és bírósági határozatot feldolgoztam, annak érdekében, hogy megközelítőleg teljes képet kapjunk a lepelátszűrési doktrína amerikai alkalmazásáról.

A dolgozatom alapkonceptiója annak bemutatása volt, hogy a *lepelátszűrési doktrína* elsődlegesen a társaság tagjainak közvetlen felelősségét foglalja magába. Tapasztalatom szerint a doktrínát gyakran összemossák a társaság vezetőinek mögöttes felelősségével. Ez keltette fel elsődlegesen az érdeklődésemet a téma iránt. Vajon mit is takar valójában a lepelátszűrés fogalma? Hogyan gyökeresedett meg az Amerikai Egyesült Államokban ez a jogintézmény, és mi annak az oka, hogy más államok is átemelték a gyakorlatukba? Vajon hazánkban beszélhetünk-e lepelátszűrésről? Ha igen, akkor milyen feltételek fennállása esetén?

A kérdések megválaszolásához azt kellett elsődlegesen tisztázni, hogy a lepelátszűrés és a felelősség-áttörés fogalmilag nem fedi le teljesen egymást.

A *felelősség-áttörés* egy tágabb fogalom, amibe véleményem szerint már a tisztségviselők mögöttes felelőssége is beletartozik. Másik lényeges elhatárolási pont a két felelősségi rendszer között, hogy a amerikai lepelátszűrés a tagok felelősségének közvetlen megállapítására szolgál, míg a hazánkban is ismert felelősség-áttörés mindig mögöttesen teszi lehetővé a tagok és a vezető tisztségviselők felelősségre vonását, abban az esetben, ha a társaság vagyona nem fedezi a hitelezői követeléseket.

A német tudomány szerint valódi Durchgriff-ről akkor beszélhetünk, ha a társaság tagjának felelősségét megállapítják, annak ellenére, hogy arra jogszabály által kínált felelősségi tényállás nincsen. Tehát a valódi Durchgriff Németországban is a bírói gyakorlat gyermeke. Ha van olyan felelősségi tényállás, amibe a tag magatartása beleilleszthető (pl deliktuális károkozás), akkor az már nem valódi Durchgriff.<sup>474</sup>

---

<sup>474</sup> Jörg Mühlens: Der sogenannte Haftungsdurchgriff im deutschen und englischen Recht 7-8.

Láthattuk azonban, hogy a jogtudományban is gyakran keverednek a jogi személy gazdasági társaságok tagjainak felelősségére vonatkozó fogalmak. Ottolenghi például a lepelátszúrásról az alapján közelítette meg, hogy a bíróság hogyan viszonyul a társaság jogalanyiségéhez. Ennek alapján a klasszikus fogalomtól eltérően négy kategóriát különböztetett meg, ráadásul a lepelátszúrási doktrína alá vonta a társaság vezetőinek mögöttes felelősségére vonatkozó gyakorlatot is. Valójában Ottolenghi a szélesebb értelemben vett felelősség-áttörésről írt, aminek csak egy szegmensét képezi a lepelátszúrási. Ennek oka, hogy ő elsősorban az angol bírói gyakorlatot és jogszabályi háttéranyagot vizsgálta, és az alapján vonta le következtetéseit.

Bemutattam, hogy az amerikai jogrendszerben hogyan gyökeresedett meg a corporation-re ez az equity-n alapuló jogorvoslati lehetőség, és hogyan terjedt el az összes tagállamban. Láthatjuk, hogy a jogi személy társaságok önálló jogalanyiségének figyelmen kívül hagyása korántsem mutat egységes képet az egyes tagállamokban. Számos bírósági határozaton keresztül bemutattam az egyes tagállamok jogpolitikáját, és az alkotmányossági aggályokat, melyeket California gyakorlata felvet. California bírói gyakorlata jelentős eltéréseket mutat az Egyesült Államok többi államához képest. Elemeztem a bírósági határozatok és a Szövetségi Alkotmány összhangját, a többi tagállam bírósági gyakorlatának a californiai társasági törvényhez való viszonyát, illetve a californiai jog alkalmazási körét külföldi illetőségű társaságok esetében.

Az amerikai jogtudomány korántsem vall egységes nézeteket a bírói gyakorlatban meghonosodott lepelátszúrási intézményének helyénvalóságáról. Számos szerző pl. Douglas C. Michael, Bainbridge és Callison egyenesen eltörölné ezt a felelősségi doktrínát. Mások támogatják a tagok felelősségének megállapíthatóságát a társaság hitelezőivel szemben pl. Henry Hansmann és Reinier Kraakman, Manne valamint Thompson.

Clark és Strasser mérsékelt nézeteket vall a kérdésben: a doktrína alkalmazási körét ugyan leszűkítenék, de nem kérdőjelezzik meg annak létjogosultságát.

Még vitatottabb a lepelátszúrási alkalmazásának köre LLC-k esetén. Mivel viszonylag fiatal társasági formáról van szó, amit ráadásul törvénnyel ismertek el az egyes tagállamok, sokan megkérdőjelezzik a lepelátszúrást, mint common law intézménynek LLC-re vonatkoztatott alkalmazási lehetőségét.

Számos kísérlet született és fog születni az amerikai tudományban annak meghatározására, hogy behatárolják a lepelátszúrási esetkörét. Thompson, Palmiter és sokan mások megkísérelték a bírói gyakorlat alapján taxatív felsorolni azokat az eseteket, amikor a bíróság a lepelátszúrást mellett dönt. Mint

láthattuk teljes körű meghatározás nem létezik, válaszkísérletek azonban mindig lesznek.

Az amerikai joganyag feldolgozása mellett a magyar szabályozást elemeztem. Négy témakört dolgoztam fel, ahol a hatályos társasági jog a felelősséget a társaság mögött álló személyekre terheli.

Az apport értékelésével kapcsolatos jogszabályok elemzése kapcsán rámutattam arra, hogy az 1997-es társasági törvényben a hitelezőknek biztosított tagokkal szembeni keresetindítási joga az apport valótlan értékeléséből eredő károkért már csak igen szűk körben biztosított a hatályos társasági törvény alapján. Ez a megszorítás véleményem szerint indokoltan volt akkor, amikor az apportra vonatkozó előírásokat lényegesen fellazította a jogalkotó. Az ebből eredő problémák véleményem szerint 2-3 év múlva fognak a gyakorlatban tömegesen jelentkezni. Megoldás lehetett volna a felülértékelési tilalom fenntartása a társasági törvényben, vagyis hogy a könyvvizsgáló által megállapított értéken felül nem lehetne bevinni a társaságba az apportot. Másik prevenciós eszköz lehetett volna az apport valótlan érték megjelölése büntetőjogi tényállásának összhangba hozatala a hatályos társasági törvénnyel. Ezzel szemben a tényállást 2007. júniusától hatályon kívül helyezték. Álláspontom szerint a tényállás módosítása, és összhangba hozása a társasági joggal időszerű és helyes jogalkotói lépés lett volna.

A hatályos társasági törvény a hitelezővédelem illetve a konszernfelelősség keretében is rendelkezik felelősség-átvitelről. Mind a két tényállást, és alkalmazhatósági körét elemeztem, és felhívtam a figyelmet a két felelősségi forma elhatárolási pontjaira.

A két felelősségi szabálynak ugyanazzal a személlyel szembeni, egyidejű alkalmazására nincs lehetőség a társasági törvény alapján. Ezt a Legfelsőbb Bíróság is megerősítette. A hitelezővédelem keretében megfogalmazott szabály már nem létező társaság volt tagjának a felelősségére vonatkozik, függetlenül a részesedés mértékétől, a konszernfelelősség megállapítása idején az ellenőrzött társaság jogilag még létezik ugyan, de felszámolás alatt áll, és az uralkodó tag meghatározott mértékű részesedéssel rendelkezik.

A felelősségnek más a jogalapja is. Míg az egyik esetben azt a *vagyonelevonás* alapozza meg, a másik esetben a felelősség bekövetkezéséhez a *tartósan hátrányos üzletpolitika folytatása* kapcsolódik.

Láthattuk tehát, hogy a felelősség-átvitel eme két szabálya között jelentős eltérések vannak.

A konszernfelelősség tényállását összehasonlítottam az amerikai lepelátszűrési doktrína fogalmi elemeivel, hiszen a két tényállás jelentős hasonlóságokat mutat.

A hitelezővédelem keretében megfogalmazást nyert felelősség-áttörés mellett a Cégtörvényben és a Csődtörvényben kodifikált tagi felelősségre-vonhatóságot is elemeztem, összehasonlítottam a tényállások alkalmazási körét.

Bár dolgozatomban elsősorban a tagok felelősségével foglalkozom, nem hagyhattam figyelmen kívül a Csődtörvényben kodifikált a vezető tisztségviselőkre vonatkozó speciális felelősség-átvitelre vonatkozó tényállást sem.

Ennek oka, hogy a dolgozat a hitelezővédelem nézőpontjából indul ki és hol sérülékenyebb a hitelezői érdek, mint fizetéseképtelenségi eljárásban? Másrészt a szabályozás szerves részét képezi az előzőekben tárgyalt felelősségi kérdéskörnek. Hangsúlyozom, a vezető tisztségviselők mögöttes felelősségének megállapítása nem az amerikai értelemben használt lepelátszúrás. Azonban ezzel a tényállással kapcsolatban annyi kérdés merült fel bennem, hogy dolgozatom magyar fejezetét ennek a szabályozásnak az elemzésére szenteltem.

A vizsgálataim során számos problémát igyekeztem megvilágítani;

Felmerült bennem, hogy vajon a törvény miért szűkíti le az alanyi kört kizárólag a gazdálkodó szervezet vezetőire, hiszen a Cstv. nem tekinti az adós vezetőjének, például a cégvezetőt. Véleményem szerint indokolatlan ezen személyi kör kirekesztése a felelősség-áttörés lehetősége alól, hiszen képviseleti jogkörében nem kizárt hogy olyan intézkedéseket hoz, mellyel a hitelezői érdekek csorbulnak.

A Csődtörvényben megfogalmazott megállapítási per és a csődbűncselekmény törvényi tényállása között megkíséreltem párhuzamot vonni. A két felelősségi rendszer lehetséges alanyainak összevetésekor láthattuk, hogy a büntetőjogi felelősség megállapítása szélesebb elkövetői kört ölel fel, mint a Cstv.-ben meghatározott speciális felelősségi alakzat. Legszembetűnőbb különbség, hogy míg a büntetőjog alapján felelősségre vonható az a tag is, aki meghatalmazás alapján jár el a társaság nevében, ha egyébként megvalósítja a tényállás valamely elkövetési magatartását, míg ugyanezt a tagnak mögöttes polgári jogi felelősségét a megállapítási per alapján nem lehet kimondani.

Szerencsésebb lenne, ha a Cstv. is elszakadna a „gazdálkodó szervezet vezetőjének” szűkítő fogalmától, és lehetővé tenné mindazon személyeknek a mögöttes felelősségének megállapítását, aki a társaság vagyónával jogosult volt rendelkezni. Így ugyanis nemcsak a kft. ügyvezetői és az rt. igazgatóságának, mint testületnek a döntéseit meghozó személyek lennének felelősségre vonhatóak, hanem a cégvezető és a tagok is, akik a társaság képviseletében eljárak.

Álláspontomat a kutatásaim eredményének tükrében is fenntartom: a hitelezővédelem egyik leghatékonyabb fegyvere lehet a felelősség-áttörés alkalmazása. A vizsgálataim során rámutattam, hogy az ezt biztosító szabályozási háttér azonban pontatlan és gyakran nem koherens.<sup>475</sup>

Változtatni sosem késő. Főleg akkor nem, ha látjuk a hatályos szabályozás gyenge pontjait, és az ezzel járó, vagy ennek következtében előálló problémákat.

---

<sup>475</sup> Ezt a véleményt osztja Török Tamás is, aki szerint teljes mértékben téves az intézményes felelősség-áttörés hatályos szabályozásának koncepciója.  
Török Tamás: Felelősség a társasági jogban [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2007.] 299.

### **Felhasznált irodalom:**

Alexander, Janet Cooper: Unlimited Liability through a Procedural Lens [Harvard Law Review 1992.] 387-445.

Bainbridge, Stephen M.: Abolishing LLC Veil Piercing [University of Illinois Law Review, 2005.] 77-106.

Barber, David H.: Piercing the corporate veil [Willamette Law Review 1980-81] 371-404.

Belovics – Molnár - Sinku: Büntetőjog különös rész [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2005.]

Bodor Mária: Korlátolt felelősségű társaság [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 2001.]

Brehószki Márta: Hitelezői érdekek védelme – A társaság tagjainak felelőssége a társaságba bevitt nem pénzbeli hozzájárulásért [Jogtudományi Közönyben 7-8/2007.] 352-360.

Brehószki Márta: A társaság „leplének lerántása” felszámolási eljárásban, megállapítási per v. csődbűncselekmény [Magyar Jog 4/2008.] 226-237.

Brewater Jody J.: Piercing the corporate veil in Montana [Montana Law Review 1983.] 91-111.

Callison, J. William: Rationalizing Limited Liability and Veil Piercing [The Business Lawyer 5/2003.] 1064-1072.

Choper, Jesse H.; Coffee, John C; Gilson, Ronald J: Cases and Materials on Corporations [Aspen Publisher New York] 6th edition

Clark, Robert Charles: The Duties of the Corporate Debtor to its Creditors [Harvard Law Review 1977.] 505-562.

Dornbusch, Stephan: Durchgriffshaftung auf GmbH-Gesellschafter wegen „existenzvernichtender Eingriffe” [<http://www.meyer-koering.de/de/aktuell/durchgriffshaftung-auf-gmbh-gesellschafter%0Dwegen-existenzvernichtender-eingriffe.html>]

Fazekas – Harsányi - Miskolczi-Bodnár - Újváriné: Magyar Társasági Jog [Miskolci Egyetem ÁJK 2005.]

Freedman, Judith: Limited Liability: Large Company Theory and Small Firms [The Modern Law Review 2000.] 317-354.

G. Farkas Judit: Mögöttes tagi felelősség a magyar társasági jogban [Gazdaság és Jog 6-7/2006.] 24-30.

Gevurtz, Franklin A.: Corporation Law [Hornbook Series St. Paul, Minn. 2000.]  
Haas, Maria Isabel: Der Durchgriff im deutschen und spanischen Gesellschaftrecht [Peter Lang GmbH 2003.]

Hansmann, Henry; Kraakman, Reinier: A Procedural Focus on Unlimited Shareholder Liability [Harvard Law Review 1992.] 446-458.

Harsányi Gyöngyi: A társasági törvény vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályozásának változásai az elmúlt évtizedben [In memoriam Novotni Zoltán, Novotni Alapítvány Miskolc, 2003.] 91-115.

Harmathy Attila: Felelősség a közreműködőért [Közgazdasági-és Jogi Könyvkiadó 1974.]

Harmathy Attila: Összehasonlító jogi kutatások az ezredfordulón [Ius Unum, Lex Multiplex Liber Amicorum Studia Z. Péteri Dedicata Szent István Társulat, Budapest 2005.] 126.

Károlyi Géza: Az egyszemélyes társaság tagjának és vezető tisztségviselőjének felelősségéről [Gazdaság és Jog 3/1999.] 8-12.

Kelemen Örkény: Az angolszász jogterület jellegzetességei [Tanulmányok Horváth Pál tiszteletére 1998.] 57-65.

Kemenes István: Felelősségi kérdések és visszaélészerű joggyakorlás a gazdaságban [Gazdaság és Jog] 5/2001.] 12-19.

Kemenes István: A jogi személy elkülönült felelősségének „áttörése”[Bérczi Imre Jubileum 2000.] 315-330.

Kemenes István: Mögöttes felelősség és felelősség-átvitel – egy cikk apropóján II. [Céghírnök 4/2007.] 3-4.

Kereszty Béla - Maráz Vilmosné - Nagy Ferenc - Vida Mihály: A magyar büntetőjog különös része [Korona Kiadó Budapest, 2005]

Kisfaludi András: Társasági Jog [CompLex Kiadó Jogi-és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. Budapest, 2007.]

Kisfaludi András: A gazdasági társaságban fennálló tagsági jogok megszüntetése mint alapvető jog [Sárközy Tamás Ünnepi Kötet, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2006.] 100-135.

Komáromi Gábor: A korlátolt felelősségű társaságra és a zártkörűen működő részvénytársaságokra vonatkozó szabályozás összevetése de lege ferenda [Gazdaság és Jog 12/2003.] 10-13.

Korsós Antal ifj.: Az intézményes felelősségátvitel problémája a társasági jogban [Gazdaság és Jog 5/1999.] 8-10.

Krendl, Cathy S. Krendl, James R.: Piercing The Corporate Veil: Focusing The Inquiry [Denver Law Journal 1978, Volume 55, Number 1]

Kuncz Ödön: A magyar kereskedelmi-és váltójog tankönyve [Grill Károly Könyvkiadó Vállalata Budapest, 1938.]

Meiners, Roger E.; Mofsky, James S.; Tollison, Robert D.: Piercing the veil of limited liability [Delaware Journal of Corporate Law 1979.] 351-367.

Menyhárd Attila: A know-how apportálhatósága [Emlékkönyv Lontai Endre egyetemi tanár tiszteletére ELTE-ÁJK Polgári Jogi Tanszék Budapest 2005.] 129-141.

Metzinger Péter: Még egyszer a vagyoni hányad rosszhiszemű átruházásáról [Gazdaság és Jog 12/2005.] 23-25.

Michael, Douglas C.: To Know A Veil [The Journal of Corporation Law 2000.] 41-62.

Miskolczi-Bodnár Péter: Fekete lyukak a hatályba léptető rendelkezésekben [Gazdaság és Jog 4/1998.] 3-7.

Miskolczi-Bodnár Péter: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata [KJK-KERSZÖV Budapest 2002.]

Miskolczi-Bodnár Péter: Az irányítást biztosító befolyás szabályozásának fő kérdései az 1988., az 1997. és a 2006. évi társasági törvényben [Sárközy Tamás Ünnepi Kötet, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2006.] 146-168.

Model Business Corporation Act Official Text with Official Comment and Statutory Cross-References Revised through 2002. [Section of Business Law, American Bar Association]

Molnár Gábor: A csődbüntett [Ügyészek Lapja 3/1994.] 32-37.

Molnár Gábor Lajos: A korlátozott felelősség áttörése az angol társasági jogban [Magyar Jog 3/2001.] 179-188.

Molnár Gábor Lajos: Bevezetés az angol társasági jogba [BIP Budapest, 2002.]

Mülhens, Jörg: Der sogenannte Haftungsdurchgriff im deutschen und englischen Recht [Mohr Siebeck Tübingen 2006. ]

Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban [Dialóg Campus Kiadó Budapest-Pécs 2005.]

Nochta Tibor: Társasági jog [Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2007.]

Ottolenghi, S.: From Peeping Behind the Corporate Veil, to Ignoring it Completely [The Modern Law Review May 1990.] 338-353.

Palmiter, Alan R.: Corporations; Examples & Explanations [Aspen Publisher 4th edition New York, 2003.]

Papp Tekla: Az apport megítélése a Legfelsőbb Bíróság döntéseiben és a Társasági törvény apportálására vonatkozó szabályainak hatása a joggyakorlatra [Tanulmányok Dr. Veres József egyetemi tanár 70. születésnapjára; Szeged 1999.] 257-266.

Papp Tekla: Az ultra vires elv az angol társasági jogban [Jogtudományi Közlöny 6/2003.] 276-280.

Patterson, Mark R: Is Unlimited Liability Really Unattainable? Of Long Arms and Short Sales [Ohio State Law Journal 1995.] 815-897.

Petrella, Marisa C.: Piercing the Corporate Veil in Michigan [Journal of Urban Law 1983.] 81-103.

Pomeisl András József: A kezes és a gazdasági társaság tagja felelősségének (mögöttes felelősség) elévülése [Iustum Aequum Salutare 3/2007.] 191-200.

Powell, Frederick J.: Parent and Subsidiary Corporations: Liability of a Parent Corporation for the Obligations of its Subsidiary [Harvard Law Review, Vol. 44, No. 8 6/1931.]

Rapp, Geoffrey Christopher: Preserving LLC Veil Piercing: A Response to Bainbridge [The Journal of Corporation Law 2006.] 1063-1096.

Sándor Tamás: Vállalatfelvásárlás a magyar jogban [Eörsi Gyula emlékkönyv HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2002.] 135-172.

Sárközy Tamás: Társasági törvény, cégtörvény [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2000.]

Sárközy Tamás: A társasági és a cégtörvény kommentárja [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2004.]

Sárközy Tamás: Szervezetrendszerek és a polgári jogi jogalanyiség [Ünnepi Tanulmánykötet Petrik Ferenc 70. születésnapjára Budapest 2003.] 207-223.

Sárközy Tamás: Szervezetrendszerek és a polgári jogi jogalanyiség a társasági-egyesületi és az alapítványi jogban [Gazdaság és Jog 9/2003.] 31-37.

Sárközy Tamás: A magyar társasági jog Európában HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2001.]

Schmidt Claudia: Der Haftungsdurchgriff und seine Umkehrung im internationalen Privatrecht [ J.C.B. Mohr (Paul Siebeck) Tübingen 1993]

Seth D. Amera, Alan Kolod: Substantive Consolidation: Getting back to basics [Abi Law Review 2006.]

Strasser, Kurt A: Piercing the Veil in Corporate Groups [Connecticut Law Review 2005.] 637-665.

Szegedi András: A kényszerhitelezők védelme vagy védtelensége a magyar társasági jogban [Jogtudományi Közlöny 11/2006.] 440-447.

Szegedi András: Az „ezer forintos kft.” védelmében [Gazdaság és Jog 3/2007.] 8-13.

Tamásné Nagy Erzsébet: A hitelezővédelem szabályozásának kérdőjelei a társasági törvényben [Gazdaság és Jog 9/1995.] 6-9.

Thompson, Robert B.: Piercing The Corporate Veil: An Empirical Study [Cornell Law Review 1990-1991.] 1036-1074.

Thompson, Robert B.: The Limits of Liability In The New Limited Liability Entities [Wake Forest Law Review 1997.] 1-29.

Thompson, Robert B.: Piercing the Veil: Is the Common Law the Problem? [Connecticut Law Review 2005.] 619-635.

Thompson, Robert B.: The Taming of Limited Liability Companies [University of Colorado Law Review 1995.] 921-946.

Thompson, Robert B.: Unpacking Limited Liability: Direct and Vicarious Liability of Corporate Participants for Torts of the Enterprise [Vanderbilt Law Review 1994.] 1-41.

Török Tamás: A vagyoni hányad rosszhiszemű átruházása miatti felelősség [Gazdaság és Jog 10/2005.] 12-19.

Török Tamás: Felelősség a társasági jogban [HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest 2007.]

Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és büncselekmények [KJK-KERSZÖV Jogi-és Üzleti Kiadó Kft. Budapest 2002.]

Szabó Ákos: A tőkeminimum leszállítása korlátolt felelősségű vállalatokban [Magyar Jog És Közgazdasági Társaság Műhelytanulmányok 2007.] 1-15.

Ujváriné Antal Edit: Felelősségi kérdések a társasági jogviszonyokban [Kötelmi Jogi Kodifikációs Tanulmányok 2003-2005. Novotni Kiadó, Miskoc 2005.] 159-184.

Vallens, Jean-Luc: Les procedures collectives en droit comparé [Université Robert Schuman, Strasbourg 2006.]

Varga István: „Durchgriff”- A jogi személyiség áttörése [Collega II. évfolyam 8. szám] 16-21.

Vezekényi Ursula: A konszernjogi felelősség kérdőjelei [Gazdaság és Jog 4/2002.] 10-14.

Wellmann György: A társasági, illetve a polgári jogban mi lehet tulajdon, és ebből következően apportálás, illetve átruházás tárgya [Gazdaság és Jog 10/2003.] 11-14.

Wellmann György: Felelősségátvitel társasági jogunkban [Céghírnök 12/2006.] 3-7.

Wormser, Maurice: Piercing The Veil of Corporate Entity [Colum. L. Rew. 1912.] 496-519.

Zweigert, K; Kötz, H.: Introduction to comparative law [Clarendon Press Oxford 1998.]

## Felhasznált magyar jogesetek

Legf. Bír. Cgf. II. 30.724/1990. sz.

Legf. Bír. Cg törv. II. 31.118/1990. sz.

Legf. Bír. Cgf. II. 30.656/1991. sz.

Legf., Bír. Bf. III. 2103/1995. sz.

Legf. Bír. Gfv. X. 32.658/1995. sz.

Legf. Bír. Cgf. VII. 33.322/1998. sz.

Legf. Bír. Gfv. II. 31.962/1998. sz.

Legf. Bír. Cgf. II. 32.018/1999. sz.

Legf. Bír. Fpk. VIII. 31.565/1999. sz.

Legf. Bír. Fpk. VIII. 32. 212/2000. sz.

Legf. Bír. Gfv. X. 30.249/2004. sz.

Legf. Bír. Pvf. X.21.358/2006. sz.

Legf. Bír. Gvf. E. 30.306/2005/2. sz.

Pfv. X. 22.341/2003/8.

Fővárosi Ítéltábla 12. Fpkf. 40.892/2003. sz.

Pécsi Ítéltábla Bf. II. 108/2003. sz.

Csongrád Megyei Bíróság I. Fpk. 65/1993. sz. - Legf. Bír. Fpkf. II. 31. 718/1993. sz.

1/2007. Polgári Jogegységi Határozat a mögöttes felelősségről

## Felhasznált külföldi jogesetek

Berkey v. Third Ave. Ry., 244 N.Y. 84, 155 N.E. 58 (1926)

Bank of the United States v. Deveaux 5 Cranch 61 1809 March 15. Marshall, Ch. J.

Booth v Bunce, 33 NY 139, 159 [1865]

Re Muncie Pulp Company (1905) 139 Fed. 546

Rieger, Kapner & Altmark, 157 Fed. 609 (S. D. Ohio 1907)

First National Bank of Chicago v. Trebein Company (1898) 59 Oh. St. 316.

In re Watertown Paper Co., 169 Fed. 252 (C. C. A. 2d, (1909)

Lowendahl v. Baltimore & Ohio R. R., 247 App. Div. 144, 287 N. Y. S. 62 (1936)

Salomon v. Salomon & Co. Ltd. [1897] AC 22

Lennard's Carrying Co Ltd v Asiatic Petroleum Co Ltd [1915] AC 705

Atlas Maritime Co SA v Avalon Maritime Ltd (No 1) [1991] 4 All ER 769.

Gilford Motor Co Ltd. v. Horne [1933] Ch 935, CA

Daimler Company, Limited Appellants; v. Continental Tyre and Rubber Company (Great Britain), Limited Respondents [1916]

Simpson v. Norwest Holst Southern Ltd. [1980] 2. All ER 471

Wallersteiner v Moir [1974] 3 All ER 217, CA

United States v. Milwaukee Refrigerator

Transit Co., 145 F. 1007, 1012 (C. C. E. D. Wis. 1906)

Adams v Cape Industries plc [1990] Ch 433

Pinney v. Nelson, 183 U.S. 144 (1901)

Thomas v. Matthiessen, 232 U.S. 221 (1914)

Nevada v. Hall, 440 U.S. 410 (1979)

Southern Pacific Co. v. Arizona, 325 U.S. 761 (1945)

Bibb v. Navajo Freight Lines, Inc., 359 U.S. 520 (1959)

Valtz v. Penta Invest. Corp., 188 Cal. Rptr. 922, 139 Cal. App.3d 803 (1983)

A.S. Rampell, Inc. v. Hyster Co., 3 N.Y.2d 369, 144 N.E.2d 371, 165 N.Y.S.2d 475 (1957)

Smith, Valentino & Smith, Inc. v. Superior Court, 131 Cal. Rptr. 374 551 P.2d 1206, 17 Cal.3d 491 (1976)

Guardian Savings and Loan Assoc. v. MD Assocs., 64 Cal. App.4th 309, 75 Cal. Rptr.2d 151 (1998)

Application Group, Inc. v. Hunter Group, Inc., 61 Cal. App.4th 881, 72 Cal. Rptr.2d 73 (1998)

Hambrecht & Quist Venture Partners v. American Medical International, Inc., 46 Cal. Rptr.2d 33, 38 Cal. App.4th 1532 (1995)

Armstrong v. Dyer, 268 N.Y. 671, 198 N.E. 551 (1935)

German-American Coffee Co. v. Diehl, 216 N.Y. 57, 109 N.E. 875, 877 (1915)

People ex rel. Attorney General v. Michigan Bell Telephone Co. 246 Mich 198, 204; 224 NW 438. (1929)

Walkovszky v. Carlton, [223 N.E.2d 6](#) (NY 1966)

Smith, Valentino & Smith, Inc. v. Superior Court, 17 Cal.3d 491, 551P.2d 1206, 131 Cal. Rptr. 374 (1976)

Nedlloyd Lines B.V.v. Superior Court, 3 Cal.4th 459, 834 P.2d 1148, 11 Cal. Rptr.2d 330 (1992)